

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ BANKI

THE NATIONAL BANK OF
THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

2007

İLLİK HESABAT
ANNUAL REPORT

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ BANKI

THE NATIONAL BANK OF
THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

İLLİK HESABAT
ANNUAL REPORT

2007

MÜNDƏRİCAT

Ön söz -Milli Bankın İdarə Heyətinin sədri	6
I. QЛОBAL PROSESLƏR VƏ AZƏRBAYCAN İQTİSADIYYATI	10
1.1. 2007-ci ildə dünya iqtisadiyyatında əsas inkişaf meylləri	10
1.2. Dünya əmtəə bazarları	14
1.3. Azərbaycanda iqtisadi artım və onun mənbələri	16
1.3.1. Məcmu tələb	16
1.3.1.1. Son istehlak xərcləri	16
1.3.1.2. İnvestisiya xərcləri	18
1.3.1.3. Xarici tələb: xarici ticarət və tədiyə balansı	20
1.3.2. Məcmu təklif	20
1.3.2.1. Ticari sahələr	20
1.3.2.2. Qeyri-ticari sahələr	22
1.3.3. Makroiqtisadi tarazlıq və qiymət indeksləri	22
1.3.3.1. İstehlak qiymətləri indeksi	22
1.3.3.2. Sənaye istehsalçılarının qiymət indeksi	24
1.3.3.3. Kənd təsərrüfatı istehsalçılarının qiymət indeksi	24
1.4. Tədiyə balansı	24
1.4.1. Makroiqtisadi parametrlər	24
1.4.2. Cari əməliyyatlar hesabı	26
1.4.2.1. Xarici ticarət balansı	26
1.4.2.2. Əmtəə ixracı	28
1.4.2.3. Əmtəə idxlə	30
1.4.2.4. Xidmətlər balansı	30
1.4.2.5. Gəlirlər hesabı	32
1.4.2.6. Cari transfertlər balansı	32
1.4.3. Kapitalın və maliyyənin hərəkəti	32
1.4.3.1. Birbaşa investisiyalar	34
1.4.3.2. Kreditlər və digər investisiyalar	34
1.4.3.3. Beynəlxalq investisiyalar və xarici borc	34
1.4.4. Strateji valyuta ehtiyatlarının dəyişməsi	38
II. PUL SİYASƏTİ	40
2.1. 2007-ci ildə pul siyasətinin yekunları	40
2.1.1. Sterilizasiya siyasəti	40
2.1.2. Pula tələb və pul aqreqatları	42
2.1.3. Pul siyasətinin reaksiyası	46
2.2. Beynəlxalq rəqabət qabiliyyəti	48
2.3. Pul siyasətinin tədqiqat və statistik bazasının inkişafı	50
III. MALİYYƏ BAZARLARI	52
3.1. Maliyyə bazarının institusional inkişafı	52
3.2. Valyuta bazarı	52
3.3. Qiymətli kağızlar bazarı	54
3.3.1. Bazarın inkişafı	54
3.3.2. İlkin bazar	54
3.3.3. Təkrar bazar	56

TABLE OF CONTENTS

Foreword - Governor of the National Bank	7
I. GLOBAL PROCESSES AND AZERBAIJAN'S ECONOMY	11
1.1. Main development trends in the global economy in 2007	11
1.2. World commodity markets	15
1.3. Economic growth in Azerbaijan and its sources	17
1.3.1. Aggregate demand	17
1.3.1.1. Final consumption	17
1.3.1.2. Investment	19
1.3.1.3. Foreign demand: foreign trade and balance of payments	21
1.3.2. Aggregate supply	21
1.3.2.1. Tradable sectors	21
1.3.2.2. Non-tradable sectors	23
1.3.3. Macroeconomic balance and price indices	23
1.3.3.1. Consumer price index	23
1.3.3.2. Industrial producers' price index	25
1.3.3.3. Agricultural producers' price index	25
1.4. Balance of payments	25
1.4.1. Macroeconomic parameters Current account	25
1.4.2. Current account	27
1.4.2.1. Foreign trade balance	27
1.4.2.2. Export of goods	29
1.4.2.3. Import of goods	31
1.4.2.4. Balance of services	31
1.4.2.5. Revenue account	33
1.4.2.6. Balance of current transfers	33
1.4.3. Capital and financial account	33
1.4.3.1. Direct investments	35
1.4.3.2. Loans and other investments	35
1.4.3.3. International investments and foreign/external debt	35
1.4.4. Changes in strategic foreign exchange reserves	39
II. MONETARY POLICY	41
2.1. Outcomes of monetary policy in 2007	41
2.1.1. Sterilization policy	41
2.1.2. Money demand and monetary aggregates	43
2.1.3. Monetary policy implementation tools	47
2.2. International competitiveness	49
2.3. Development of the monetary policy's research and statistical base	51
III. FINANCIAL MARKETS	53
3.1. Institutional development of financial markets	53
3.2. Currency market	53
3.3. Securities market	55
3.3.1. Market development	55
3.3.2. Primary market	55
3.3.3. Secondary market	57

IV. VALYUTA EHTİYATLARININ İDARƏ OLUNMASI	58
4.1 Valyuta ehtiyatlarının idarə olunması strategiyası	58
4.2. Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin nəticələri	58
V. BANK SİSTEMİ VƏ MALİYYƏ SABİTLİYİ	62
5.1. Bank sisteminin inkişaf parametrləri	62
5.1.1. Bank sisteminin kəmiyyət göstəriciləri	62
5.1.2. Bank sisteminin öhdəlikləri	64
5.1.3. Bank sisteminin aktivlərinin strukturu kapitalı	66
5.1.4. Bank sektorunun kapitalı	70
5.1.5. Bank sektorunun fəaliyyətinin maliyyə nəticələri	70
5.2. Bank sektorunun sabitliyi	72
5.2.1. Kreditlərin keyfiyyəti	72
5.2.2. Likvidlik	74
5.2.3. Kapitalın adekvatlığı	74
5.3. Bank sistemində institusional meyllər və islahatlar nəzarəti	74
5.4. Bank nəzarəti	76
5.5. Bank qanunvericiliyi	78
5.5.1. Qanunvericilik - normativ hüquqı baza	78
5.5.2. Qanunvericilik və infrastruktur	80
5.6. Mərkəzləşdirilmiş kredit reyestri	82
VI. İPOTEKA KREDİTLƏŞMƏSI MEXANİZMI	86
6.1. Ümumi məlumat	86
6.2. İpoteka kreditlərinin verilməsi və yenidən maliyyələşdirməsi	86
6.3. Maarifləndirmə	88
VII. ÖDƏNIŞ SİSTEMLƏRİ, İNFORMASIYA TEKNOLOGİYALARI	90
7.1. Elektron ödəniş sisteminin inkişafı	90
7.2. İnformasiya Texnologiyalarının inkişafı	94
VIII. NAĞD PUL DÖVRIYYƏSI	100
8.1. Nağd pul dövriyyəsinin tənzimlənməsi	100
8.2. Xəzinənin yenidən qurulması	100
IX. MILLI BANKIN BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏRI	104
9.1. Avropaya integrasiya	104
9.2. Beynəlxalq Maliyyə İnstitutları ilə Əməkdaşlıq	104
9.3. Xarici Mərkəzi Banklarla Əməkdaşlıq	106
9.4. Beynəlxalq donor təşkilatları ilə əməkdaşlıq	108
9.5. Milli Bankın donor fəaliyyəti	108
X. İNSAN RESURSLARI VƏ DAXİLİ AUDİT	110
10.1. İnsan resurslarının idarə edilməsi	110
10.2. Daxili audit	112
XI. MİLLİ BANKIN İCTİMAİYYƏTLƏ ƏLAQƏLƏRİ	116
XII. MILLİ BANKIN 2007 İLIN YEKUNU ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLIĞI	120
12.1 Mühəsibat uçotu və hesabatı	120
12.2. Müstəqil beynəlxalq audit şirkətinin 2007-ci ilin yekunu üzrə Milli Bankın maliyyə hesabatı barədə rəyi	122
Cədvəllər	224

IV. MANAGEMENT OF FOREIGN EXCHANGE RESERVES	59
4.1 Foreign exchange reserves management strategy	59
4.2. Outcomes of management	59
V. BANKING SYSTEM AND FINANCIAL STABILITY	63
5.1. Development indicators of the banking system	63
5.1.1. Quantitative indicators of the banking system	63
5.1.2. Liabilities of the banking system	65
5.1.3. Structure of the bank assets	67
5.1.4. Capital of the banking system	71
5.1.5. Financial results of the banking system's performance	71
5.2. Stability of the banking system	73
5.2.1. Quality of loans	73
5.2.2. Liquidity	75
5.2.3. Capital adequacy	75
5.3. Institutional trends and reforms in the banking system	75
5.4. Bank supervision	77
5.5. Banking laws	79
5.5.1. Legal and regulatory framework	79
5.5.2. Legal framework and infrastructure	81
5.6. Centralized Credit Registry	83
VI. MORTGAGE LENDING MECHANISM	87
6.1. Summary	87
6.2. Issuance and refinancing of mortgage loans	87
6.3. Public awareness raising	89
VII. PAYMENT SYSTEMS, INFORMATION TECHNOLOGIES	91
7.1. Development of electronic payment systems	91
7.2. Development of Information Technologies	95
VIII. CASH CIRCULATION	101
8.1. Cash circulation	101
8.2. Restructuring of the treasury	101
IX. NATIONAL BANK'S INTERNATIONAL RELATIONS	105
9.1. European integration	105
9.2. Cooperation with International Financial Institutions	105
9.3. Cooperation with Foreign Central Banks	107
9.4. Cooperation with foreign donor institutions	109
9.5. Donorship by the National Bank	109
X. HUMAN RESOURCES AND INTERNAL AUDIT	111
10.1. Human resource development	111
10.2. Internal audit	113
XI. NATIONAL BANK'S PUBLIC RELATIONS	117
XII. NATIONAL BANK'S 2007 FINANCIAL STATEMENTS	121
12.1. Accounting and reporting	121
12.2. Independent auditor's report on the National Bank's 2007 financial statements	123
Tables	225

Ön söz - Milli Bankın İdarə Heyətinin Sədri

2007-ci il Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının uğurla həyata keçirildiyi, dövlət quruculuğunun gücləndiyi, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun artlığı növbəti illərdən biri olmuşdur. Ötən ildə ölkəmiz regionun və dünyanın ən sürətli inkişaf edən ölkələrindən birinə çevrilmiş, bununla da inkişaf etmiş dövlətlərin və işgüzar beynəlxalq təşkilatların diqqət mərkəzində olmuşdur.

Yüksək iqtisadi artım dinamikası ölkənin modernizasiyası strategiyasının daha sürətli realizasiyasına əsas yaratmışdır ki, bu da keçid iqtisadiyyatlı ölkələrə xas olan "catch up" prosesinin (potensiala doğru sürətli irəliləyiş prosesi) sürətlənməsi deməkdir. Sürətli iqtisadi artım ölkənin qlobal iqtisadiyyata intensiv integrasiyası, iqtisadiyyatın modernləşdirilməsi, bazar iqtisadiyyatına keçidin dərinləşməsi, iqtisadiyyatın açıqlıq dərəcəsinin artması və institusionallaşma prosesinin davam etməsi fonunda baş vermişdir.

Qlobal tələb, daxili istehlak və investisiya fəallığının yüksəlməsi fonunda il ərzində həm neft, həm də qeyri-neft sektorunda ikirəqəmli inkişaf dinamikası davam etmişdir. Qlobal tələb iqtisadi artımı sürətləndirən əsas amilə çevrilmiş və eyni zamanda ölkənin xarici mövqeyində pozitiv dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Belə ki, dünya bazarlarında neftin qiymətinin əhəmiyyətli artması və milli məhsullara xarici tələbin yüksəlməsi, neft-qaz strategiyasının uğurla reallaşdırılması ölkənin ixrac potensialının artmasını şərtləndirmişdir. Nəticədə tədiyə balansında yaranmış müsbət saldo ölkənin beynəlxalq investisiya mövqeyinin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmasına səbəb olmuş, ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 2 dəfəyədək artmışdır.

Ötən il genişmiqyaslı sosial-iqtisadi layihələrin reallaşdırılması neft sektorunda kapitallaşmanın və ölkənin iqtisadi infrastrukturun əsaslı təkmilləşməsini təmin etmişdir. Yüksək iqtisadi artımın və investisiya fəallığının davam etməsi nəticəsində ölkədə yoxsulluq səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına nail olunmuşdur. Əhəmiyyətli kapital axını, həmçinin yüksək daxili istehlak səviyyəsi ölkədə maliyyə vasitəciliyinin dərinləşməsi prosesini stimullaşdırılmışdır.

Əsasən daxili mənbələr hesabına artan investisiyalar başlıca olaraq qeyri-neft sektorunun və sosial infrastrukturun inkişafına yönəldilmişdir. Investisiya fəallığı iş yerlərinin davamlı olaraq artırmasına, əmək bazarında mobilliyin canlanmasına səbəb olmuşdur. Məşğulluq siyasetində qarşıya qoyulan əsas vəzifə - 600 min iş yerinin açılması programının realizasiyası 1 il tez, yəni 2007-ci ildə tamamlanmışdır. Yeni iş yerlərinin daha çox regionlar üzrə diversifikasiyası əyalətlərdə də əhalinin məşğulluq səviyyəsini yüksəltmişdir.

İxrac neft gəlirlərinin fiskal kanallar vasitəsilə iqtisadi inkişafa transformasiyası yola saldığıımız ildə makroiqtisadi tarazlığa təsir göstərən başlıca amillərdən olmuşdur. Yüksək fiskal-investisiya və istehlak fəallığı məcmu tələbin genişlənməsini şərtləndirmiş, nəticədə tələb ilə təklif arasında tarazlıq səviyyəsi əhəmiyyətli dəyişmişdir. Bu şəraitdə iqtisadiyyatda qiymətlərin səviyyəsinin dəyişməsi baş vermişdir.

Qlobal inflyasiya proseslərinin fəallışı, ABŞ maliyyə sisteminde və dünya bazarlarında qeyri-sabitlik də ölkədaxili inflyasiya prosesinə təsir etmişdir. Xüsusən, neftin yüksək qiyməti fonunda və digər qlobal amillərin təsiri altında idxlə mallarının

Foreword - Governor of the National Bank

In 2007 Azerbaijan continued to emerge as a powerful state and successfully conduct its socio-economic development strategy strengthening its international influence.

Last year our country performed rapid growth rates, both regionally and globally, whereby it drew and maintained attentions of developed countries and international business communities.

The high growth rate of the economy allowed for putting the country's modernization strategy on a faster track, which implies further acceleration of the catch up process typical for transition economies (rapid progress towards the full-blown realization of the country's potential). The high-paced economic growth was set against the backdrop of the country's intensive integration into the global economy, modernization of the economy as well as more profound migration towards a market-based economy and institutionalization process.

As the global demand, domestic consumption and investment activities grew and expanded the country showed a two-digit furtherance of development, which covered both the oil and non-oil sector. The global demand transmuted into one of those factors that have an impact on the economic growth whilst causing the country's foreign position to change in a positive way. And so, as the world market oil prices rose considerably, matching the growth of foreign demand for the domestic produce coupled with the success of the oil and gas strategy, the country's export capacities increased dramatically. The resulting surplus of the balance of payments has substantially improved the country's international investment position, whereas the national strategic foreign exchange reserves rose by up to 2 times.

A portfolio of broad-scale socio-economic projects boosted the oil sector capitalization, and underpinned the considerable improvement of the country's economic infrastructure. With high economic growth rates and ongoing investments the poverty level in the country fell further down. Financial intermediaries gained an impetus for a stronger growth rooted in the considerably capitalized economy aligned with an increasingly high level of domestic consumption.

Major investments funded mostly from domestic

sources are used primarily to stimulate and support the non-oil sector and social infrastructure in developing and expanding. Investment activities helped in creating new jobs and employment opportunities while enhancing the labor market's mobility on an ongoing basis. The overarching goal of the national employment policy, i.e., the social mission of creating 600 thousand new jobs was accomplished one year ahead of the scheduled completion, that is, in 2007. A stronger emphasis was put on attaining regional diversification of workplaces, which also sustained employment in rural areas.

Channeling export oil revenues into economic growth via fiscal arrangements was a major determinant of the macroeconomic balance last year. The high level of fiscal, investment and consumption activities fueled the rise of aggregate demand, thus shifting drastically the demand-supply balance. Prices began changing in such economic circumstances.

As inflationary processes gained momentum across the world aligned with the winding up of the crisis of the US financial system and the US Dollar's particularly impaired stance throughout the world markets have also had an upwardly effect on the domestic inflation rate. In particular, by rising up to considerably high points in yet a high oil price environment, with other global factors stepping in as well, prices led to "import of inflation" and have had a material effect on the domestic inflation rate. However, actions were devised and taken that aimed at ensuring that individual nominal cash revenues stay above the inflation rates.

In this context, the National Bank's tactical efforts in 2007 sought to optimize the balance of risks that might pose a threat to the macroeconomic stability of the country. All round the year, the National Bank made attempts at mitigating and alleviating the impact of the economy overheat on macroeconomic and financial stability by deploying the monetary and exchange rate policy tools along with prudential regulation.

As the excessive foreign exchange supply rose considerably, Manat appreciated against the US Dollar; however, the National Bank's currency market interventions sought to keep the appreciation rate at bay so as to preserve and maintain financial stability. The

Ön söz - Milli Bankın İdarə Heyətinin sədri

bahalaşması baş vermiş, beləliklə daxili inflasiya səviyyəsinə əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Lakin, il ərzində əhalinin nominal pul gəlirlərinin inflasiya tempini əhəmiyyətli üstələməsi təmin edilmişdir.

Bu şəraitdə 2007-ci ildə Milli Bankın taktiki makroiqtisadi tənzimləmə tədbirləri makroiqtisadi sabitliyə təhlükə yarada biləcək risklərin optimal idarə olunmasına yönəlmüşdür. Milli Bank il ərzində pul və məzənnə siyaseti və prudensial tənzimləmə vasitəsilə iqtisadiyyatın təbii hərəkatlaşməsinin makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinə təsirlərini neytrallaşdırmağa çalışmışdır.

İzafi xarici valyuta təklifinin əhəmiyyətli artması şəraitində manat ABŞ dollarına qarşı möhkəmlənmiş, lakin Milli Bank valyuta bazarına müdaxilə etməklə möhkəmlənmə tempini tənzimləmiş və bununla maliyyə sabitliyini və qeyri-neft sektorunun rəqabət qabiliyyətliliyini qorumuşdur. Eyni zamanda Milli Bank pul siyasetinin əməliyyat mexanizmlərini təkmilləşdirmiş, özünün faiz siyasetini antisiklik vasitə kimi fəallaşdırılmış, sterilizasiya siyasetini davam etdirmiş və hökumətlə birlikdə kapitalın ölkədən çıxmazı rejiminin daha da liberallaşdırılması istiqamətində tədbirlər görülmüşdür.

Ötən il bank sektorunun inkişafı sahəsində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində maliyyə sektorunda yüksək artım dinamikası və iqtisadi subyektlərin maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişlənməsi, maliyyə vasitəciliyinin dərinləşməsi prosesi davam etmişdir. Bankların beynəlxalq reytinqi və etibarlılıq dərəcəsi yüksəlmış, nəticədə bunlar iri höcmədə xarici vəsaitlər cəlb edərək yerli sahibkarlığın inkişafına yönəltmişlər.

Əmanətlərin siğortalanması sistemi işə düşmüş və bununla əhalinin bank sistemində olan inamı daha da artmışdır. Nəticədə əhalinin bank əmanətlərinin yüksək dinamikası 2007-ci ildə də davam etmişdir. İl əvvəlindən denominasiya prosesi yekunlaşmış və yeni manatın yeganə ödəniş vasitəsi kimi dövriyyəsi başlanılmışdır. Denominasiya əhalinin milli valyutaya inamının artması və dollarlaşma səviyyəsinin azalması formasında özünü göstərməyə başlamışdır.

Əhalinin mənzil təminatının yaxşılaşdırılması üçün hələ 2006-ci ildən başlanmış güzəştli dövlət ipoteka programının ilkin fazası uğurla həyata keçirilmiş, onun növbəti fazasına keçid təmin edilmişdir.

Iqtisadiyyatın sıçrayışlı inkişafı makroiqtisadi idarəetmənin mühüm elementi olan monetar idarəetmənin və maliyyə sabitliyinin idarə olunması mexanizmlərini təkmilləşdirməsi, habelə bank sisteminde islahatların dərinləşməsi və daxili institusional potensialı gücləndirməsi sahəsində yeni inkişaf prioritətlərini zəruri edir. Bu prioritətlərin ortamüddəli dövrə realaşmasını təmin etmək məqsədilə Milli Bank 2008-2010-cu illər üçün özünün strateji fəaliyyət programını formalasdırmış, bu əsasda növbəti strateji dövrə bankın fəaliyyətini həmin prioritətlərə istiqamətləndirmişdir.

Beləliklə, 2007-ci ildə Milli Bank son dərəcə dinamik bir daxili makroiqtisadi situasiyada və qlobal amillərin ölkə iqtisadiyyatına təsirinin gücləndiyi şəraitdə pul siyaseti üzrə müəyyən olunmuş hədəfləri realizə etmişdir. Eyni zamanda çəvik idarəetmə əsasında maliyyə sabitliyi qorunub saxlanmış, digər vəzifə və funksiyaların yerinə yetirilməsi istiqamətində mühüm institusional işlər görülmüşdür.

Elman Rüstəmov
Milli Bankın İdarə Heyətinin sədri

National Bank has streamlined the operational framework of the monetary policy, while activating its interest rate policy in a contractionary manner and proceeding with its sterilization policy, and, in conjunction with the government, further liberalized the capital account.

The fast-paced progression of the financial sector and broadening access of economic agents to financial services coupled with the enhancement of financial intermediation were continued during the year. Banks upgraded their international ratings and improved their credibility, which, ultimately, was most helpful in drawing huge amounts of foreign funding to be used for support to enterprise development.

A deposit insurance scheme was set up and put in place in order to enhance public confidence in the banking system. The denomination was completed earlier in the year and the New Manat became the sole and exclusive legal tender. The denomination helped increase the people's reliance on the national currency, which showed through a decrease of the Dollarization level.

The first phase of the privileged/discounted state mortgage program, which started back in 2006 and was designed to improve the people's housing conditions, has been successfully completed and the next phase was launched.

The considerable growth of economy requires setting new development priorities to improve the monetary policy and financial sustainability management that represent an important element of the overall macroeconomic policy, and to expand the banking reforms and build up the domestic institutional capacity. To realize these prioritized tasks over a mid-term period, the National Bank developed its own strategic activity program for 2008-2010 and will subject its operations during the next strategic period to these priorities.

Thus, in 2007 the National Bank managed to accomplish the monetary policy targets and goals in an environment of extremely dynamic and volatile domestic macroeconomic settings and stronger effects of global factors upon the national economy. Furthermore, the National Bank managed to retain financial stability due to flexible and efficient management, and has made substantive institutional arrangements to support performance of its other duties and functions.

Elman Rustamov
Chairman of the Board
The National Bank of Azerbaijan

I. QLOBAL PROSESLƏR VƏ AZƏRBAYCAN İQTİSADIYYATI

1.1. 2007-ci ildə dünya iqtisadiyyatında əsas inkişaf meyilləri

2007-ci il bütövlükdə dünya iqtisadiyyatında 2006-ci ildə özünün pik nöqtəsinə çatmış qlobal iqtisadi tsiklin eniş dövrünün başlanğıcı kimi xarakterizə olunmuşdur. Dünya əmtəə bazarlarında bahalaşma və ilin II yarısında inkişaf etmiş ölkələrdə (IEÖ) baş vermiş maliyyə burulğanı ilə əlaqədar ölkələrin iqtisadi artım süreti arasında qeyri-bərabərliyin artması IEÖ-in bazarlarının Cənub-Şərqi Asiya (CŞA) ölkələri tərəfindən mənimsənilməsinə zəmin yaratmışdır.

III rübdə nəzərəçarpacaq sıçrayışdan sonra qlobal iqtisadi artım IV rübdə maliyyə burulğanı ilə əlaqədar olaraq əhəmiyyətli surətdə yavaşımışdır. Buna baxmayaraq Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) qiymətləndirmələrinə əsasən alıcılıq qabiliyyəti pariteti (AQP) əsasında hesablanmış qlobal iqtisadi artım tempi 2007-ci ildə 4,9% təşkil etmişdir ki, bu da ötən ildən 0,1% bəndi azdır. İqtisadi artımın zəifləməsinə əsas impuls IEÖ-dən gəlməşdir. Burada iqtisadi artım 3%-dən 2,6%-ə düşdüyü halda, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə (IEÖ) qismən artaraq 7,7%-dən 7,8%-ə yüksəlmiş, nəticədə qlobal iqtisadi artımın formallaşmasında onların iştirak payı müvafiq olaraq, 25,2% və 74,8% təşkil etmişdir. ABŞ, Avrozona və Yaponiya kimi dünya iqtisadiyyatının lokomotivlərinin hər birində iqtisadi geriləmə qeydə alınmışdır. IEÖ-də isə ixracın artım tempi zeifləsə də, iqtisadi ekspansiya davam etmişdir. Bütlövlükdə, dünya iqtisadiyyatı üçün IEÖ-də ticarət şəraitinin pisləşməsinin mənfi effekti neft ixrac edən ölkələrdə gəlirlərin artmasının stimullaşdırıcı effektini üstələmişdir.

Dünya xammal bazarlarında qiymətlərin nəzərəçarpaq dərəcədə bahalaşması ümumi qlobal iqtisadi artım tempini ləngidən mühüm amillerdən biri olmaqla bərabər, inflasiya proseslərini də stimullaşdırmışdır. Bununla belə IEÖ-in əksəriyyətində antiinflasiya tədbirlərinin sərtləşdirilməsi öz səmərəsini vermişdir. IEÖ-də, xüsusilə neft ölkələrində

qiymət artımının əhəmiyyətli dərəcədə sürətlənməsi qlobal riskləri yüksəltmişdir. Buna baxmayaraq IEÖ-in əksəriyyətində də makroiqtisadi siyaset tədbirləri sərtləşdirilmişdir.

ABŞ-da ipoteka böhranı və iqtisadiyyatda tənəzzül gözləntiləri IEÖ-də iqtisadi artımı zəiflədən başlıca amil olmuşdur. Bu ölkədə iqtisadi artım 2,2% təşkil etmişdir ki, bu da son 5 ildə ən aşağı səviyyədir. İqtisadi artım tempinin zəifləməsinə başlıca səbəb investisiya qoyuluşlarının, xüsusilə də xarici investisiyaların azalması olmuşdur. Fərdi istehlak və ixrac isə iqtisadi artıma zəif impuls verən amillər qismində çıxış etmişdir. Bununla belə ilin son rübündə inflasiya təzyiqlərinin artması (4%) ilə əlaqədar olaraq fərdi istehlakin artım tempi əhəmiyyətli şəkildə azalmışdır. İl ərzində dolların davamlı ucuzlaşması və daxili tələbin zəif artımı ticarət balansında kəsirin azalmasını şərtləndirmişdir.

İqtisadi fəallığa mənfi təsir edən risklərin artması ilə əlaqədar Federal Ehtiyat Sistemi (FES) faiz dərəcələrini il ərzində bir neçə dəfə dəyişərək aşağı salmışdır. Buna baxmayaraq orta ilik inflasiya tempində də azalma müşahidə olunmuşdur (2,9%). Eyni zamanda kredit standartlarının sərtləşdirilməsi istehlak kreditlərinə mənfi təsir etmişdir. İqtisadi fəallığın aşağı düşməsi şəraitində işsizlik artaraq ilin sonunda 5%-ə çatmışdır.

Fərdi istehlak xərclərinin, investisiyaların və xalis ixracın artım tempinin aşağı düşməsi ilə əlaqədar Yaponiyada real iqtisadi artım zəifləyərək 1,9%-ə düşmüştür. Dövlət xərclərinin sabitləşməsi iqtisadi artıma qismən təkan vermişdir. Fərdi istehlakin zəif artımı əmək haqlarının dinamikasında müşahidə edilən durğunluqla əlaqədar olmuşdur. ÜDM-in sahə strukturunda əsas ləngidici effekt ABŞ-da olduğu kimi Yaponiyada da tikinti sektorunda yaranmışdır. Zəlzələyə qarşı binaların davamlılığını artırmaq məqsədilə yeni standartların tətbiq olunması nəticəsində tikinti sektoruna investisiyalarda azalma 2007-ci ildə daha da sürətlənmişdir.

Gəlirlər hesabının yaxşılaşması nəticəsində

I. GLOBAL DEVELOPMENTS AND AZERBAIJAN'S ECONOMY

1.1. Major development trends in the global economy in 2007

For the world economy, the year of 2007 was basically the turning point for reversal of the boosted global economic cycle that had peaked in 2006. Rising prices on the world's commodity markets and the ever-growing inequalities between developed countries (DC) in terms of economic growth rates caused by the financial turmoil that had struck these countries in the second part of the year has enabled the South-Eastern Asian (SEA) countries to settle in and take over the DC markets.

The global growth had considerably subsided in the 4th quarter due to a financial turmoil, immediately after a major upward bounce in the 3rd quarter. Nevertheless, the International Monetary Fund's (IMF) assessments show that the global economic growth rate, which is measured based on the purchasing power parity, was 4.9% in 2007, and this is 0.1% less than the last year's rate. DCs were the primary determinants of the impairment of the economic growth. While these countries had a growth rate setback from 3% down to 2.6%, developing countries (DEC) showed a slight rise from 7.7% to 7.8%. As a result, they accounted for 25.2% and 74.8% of the overall global economic growth, respectively. The locomotives, driving forces of the world economy such as USA, Eurozone and Japan, all experienced economic downturns. While DECs had lower export growth rates, their economies still upsurged. In general, trade impairments in the DCs, which had adversely affected the world economy, surpassed the stimulating effect of revenue increments in oil exporting countries.

In addition to its major contributory role in the overall slowdown of the global economic growth, the considerable increase of prices at the world raw material markets also urged on the inflationary processes. In parallel, stringent anti-inflationary measures that a majority of DCs took helped gain the expected results. With prices in DECs, especially oil producing

countries, rising, global risks rose too. Yet, most DCs applied tighter macroeconomic policy measures.

The mortgage crisis and expectations of an economic recess in the US practically underpinned the impairment of economic growth in DCs. The US economic growth rate was 2.2%, the lowest in the past five years. The waning economic growth was caused primarily by cutbacks in investments, especially foreign investments whereas individual consumption and exports acted as factors that gave a poor impetus to the economic growth. In parallel, the rate of individual consumption declined and downdrifted intensely due to upswinging inflationary pressures (4%) in the last quarter of the year. As the devaluation of the US Dollar advanced during the year in a match with languid growth of the domestic demand, the deficit of the trade balance abated as well.

The Federal Reserve System (FRS) had to cut down on its interest rates due to augmentation of risks that adversely affect the economic activity. Still, the average annual inflation rate declined too (2.9%). In parallel, the application of more stringent lending standards had a negative impact on consumer lending. The unemployment rate reached 5% by the end of the year while economic activity waned and recessed.

Japan showed a weaker real economic growth rate, which slipped down to 1.9% due to the lingering growth of individual consumer expenditures, investments and net exports. Stabilization of public expenditures gave a certain impetus to the overall economic growth. The low growth rate of individual consumption was associated with a damp of wage advancement. Just like in the US, the Japanese construction sector was the one responsible for most part of the lingering effect in the sector-based structure of GDP. Curtailment of investments in the construction sector furthered amplified in 2007 as a consequence of introducing new standards designed to enhance the seismic stability of buildings.

As the revenue account improved, the ratio of the current account surplus of the balance of payments

tədiyyə balansının cari hesabında profisinin ÜDM-ə nisbəti tarixdə ən yüksək səviyyəyə çatmışdır (4,5%). İnflyasiya ötən ilki səviyyədə (0,3%) qalmışdır. Bununla yanaşı məşgulluğun artması müşahidə olunmuş və işsizlik 1997-ci ildən bəri ən aşağı səviyyəyə (3,9%) düşmüşdür.

2007-ci ildə Avrozonada real iqtisadi artım 2,6% və ya əvvəlki ildən 0,2% bəndi az olmuşdur. Sənayedə əmək məhsuldarlığının 0,5% azalması sənaye istehsalına, xüsusilə də istehlak malları istehsalına mənfi təsir etmişdir.

2007-ci ildə pul kütləsinin artım tempi avronun dövriyyəyə daxil edildiyi dövrən ən yüksək həddə (11,4%) çatmışdır. Bu şəraitdə inflyasiya tempi ötən ilki səviyyədə (2,1%) qalmışdır. Avropa Mərkəzi Bankı tərəfindən faiz dərəcəsinin artırılması (3,5%-dən 4%-ə) və il ərzində avronun davamlı olaraq bahalaşması inflyasiya təzyiqlərinin qarşısının alınmasında müüm rol oynamışdır.

Avrozonanın əmək bazarında yaxşılaşma 2007-ci ildə də davam etmiş və işsizlik 0,7% bəndi azalaraq ilin sonunda 7,2%-ə düşmüşdür. Almaniya və Fransada əmək bazarında aparılan islahatlar nəticəsində valyuta məkanı üzrə yeni yaradılmış iş yerlərinin müvafiq olaraq, üçdə ikisi və üçdə biri yalnız bu ölkələrin hesabına təmin olunmuşdur.

Birliyin ən böyük iqtisadiyyatı olan Almaniyada iqtisadi artımın davam etməsi, yeni iş yerlərini yaradılması və fiskal kəsirin son 15 il üçün ən aşağı səviyyəyə düşməsi müşahidə olunmuşdur. Burada iqtisadi artım 2,5% təşkil etmişdir.

Inflyasiya təzyiqlərinin artmasında enerji daşıyıcılarının bahalaşması ilə yanaşı, ilin əvvəlində əlavə dəyər vergisinin 3% bəndi artırılması müüm rol oynamışdır. 2007-ci ildə Avrozona üzrə inflyasiyanın 0,4% bəndi təkcə bu amildən qaynaqlanmışdır.

Fransa iqtisadiyyatunda da zəifləmə meylleri müşahidə olunmuşdur. 2007-ci ildə iqtisadi artım 1,9% və ya ötən ildən 0,1% bəndi az olmuşdur. Əvvəlki illərdə olduğu kimi daxili tələb iqtisadi artımın başlıca təkanverici qüvvəsi olaraq qalmışdır. Xalis ixracın azalması isə iqtisadi artımı ləngitməklə bərabər, cari hesabın da pisləşməsinə səbəb olmuşdur. Valyuta məkanı ölkələri içərisində ən aşağı inflyasiya (1,6%) məhz burada qeydə alınmışdır.

Fransa hökuməti struktur islahatlarını davam etdirmiş, minimum əmək haqqı sisteminin və 35 saatlıq iş həftəsinin tətbiqi bu islahatların mərkəzdən olmuşdur.

İtaliya iqtisadiyyatında sabitləşmə meylləri

müşahidə olunmuşdur. 2007-ci ildə iqtisadi artım ötən ilki səviyyəsində (1,9%) qalmış, istehlak qiymətlərində artım 2,1% təşkil etmişdir.

İri sənaye ölkələrinin əksəriyyətindən fərqli olaraq Böyük Britaniya iqtisadiyyatı nəzərəçarpacaq canlanma ilə xarakterizə olunmuşdur. 2007-ci ildə burada iqtisadi artım sürətlənərək 3,1%-ə çatmışdır. İllik inflyasiya qoyulmuş hədəfdən yuxarı - 2,3% təşkil etmişdir.

Büdcə kəsirində son 5 ildə müşahidə olunan azalma meylləri 2007-ci ildə də davam etmiş və nəticədə kəsir ÜDM-in 2,5%-ə düşmüşdür. Fiskal kəsirdən fərqli olaraq xarici kəsir 0,3% bəndi artaraq 3,5%-ə çatmışdır.

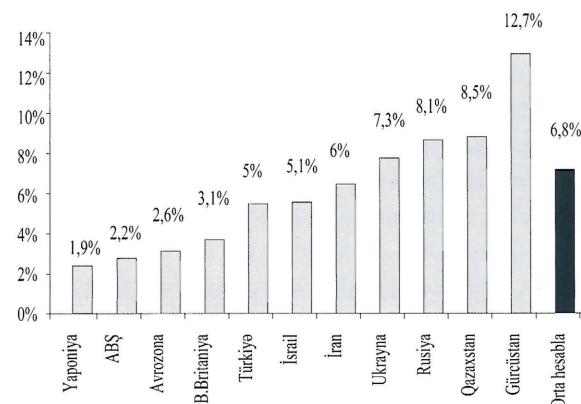
İnvestisiya bumunun davam etməsi 2007-ci ildə Çində iqtisadi artımın 11,4%-ə çatmasını şərtləndirmişdir ki, bu da son 12 ildə rekord nailiyyətdir. Nəticədə cari məzənnə əsasında hesablanmış ÜDM-in həcmində görə Çin Almaniyaya çatmışdır.

İxracın kəskin artması iqtisadi artımın aparıcı qüvvəsi olmaqla yanaşı, cari hesabda profisinin ÜDM-in 11%-ni ötməsini şərtləndirmişdir ki, bu da son 3 ildə 8% bəndi artım deməkdir. Sürətli iqtisadi artım nəticəsində milyarderlərin sayı il ərzində 4 dəfəyə yaxın artaraq 66 nəfərə çatmışdır.

Azərbaycanın qeyri-neft sektorу üzrə ən iri tərəfdəşlərindən olan Rusiya Federasiyasında 2007-ci ildə iqtisadi artım 0,7% bəndi sürətlənərək 8,1% təşkil etmişdir. ÜDM-in sahəvi strukturunda ən əhəmiyyətli artım tempi tikinti, mehmanxana və restoranlar, eləcə də maliyyə fəaliyyəti sferalarında qeydə alınmışdır. Ötən illə müqayisədə emal sənayesi 6,3%, kənd təsərrüfatı isə 3,3%-lik artımla xarakterizə olunmuşdur.

2007-ci ildə Azərbaycanın digər ticarət tərəfdəşlərində da nisbətən yüksək inflyasiya ilə müşayiət olunan iqtisadi artım davam etmişdir. *Tərəfdəş ölkələrdə qeyri-neft ixrac çəkili iqtisadi artım ötən illə müqayisədə 0,9% bəndi sürətlənərək 6,8% təşkil etmişdir.*

Qrafik 1. 2007-ci ildə əsas ticarət tərəfdəşlərində iqtisadi artım, ötən ilə nəzərən %-la

was at its highest ever (4.5%). Inflation remained the same as the last year (0.3%). Besides, the employment rate climbed up, while the unemployment rate was at its lowest since 1997 (3.9%).

In 2007, the real economic growth rate in Eurozone was 2.6%, which is 0.2% less than the last year's. A 0.5% decline of the industrial throughput capacity had a negative effect on the industrial output, in particular, production of consumer goods.

The growth rate of money supply in 2007 reached its highest level (11.4%) ever since the introduction of Euro. Moreover, the inflation rate remained the same as the last year (2.1%). Consecutive raises of the European Central Bank's interest rates (from 3.5% to 4%) and the continuous devaluation of the Euro during the year contributed vastly to the prevention of inflationary pressures.

Improvement of the labor market in Eurozone continued in 2007, while the unemployment rate went down to 7.2%, by having recessed 0.7%. By implementing labor market reforms, Germany and France accounted correspondingly for two thirds and one third of the new job openings in the currency/monetary union area.

Germany, the Union's largest economy, continued to demonstrate economic growth, in parallel to creating new jobs and reducing its fiscal deficit to its lowest for the past 15 years. The country's economic growth rate made 2.5%.

A 3% lift of the value added tax early in the year had a strong input to the build-up of inflationary pressures along with increments of energy prices. In 2007, the input of this factor alone to the overall inflation in Eurozone was 0.4%.

The French economy was also inclined to downwarding. In 2007, the country's economic growth rate was 1.9%, which is 0.1% less than the last year's rate. As in the previous years, domestic demand remained the prime mover of economic growth, whereas waning net exports both lingered the economic growth and adversely affected the current account. France's inflation rate was the lowest among the monetary/currency union countries (1.6%).

The French government carried on with the structural adjustments, which focused mainly on the introduction of a minimum wage system and 35 hour work week.

The Italian economy tended to stabilize to a certain extent. In 2007, the country's economic growth rate remained as the last year's (1.9%), while consumer prices went up by 2.1%.

Great Britain, opposite to most large industrially developed countries, boasted a considerably brisk and active economy. In 2007, the country's economic growth rate advanced and thus reached 3.1%. By arriving at 2.3%, the annual inflation rate went beyond the original target.

The budgetary deficit of the last 5 years continued to decline in 2007 as well and thus went down to as low as 2.5% of the GDP. Unlike the fiscal deficit, the external deficit reached 3.5%, having increased by 0.3%.

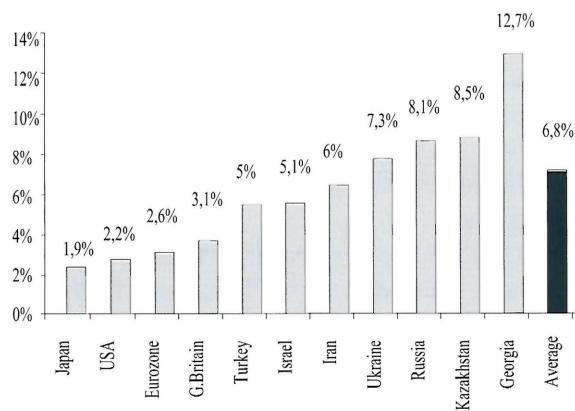
The investment boom continued in China and its economic growth rate in 2007 reached 11.4%, which set a record for the last 12 years. Thus, China reached Germany in terms of GDP based on the current exchange rate.

As the lead contributor to the economic growth, exports moved upward dramatically wherefore the current account surplus went beyond 11% of the GDP, which points to an 8% accretion over the past 3 years. The fast-paced economic growth has magnified the number of billionaires during the year four-fold, and they now count 66 persons.

The economic growth rate in the Russian Federation, one of the largest non-oil sector counterparts of Azerbaijan, rose by 0.7% thus making 8.1% in 2007. Among the sectors composing the structure of the GDP, the construction, hospitality and financial business sectors accounted for the most substantive growth. As opposed to the last year, the processing industry increased by 6.3%, agriculture by 3.3%.

In 2007, other trade partners of Azerbaijan also continued to perform well in terms of economic advancement sidetracked with high inflation rates. *The export-weighted economic growth in the non-oil sector of the counterpart states amounted to 6.8% through a rise of 0.9%.*

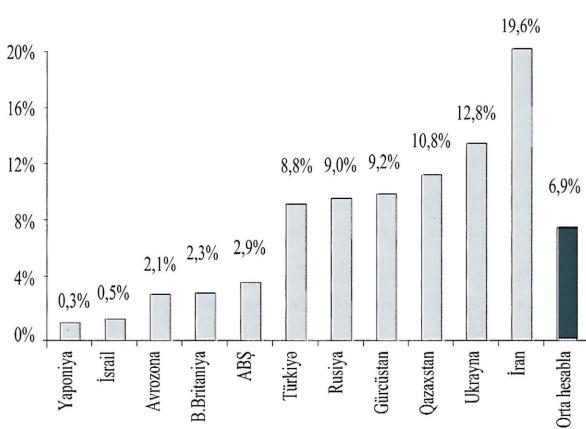
Chart 1. Economic growth in main economic counterparts in 2007,
relative to the previous year, %

Qlobal proseslər və Azərbaycan iqtisadiyyatı

İsrail istisna olunmaqla 2007-ci il tərəfdaş ölkələrdə inflasiya tempinin sürətlənməsi ilə xarakterizə olunmuşdur. 2006-ci ilə müqayisədə İQİ İranda 19,6%, Ukraynada 12,8%, Qazaxıstanda 10,8%, Gürcüstanda 9,2%, Türkiyədə 8,8%, İsraildə isə cəmi 0,5% yüksəlmışdır. İran, Qazaxıstan və Gürcüstanda son 7 ildə ən yüksək inflasiya qeydə alınmışdır. 2007-ci ildə tərəfdaş ölkələrdə qeyri-neft ticarət dövriyyəsi çəkili inflasiya 6,4% təşkil etmişdir ki, bu da Azərbaycana müəyyən inflasiya idxalını şərtləndirmişdir.

Qrafik 2. 2007-ci ildə əsas ticarət tərəfdaşlarında inflasiya, ötən il nəzərən %-lo

Tərəfdaş ölkələrdə qiymət artımının başlıca səbəbləri kimi dünya əmtəə bazarlarında istehlak mallarının bahalaşması və ekspansiv makroiqtisadi siyaset çıxış etmişdir. Inflasiya təzyiqlərini yumşaltmaq məqsədilə əksər mərkəzi banklar milli valyutaların möhkəmlənməsinə imkan yaratmışdır. İl ərzində ABŞ dollarına nəzərən Türk lirası 18%, Gürcü larisi 7,7%, Qazax tengəsi 4,6% möhkəm olmuş, Ukrayna qırıvnası və İran riali isə dəyişməz qalmışdır.

1.2. Dünya əmtəə bazarları

İEOÖ-də gəlirlərin artması ilə əlaqədar qlobal tələbin yüksələməsi, enerji daşıyıcılarının bahalaşması səbəbindən istehsal xərclərinin artması və bir sıra əmtəələrin bioenerji mənbəyi kimi istifadə olunması meylinin güclənməsi 2007-ci ildə dünya əmtəə bazarlarında bahalaşmanın davam etməsinə şərait yaratmışdır.

2003-cü ilin II yarısından etibarən dünya əmtəə bazarlarında müşahidə olunan bahalaşma 2007-ci il ərzində bir qədər də sürətlənmişdir. Beynəlxalq Valyuta Fondu tərəfindən hesablanan və 49 müxtəlif mal

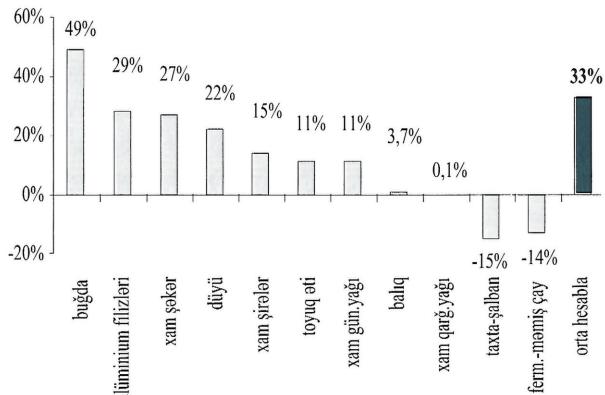
növünü özündə ehtiva edən əmtəə qiymətləri indeksi il ərzində 29%¹ bahalaşmışdır. Bahalaşmaya əsas təkan taxil və bitki yağıları kimi ərzaq məhsullarından, daş kömür və neft kimi enerji daşıyıcılarından, qurğuşun və qalay kimi azqiymətli metallardan, eləcə də plastik kütlələrdən gəlmışdır. Taxıl, şəkər, toyuq əti, apelsin, soya yağı, yun, dəmir filizi, daş kömür, neft, uran, qurğuşun və nikelin qiymətlərində yüksək artım qeydə alınmışdır.

Qlobal qiymət artımının əsas faktoru olan neft il ərzində davamlı bahalaşaraq ilin son günündə ən yüksək səviyyəsinə çatmışdır ("Brent" üçün 1 barel üzrə 97,1 ABŞ dolları). Daş kömür isə il ərzində 86% bahalaşmışdır. Nəticədə enerji daşıyıcılarının orta çəkili qiymət artımı 44% təşkil etmişdir.

Enerji daşıyıcılarından fərqli olaraq digər xammal növlərinin orta çəkili qiymətləri daha az - 7,7% bahalaşmışdır ki, bu da ötən ilin analoji göstəricisindən 19% bəndi azdır. Burada qiymətlərin artım tempinin azalmasına əsas səbəb kənd təsərrüfatı mallarının və metalların qiymət indeksində müvafiq olaraq, 2% və 8% ucuzlaşmanın qeydə alınmasıdır.

Kənd təsərrüfatı xammalının ucuzlaşmasına baxmayaraq ərzaq malları 27% bahalaşmışdır. Bu, xammalın bahalaşmasının laq effekti və enerji daşıyıcılarının bahalaşması ilə əlaqədar digər məsəflərin artmasından irəli gəlmişdir. Bundan başqa ərzağa olan qlobal tələbin təklifi üstələməsi də mühüm rol oynamışdır. Dünya əmtəə bazarlarında əksər istehlak mallarının bahalaşması inflasiya idxalına yol açaraq Azərbaycanda qiymət artımının mühüm mənbələrindən birinə çevrilmişdir.

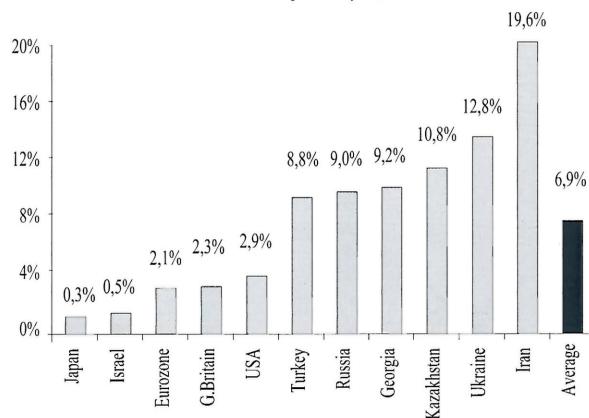
Qrafik 3. 2007-ci ildə Azərbaycana idxal olunmuş mühüm növ xammalın və yarımfabrikatların dünya qiymətlərinin dəyişməsi, %

¹ Paraqrafda istifadə edilmiş bütün qiymət indeksləri ABŞ dolları ifadəsində verilmişdir.

The year of 2007 was marked with higher inflation rates in counterpart countries, save for Israel. As opposed to 2006, the CPI went up by 19.6% in Iran, by 12.8% in Ukraine, by 10.8% in Kazakhstan, by 9.2% in Georgia, by 8.8% in Turkey and by only 0.5% in Israel. Rates in Iran, Kazakhstan and Georgia were the highest for the past 7 years. In 2007, the turnover-weighted inflation rate in non-oil trade was 6.4% in the counterpart countries, which stimulated import of inflation to Azerbaijan.

Chart 2. Inflation rate in the main economic counterpart countries in 2007, relative to the previous year, %

Increased prices for consumer goods on the world's commodity markets and the expansive macroeconomic policy were the primary factors stimulating the price increase in the counterpart countries. Most central banks made necessary arrangements to reinforce their respective national currencies in order to alleviate inflationary pressures. During the year, the Turkish Lira appreciated by 18% against the US Dollar, the Georgian Lari by 7.7%, Kazakhstani Tenge by 4.6%, while the Ukrainian Grivna and Iranian Rial remained the same.

1.2. World commodity markets

Production costs increased and the trends for using some commodities as a source of bioenergy grew stronger due to the augmented global demand, and the energy carrier prices, in line with growing revenues in DECs, stimulated the further price increases on the world's commodity markets in 2007.

The price rise that has dominated the world commodity markets since mid-2003 accelerated in 2007. The commodity price index, which the International

Monetary Fund calculates and which combines 49 types of products increased by 29% during the year¹. The price increase was primarily driven by food products such as crop and vegetable oils, energy carriers such as coal and petroleum, low-priced metals such as lead and tin as well as plastic. The prices of crop, sugar, chicken, orange, Soya oil, wool, iron ore, coal, petroleum, uranium, lead and nickel increased substantially.

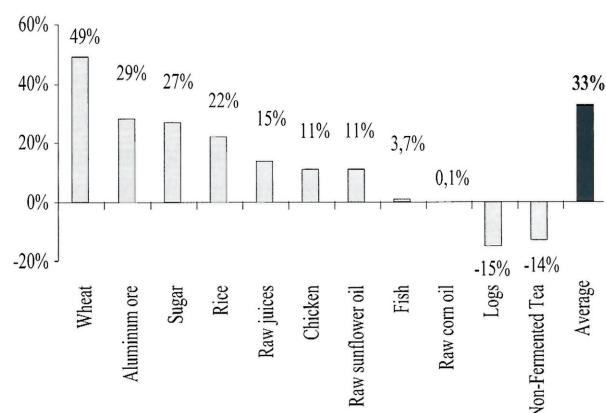
Petroleum, the principal determinant of the global price increase, continued to rise in value throughout the year and reached its highest on the last day of the year (at USD97.1 per barrel of Brent oil). The price of coal went up by 86% during the year. Consequently, the average weighted price increase of energy carriers amounted to 44%.

Unlike energy carriers, the average weighted prices of other raw materials increased to a smaller extent (7.7%), which is 19% less than the last year's corresponding indicators. The primary factor behind the decrease of the price growth rate is the 2% and 8% setback in the price indices of agricultural products and metals, respectively.

The value of 11 main types of imported commodities that constituted 10% of the total imports has increased by 33%. Wheat was the principal source of the rise in value. The price of wheat crops produced in CIS countries increased by 47.6% on average.

While food products, cotton and polyethylene were the commodities, the prices for which increased the most among exported goods, the output of the aluminum industry, which has been expanding domestically, has fallen in price.

Chart 3. World prices for significant commodities imported to Azerbaijan in 2007, %

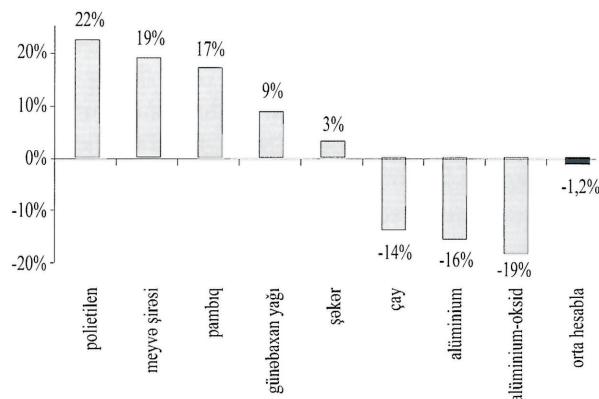

¹ All price indices specified in the paragraph are US Dollar-denominated.

Qlobal prosesler və Azərbaycan iqtisadiyyatı

İdxalin 10%-ni təşkil edən 11 növdə əsas idxal xammal və yarımfabrikatlarının dəyəri 33% artmışdır. Bahalaşmanın başlıca mənbəyi kimi buğda çıxış etmişdir. MDB məkanında istehsal edilmiş buğda növlərinin qiyməti orta hesabla 47,6% bahalaşmışdır.

Qrafik 4. 2007-ci il ərzində Azərbaycandan ixrac olunmuş mühüm növ əmətələrin dünya qiymətlərinin dəyişməsi, %

İxrac olunmuş məhsullar içərisində əsasən ərzaq malları, pambıq və polietilenin dünya qiymətləri artdığı halda, son illər daxili istehsalı sürətlə genişlənən alüminium sənayesi məhsulları ucuzlaşmışdır.

1.3. Azərbaycanda iqtisadi artım və onun mənbələri

2007-ci ildə yüksək iqtisadi artım dinamikası davam etmiş, qlobal tələb, daxili istehlak və investisiya fəallığının yüksəlməsi fonunda məcmu tələbin bütün komponentləri üzrə sürətli artım müşahidə edilmişdir. Investisiya fəallığı iş yerlərinin sürətli artımına, əmək bazarında fəallığın canlanmasına götirib çıxarmışdır. Məcmu tələbin yüksək templə artımı müəyyən makroiqtisadi hərarətlənmə ilə müşayiət olunmuşdur.

2007-ci ildə ölkədə ikirəqəmli iqtisadi artım davam etmişdir. Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM) 25%, o cümlədən neft sektorunda 36,8% artmışdır. Qeyri-neft ÜDM-də ikirəqəmli artım tempi davam etmiş və 11,3% təşkil etmişdir. Özəl sektorun ÜDM-də payı 84%-ə çatmışdır.

Fiskal genişlənmə və sürətli artan müsbət xalis ixrac neft gəlirləri iqtisadiyyatda ikirəqəmli artımın saxlanmasında başlıca rol oynamışdır.

Daxili tələbin əhəmiyyətli genişlənməsi daxili tələbata xidmət edən sahələrin, xüsusilə qeyri-ticari sahələrin sürətli inkişafını şortləndirmişdir. Belə ki,

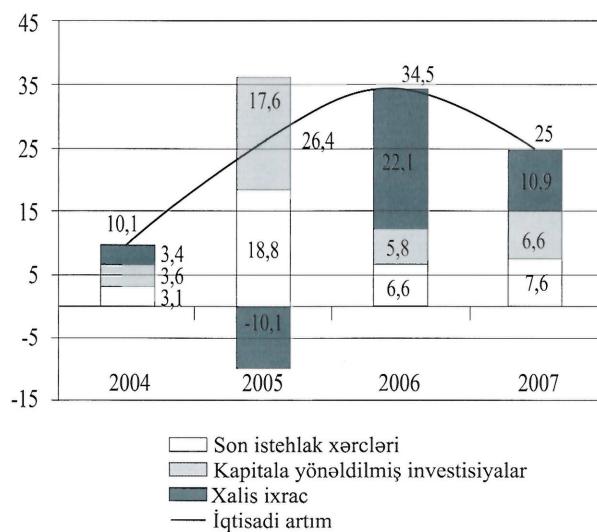
qeyri-neft ÜDM-in 74,3%-ni qeyri-ticari sahələr təşkil etmiş və qeyri-neft ÜDM-in artımı əsasən bu sahələrin inkişafı hesabına formalashmışdır.

1.3.1. Məcmu tələb

2007-ci ildə iqtisadi artıma məcmu tələbin bütün komponentləri pozitiv təsir etmiş, burada ən yüksək rol xalis ixracına məxsus olmuşdur.

Belə ki, ümumi artımın 10,9% bəndi xalis ixracın artması hesabına baş vermişdir.

Qrafik 5. Məcmu xərc komponentlərinin ümumi iqtisadi artımda payı, %

Bununla belə, iqtisadi artımda digər tələb amillərinin rolü öten ilə nisbətən yüksəlmüşdür. Belə ki, 2007-ci ilin iqtisadi artımında son istehlak xərclərinin payı 1% bəndi, kapital qoyuluşunun payı isə 0,8% bəndi artmışdır.

1.3.1.1. Son istehlak xərcləri². Ölkədə müşahidə edilən fiskal artım və əhalinin pul gəlirlərinin yüksək artımı məcmu tələbin, xüsusilə onun istehlak komponentinin əhəmiyyətli genişlənməsinə səbəb olmuşdur. Son istehlak xərclərinin artımı başlıca olaraq ev təsərrüfatlarının son istehlak xərclərindən təsirlənmişdir. Son istehlak xərcləri real olaraq 10,7% artaraq 10,5 mlrd. manat təşkil etmişdir.

² İstehlak xərcləri ilkin statistik məlumatlara əsaslanır.

Chart 4. World prices for significant commodities exported from Azerbaijan in 2007, %

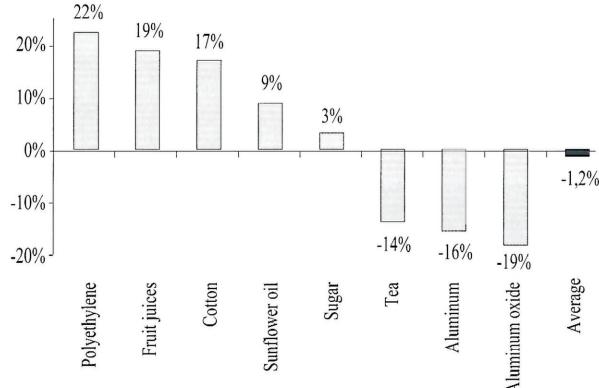
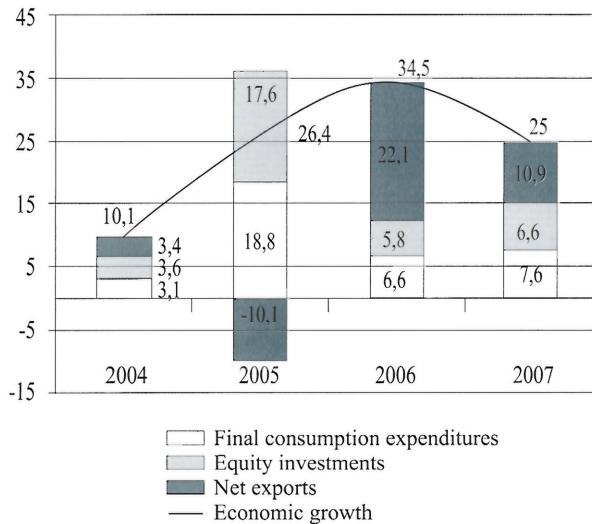

Chart 5. Contribution of aggregate expense components to economic growth, %

1.3. Economic growth in Azerbaijan and its sources

The high economic growth rates persisted in 2007, whilst all components of the aggregate demand were swift to aggrandize promptly against the background of increasing global demand, domestic consumption and investment activities. Active investments led to a rapid increase of employment and labor market operation. The fast-tracked growth of the aggregate demand resulted in certain macroeconomic resuscitation.

In 2007, the country carried on with a two-digit economic growth rate. The Gross Domestic Product (GDP) expanded by 25%, including a 36.8% increase in the oil sector. The non-oil sector GDP also maintained its growth rate at two digits amounting to 11.3%. The private sector's share in the GDP reached 84%.

The fiscal expansion and the swiftly growing net revenues from oil exports made a determining input to the upkeep of the two-digit growth rate of the economy.

The significant expansion of the domestic requirements caused the sectors serving the domestic demand, especially the non-tradable sectors to develop rapidly. Thus, non-tradable sectors accounted for 74.3% of the non-oil GDP, and the non-oil GDP growth was driven primarily by these sectors' development.

1.3.1. Aggregate demand

In 2007, all components of the aggregate demand had a positive effect on the economic growth, where net exports were the determinants.

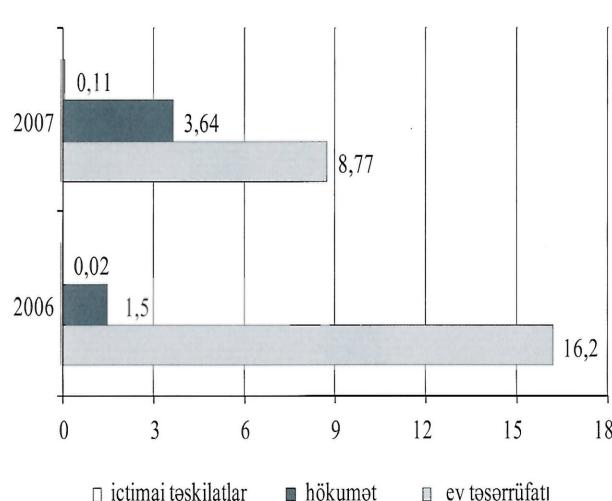
Thus, the net export growth accounted for 10.9% of the overall growth.

At the same time, the role of other demand factors in the economic growth increased against the last year. Thus, final consumption expenditures went up by 1%, while equity investments rose by 0.8% as a share of the economic growth in 2007.

1.3.1.1. Final consumption expenditures². The fiscal growth and high growth rate of household revenues in the country caused the aggregate demand and, in particular, its consumption component to grow substantially. End consumption expenses of households affected the end consumption expenditures growth the most. End consumption expenditures amounted to AZN10.5 billion through a real increase of 10.7%.

² Consumption costs are based on initial statistical data.

Qrafik 6. Son istehlak xərclərinin real artım tempinə təsiri, %

Ev təsərrüfatları. 2007-ci ildə əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəlməsi, həmçinin sosial yönümlü fiskal xərclərin artmaqdə davam etməsi ev təsərrüfatlarının pul gəlirlərinin artımını şərtləndirmiştir. Belə ki, əhalinin pul gəlirləri real olaraq 20,2% artmışdır ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 5,1% bəndi çoxdur.

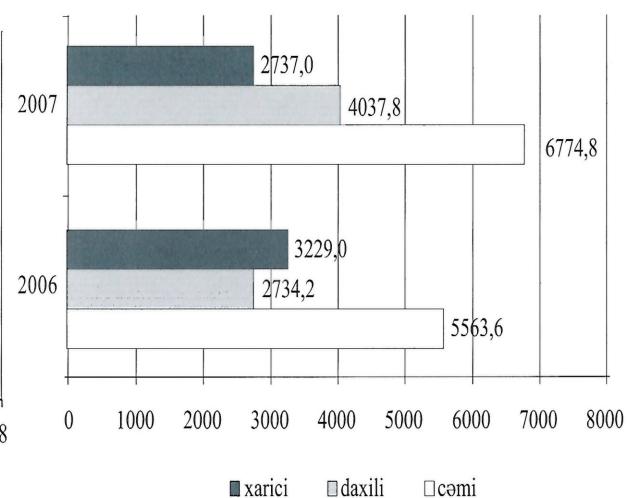
2007-ci ildə ev təsərrüfatlarının son istehlak xərclərinin real artımı məcmu son istehlak xərclərinin 8,8% bəndi artmasını şərtləndirmiştir.

Hökumət və ictimai təşkilatlar. Son istehlak xərclərinin artımına hökumət və ictimai təşkilatların istehlak xərclərinin əhəmiyyətli təsiri olmuşdur. Belə ki, son istehlak xərclərinin ümumi həcmindən 30%-i bu iki sahənin payına düşmüşdür ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 11% bəndi çoxdur. Əvvəlki illə müqayisədə 2007-ci ildə hökumət istehlakinin son istehlak xərclərinin artımında payı 2,1% bəndi yüksələrək 3,6% təşkil etmişdir. Hökumətin istehlak xərclərinin artımı başlıca olaraq dövlət bütçəsində əmək haqqı və mal və xidmətlərə xərclərin artması hesabına baş vermişdir. Belə ki, 2007-ci ildə dövlət bütçəsinin cari xərcləri ötən illə müqayisədə 25,4% artmışdır.

1.3.1.2. İnvestisiya xərcləri. 2007-ci ildə ölkə iqtisadiyyatına qoyulan investisiyalar başlıca olaraq daxili mənbələr hesabına artmışdır. İnvestisiya xərcləri əsasən qeyri-neft sektorunun inkişafı məqsədlərinə yönəldilmişdir.

Belə ki, əsas kapitala 6,8 mlrd. manat və ya ötən ildəkindən 17,8% çox investisiya qoyulmuşdur. Ümumi investisiyaların 59,6%-i daxili mənbələr

Qrafik 7. İqtisadiyyata investisiya qoyuluşu haqqında məlumat, mln. manat

hesabına həyata keçirilmişdir ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 13,8% bəndi çoxdur.

Daxili investisiyalar. Daxili investisiya qoyuluşunun artımında bütçə vəsaitləri ilə yanaşı bütçə-dənəkənar fondların vəsaitləri də mühüm rolə malik olmuşdur. Bütçə vəsaitləri hesabına maliyyələşən daxili investisiyaların həcmi 2 dəfə, bütçədən kənar fondlar isə 54% artmışdır. Əsas kapitala daxili investisiya qoyuluşlarının 42,6%-i bütçə vəsaitləri hesabına həyata keçirilmişdir. Müqayisə üçün, 2006-ci daxili investisiyaların ümumi həcmində bütçə vəsaitlərinin xüsusi çöküsü 14,2% təşkil etmişdir.

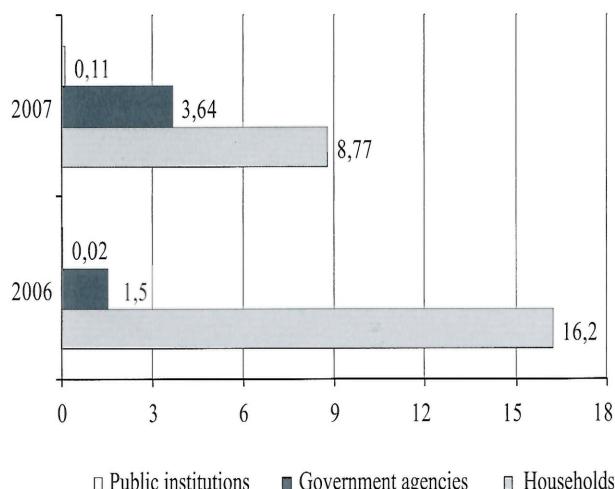
Xarici investisiyalar. 2007-ci ildə investisiyaların 40,4%-i xarici mənbələr hesabına formalaşmışdır.

Neft sektoruna investisiyalar. Neft sektoruna qoyulan investisiyaların həcmi və cəmi investisiyalarda xüsusi çöküsü yüksək olaraq qalır. Belə ki, 3,5 mlrd. manat məbləğinə çatmış bu investisiyalar keçən illə müqayisədə 4,8% artsa da onun cəmi investisiyalarda xüsusi çöküsü 4,3% bəndi azalaraq 51% təşkil etmişdir. Bu, investisiyaların başlıca olaraq qeyri-neft sektoruna yönəlməsi ilə bağlıdır.

Qeyri-neft sektoruna investisiyalar. Qeyri-neft sektoruna qoyulan investisiyaların həcmi 28,8% artmış, onun qeyri-neft ÜDM-ə nisbəti isə ötən illə müqayisədə 2,8% bəndi artaraq 35,7% təşkil etmişdir. 2007-ci ildə ümumi investisiyaların 49%-i qeyri-neft sektoruna yönəldilmişdir ki, bu da ötən illə müqayisədə 4,3% bəndi çoxdur.

Qeyri-neft sektoruna investisiyaların 19%-i neqliyatin, 7%-i emal sənayesinin, 4,8%-i isə rabitənin inkişafı məqsədlərinə yönəldilmişdir.

Chart 6. Contribution of sources to the real growth rate of final consumption expenditures, %

Households. Increase in the employment rate as well as continued increase of social fiscal expenses contributed to the growth of household revenues. Thus, individual cash revenues increased by 20.2%, which exceeds the last year's rate by 5.1%.

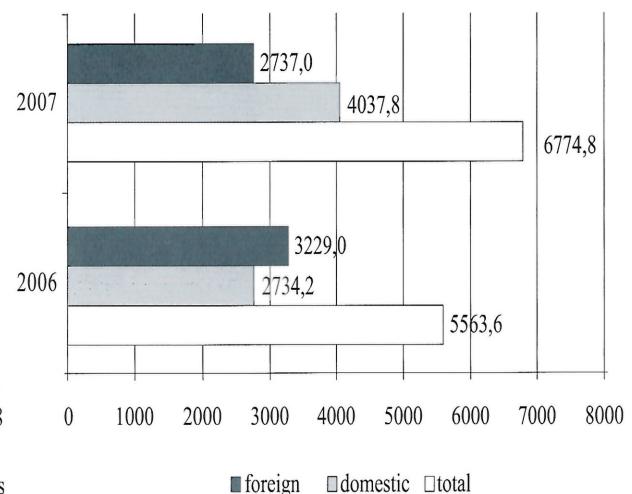
The real growth of final household consumption expenditures in 2007 resulted in an 8.8% increase of the total final consumption expenditures.

Government and public institutions. Consumption expenses of government and public institutions also made a significant contribution to the growth of end consumption expenses. Thus, these two sectors alone accounted for 30% of the total end consumption expenses, which is 11% more than the last year's rate. As opposed to the last year, the government's contribution to end consumption expenses in 2007 amounted to 3.7% by having increased 2.1%. The government's consumption expenses increased primarily due to the increased salary and goods and services expenditures of the state budget. Thus, in 2007 current expenditures of the state budget increased by 25.4% against the last year.

1.3.1.2. Investment expenditures. In 2007, investments in the country's economy increased primarily from domestic funding. Investment expenditures were mainly used for development of the non-oil sector.

Thus, a total of AZN6.8 billion or 17.8% more than the last year was invested in fixed capital. 59.6% of total investments were funded by domestic sources, which exceed the last year's level by 13.8%.

Chart 7. Investments across economic sectors, AZN mil

Domestic investments. Besides budgetary funds, extra budgetary funds also played an important contributing role in the growth of domestic investments. Domestic investments financed from the budget doubled, while the extra budgetary fund-financed investments increased by 54%. 42.6% of domestic investments in the fixed capital were funded from the budget. For comparison, the budget accounted only for 14.2% of the total domestic investments in 2006.

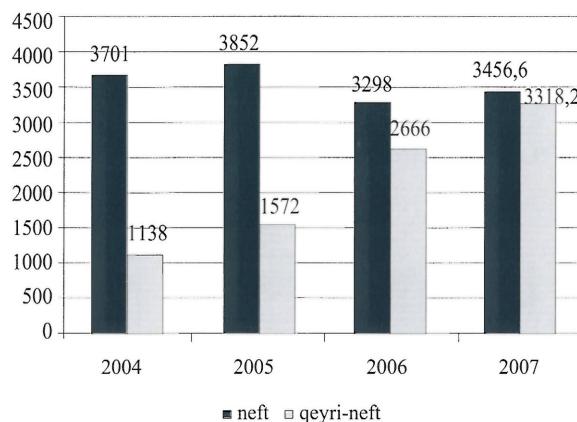
Foreign investments. In 2007, 40.4% of investments were financed from foreign sources.

Investments in the oil sector. Both the scope and share of oil sector investments within the total investments remain high. Thus, while these investments that have reached AZN3.6 billion increased by 4.8% against the last year, their share within the total investments made 51% by having decreased by 4.3%. This is primarily due to the fact the non-oil sector draws most investments.

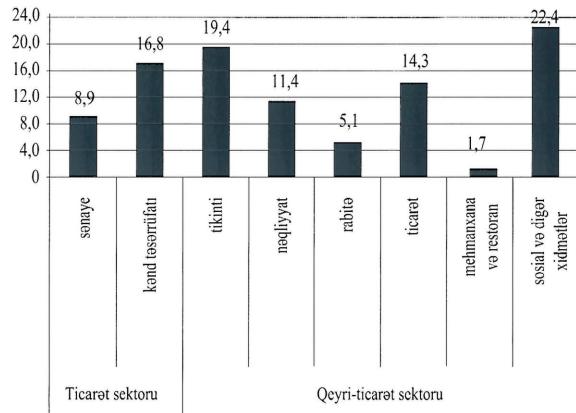
Non-oil sector investments. The scope of the non-oil sector investments grew by 28.8%, while its ratio to the non-oil GDP made 35.7% through a 2.8% increase against the last year's rate. 49% of the total investments in 2007 were directed to the non-oil sector, which is 4.3% more than the last year's rate.

Out of the total non-oil sector investments, 19% were used for development of the transport, 7% processing and 4.8% communication sector.

Qrafik 8. İnvestisiyaların sahəvi strukturü, mln. manat

Qrafik 9. 2007-ci ildə qeyri-neft ÜDM-in sahə strukturu, %

1.3.1.3. Xarici tələb: xarici ticarət və tədiyə balansı. 2007-ci ildə ümumi iqtisadi artıma xalis ixracın təsiri digər məcmu tələb amillərindən yüksək olmuşdur. Belə ki, 2007-ci ildə ümumi iqtisadi artımın 12,1 faiz bəndi xalis ixracdan təsirlənmişdir.

1.3.2. Məcmu teklif

2007-ci ildə daxili investisiyaların və qeyri-neft sektorunda son istehlak xərclərinin sürətli artımı, fiskal genişlənmə şəraitində qeyri-neft ticari sektorlarında artım tempisi sürətlənmişdir.

Neft sektoru. 2007-ci ildə ölkədə istehsal olunan ÜDM-in 55,9%-i neft sektoru hesabına formalaslaşmışdır ki, bu da əvvəlki ilə nisbətən 1,5% bəndi çoxdur. Neft sektorunda artım əsasən neft hasilatının artımından təsirlənmişdir. Neft emalında yüksək artım tempi müşahidə edilmişdir. Neft emalının artım tempi əvvəlki ilə nisbətən 4% bəndi artaraq 7,3% təşkil etmişdir ki, bu da onun neft sektorunun ÜDM-dəki payını 1,7% bəndi yüksəldərək 5,3%-ə çatmasına səbəb olmuşdur.

Qeyri-neft sektoru. Qeyri-neft sektorunda ikirəqəmli iqtisadi artım davam etmişdir. Belə ki, kənd təsərrüfatı və sənaye sahələri əvvəlki illə müqayisədə müvafiq olaraq 4% və 9,1% artmışdır. Qeyri-neft sektorunda ikirəqəmli artım tempisi mehmanxana və restoran (35,7%), rabitə (32%), tikinti (16%), ticarət (15,3%) və nəqliyyatda (13,6%) müşahidə edilmişdir.

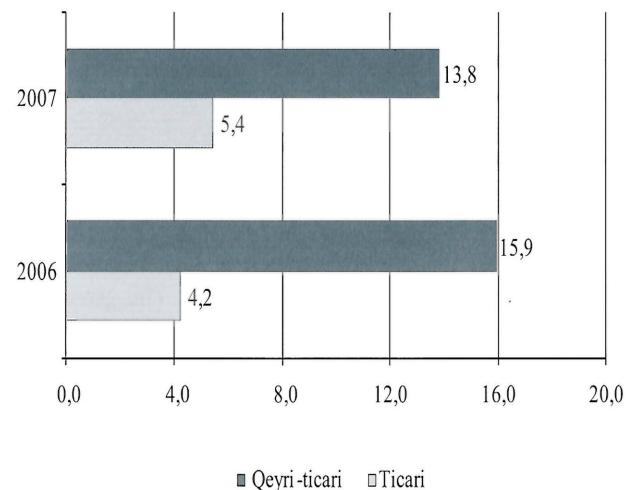
Qeyri-neft sektorunu üzrə ÜDM-də ticari sektorun payı 25,8% təşkil etmişdir. Nəqliyyat istisna olmaqla, qeyri-ticari sektorun payı əvvəlki ilə nisbətən 4,6% bəndi artaraq 62,9% təşkil etmişdir.

1.3.2.1. Ticari sahələr. 2007-ci ildə ticari sektor 5,4% artmışdır ki, bu da əvvəlki ildən 1,2% bəndi çoxdur.

Kənd təsərrüfatı. 2007-ci ildə kənd təsərrüfatı sektorunda real artım 4% təşkil etmişdir ki, bu da əsasən heyvandarlıq məhsullarının yüksək artımından (6,1%) irəli gəlmişdir. Qeyri-neft ÜDM-nin 0,7% bəndi artımı kənd təsərrüfatının 4% artması hesabına baş vermişdir.

Sənaye. Əvvəlki illə müqayisədə ümumi sənayedə real artım 24% təşkil etmişdir. 2007-ci ildə qeyri-neft

Qrafik 10. Ticari və qeyri-ticari sektorlar üzrə real artım tempisi, %

sənayesində real artım tempisi isə 9,1% təşkil etmişdir. Son ildə sənaye istehsalının həcminin artımında demək olar ki, bütün sahələr müsbət iştirak payına malik olmuşdur. Eyni zamanda, 2007-ci ildə özəl sektor tərəfindən istehsal edilən sənaye məhsullarının real artım tempisi daha yüksək olmuş və 32,6% təşkil etmişdir. Ümumilikdə qeyri-neft sənayesinin 7,9% artımı qeyri-neft ÜDM-in artımının 0,8% bəndi qədər yüksəlməsinə səbəb olmuşdur.

Chart 8. Structure of investments by sectors, AZN mil

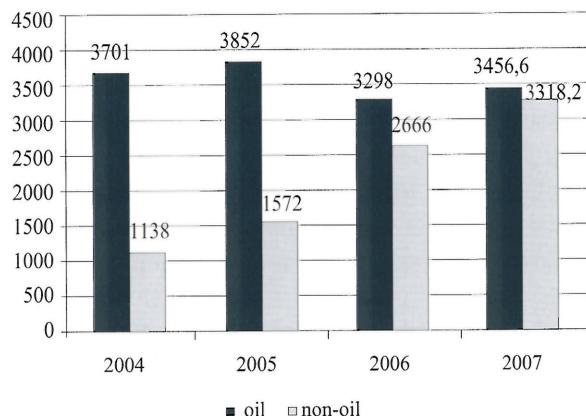
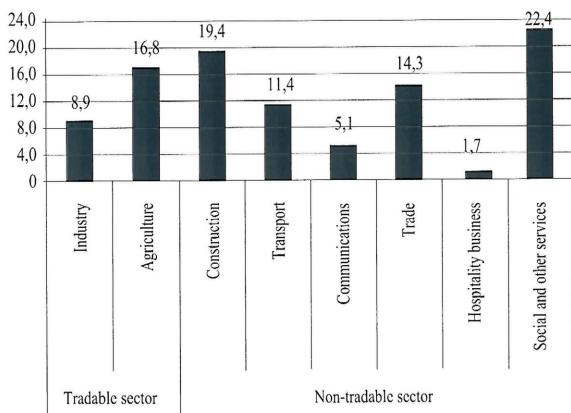

Chart 9. Sector-based breakdown of non-oil GDP in 2007, %

1.3.1.3. Foreign demand: foreign trade and balance of payments. In 2007, net exports had a greater effect on the overall economic growth than the other aggregate demand factors. Thus, net exports contributed 12.1% to the overall economic growth in 2007.

1.3.2. Aggregate supply

In 2007, the rapid growth of domestic investments and end consumption expenses in the non-oil sector served to accelerate the growth in the non-oil trade sectors in an environment of fiscal expansion.

Oil sector. In 2007, the oil sector accounted for 55.9% of the country's GDP, which exceeds the last year's rate by 1.5%. The oil sector growth was driven primarily by oil production growth. The oil processing showed a high growth rate. The oil processing growth rate made 7.3% through an increase of 4% against the last year, whereby its share in the oil sector GDP reached 5.3% through an increase of 1.7%.

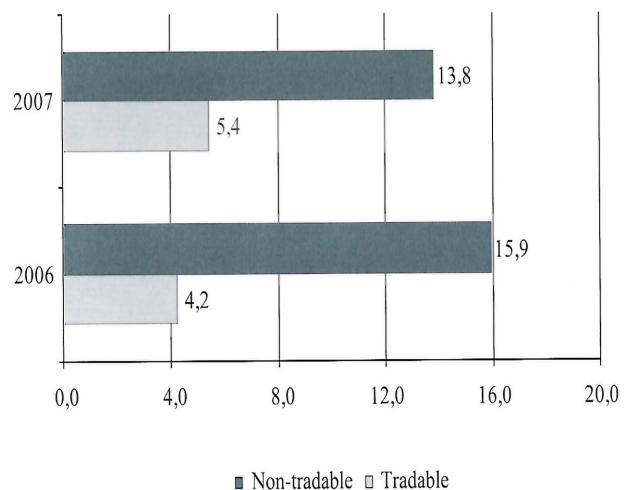
Non-oil sector. Non-oil sector continued to demonstrate a two-digit economic growth. Thus, agriculture and industrial sectors have increased by 4% and 7.9% against the last year, respectively. The two-digit output growth rate amounted to 35.7% in the hospitality business, 32% in communications, 16% in construction, 15.3% in trade and 13.5% in transport.

The share of tradable sector in the non-oil sector GDP made 25.8%. Save for transport, the share of the non-tradable sector amounted to 62.9% by having increased by 4.6% against the last year.

1.3.2.1. Tradable sectors. In 2007, the tradable sector increased by 5.4%, which exceeds the last year's rate by 1.2%.

Agriculture. In 2007 the overall agricultural output amounted to 4%, which was primarily driven by livestock output growth (6.1%). Overall, the 4% increase in the agricultural output made a 0.7% contribution to the non-oil GDP growth..

Chart 10. Real growth rate by tradable and non-tradable sectors, %

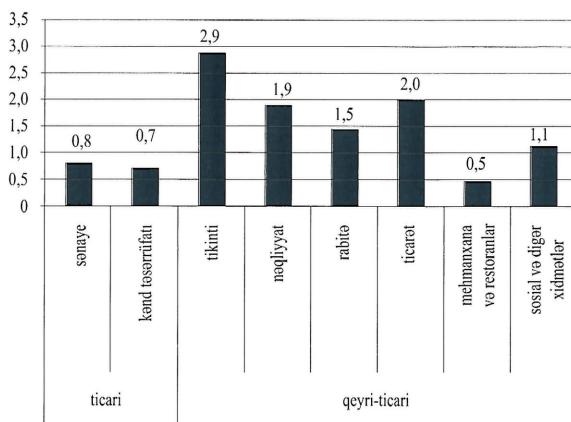
Industry. As compared to the previous year, the real growth of industry amounted to 24%, while in 2007 the real growth rate of the non-oil sector made 7.9%. Virtually all sectors made a positive contribution to the overall growth of the industrial output. At the same time, the industrial goods produced by the private sector had a higher real growth rate in 2007 - 32.6%. Overall, the 7.9% of the non-oil industry translated into a 0.8% increase of the non-oil GDP. .

Qlobal proseslər və Azərbaycan iqtisadiyyatı

1.3.2.2. Qeyri-ticari sahələr. İqtisadiyyatda infrastruktur və sosial layihələrin reallaşdırılması qeyri-ticari sektorda istehsalın 13,8%-ə qədər artmasına şərait yaratmışdır. 2007-ci ildə qeyri-ticari sektorun demək olar ki, bütün sahələrində ikirəqəmli artım müşahidə edilmişdir. Qeyri-neft ÜDM-i başlıca olaraq qeyri-ticari sektorda artım hesabına baş vermişdir.

Qeyri-ticarət sahələri arasında ən yüksək artım tempi məhz mehmanxana və restoran xidmətlərində müşahidə edilmişdir ki, bu da məcmu tələbin keyfiyyət baxımından yaxşılaşması, əhalinin maddi rifahının yüksəlməsi və turizmin inkişaf etməsindən xəbər verir. 2007-ci ildə tikinti sahəsində olan 16%-lik artım qeyri-neft ÜDM-in artımına müəyyən impuls vermiş və onu 2,9 faiz bəndi yüksəltmişdir. Ticarət və nəqliyyat kimi sahələrin də qeyri-neft ÜDM-nin artımında rolü böyük olmuşdur. Bu sahələr qeyri-neft ÜDM-in əvvəlki ilə nisbətən artımında uyğun olaraq 2% və 1,9% bəndi qədər paya malik olmuşdur.

Qrafik 11. 2007-ci ildə ticari və qeyri-ticari sahələrin qeyri-neft ÜDM-in artımında payı, %

1.3.3. Makroiqtisadi tarazlıq və qiymət indeksləri

2007-ci ildə də əvvəlki ildə olduğu kimi məcmu tələbin artım tempi məcmu təklifin artım tempini üstələmişdir. Məcmu tələbin artımında əhalinin real gəlirlərinin artması, hökumətin sosial xərclərinin, bütövlikdə son istehlak xərclərinin və dövlət investisiya xərclərinin yüksəlməsi əhəmiyyətli təsire malik olmuşdur.

Nəticədə qlobal amillərlə birgə əmtəə və xidmətlər bazasında yeni tarazlığın yaranması qiymətlərin nisbətən artmasını şərtləndirmişdir.

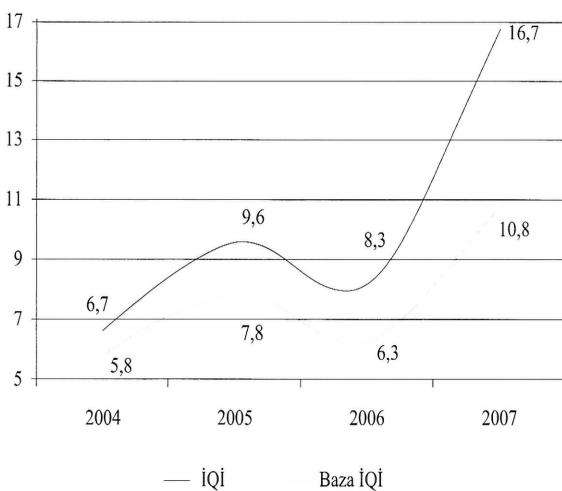
2007-ci ildə qeyri-neft sektorunda muzdla işləyən-

lərin orta aylıq real əmək haqqı əvvəlki illə nisbətən 27,6%, real əmək məhsuldarlığı isə 7,7% artmışdır. Təhlillər göstərir ki, əmək məhsuldarlığı əsasən sənaye və kənd təsərrüfatında bilavasitə istehsala xidmət edən əsas fondların təkmilləşdirilməsi və aqrotexniki tədbirlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi hesabına artmışdır. Lakin qeyri-neft sektorunda əmək haqqının artım tempi əmək məhsuldarlığının artım tempini 3,6 dəfə üstələmişdir. Bu fərq isə istehsal məsrəflərini artırın mühüm amillərdən biridir.

1.3.3.1. İstehlak qiymətləri indeksi. 2007-ci ildə qlobal inflasiya proseslərinin fəallaşması, iqtisadiyyatda məcmu tələbin və istehsal xərclərinin artımı inflasiya tempinin nisbətən sürətlənməsinə gətirib çıxarmışdır.

2007-ci ildə İnkişaf Etməkdə Olan Ölkələrdə (İEOÖ) tələbin və dünya enerji qiymətlərinin yüksək artım tempi nəticəsində qlobal inflasiya prosesləri aktivləşmiş və bu öz təzahürünü ölkədə qiymətlərin səviyyəsinin yüksəlməsində göstərmişdir.

Qrafik 12. Ümumi və baza inflasiya (orta illik), %

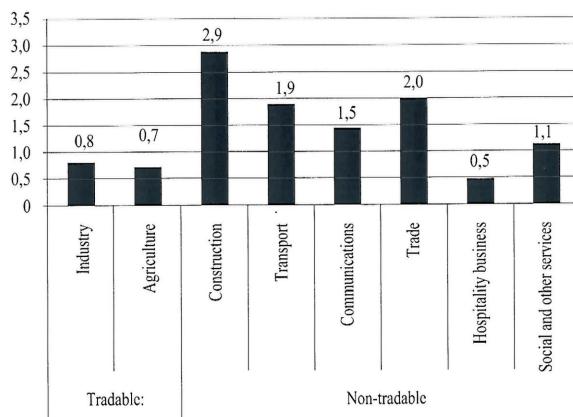
Belə ki, *neftin yüksək qiyməti fonunda idxl malla-rının bahalığı* inflasiyanın idxlalında əhəmiyyətli rola malik olmuşdur. 2007-ci ildə ticarət tərəfdəşlərində 8,5%-lik inflasiya (orta çəkili) Azərbaycana inflasiyanın idxlalını şərtləndirmişdir. Hesablamlara görə 2007-ci ildə ölkədə qeydə alınmış inflasiyanın 6% bəndi idxlal inflasiyasının hesabına baş vermişdir.

2007-ci ildə inflasiya prosesləri xərc amilləri ilə yanaşı tələb amillərindən də təsirlənmişdir. Belə ki, 2007-ci ildə əhalinin pul gəlirlərinin artımı qeyri-neft iqtisadiyyatının ixrac yönü və idxlal əvəzedici sahələrinin artım tempini əhəmiyyətli üstələmişdir.

1.3.2.2. Non-tradable sectors. The non-tradable sector's output increased up to 13.8% through implementation of infrastructural and social projects across economic sectors. Virtually all areas of the non-tradable sector showed a two-digit growth in 2007. The non-tradable sector's growth was the principal determinant of the non-oil GDP.

The hospitality business appeared to be the one having the highest growth rate amongst the non-tradable sectors, which indicates the improved quality of the aggregate demand, increased welfare of the public and developing travel industry. The 16% growth of the construction sector in 2007 gave a certain impulse to the non-oil GDP by raising it by 2.9%. Trade and transport sectors have also contributed greatly to the non-oil GDP, by accounting for 2% and 1.9% respectively in the growth of the non-oil GDP as opposed to the previous year.

Chart 11. Contribution of tradable and non-tradable sectors to non-oil GDP growth in 2007, %

1.3.3. Macroeconomic balance and price indices

In 2007, like in the previous year, the growth rate of the aggregate demand exceeded the growth rate of the aggregate supply. The growth of individual cash revenues, public social expenditures, end consumption expenses and public investment expenditures contributed greatly to the growth of the aggregate demand.

Consequently, development of a new balance on the commodities and services market, in conjunction with global factors, had the prices go up to a certain extent.

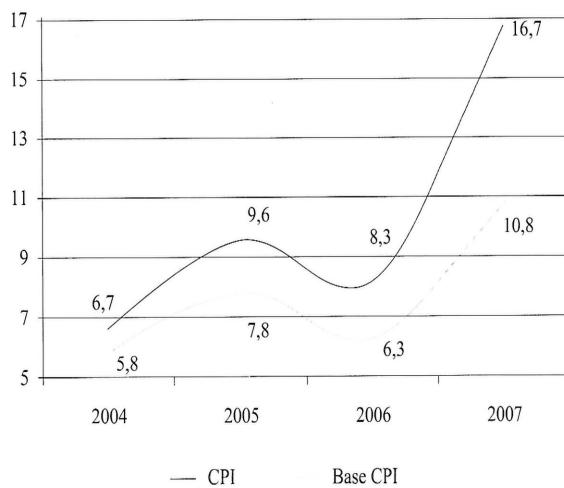
In 2007, the average monthly real salary of fee workers increased by 27.6%, while real labor produc-

tivity/output rate increased by 7.7%. Analysis shows that labor productivity increased mainly in industrial and agricultural sectors due to improvement of fixed assets that directly serve production/output and increased quality of agro-technical arrangements. Overall, in 2007 the growth rate of salaries in the non-oil sector exceeded that of labor productivity by 3.6 times. This difference is a major factor that causes production costs to rise.

1.3.3.1. Consumer price index. As the global inflationary processes somewhat energized while the aggregate demand and production costs rose across economic sectors, the inflation rate furthered to a certain extent.

In 2007, the high growth rates of demand in the Developing Countries (DEC) and world energy prices entailed a more active global inflationary process, which had an effect of price increases throughout the country.

Chart 12 Total and base inflation rate average annual, %

Thus, the increased prices of imported goods coupled with high oil prices made a tremendous contribution to inflation import. In 2007, the 8.5% inflation rate (average weighted) of the economic counterpart countries facilitated the import of inflation to Azerbaijan. According to estimates, imported inflation accounted for 6% of the country's registered inflation rate in 2007.

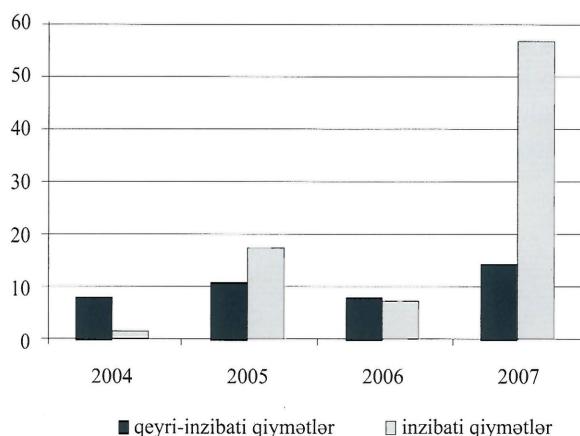
Demand factors joined the expense/cost factors in effecting the inflationary processes in 2007. Thus, individual cash revenues increased by 40.3% in 2007, while the growth rate (5.4%) of the export-oriented and import substituting sectors (tradable sector) was 7.5 times less.

Enerji və kommunal xidmətlər sektorunda islahatların mühüm tərkib hissəsi olan qiymət siyasetinə körrəksiya edilməsi də inflasiyaya müəyyən təsir etmişdir.

Bu amillər 2007-ci ildə orta illik inflasiyanın 16,7%, o cümlədən ərzaq məhsullarının 16,2%, qeyri-ərzaq mallarının 10,5%, xidmətlərin isə 25,3% yüksəlməsini şərtləndirmişdir.

1.3.3.2. Sənaye istehsalçılarının qiymət indeksi (SİQİ). 2007-ci ildə SİQİ başlıca olaraq qeyri-neft sektorunda istehsalçıların qiymət artımından təsir-lənmişdir.

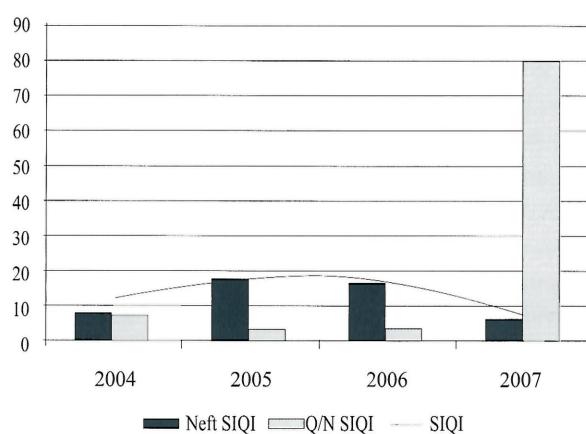
Qrafik 13. İnzibati və qeyri-inzibati İQİ (orta illik), %

Belə ki, sənaye istehsalçılarının qiymət indeksi (SİQİ) orta illik hesabla 8% artmışdır.

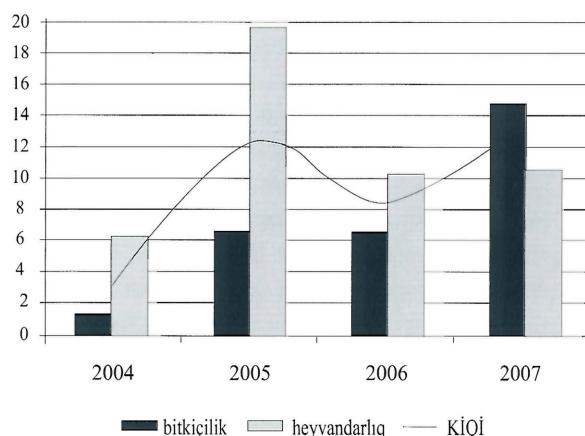
Neft sektorunda istehsalçıların qiymət artımında mədənçixarma sənayesinin digər sahələrində, qeyri-neft sektorunda isə bütün sahələrdə (xüsusilə elektrik enerjisi, qaz və suyun istehsalı və bələşdürülməsi) istehsalçıların qiymət indeksinin artımından irəli gelmişdir.

Qrafik 14. Neft və qeyri-neft sektoru üzrə SİQİ (orta illik), %

1.3.3.3. Kənd təsərrüfatı istehsalçılarının qiymət indeksi. Kənd təsərrüfatı sahəsində istehsal xərclərinin artması bu məhsulların istehsalçı qiymətlərinin artımının əsas səbəbi kimi çıxış etmişdir.

Qrafik 15. Kənd təsərrüfatında istehsalçı qiymətləri indeksi (orta illik), %

İstehsalçı qiymətləri bitkiçilik sahəsində 14,8%, diri mal-qara və heyvandarlıq məhsulları üzrə isə 10,6% artmışdır.

Hər iki sahədə istehsalçı qiymətlərinin artımı istehsal xərclərinin, habelə bu sahələrin məhsullarına tələbin kəskin artımından irəli gəlmişdir.

1.4. Tədiyə balansı

1.4.1. Makroiqtisadi parametrlər

2007-ci ildə ölkədə yüksək templi iqtisadi artımın davam etməsi, milli məhsullara xarici tələbin (partnyor ölkələrdə iqtisadi artım) yüksəlməsi, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşması şəraitində kapital axının genişlənməsi, dünya bazarlarında neftin qiymətinin əlverişli olması tədiyə balansının parametrlərinin əhəmiyyətli yaxşılaşmasını şərtləndirmişdir. Ölkədə yüksək templi iqtisadi artım strategiyasının, o cümlədən onun vacib tərkib hissəsi olan neft-qaz strategiyasının uğurla reallaşdırılması ölkənin ixrac potensialının artmasını şərtləndirmişdir.

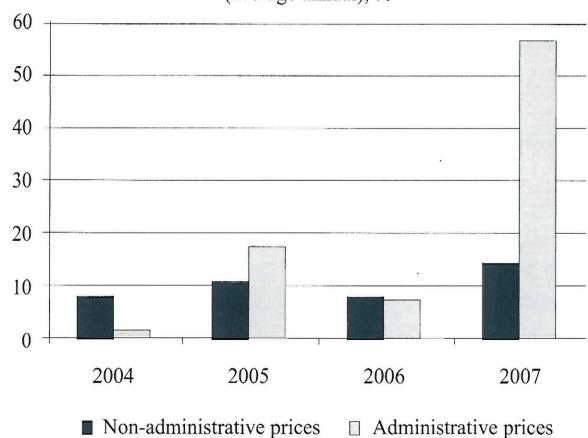
2007-ci ildə tədiyə balansının ümumi saldosu müsbət 2,9 mlrd. \$ olmuş və ötən illə müqayisədə 1,7 dəfə artaraq ÜDM-in 10%-nə bərabər olmuşdur. Tədiyə balansının cari əməliyyatlar hesabında son illər müşahidə olunan profisit ötən illə müqayisədə 2,4 dəfə artmış və cari hesabın saldosu müsbət 9,1 mlrd. \$ təkil etmişdir (ÜDM-in 31%-i).

An adjustment to the price policy that represents a significant component of the energy and utility services reforms also had an impact on inflation.

These factors ensured an average annual rate of inflation at 16.7%, with food product inflation of 16.2%, non-food inflation of 10.5% and services inflation of 25.3% during 2007.

1.3.3.2. Industrial producers' price index (IPPI). In 2007, the IPPI was primarily affected by the non-oil sector producers' price increases.

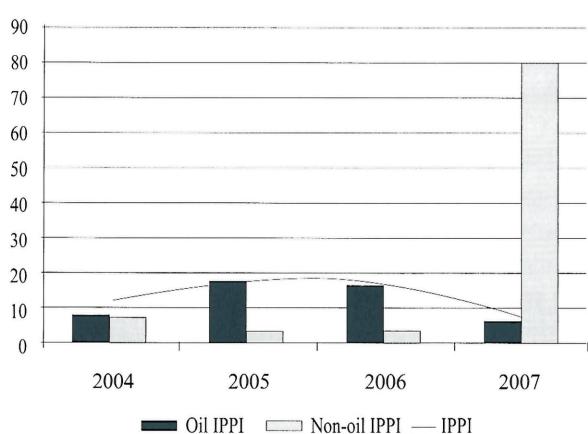
Chart 13. Administrative and non-administrative CPI (average annual), %

Thus, the industrial producers' price index (IPPI) increased by 8% on average annual basis.

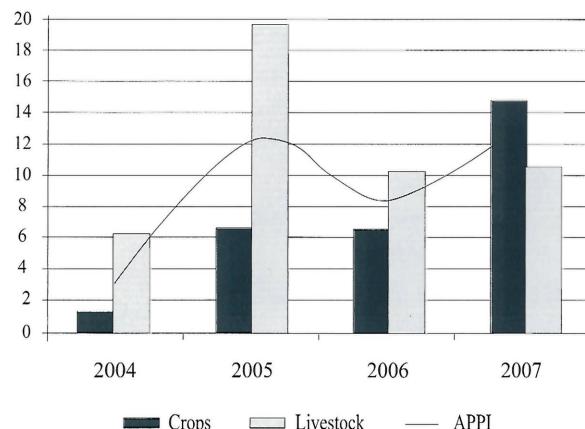
The oil sector's producers price increase was driven by the producers' price index increase in other areas of mining, while the same of the non-oil sector was driven by the IPPI increase in all areas (especially electric power, gas and water production and distribution)

Chart 14. Oil and non-oil sector's IPPI (average annual), %

1.3.3.3. Agricultural producers' price index. The increased production costs of agriculture were the principal cause of the producers' price increase for these products.

Chart 15. Agricultural producers' price index (average annual), %

The producers' prices went up by 14.8% in crops and by 10.6% for livestock products.

The growth of producers' prices in both sectors was driven by an increase of production costs as well as a dramatic increase of demand for their products.

1.4. Balance of payments

1.4.1. Macroeconomic parameters

Continually high rate economic growth, increasing foreign demand for national produce (economic growth in counterpart countries), expanding influx of capital due to improved investment climate and the favorable world oil prices in 2007 have had their inputs to a significant improvement of the parameters of the balance of payments. Successful implementation of the high economic growth rate strategy, as well as the oil and gas strategy as a major component thereof helped the country's grow its export potential.

In 2007, the total balance of payment was a positive USD2.9 billion and amounted to 10% of the GDP by having increased by 1.7 times against the previous year. The current account surplus of the balance of payments in the recent years has increased by 2.4 times against the previous year, whereby the balance of the current account was a positive USD9.1 billion (31% of the GDP).

Xarici ticarət balansının müsbət saldosu əvvəlki illə müqayisədə 2 dəfə artaraq ÜDM-in 52%-nə çatmışdır. Bu, kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabında yaranmış kəsiri maliyyələşdirərək tədiyə balansında ümumi profisinin yaranmasını şərtləndirmişdir.

dirilməsinə sərf olunan vəsaitləri eks etdirir. Neft-qaz sektorü üzrə yaranmış ümumi müsbət saldo iqtisadiyyatın digər sektorlarının xarici valyutaya tələbatının maliyyələşdirilməsini və ölkənin valyuta ehtiyatlarının artmasını təmin etmişdir.

Cədvəl 1. Tədiyə balansının əsas analitik göstəriciləri

	2006-ci il mln. \$	ÜDM-də %-lə	2007-ci il mln. \$	ÜDM-də %-lə
I.Cari əməliyyatlar hesabının saldosu	3707.6	18.7	9018.9	30.6
Xarici ticarət balansı	7745.3	39.0	15224.3	51.6
Xidmətlər balansı	-1923.4	-9.7	-2131.0	-7.2
Gelirlər balansı	-2680.6	-13.5	-5079.4	-17.2
-İnvestisiya gəlirlərinin repatriasiyası	-2374.5	-12.0	-4814.9	-16.3
Cari transferlər balansı	566.3	2.9	1005.0	3.4
II.Kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabının saldosu	-1991.5	-10.0	-6120.8	-20.8
Birbaşa investisiyalar	-1306.5	-6.6	-5337.7	-18.1
- Azərbaycana cəlb olunmuş	4469.0	22.5	4291.1	14.6
- Xaricə yönəldilmiş	-705.5	-3.6	-520.6	-1.8
- İnvestisiyaların repatriasiyası	-5070.0	-25.5	-9108.2	-30.9
Neft bonusu	17.0	0.1	68.2	0.2
Kreditlər və digər investisiyalar	-702.0	-3.5	-851.3	-2.9
III.Tədiyə balansının ümumi saldosu	1716.1	8.7	2898.1	9.8

Əvvəlki illərdə olduğu kimi 2007-ci ildə də xarici iqtisadi əməliyyatlar neft-qaz sektorü üzrə müsbət saldoya, qeyri-neft sektorü üzrə isə mənfi saldoya malik olmuşdur.

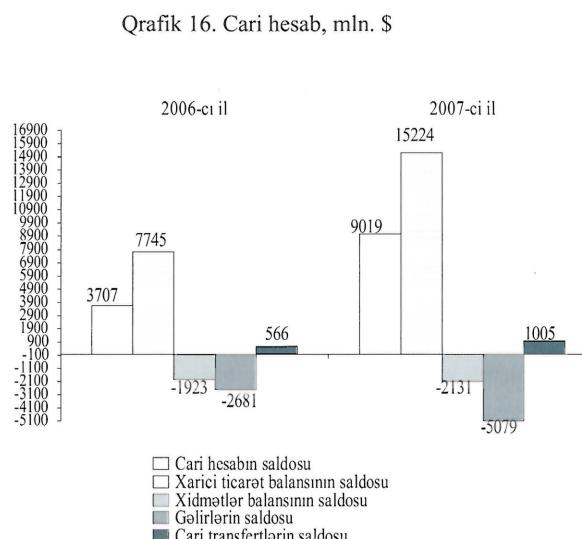
Neft-qaz sektorü üzrə ümumi daxiləlmələr əsasən neftin ixracı və bu sektora cəlb edilən xarici kapitalın hesabına formalasılmışdır. Bu sektor üzrə ödənişlər isə mənfəətin və investisiyaların repatriasiyasını, avadanlıqların və xidmətlərin idxlərinin maliyyələş-

1.4.2. Cari əməliyyatlar hesabı

2007-ci ilin yekunlarına görə cari əməliyyatlar hesabında 9.1 mlrd. \$ məbləğində profisit yaranmışdır.

Müqayisə üçün bu göstərici 2006-ci ilin göstəricisindən 5.3 mlrd. \$ çoxdur. Belə yüksək profisitin yaranması əsasən xam neftin fiziki ixracının və onun qiymətinin artımı ilə izah olunur. Belə ki, 2006-ci ildə ölkədən ixrac olunmuş xam neftin dəyəri 10.4 mlrd. \$ səviyyəsində olmuşdursa, 2007-ci ildə bu göstərici 1.8 dəfə artaraq 18.3 mlrd. \$-a çatmışdır. Bu isə öz növbəsində xarici ticarət balansının saldosunun da müsbət 7.7 mlrd. \$-dan 15.2 mlrd. \$-a qədər yüksəlməsini şərtləndirmişdir.

1.4.2.1. Xarici ticarət balansı. Xarici ticarət dövriyyəsi 27.3 mlrd. \$ təşkil etmiş və 2006-ci ilin göstəricisindən 49.4% çox olmuşdur. Ölkəyə idxlə olunan malların həcmi 6.0 mlrd. \$ və ya ÜDM-in 20.5%-ni, ixracın həcmi isə 21.3 mlrd. \$ və ya ÜDM-in 72.1%-ni təşkil etmişdir. *Xarici ticarət balansı 15.2 mlrd. \$ məbləğində və ya ÜDM-in 51.6%-i həddində müsbət saldo ilə nəticələnmişdir.*

The positive foreign trade balance has doubled against the previous year thereby reaching 52% of the GDP. This factor generated the overall surplus of the balance of payments by financing the deficit of the capital and financial account.

the foreign exchange requirements of other economic sectors and increasing the country's foreign exchange reserves.

Table 1. Principal analytical indicators of the balance of payments

	2006	2007		
	USD mil	As % of GDP	USD mil	As % of GDP
I. Current account balance				
Foreign trade balance	3707.6	18.7	7745.3	39.0
Balance of services	-1923.4	-9.7	-2680.6	-13.5
Balance of revenues	-2374.5	-12.0	-5079.4	-17.2
Balance of current transfers	566.3	2.9	1005.0	3.4
II.Balance of capital and cash flows	-1991.5	-10.0	-6120.8	-20.8
Direct investments	-1306.5	-6.6	-5337.7	-18.1
- To Azerbaijan's economy	4469.0	22.5	4291.1	14.6
- To foreign economies	-705.5	-3.6	-520.6	-1.8
- Repatriation of investments	-5070.0	-25.5	-9108.2	-30.9
Oil bonus	17.0	0.1	68.2	0.2
Loans and other investments	-702.0	-3.5	-851.3	-2.9
III.Total balance of payments	1716.1	8.7	2898.1	9.8

As in the previous years, in 2007 foreign economic operations had a positive balance in the oil and gas sector, and a negative balance in the non-oil sector.

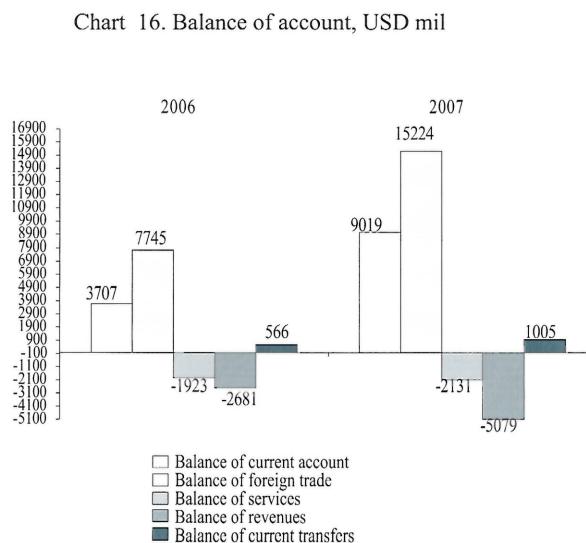
The total oil and gas revenues were formed mainly from oil exports and foreign investments to this sector, while the payments of the sector relate to repatriation of income and investments and funding of imports of equipment and services. The overall positive oil and gas sector balance allowed for financing

1.4.2. Current account

As of the end of 2007, the current account had a surplus of USD9.1 billion.

For comparison, this indicator exceeds the year 2006 rate by USD5.3 billion. Such a huge surplus is mainly attributable to the increase of physical exports of crude oil and the prices thereof. Thus, while the country exported USD10.4 billion worth of crude oil in 2006, this particular indicator reached USD18.3 billion through an increase of 1.8 times in 2007, which, in turn, caused the foreign trade balance to go up from a positive USD7.7 billion to USD15.2 billion.

1.4.2.1. Foreign trade balance. Foreign trade turnover totaled to USD27.3 bil, thereby exceeding the 2006 indicator by 49.4%. Imports of goods amounted to USD6 bil or 20.5% of the GDP, while exports amounted to USD21.3 bil or 72.1% of GDP. *Foreign trade balance amounted to positive USD15.2 bil or 51.6% of GDP.*

Cədvəl 2. 2007-ci ildə xarici ticarət üzrə əsas tərəf müqabilləri, mln. \$

	Əmtəə dövriyyəsi	İxrac	İdxal	Saldo
Birləşmiş Krallıq	5880	5476	404	+5072
ABŞ	4771	4502	269	+4233
Türkiyə	2929	2155	774	+1381
Yaponiya	2554	2220	404	+1886
İtaliya	1722	1582	140	+1442
Rusiya Federasiyası	1516	549	967	-418
Norveç	1384	1371	13	+1358
İran (İslam Respublikası)	686	438	248	+190
Almaniya	583	25	558	-533
Ukrayna	464	31	433	-402
Başqaları	4825	2920	1905	+1015
Cəmi	27314	21269	6045	+15224
O cümlədən:				
MDB dövlətləri	2939	1182	1757	-575
Digər dövlətlər	24375	20087	4288	+15799

Bütövlükdə, əvvəlki illə müqayisədə xarici ticarət dövriyyəsinin ümumi həcmi 9.0 mlrd. \$, o cümlədən ixrac 8255 mln. \$, idxal isə 775 mln. \$ məbləğində artmışdır.

2007-ci ildə Azərbaycanın dünyanın 137 dövləti ilə ticarət əlaqələri olmuşdur. Xarici ticarətin 10.8%-i MDB üzvü olan dövlətlərin, 89.2%-i isə digər xarici dövlətlərin payına düşür.

1.4.2.2. Əmtəə ixracı. Xarici ticarətin daha da sərbəstləşdirilməsi, yanacaq kompleksinin ixracat yönülü müəssisələrində istehsalın inkişafı, habelə dünya bazarında neftin əlverişli qiymət konyunkturu ixracatın daha da artmasına tökan vermİŞ və 2007-ci ildə əmtəə ixracı 2006-ci ilə nisbatən 1.6 dəfə artaraq 21.3 mlrd. \$ olmuşdur. Nəticədə ixracın ÜDM-də

xüsusi çəkisi əvvəlki illə müqayisədə 6.6% artaraq 72.2%-ə çatmışdır.

2007-ci il ərzində xarici dövlətlərə 20.0 mlrd. \$ neft məhsulları ixrac olunmuşdur ki, bu da 2006-ci ilin müvafiq göstəricisindən 1.7 dəfə çoxdur. İxrac olunmuş bütün neft məhsullarının 1.7 mlrd. \$ neft emalı məhsullarının, 18.3 mlrd. \$ isə xam neftin ixracının payına düşür. İxrac olunmuş xam neftin 17.7 mlrd. \$ Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) tərəfindən hasil olunmuş neftin ümumi dəyəridir. Bunun da 2.8 mlrd. \$ Azərbaycanın payına düşən, 14.9 mlrd. \$ isə "Əsrin müqaviləsi" ilə bağlı konsorsiumun xarici səhmdarlarının payına düşən neftin dəyəridir. İxrac olunmuş ümumi xam neftin 0.6 mlrd. \$ isə ARDNŞ və ölkənin digər müəssisələri tərəfindən xaricə göndərilmişdir.

Cədvəl 3. İxracın strukturu

	2006-ci il		2007-ci il	
	Məbləğ, mln.\$	Xüsusi çəkisi, %-lə	Məbləğ, mln.\$	Xüsusi çəkisi, %-lə
İxrac - cəmi	13014.6	100.0	21269.3	100.0
o cümlədən:				
1.Yanacaq-xammal məhsulları	12487.3	96.0	20429.6	96.0
- neft məhsulları	11998.9	92.2	20039.4	94.2
- digər xammal	488.4	3.8	390.2	1.8
2.Maşın və avadanlıq	148.4	1.1	207.1	1.0
3.İstehlak malları	356.1	2.7	556.1	2.6
4.Digər mallar	22.8	0.2	76.5	0.4
- təbii qaz	3.2	-	65.7	0.3

Table 2. Major foreign trade counterparts in 2007, USD mil

	Commodity turnover	Exports	Imports	Balance
United Kingdom	5880	5476	404	+5072
USA	4771	4502	269	+4233
Turkey	2929	2155	774	+1381
Japan	2554	2220	404	+1886
Italy	1722	1582	140	+1442
Russian Federation	1516	549	967	-418
Norway	1384	1371	13	+1358
Islamic Republic of Iran	686	438	248	+190
Germany	583	25	558	-533
Ukraine	464	31	433	-402
Others	4825	2920	1905	+1015
Total	27314	21269	6045	+15224
of which:				
CIS countries	2939	1182	1757	-575
Other countries	24375	20087	4288	+15799

Overall, the total amount of the foreign trade turnover increased by USD9.0 bil as compared to the previous year, wherein exports increased by USD8255 mil and imports by USD775 mil.

In 2007, Azerbaijan had trade relations with 137 countries across the world. CIS countries accounted for 10.8%, while other foreign countries accounted for 89.2% of foreign trade.

1.4.2.2. Exports of goods. Expanded liberalization of foreign trade, increased output in export-oriented fuel sector enterprises as well as favorable world oil market pricing environment facilitated further growth of exports wherefore exports of goods in 2007 increased by 1.6 times against the 2006 rate thereby

reaching USD21.3 bil. Consequently, the percentage of exports in GDP reached 72.2% by rising by 6.6% against the last year's rate.

A total of USD20.0 bil worth of oil products were exported to foreign countries during 2007, which is 1.7 times greater than the year 2006 indicator. Oil refinery products accounted for USD1.7 bil of all oil products exported, while crude oil accounted for USD18.3 bil. USD17.7 bil of the exported crude oil is the total value of the oil produced by the Azerbaijan International Operating Company (AIOC). Of this, USD2.8 bil is the value of Azerbaijan's share of oil, while USD14.9 bil is the value of the share of the foreign stakeholders of the "Contract of the Century" consortium. SOCAR and other domestic enterprises exported USD0.6 bil worth of crude oil to foreign countries.

Table 3. Structure of exports

	2006	2007	
		Amount, USD mil	Percentage
Exports, total	13014.6	100.0	21269.3
Including:			100.0
1.Fuel - raw materials	12487.3	96.0	20429.6
- oil products	11998.9	92.2	20039.4
- other raw materials	488.4	3.8	390.2
2.Machinery and equipment	148.4	1.1	207.1
3.Consumer goods	356.1	2.7	556.1
4.Other goods	22.8	0.2	76.5
- natural gas	3.2	-	65.7
			0.3

2007-ci il ərzində ölkənin qeyri neft-qaz ixracının payına düşən malların ümumi dəyəri 2006-cı ilə nisbətən 15.0% artaraq 1164.2 mln. \$ çatmışdır. Bu artım əsas etibarilə maşınqayırma məhsullarının, əlvan və qara metalların və kənd təsərrüfatı emalı məhsullarının ixracının artımı hesabına olmuşdur.

1.4.2.3. Əmtəə idxali. Əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsi, onun gəlirlərinin artması idxal mallarına tələbatın artmasını şərtləndirmişdir. 2007-ci il ərzində ölkəyə idxal olunan istehlak mallarının strukturunda və artım tempində keyfiyyət və kəmiyyət dəyişiklikləri müşahidə olunur. Belə ki, idxal olunan istehlak mallarının ümumi dəyərinin artım tempi 36.3% olmuşdursa, ərzaq mallarının artımı 27.6% təşkil etmişdir. İdxalı əvəz edən yeyinti məhsullarının istehsalının inkişafı və qeyri-ərzaq istehlak mallarının dəyərinin artım tempinin 40.9%-ə çatması burada mühüm rol oynayır.

Cədvəl 4. İdxalin strukturu

	2006-ci il Məbləğ, mln.\$	Xüsusi çekisi, %-lə	2007-ci il Məbləğ, mln.\$	Xüsusi çekisi, %-lə
İdxal-cəmi	5269.3	100.0	6045.0	100.0
cümlədən:				
1. İstehlak malları	1860.8	35.3	2535.6	41.9
- ərzaq məhsulları	651.4	12.4	831.3	13.7
- digərləri	1209.4	22.9	1704.3	28.2
2. İnvestisiya yönümlü mallar	1319.9	25.1	1063.6	17.6
- beynəlxalq neft-qaz konsorsiumları	1071.4	20.4	872.0	14.4
- digərləri	248.5	4.7	191.6	3.2
3. Digər mallar	2088.6	39.6	2445.8	40.5

Fiziki şəxslər tərəfindən idxalı (1096.7 mln. \$) və humanitar malları (55.5 mln. \$) da nəzərə almaqla 2007-ci il ərzində ölkəmizə 2535.6 mln. \$ məbləğində istehlak malları gətirilmişdir. Bunun da 32.8%-i (831.3 mln. \$) ərzaq məhsullarının payına düşür.

İdxalin strukturunda investisiya yönümlü maşın-avadanlıqların və malların xüsusi çekisi 17.6% təşkil edərək 1.1 mld. \$ olmuşdur. Bunun da 82%-ni beynəlxalq neft-qaz kontraktları çərçivəsində istifadə olunmuş investisiyalar hesabına idxal edilmiş mallar təşkil edir. Bundan başqa ölkəyə ümumi məbləği 2.4 mld. \$-a bərabər olan istehsal təyinatlı maşın-avadanlıq, kimya, qara və əlvan metal məhsulları da gətirilmişdir.

1.4.2.4. Xidmətlər balansı. 2007-ci ildə xarici dövlətlərlə Azərbaycanın iqtisadi əlaqələrində qarşılıqlı xidmətlər əsas yerlərdə birini tutmuşdur və həmin xidmətlərin ümumi həcmi 4.6 mld. \$ təşkil etmişdir. Bunun da 3.4 mld. \$-ı qeyri-rezidentlər tərəfindən Azərbaycanın rezidentlərinə, 1.2 mld. \$ isə Azərbaycan rezidentlərinin xarici ölkələrin rezidentlərinə göstərdiyi xidmətlərdir. Beləliklə, xidmətlər balansının saldosu mənfi 2.1 mld. \$ olmuşdur.

Xidmətlər balansı kəsiri əsasən beynəlxalq kontraktlar çərçivəsində ölkənin neft-qaz sektorunun fəaliyyəti ilə bağlıdır. Bu sektorun fəaliyyəti ilə bağlı hesabat dövrü ərzində istifadə olunmuş 5.5 mld. \$ məbləğindəki vəsaitin 2.0 mld. \$ tikinti-quraşdırma və digər xidmətlərlə bağlı xərclərə görə xarici dövlətlərin rezidentlərinə ödənilmişdir. Bu isə xidmətlər balansının kəsirinin 92.3%-ni təşkil edir.

Beynəlxalq kontraktlar çərçivəsində neft-qaz sektorunun fəaliyyəti ilə bağlı xidmətlərin idxalını istisna etməklə xidmətlər balansı 2007-ci ilin yekunlarına görə cəmi 163.5 mln. \$ həcmində mənfi saldo ilə nəticələnmişdir.

Tədiyə balansında öz əksini tapan qarşılıqlı xidmətlər dövriyyəsinin 24.9%-i nəqliyyat xidmətləri üzrə aparılan əməliyyatların payına düşür. Ümumi dəyəri 1.1 mld. \$ olan nəqliyyat xidmətlərinin 47.5%-i Azərbaycan rezidentlərinin xarici dövlətlərin nəqliyyat sistemlərindən istifadə etmələri ilə əlaqədardır.

Öz növbəsində Azərbaycanın rezidentlərinin göstərdiyi nəqliyyat xidmətlərinin ümumi dəyəri 2006-ci ilə nisbətən 48.3% artaraq 604.7 mln. \$ olmuşdur. Bu vəsaitin böyük hissəsi TRASEKA layihəsi çərçivəsində ölkə ərazisi vasitəsilə Orta Asiya ölkələri ilə Avropa

The total value of goods exported by the non-oil sector during 2007 increased by 15.0% against the 2006 level thereby reaching USD1164.2 mil. This increase was mainly formed due to increases in exports of machinery, ferrous and non-ferrous metals and agroprocessing products.

1.4.2.3. Imports of goods. The improved living conditions and growing cash revenues of the public stimulated the growth of demand for imported goods. The structure and growth rate of consumer goods imported to the country in 2007 were marked with both qualitative and quantitative changes. Thus, while the growth rate of the value of consumer goods imported was 36.3%, the growth rate of food products amounted to 27.6%. Development of import substituting food produce and the increase of the growth rate of the value of non-food products up to 40.9% were chief factors that contributed to that process.

1.4.2.4. Balance of services. During 2007 mutual services were among the leaders in Azerbaijan's economic relations with foreign countries and amounted to USD4.6 bil, where USD3.4 bil are services provided by non-residents to Azeri residents and USD1.2 bil are services provided by Azeri residents to non-residents. Thus, the balance of services was a negative USD2.1 bil.

The deficit of the balance of services was primarily linked with the domestic oil and gas sector's operations under the international contracts. USD2.0 bil of the total of foreign investments of USD5.5 bil used in the country in line with conduct of works in this sector were paid to foreign residents for construction and installation and other services. That amount made up 92.3% of the deficit/decrease of the balance of services.

Table 4. Structure of imports

		2006	2007	
	Amount, USD mil	Percentage	Amount, USD mil	Percentage
Imports - total	5269.3	100.0	6045.0	100.0
Including:				
1.Consumer goods	1860.8	35.3	2535.6	41.9
- food products	651.4	12.4	831.3	13.7
- other	1209.4	22.9	1704.3	28.2
2.Investment-oriented goods	1319.9	25.1	1063.6	17.6
- international oil and gas consortiums	1071.4	20.4	872.0	14.4
- others	248.5	4.7	191.6	3.2
3. Other goods	2088.6	39.6	2445.8	40.5

A total of USD2535.6 mil worth of consumer goods were imported to our country during 2007, including imports by individuals (USD1096.7 mil) and humanitarian aid articles (USD55.5 mil). Of which 32.8% (USD831.3 mil) are food products.

Investment-oriented machinery and equipment and goods accounted for 17.6% of the total imports, or USD1.1 bil, where 82% are the imports of goods financed by investments under the international oil and gas contracts. Furthermore, during 2006 the country imported USD2.4 bil worth of production-purpose machinery hardware, chemical, ferrous and non-ferrous metal products.

The balance of services as of the end of 2007 totaled to a negative USD163.5 mil., excluding imports of services associated with the oil and gas sector's operations under the international contracts.

Transport service transactions accounted for 24.9% of the mutual services turnover reflected in the balance of payments. 47.5% of the transport services for a total worth of USD1.1 bil were associated with the Azeri residents' use of foreign transport systems.

In their turn, the total value of transport services provided by Azeri residents amounted to USD604.7 mil by having increased by 48.3% against the year 2006 level. A large portion of that amount was gained due to intensified transit cargo transportation between

ölkələri arasında tranzit yükdaşımalarının intensivləşməsi nəticəsində əldə edilmişdir.

2007-ci il ərzində xarici ölkə vətəndaşlarına turizmlə bağlı göstərilən xidmətlərin dəyəri 177.8 mln. \$ məbləğində qiymətləndirilmişdir. Bunun da 33.2%-i qeyri-rezidentlərin Azerbaycana işgüzar səfərləri ilə bağlıdır. Bu səfərlərlə bağlı xarici iş adamlarına göstərilən xidmətlərin dəyəri keçən illə müqayisədə 29.3 mln. \$ artaraq 59.0 mln. \$-a çatmışdır.

Öz növbəsində xarici ölkələr tərəfindən Azərbaycan rezidentlərinə turizmlə bağlı göstərilən xidmətlərin dəyəri də 2006-ci ilə nisbətən 29.3% artaraq 260.4 mln. \$ məbləğində olmuşdur. Bunun da əsas hissəsi (93.0%-i) Azərbaycan vətəndaşlarının şəxsi səfərləri ilə bağlı xarici ölkələrdə olarkən sərf etdikləri xərclərinin (məkik idxal istisna olmaqla) payına düşür. Ümumiyyətlə, qarşılıqlı xidmətlərin ölkənin xarici dövlətlər ilə əmtəə və xidmətlər üzrə ümumi idxal-ixrac dövriyyəsində xüsusi çökisi 14.5% təşkil etmişdir.

1.4.2.5. Gəlirlər hesabı. Gəlirlər üzrə daxilolmaların və ödənişlərin ümumi dövriyyəsi 5.7 mlrd. \$-i ötmüşdür. Bunun da 94.2%-ni (5.4 mlrd. \$) Azərbaycandan ödənişlər təşkil edir. Bu məbləğin isə əsas hissəsini (4.8 mlrd. \$) Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinin xarici investorların payına düşən gəlirlərinin repatriasiyası (xam neft şəklində), qeyri-rezidentlərə ödənilmiş əmək haqları (131.1 mln. \$) və neft-qaz sektoruna daxil olmaqla xarici

kreditlərdən istifadəyə görə ödənilən faizlər (280.0 mln. \$) təşkil edir.

Gəlirlərlə bağlı ölkəyə daxil olmuş vəsait 2006-ci ilin göstəricinə nisbətən 18.2% artaraq 331.0 mln. \$ olmuşdur. Bunun da 84.4 mln. \$-ı Dövlət Neft Fonduun vəsaitlərinə, 150.9 mln. \$ Milli Bankın sərəncamında olan xarici valyuta ehtiyatlarına və 17.6 mln. \$ isə bankların xaricdə yerləşdirilmiş aktivlərinə hesablanmış faizlər üzrə gəlirlər təşkil edir.

1.4.2.6. Cari transfertlər hesabı. Cari transfertlər üzrə xarici ölkələrlə aparılan əməliyyatların ümumi dəyəri 1.6 mlrd. \$ məbləğində qiymətləndirilmişdir. Bu məbləğin 81%-ni ölkəyə daxilolmalar təşkil edir. Belə ki, xarici ölkələrdən daxil olan pul baratlarının, humanitar malların, texniki və digər yardımın ümumi dəyəri 2006-ci ilə nisbətən 565.2 mln. \$ artaraq 1.3 mlrd. \$-a çatmışdır. Bu daxilolmaların əsas hissəsini, yəni 90.8%-ni xarici ölkələrdən fiziki şəxslərə köçürürlən pul baratları, 4.2%-ni ölkəyə gətirilən humanitar idxal mallarının dəyəri, 5.0%-ni isə digər daxilolmalar təşkil edir.

Bütövlükdə, cari transfertlər üzrə əməliyyatların müsbət saldosu 2006-ci ilə nisbdətən 77.5% artaraq 1.0 mlrd. \$-a çatmışdır.

1.4.3. Kapitalın və maliyyənin hərəkəti

2007-ci ildə ölkə iqtisadiyyatında istifadə olunmuş xarici kapitalın ümumi həcmi 6.7 mlrd. \$ təşkil

Cədvəl 5. Ölkədə istifadə olunmuş xarici kapital axınının strukturu

	2006-ci il mln. \$-la	Xüsusi çə- kisi, %-lə	2007-ci il mln. \$-la	Xüsusi çə- kisi, %-lə	2007-ci il 2006-ci ilə nisbətən, %-lə
Birbaşa investisiyalar	3790.7	75.0	4442.4	66.6	117.2
- neft—qaz sektoru	3422.3	67.7	4003.3	60.0	117.0
- digər sektorlar	368.4	7.3	439.1	6.6	119.2
Kreditlər və digər investisiyalar	1245.1	24.7	2163.7	32.4	173.8
- dövlət təminatlı kreditlər	351.3	7.0	439.9	6.6	125.2
- dövlət təminatı olmayan kreditlər	632.2	12.5	1136.7	17.0	179.8
- neft—qaz sektoru	274.7	5.4	160.4	2.4	58.4
- banklar	237.5	4.7	842.7	12.6	354.8
- digərləri	120.0	2.4	133.6	2.0	111.3
- digər investisiyalar	261.6	5.2	587.1	8.8	224.4
Neft bonusu	17.0	0.3	68.2	1.0	4 dəfə
C T M İ	5052.8	100.0	6674.3	100.0	132.1

Middle Asian and European countries through the country under the TRACECA project.

Tourism-related services provided to foreigners during the reported year totaled to USD177.8 mil, of which 33.2% are associated with non-residents' business trips to Azerbaijan. The value of services provided to foreign businessmen in relation to such trips reached USD59.0 mil by increasing by USD29.3 mil against the last year's level.

In addition, the value of travel-related services provided by foreign countries to Azeri residents also increased by 29.3% as compared to 2006 thereby reaching USD260.4 mil. The main portion of that amount (93.0%) relates to expenses (excluding shuttle-trade imports) incurred by Azeri citizens during their private trips to foreign countries. Mutual services accounted for 14.5% of the country's total import and export turnover of goods and services with foreign countries.

1.4.2.5. Revenue account. The total turnover of revenue receipts and payments exceeded USD5.7 bil. Of this 94.2% (USD5.4 bil) were payments made from Azerbaijan. The main portion of that amount (USD4.8 bil) comprises repatriation of income of the foreign investors of the Azerbaijan International Operating Company (in form of crude oil), remuneration of non-residents (USD131.1 mil) and interest paid on foreign loans (USD280.0 mil), including the oil and gas sector.

The country's revenues amounted to USD331.0 mil by having increased by 18.2% against the year 2006 level. Of this, USD84.4 mil are interest income on the State Oil Fund's resources, USD150.9 mil are interest income on the National Bank's foreign exchange reserves and USD17.6 mil are interest income on foreign assets of banks.

1.4.2.6. Balance of current transfers. The total value of current transfer transactions conducted in foreign countries amounted to USD1.6 bil. 81% of that amount comprised incoming revenues of the country. Thus, the total value of bank notes, humanitarian aid goods, technical and other assistances received from other countries in 2007 amounted to USD1.3 bil having increased by USD565.2 mil against the 2006 rate. The main portion of these receipts, that is 90.8% comprises cash transferred to individuals from foreign countries, 4.2% the value of humanitarian aid goods imported to the country and 5.0% other receipts..

Overall, the positive balance of current transfer transactions amounted to USD1.0 bil having increased by 77.5% against 2006.

1.4.3. Capital and financial account

In 2007 the total foreign capital used in the country's economy amounted to USD6.7 bil thereby

Table 5. Structure of foreign capital flow used in the country

		2006		2007		2007 vs. 2006, %
		USD mil	Percentage	USD mil	Percentage	
Direct investments		3790.7	75.0	4442.4	66.6	117.2
- oil and gas sector		3422.3	67.7	4003.3	60.0	117.0
- other sectors		368.4	7.3	439.1	6.6	119.2
Loans and other investments		1245.1	24.7	2163.7	32.4	173.8
- government-guaranteed loans		351.3	7.0	439.9	6.6	125.2
- loans not guaranteed by govt		632.2	12.5	1136.7	17.0	179.8
- oil and gas sector		274.7	5.4	160.4	2.4	58.4
- banks		237.5	4.7	842.7	12.6	354.8
- other		120.0	2.4	133.6	2.0	111.3
- other investments		261.6	5.2	587.1	8.8	224.4
Oil bonus		17.0	0.3	68.2	1.0	4 times
TOTAL		5052.8	100.0	6674.3	100.0	132.1

edərək əvvəlki ilin müvafiq göstəricisindən 32.1% çox olmuşdur. Bu göstərinin nəzərəçarpacaq dərəcədə artmasının əsas səbəbi dövlət təminatı olmayan xarici kreditlərin cəlb olunması ilə bağlıdır.

Hesabat dövrü ərzində ölkədən kapital axınının strukturunda da mühüm kəmiyyət və keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermişdir. Belə ki, əvvəlki dövrlerdə ölkə iqtisadiyyatında istifadə olunmuş birbaşa investisiyaların repatriasiyası və xarici iqtisadiyyata yönəldilmiş birbaşa investisiyaların ümumi məbləği 2006-ci ilin müvafiq göstəricisindən 1.7 dəfə çox olaraq 9.6 mlrd. \$ çatmışdır. Bu artım əsasən "Əsrin müqaviləsi" ilə bağlı neft-qaz sektorunun xarici öhdəliklərinin azalması hesabına xarici ölkələrin iri neft şirkətləri tərəfindən Azərbaycana yönəldilmiş birbaşa investisiyaların repatriasiyasının həcmi artması ilə bağlıdır. Belə ki, 2006-ci ildə neft-qaz sektoru üzrə repatriasiya olunmuş investisiyaların həcmi 5.1 mlrd. \$ məbləğində olduğu halda, 2007-ci ildə bu göstərici 1.8 dəfə artaraq 9.1 mlrd. \$ çatmışdır.

1.4.3.1. Birbaşa investisiyalar. Cəlb olunmuş birbaşa investisiyaların həcmi 2007-ci ildə 4.4 mlrd. \$ təşkil etmişdir. Bu investisiyaların strukturunda neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 90.1% təşkil etmişdir. Bu sərmayələr iri neft-qaz layihələrinin, BİPİ Eksplorayşn (Şah Dəniz) Ltd. və Cənub Qafqaz Kəməri Şirkətinin (Bakı-Tiflis-Ərzurum qaz kəmərinin) tikintisi layihəsi, Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinin Azəri-Çıraq-Günəşli yatağında görülən işlərin maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar ölkə iqtisadiyyatında istifadə olunmuşdur.

Hesabat dövründə qeyri-neft sektoru üzrə bir çox xarici sərmayəli müəssisələr və firmalar tərəfindən iqtisadiyyatımızın müxtəlif sahələrinə birbaşa investisiyalar şəklində yönəldilmiş xarici kapital 439.1 mln. \$ təşkil etmişdir.

1.4.3.2. Kreditlər və digər investisiyalar. 2007-ci ilin yekunları üzrə tədiyə balansında əks etdirilmiş kredit və digər investisiyaların ümumi məbləği 2.5 mlrd. \$ olmuşdur ki, bu da keçən ilin müvafiq göstəricisindən 2.0 dəfə çoxdur. Həmin məbləğin yalnız 18%-i birbaşa dövlət və dövlət təminatı əsasında cəlb olunmuş kreditlərdir. Bu da əsasən investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı beynəlxalq maliyyə və digər təşkilatlar tərəfində ayrılmış kreditlərin istifadə olunmuş hissəsidir.

1.4 mlrd. \$ həcmində vəsait isə dövlət təminatı olmayan kreditlərdir. Bunun da 460.4 mln. \$ neft-qaz sektorunu tərəfindən cəlb edilən vəsaitdir. Bu məbləğin 300.0 mln. \$-ı ARDNŞ tərəfindən 15 xarici bankdan ibarət konsorsiumdan cəlb olunaraq Gürcüstan Respublikasındaki layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldilmiş kreditdir.

Dövlət təminatı olmayan digər kreditlərin 976.3 mln. \$-ı əsasən banklar (842.7 mln. \$), digər müəssisələr və firmalar tərəfindən cəlb olunmuşdur. Bu vəsaitlərin həcmi əvvəlki ilə nisbətən 2.7 dəfə artmışdır.

1.4.3.3. Beynəlxalq investisiyalar və xarici borc.

Beynəlxalq investisiyalar

2007-ci il tədiyə balansı üzrə kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabında aparılmış əməliyyatlar və digər dəyişmələr nəticəsində dövrün sonuna ölkənin xarici aktivlərini, öhdəliklərini və xalis beynəlxalq investisiya mövqeyini əks etdirən beynəlxalq investisiyalar balansında müsbət keyfiyyət və kəmiyyət dəyişiklikləri baş vermişdir.

Balansın aktivlər bölməsi hesabat dövründə təqribən 4 mlrd. \$ artdığı halda, öhdəliklər bölməsi 3.7 mlrd. \$ azalmışdır. Bu isə 2007-ci il ərzində xalis beynəlxalq investisiya mövqeyinin 7.7 mlrd. \$ məbləğində dəyişməsini sərtləndirmiştir.

Nəticədə 2007-ci ilin 1 yanvar tarixinə ölkənin xalis beynəlxalq investisiya mövqeyinin mövcud olan 7.1 mlrd. \$ mənfi saldosu 1 yanvar 2008-ci il tarixinə ilk dəfə olaraq müsbət 634 mln. \$ səviyyəsinə çatmışdır.

Beləliklə, ölkə xarici aləmlə münasibətdə xalis kreditor mövqeyinə çıxmışdır.

1994-cü ildən başlayaraq birbaşa investisiyalar şəklində neft-qaz sektoruna cəlb olunmuş 26.4 mlrd. \$ vəsaitin 22.4 mlrd. \$ investisiyaların repatriasiyası kimi (əsasən xam neft şəklində) geri qaytarılmışdır. Nəticədə 2008-ci ilin 01 yanvar tarixinə özəl sektora daxil olan müəssisələrin birbaşa xarici investorlara qarşılarındakı öhdəliklərinin qalığı 6.6 mlrd. \$ təşkil etmişdir. Bu öhdəliklərin 61%-i, yəni 4.0 mlrd. \$ beynəlxalq neft kontraktları çərçivəsində həyata keçirilən layihələrlə bağlı "Neft-qaz sektoru"nun payına düşür.

Ölkənin bank sektorunun xalis beynəlxalq investisiya mövqeyi 2008-ci ilin 01 yanvar tarixinə müsbət 3.6 mlrd. \$ təşkil etmişdir. Bu, ölkənin beynəlxalq investisiya mövqeyi üzrə yaranmış mənfi saldonun azalmasına təsir göstərən mühüm amil olmuşdur.

exceeding the last year's rate by 32.1%. The main reason of such a substantial rise of this indicator is the borrowing of foreign loans without sovereign guarantees.

The capital outflow structure also went through significant qualitative and quantitative changes during the reported year. Thus, repatriation of direct investments used in the country's economy during the previous periods and total direct investments made to foreign economies amounted to USD9.6 bil having increased by 1.7 times against the last year's rate. This increase was mainly associated with the increased repatriation of direct investments made in Azerbaijan by the large oil companies of foreign countries due to the reduction of the oil and gas sector's foreign liabilities under the "Contract of the Century". Thus, while the oil and gas sector's total investment repatriation in 2006 amounted to USD5.1 bil, that indicator in 2007 increased by 1.8 times thereby totaling to USD9.1 bil.

1.4.3.1. Direct investments. Direct investments to the country totaled to USD4.4 bil in 2007. The oil and gas sector accounted for 90.1% of these investments. These investments were used for financing large oil and gas projects, construction project of BP Exploration (Shah Deniz) Ltd. and South Caucasus Pipeline Company (Baku-Tbilisi-Erzurum gas pipeline) and development of the Azeri-Chirag-Guneshly field by the Azerbaijan International Operating Company.

During the reported period, the foreign capital invested across different sectors of our economy by number of enterprises and companies with foreign investments in the form of direct investments totaled to USD439.1 mil.

1.4.3.2. Loans and other investments. Total loans and investments recorded in the balance of payments as of the end of 2007 amounted to USD2.5 bil, which is twice as much as the last year's corresponding indicator. Of this amount, only 18% are loans granted directly to the government and against government guarantees, which is mostly the used portion of loans granted by international financial and other institutions to finance investment projects.

USD1.4 mil is loans without government guarantees. Of this amount, USD460.4 mil was borrowed by the oil and gas sector. USD300.0 mil of that amount is a loan borrowed by the SOCAR from a consortium of 15 foreign banks to finance projects in the Republic of Georgia.

USD976.3 mil of non-government guaranteed loans were borrowed mainly by banks (USD842.7 mil), other entities and firms. These funds have increased by 2.7 times over the previous year.

1.4.3.3. International investments and foreign debt.

International investments

In 2007, the international investment balance sheet that reflects the country's end-of-period foreign assets, liabilities and net international investments as a result of transactions and other changes in the capital and financial account of the balance of payment, showed some positive qualitative and quantitative changes.

While the asset side of the balance sheet increased by approximately USD4 bil during the reported period, the liability side decreased by USD3.7 bil, wherefore the net international investment position shifted by USD7.7 bil in 2007.

Consequently, the negative balance of USD7.1 bil of the country's net international investment position as of January 1, 2007 reached a positive level of USD634 mil for the first time as of January 1, 2008.

Thus, the country turned a net creditor in its foreign economic relations.

Out of a total of USD26.4 billion invested in the oil and gas sector in the form of direct investments since 1994 USD22.4 billion were returned as repatriation of investments (mainly in the form of crude oil). Consequently, as of January 1, 2008 private sector enterprises have a balance of USD6.6 billion of outstanding liabilities to direct foreign investors. 61% thereof or USD4.0 billion relate to the "Oil and Gas Sector" in association with the projects implemented under the international oil contracts.

The domestic banking sector's net international investment position amounted to a positive USD3.6 bil as of January 1, 2008. This had a somewhat reducing effect on the negative balance of the country's international investment position.

Cədvəl 6. Beynəlxalq investisiyalar balansı, mln. \$

	01.01.2007-ci ilə qalıq	Əməliyyatlar	Digər dəyişmələr	01.01.2008-ci ilə qalıq
A. AKTİVLƏR				
Xaricə birbaşa investisiya	10195.0	3880.0	112.1	14187.1
Portfel investisiyaları	4390.8	285.4		4676.2
Digər investisiyalar	119.0	110.9		229.9
Ehtiyat aktivləri	1316.2	585.6		1901.8
	4369.0	2898.1	112.1	7379.2
B. ÖHDƏLİKLƏR				
Azərbaycana birbaşa investisiyalar	17247.8	-3826.2	131.6	13553.2
Cəlb olunmuş	11346.5	-4748.9		6597.6
Repatriasiya edilmiş	24603.5	4359.3		28962.8
Portfel investisiyaları	13257.0	9108.2		22365.2
Digər investisiyalar	119.4	84.5		203.9
	5781.9	838.2	131.6	6751.7
C. İNVESTİSİYA MÖVQEYİ (A-B)	-7052.8	7706.2	-19.5	633.9

Xarici borc

Ölkənin beynəlxalq investisiyalar balansında 6.8 mlrd. \$ həcmində vəsait digər investisiyalar kateqoriyasına daxil olan depozitlər, kreditlər, debitor borcları və digər öhdəliklərdən ibarət olmuşdur. Bunun da 36.2%-i, yəni 2.4 mlrd. \$-i dövlət borcunun payına düşür. Bu öhdəliklərin ÜDM-in həcmində xüsusi çəkisi keçən illə müqayisədə 1.6% azalaraq cəmi 8.3% təşkil etmişdir.

Neticədə əgər xarici dövlət borcunun ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarına nisbəti 45.1%-dən 33.1%-ə düşmüştür. Beləliklə, xarici dövlət borcunun həcmi ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının ümumi həcmindən 3 dəfə az olmuşdur.

Real sektor istisna olmaqla ölkənin xarici borcunun göstəricilərinin qiymətləndirilməsi məqsədi ilə 2007-ci ilin yekunları üzrə qeyri-rezidentlərlə qarşılıqlı borc münasibətlərinin tərkibinin və strukturunun monitorinqi aparılmışdır. Bu zaman qeyri-rezidentlərlə qarşılıqlı borc münasibətləri birbaşa dövlət borcu və dövlət təminatlı borclarla yanaşı, banklar tərəfindən cəlb olunmuş kreditlər, depozitlər üzrə öhdəliklər və onların qeyri-rezident banklardakı valyuta və depozitləri, Milli Bankın, Dövlət Neft Fonduun və hökumətin xaricdəki hesablarda olan aktivləri də müəyyənləşdirilmişdir.

Cədvəl 7. Xarici dövlət borcunun əsas makroiqtisadi parametrləri, mln. \$

	2006	2007
1 Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM)	19852	29479
2 Malların və xidmətlərin ixracının (MXİ) həcmi	13955	22517
3 Əsas borc üzrə ödəmələr nəzərə alınmaqla istifadə olunmuş xarici borc	1972	2442
3.1 ÜDM-də xüsusi çəkisi, %-lə	9.9	8.3
3.2 Beynəlxalq normalara görə maksimum xüsusi çəki, %-lə	40	40
4 Xarici borcun MXİ-na nisbəti, %-lə	14.1	10.8
4.1 Beynəlxalq normalara görə maksimum nisbət, %-lə	200	200
5 Dövlət büdcəsindən xarici borca xidmət xərcləri	11.9	25.5
5.1 Xarici borca xidmət xərclərinin MXİ-na nisbəti, %-lə	0.1	0.1
5.2 Beynəlxalq normalara görə maksimum nisbət, %-lə	25	25
6 Strateji valyuta ehtiyatları (SVE)	4369	7379
7 Xarici borcun SVE-na nisbəti, %-lə	45.1	33.1

Table 6. International investment balance sheet, USD mil

	Balance as of 01.01.2007	Transactions	Other changes	Balance as of 01.01.2008
A. ASSETS	10195.0	3880.0	112.1	14187.1
Direct investments to foreign countries	4390.8	285.4		4676.2
Portfolio investments	119.0	110.9		229.9
Other investments	1316.2	585.6		1901.8
Reserve assets	4369.0	2898.1	112.1	7379.2
B. LIABILITIES	17247.8	-3826.2	131.6	13553.2
Direct investments to Azerbaijan	11346.5	-4748.9		6597.6
Attracted	24603.5	4359.3		28962.8
Repatriated	13257.0	9108.2		22365.2
Portfolio investments	119.4	84.5		203.9
Other investments	5781.9	838.2	131.6	6751.7
C. INVESTMENT POSITION (A-B)	-7052.8	7706.2	-19.5	633.9

External debt

USD6.8 bil of the country's international investment balance comprise deposits, loans, accounts receivable and other liabilities included in the other investments category. Of this 36.2%, that is USD2.4 bil comprise the sovereign debt. These liabilities have decreased as percentage of the GDP by 1.6% against the last year, thus reaching 8.3%.

Consequently, the ratio of the country's sovereign debt to the country's strategic foreign exchange reserves dropped from 45.1% down to 33.1%.

The make-up and structure of the mutual debt relations with non-residents were monitored based on the year-end data of 2007 in order to evaluate the country's external debt indicators, save for the real sector. Thus, for the purposes of this assessment exercise, the mutual debt relations with non-residents covered, in addition to the direct government borrowings and government-guaranteed borrowings, loans received by banks, deposit liabilities and currency and deposit holdings of banks with non-resident banks, as well as asset holdings of the National Bank, State Oil Fund and government in overseas accounts.

Table 7. Basic macroeconomic parameters of the external sovereign debt, USD mil

	2006	2007
1 Gross Domestic Product (GDP)	19852	29479
2 Scope of exports of goods and services (EGS)	13955	22517
3 External debt used, considering payments against the principal	1972	2442
3.1 Percentage of GDP, %	9.9	8.3
3.2 Maximum percentage as per international norms, %	40	40
4 External debt/borrowings to EGS, %	14.1	10.8
4.1 Maximum ratio as per international norms, %	200	200
5 Public budget external debt service expenditures	11.9	25.5
5.1 External debt service costs to EGS, %	0.1	0.1
5.2 Maximum ratio as per international norms, %	25	25
6 Strategic foreign exchange reserves (SFER)	4369	7379
7 External debt to SFER, %	45.1	33.1

Qeyri-rezidentlərlə borc münasibətlərinin təhlili göstərir ki, ölkədə baş verən son makroiqtisadi tendensiyalar və inkişaf prosesləri nəticəsində 2007-ci ilin yekunları üzrə qarşılıqlı borclar üzrə saldo 4.3 mlrd. \$ həcmində profisitlə nəticələnmişdir. Bu isə əsasən ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının 2.9 mlrd. \$ həcmində artımı ilə bağlıdır. Nəticədə Azərbaycanın qeyri-rezidentlərə qarşı borc tələbləri hesabat dövrü ərzində 2 dəfədən çox artaraq 7.9 mlrd. \$ məbləğində olmuşdur. Bunun isə 54%-i Milli Bankın qeyri-rezidentlərə qarşı tələbləridir.

Hesablamalar göstərir ki, dövlətin və bankların xarici borcunun nominal dəyəri 3.7 mlrd. \$ məbləğində olmuşdur. Bu borcun isə 2.4 mlrd. \$ birbaşa dövlət və dövlət təminatlı xarici borcdur.

1.4.4. Strateji valyuta ehtiyatlarının dəyişməsi

Hesabat dövrünə strateji valyuta ehtiyatları 69% artaraq 2008-ci il 01 yanvar tarixinə 7.4 mlrd. \$ olmuşdur. Bunun da 2.5 mlrd. \$ Dövlət Neft Fonduun aktivlərindən, 631 mln. \$ hökumətin depozitlərindən, 4.3 mlrd. \$ isə Milli Bankın məcmu beynəlxalq aktivlərindən ibarətdir.

A review of the debt relations with non-residents suggests that consequent to the latest macroeconomic trends and development processes underway in the country the balance of mutual debts resulted in a USD4.3 billion surplus as of the end of 2007. This surplus derives primarily from a USD2.9 billion increase in the country's strategic foreign exchange reserves. As a result, Azerbaijan's claims on non-residents have increased by more than 2 times thus amounting to USD7.9 billion during the reported period, where 54% of such claims are those due to the National Bank from non-residents.

According to estimates, the nominal value of the government's and banking sector's external debt is USD3.7 billion, of which USD2.4 billion are direct government borrowings and government-guaranteed borrowings.

1.4.4. Changes in the strategic foreign exchange reserves

Strategic foreign exchange reserves increased by 69% thereby totaling to USD7.4 bil by January 1, 2008. Of this, USD2.5 bil comprise the State Oil Fund's assets, USD631 mil the government's deposits and USD4.3 bil the National Bank's total international assets.

II. PUL SİYASƏTİ

2.1. 2007-ci ildə pul siyasətinin yekunları

2007-ci ildə Milli Bank öz səlahiyyətləri çərçivəsində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sabitlik və inkişaf kursunun mühüm prioritetlərini təşkil edən dayanıqlı iqtisadi artımın təmin olunmasına və iqtisadiyyatın sürətli modernizasiyası konsepsiyasının reallaşmasına dəstək verən pul siyasətini və bank islahatlarını həyata keçirmişdir.

2007-ci ildə iqtisadiyyatın dinamik inkişafi, ölkə iqtisadiyyatına xaricdən maliyyə axınlarının güclənməsi və yüksək fiskal-investisiya aktivliyi şəraitində Milli Bankın əsas vəzifəsi makroiqtisadi hərarət-lənmənin səmərəli tənzimlənməsinə imkan verən pul və məzənnə siyasətinin həyata keçirilməsi olmuşdur.

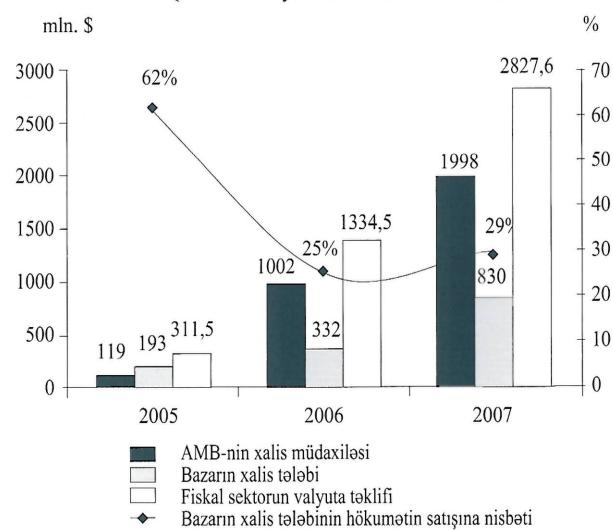
Eyni zamanda il ərzində Milli Bank pul siyasətinin inflasiyanın hədəflənməsi rejimində keçidi strategiyası çərçivəsində bu siyasətin dizaynı və əməliyyat çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətdə mühüm institutional işləri reallaşdırılmışdır. 2007-ci ildə Milli Bank pul və məzənnə siyasətinin əməliyyat hədəflərini özünün operativ monetar idarəetmə institutu olan Pul Siyasəti və Maliyyə Sabitiyyi Komitəsinin fəaliyyəti vasitəsilə ilə həyata keçirmişdir.

2.1.1. Sterilizasiya siyasəti

2007-ci ildə Milli Bankın pul və məzənnə siyasəti valyuta bazarda izafi xarici valyuta kütləsinin kəskin artımı şəraitində reallaşdırılmışdır. Tədiyə balansının profisitinin fiskal kanallar vasitəsilə iqtisadi inkişaf programlarına transformasiyası valyuta bazardakı tarazlığa təsir göstərən əsas amil olmuşdur. Belə ki, icmal dövlət bütçəsi xərclərinin neft gəlirləri ilə maliyyələşən hissəsi 62%-dən 65%-ə yüksəlmüşdür.

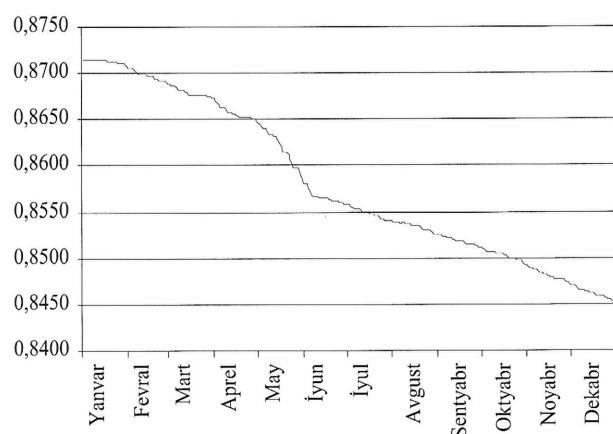
Artan neft gəlirləri hesabına fiskal sektor tərəfindən valyuta bazara 2.8 mlrd.\$-dan çox valyuta təklifi olmuş, bunun yalnız 1/3-i bazarda yaranmış tələbatın (idxl tələbatı) ödənilməsinə yönəlmüşdir. Beləliklə, neft gəlirlərinin izafi hissəsi isə Milli Bankın müdaxilələri vasitəsilə sterilizasiya olunmuşdur.

Qrafik 17. Valyuta bazarda tələb və təklif

Bu şəraitdə manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsi il ərzində "tənzimlənən üzən məzənnə rejimi" çərçivəsində cəmi 3% möhkəmlənmişdir. Milli valyutanın məzənnəsinin möhkəmlənməsi resursla zəngin digər ölkələrdə də müşahidə edilmişdir.

Qrafik 18. 2007-ci ildə USD/AZN üzrə rəsmi məzənnənin dəyişim dinamikası

II. MONETARY POLICY

2.1. Outcomes of monetary policy in 2007

In 2007, the National Bank, within the scope of its competence, pursued a monetary policy and conducted banking reforms that supported the provision of sustainable economic growth and realization of the rapid economic modernization concept that represent top priorities of the stability and development activities launched and directed by the President of the Republic of Azerbaijan.

In an environment of dynamic economic development, broadening financial inflows from foreign countries and high level of fiscal and investment activities the National Bank's principal aim was to conduct a monetary and exchange rate policy that would allow for effective regulation and control of macroeconomic rise.

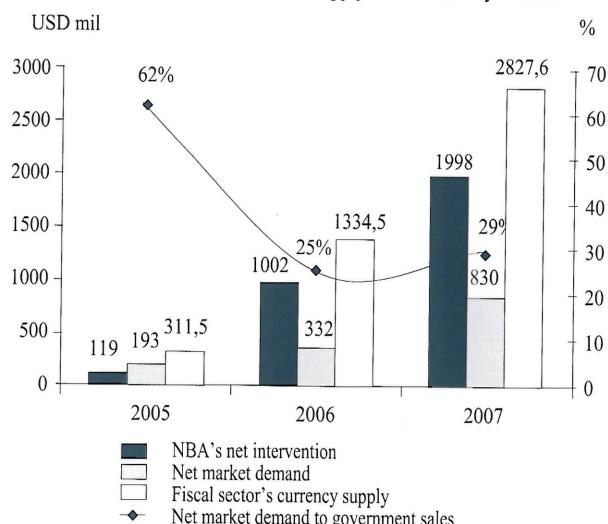
Also, during the year, the National Bank took significant institutional measures in order to improve the design and operational framework of this policy along the lines of the strategy of migrating towards a monetary policy that would focus on setting inflation targets. In 2007, the National Bank set and worked the operational targets for the monetary and exchange rate policy via the Monetary Policy and Financial Stability Committee, which is an efficient monetary management establishment of its own.

2.1.1. Sterilization policy

In 2007, the National Bank had to conduct its monetary policy set against a background of dramatically increased excessive foreign exchange supply. Transformation of the balance of payment surplus into economic development programs through fiscal channels was the principal factor affecting the balance of the currency market. Thus, the portion of the consolidated state budget that is financed by oil revenues increased from 62% to 65%.

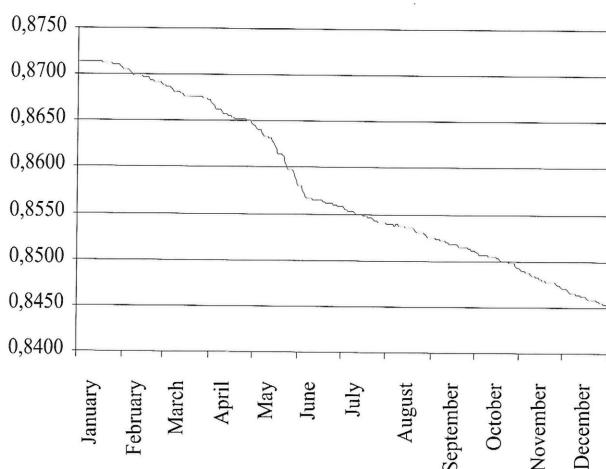
The fiscal sector offered over USD2.8 billion of currency using the growing oil revenues, where only 1/3 of which was used to cover the demand (import demand) arising on the market. Thus, the excessive oil revenues were used to expand the foreign exchange reserves through the National Bank's interventions.

Chart 17. Demand and supply on the currency market

Under these settings, the Manat exchange rate against the US Dollar appreciated by 3% during the year on the "floating rate" basis. Other resource-rich countries have also demonstrated appreciation of their respective national currencies.

Chart 18. Change path of USD/AZN official exchange rate in 2007

Pul siyasəti

Milli Bankın valyuta bazarına aktiv müdaxilələri manatın məzənnəsinin kəskin möhkəmlənməsinin qarşısını almışdır. Təhlillər göstərir ki, manatın məzənnəsinin kəskin möhkəmlənməsi yüksək dələrəşə şəraitində ölkə iqtisadiyyatında, xüsusilə de bank sistemində maliyyə itkilərini artırmaqla maliyyə sabitliyi üçün ciddi risq yarada bilərdi. Qısa müddətli perspektivdə bu, ölkənin qeyri-neft ixrac sektorunun beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin kəskin pisləşməsinə səbəb ola bilərdi.

Bütün bunları nəzərə alaraq Milli Bank valyuta bazarına aktiv müdaxilələr həyata keçirmişdir. Belə ki, 2007-ci ildə Milli Bankın valyuta bazarına *xalis müdaxiləsi* əvvəlki il illə müqayisədə 2 dəfə artaraq 2 mlrd. ABŞ dollarına yaxın olmuşdur.

Cədvəl 8. Milli Bankın valyuta bazarına müdaxiləsi, mln. manat

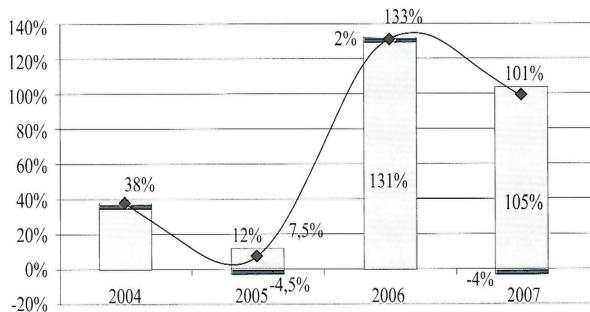
	I Rüb	II Rüb	III Rüb	IV Rüb	İllik
2006	17	145	379	462	1002
2007	35	443	653	867	1998

Məzənnənin sabitliyini təmin etməkdən əlavə konvertasiyaları həyata keçirməklə Milli Bank eyni zamanda iqtisadiyyatın likvidliyə olan tələbatını ödəmiş, dövlət xərclərinin fasılısız icrasına dəstək vermişdir.

2.1.2. Pula tələb və pul aqreqatları

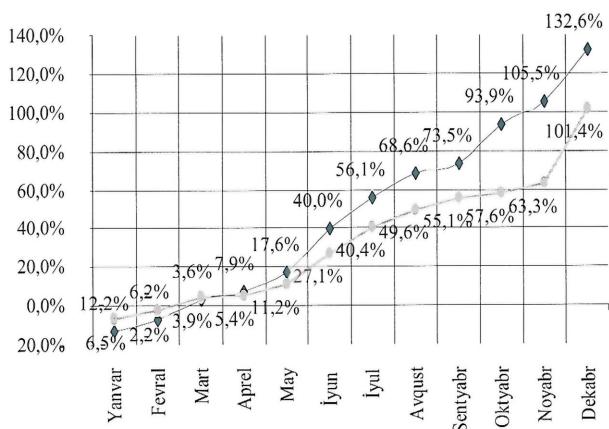
2007-ci ildə pul bazası 2 dəfə artmış və bu, başlıca olaraq xalis xarici aktivlər hesabına baş vermişdir.

Qrafik 19. Manatla pul bazasının artım mənbələri, %

■ Xalis daxili aktivlər □ Xalis xarici aktivlər ◆ Pul bazasının artımı

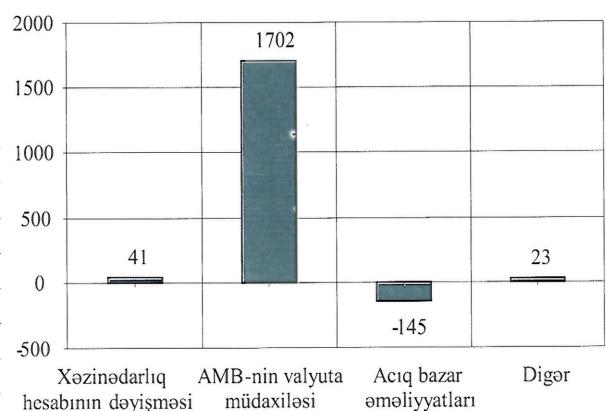
**Qrafik 20. Manatla pul bazasının dinamikası
(əvvəlki ilin dekabrına nisbətən, %)**

Beləliklə, neft gəlirlərinin yüksək monetizasiyası şəraitində pula tələbin əhəmiyyəti artımı baş vermişdir.

Pul bazasının əsas artım kanalı olan Milli Bankın müdaxiləsi dövlət büdcəsi xərclərinin fasılısız icrasını təmin etmişdir.

Qrafik 21. 2007-ci ildə pul bazasının dəyişməsinə təsir göstərən amillər, mln. manat

Mövsümi amillərin təsiri ilə bağlı hesablamalar göstərir ki, 2007-ci ilin yekunu üzrə mövsümi təmizlənmiş pul bazası da ötən ilə nəzərən 2 dəfə artmışdır.

The National Bank's active interventions to the currency market prevented the Manat's exchange rate from over appreciating. Analyses show that excessive appreciation of Manat would pose a threat to the financial stability by enhancing the scope of financial losses that the highly-Dollarized economy and, in particular, the banking system would have to incur. In the short run, this could also have an adverse effect of downgrading the country's non-oil sector's international competitiveness.

In this view, the National Bank pursued a policy of active currency market interventions. Thus, in 2007 the National Bank doubled its net currency market intervention against the previous year to a point close to USD2 billion.

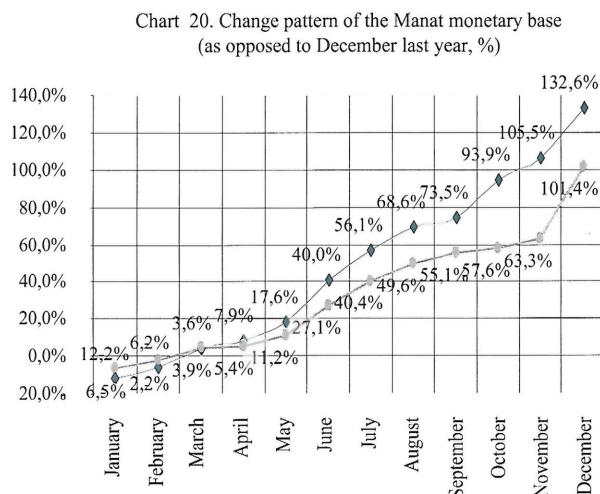

Table 8. National Bank's currency market intervention, AZN mil

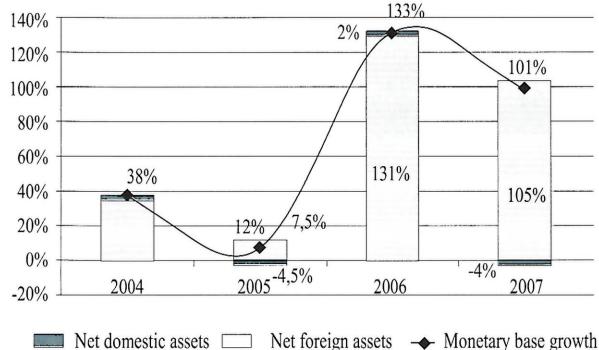
	1 st quarter	2 nd quarter	3 rd quarter	4 th quarter	Annual
2006	17	145	379	462	1002
2007	35	443	653	867	1998

Apart addressing the exchange rate stability concerns, the National Bank also employed the tool of additional conversions to meet the economy's liquidity needs and ensure that the continuity of public expenditures execution is not disrupted.

2.1.2. Money demand and monetary aggregates

The monetary base doubled in 2007, primarily due to net foreign assets.

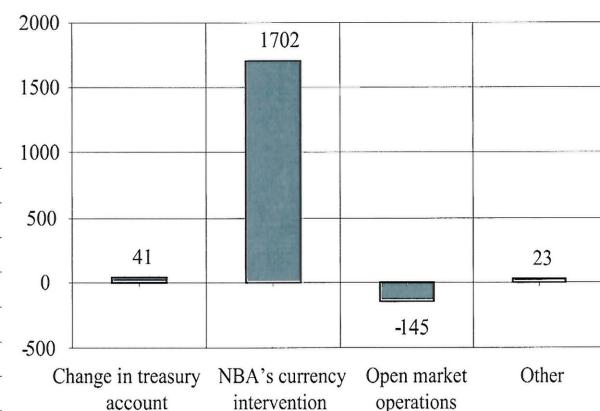
Chart 19. Growth sources of the Manat monetary base, %

Thus, the money demand has grown significantly stemming from the high level of oil revenue monetization.

As the chief stimulator of the monetary base growth, the National Bank's interventions ensured that the public budget expenditures are executed without disruption.

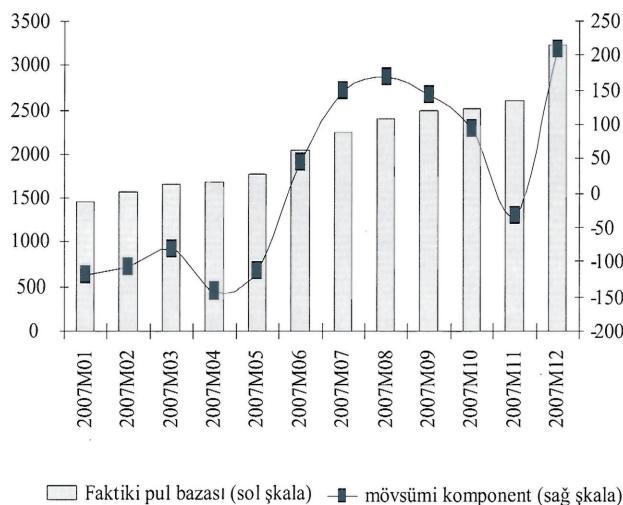
Chart 21. Factors contributing to change in the 2007 monetary base, AZN mil

Estimations of factors show that the seasonally adjusted monetary base as of the end of 2007 has also doubled from the previous year.

Pul siyaseti

Qrafik 22. Mövsümi amillərin pul bazasına təsiri, mln. manat

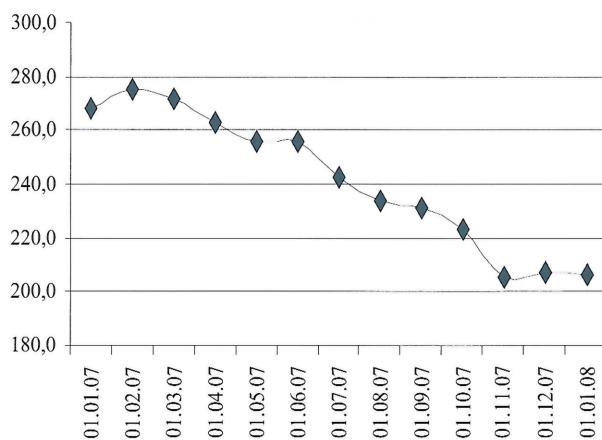
◻ Faktiki pul bazası (sol şkala) —■ mövsümi komponent (sağ şkala)

* mövsümi komponentin (sağ şkala) mənfi olması mövsümi amillərin pul bazasına artırıcı, müsbət olması isə pul bazasına azaldıcı yönədə təsir etdiyini göstərir.

Pul bazasının dəyişimi pul multiplikatoru vasitəsilə pul kütləsinin dəyişiminə təsir göstərmüşdür. 2007-ci ilin sonuna manatla geniş pul kütləsi (M2) ötən ilin əvvəlinə nəzərən 2267.3 mln. manat və ya 2,1 dəfə artaraq 4405 mln. manat təşkil etmişdir.

Yanvar-dekabr ayları üzrə orta illik pul kütləsi (M2) isə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2.3 dəfə artmışdır. Orta hesabla keçən illə müqayisədə M1 pul aqreqatı 2.1 dəfə, nağd pul kütləsi isə 2.2 dəfə artmışdır.

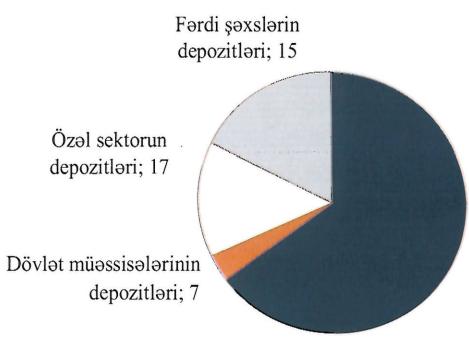
Qrafik 23. M2 pul aqreqatının artım tempisi
(ötən ilin müvafiq ayına nəzərən %-lə)

2007-ci ilin dekabr ayında mövsümi təmizlənmiş pul kütləsi (M0) ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən 2.1 dəfə, ötən aya nəzərən isə 20.3% artmışdır. Bu

dövrde mövsümi təmizlənmiş manatla geniş pul kütləsi (M2) ötən ilin sonuna nəzərən 2.1 dəfə, ötən aya nəzərən isə 16,7% artmışdır.

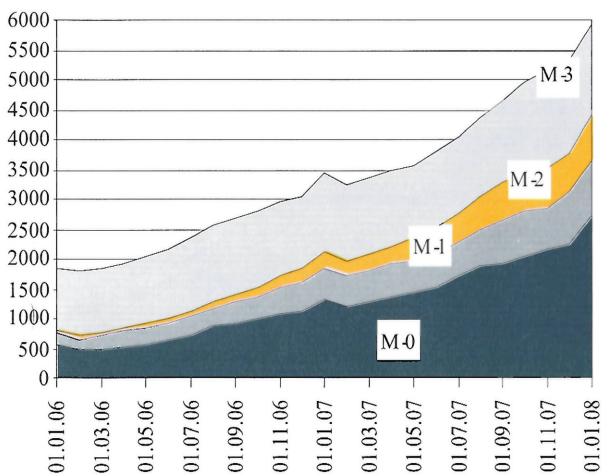
Qrafik 24. 2007-ci ilin sonuna M2 pul aqreqatının strukturu, %

◻ Nəğd pul; 62

M2 pul aqreqatının strukturunda keyfiyyət dəyişiklikləri baş verməkdədir. Pul aqreqatlarındakı əhəmiyyətli artım daha çox nağdsız dövriyyənin artması hesabına baş verir. Belə ki, ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən manatla müddətli əmanətlər və depozitlər 2.6 dəfə, o cümlədən manatla uzunmüddətli əmanətlər 2.3 dəfə artlığı halda, manatla nağd pul kütləsi (M0) 2.1 dəfə artmış, nəticədə, M0-in pul kütləsindəki xüsusi çekisi 61.6%-ə çatmışdır.

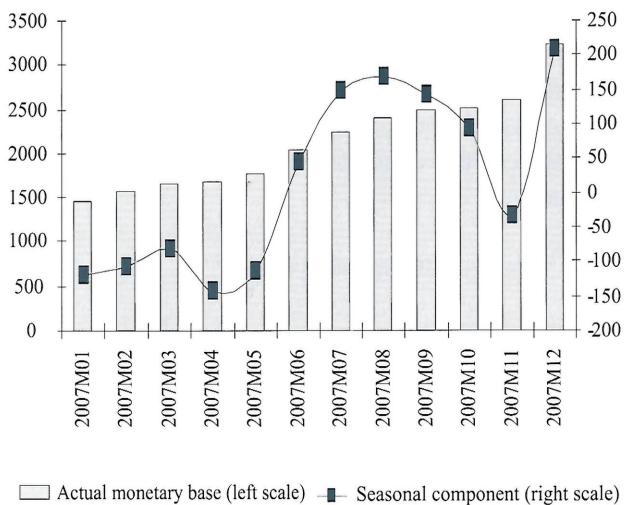
Qrafik 25. Pul aqreqatlarının dinamikası, mln. manat

■ Nəğd pul □ Tələb olunanadək □ Müddətli □ Xarici valyuta ilə

Ölkədə maliyyə innovasiyalarının sürətli inkişafı, xüsusən də mütərəqqi ödəniş sistemlərinin tətbiqi nəticəsində bank sisteminin pul yaratmaq qabiliyyətini karakterizə edən göstəricilər də yaxşılaşmaqdadır.

Chart 22. Effect of seasonal factors on the monetary base, AZN mil

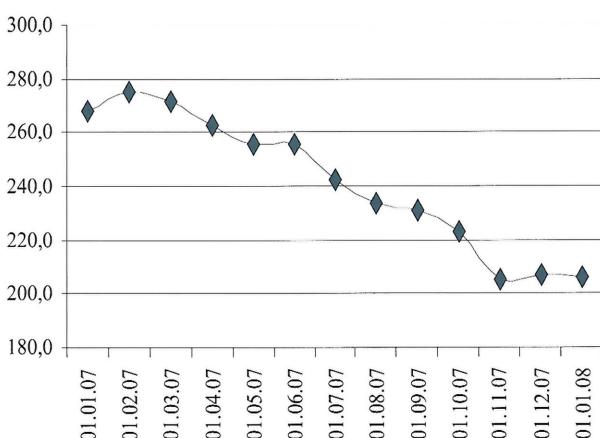

* a negative seasonal component (right-hand scale) indicates an upwardly effect of seasonal factors on the monetary base, while a positive component indicates the opposite.

The change in the monetary base affected the money supply through the money multiplier. The 2007 year-end broad money (M-2) increased by AZN2267.3 mil or 2.1 times against the last year's year-start level thereby totaling to AZN4405 mil.

The average money supply (M-2) for January–December increased by 2.3 times against the last year's corresponding period. On average, the M1 monetary aggregate increased by 2.1 times and the money supply by 2.2 times against the last year.

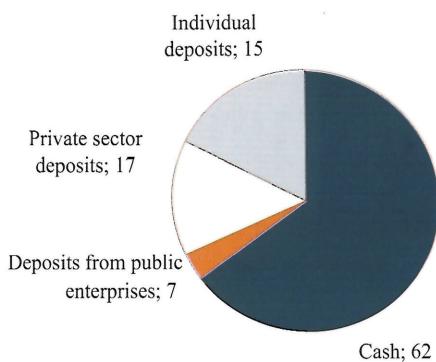
Chart 23. Growth rate of M2 monetary aggregate (relative to the last year's relevant month, %)

In December 2007 the seasonally adjusted money supply (M0) increased by 2.1 times against the year-start level and by 20.3% against the last month's level.

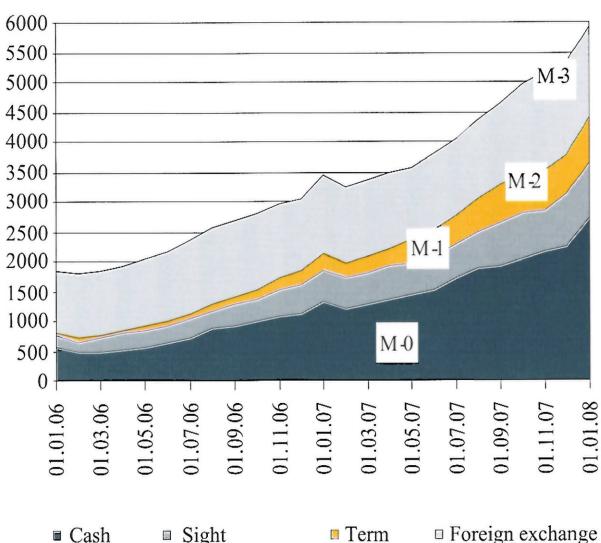
During that period the seasonally adjusted Manat broad money (M2) increased by 2.1 times against the year-start level and by 16.7% against the last month's level.

Chart 24. Composition of M2 monetary aggregate as of the end of 2007, %

Certain qualitative changes continue to affect the structure of the M2 monetary aggregate. The considerable growth of the monetary aggregates is mostly linked with the expansion of the non-cash turnover. Thus, while Manat-denominated term savings and deposits increased by 2.6 times, including Manat-denominated long-term deposits by 2.3 times, the Manat cash money supply (M0) increased by 2.1 times, wherefore the share of M0 in the money supply reached 61.6%.

Chart 25. Monetary aggregates, AZN mil

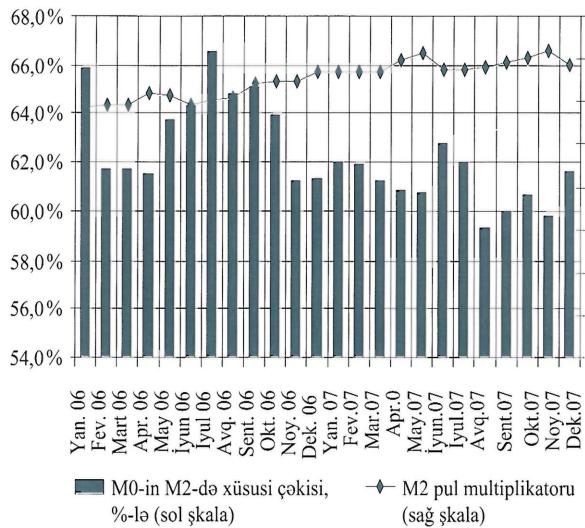

The banking system's cash generating efficiency indicators are also improving as a result of the rapid development of financial innovations, especially comprehensive implementation of state-of-the-art payment systems.

Pul siyaseti

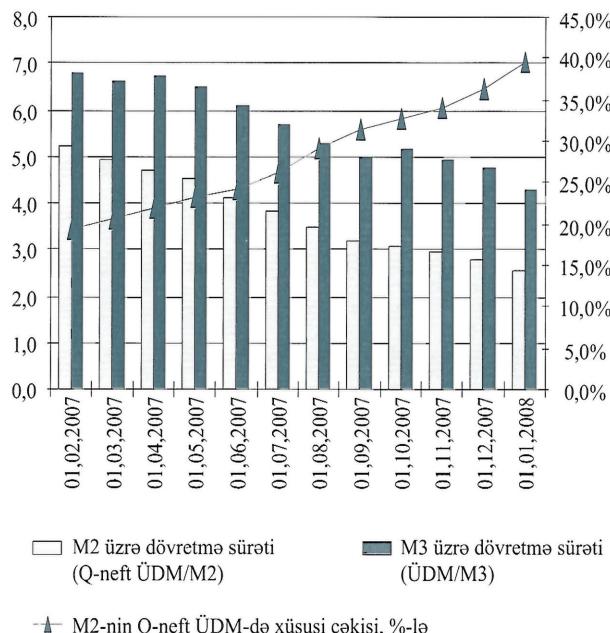
Belə ki, manatla pul multiplikatoru 2006-ci ilin sonu ilə müqayisədə 2.3% artaraq 1,37-ə yüksəlmişdir.

Qrafik 26. Qeyri-neğd pul kütłəsi və multiplikator

2007-ci ilin yekunu üzrə ölkədə maliyyə dərinliyini xarakterizə edən göstəricilərdən biri olan monetizasiya əmsali da yüksəlmişdir. Manatla geniş mənada pul kütlesinin qeyri-neft ÜDM-də xüsusi çökisi 2006-ci ilin yekunundan bu yana 13,6% bəndi artaraq 39,6%-ə yüksəlmişdir.

Qrafik 27. Qeyri-neft sektorü üzrə monetizasiya göstərişləri, %

cəmi əmanət və depozitlərin strukturunda müddətli əmanət və depozitlərin xüsusi çökisi ötən ilin dekabrındaki 34,4%-ə qarşı 2007-ci ilin dekabr ayında 44,5%-ə yüksəlmişdir.

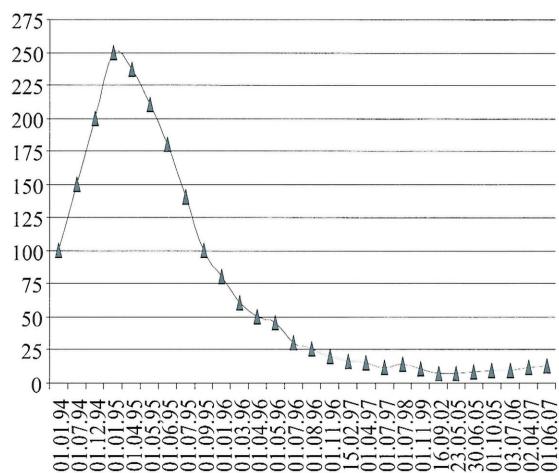
Qeyd olunan bütün bu proseslər manatın sərbəst dönerli valyutalara nəzərən məzənnəsinin möhkəmlənməsindən əlavə həm də denominasiya nəticəsində əhalinin milli valyutaya inamının artması ilə izah olunur.

2.1.3. Pul siyasetinin reaksiyası

Sıçrayışlı iqtisadi artım və neft gəlirlərinin irihəcmli konvertasiyası şəraitində baş verən makroiqtisadi hərarətlənməni azaltmaq üçün Milli Bank monetar şəraite təsir etmək istiqamətində açıq bazar əməliyyatları, faiz dərəcələri, habelə məcburi ehtiyat normaları kimi alətlərdən istifadə etmişdir.

Faiz dəhlizi konsepsiyanın tətbiqi. Milli Bank iqtisadiyyatda pulun dəyərinə təsir etmək imkanlarını genişləndirmək və bununla operativ monetar idarəetmənin səmərəsini daha da artırmaq məqsədi ilə 1 aprel, 2007-ci il tarixindən fəal antiinflyasiya siyaseti çərçivəsində pul siyasetinin həyata keçirilməsi mexanizmlərinin mütərəqqi formalarından olan "faiz

Qrafik 28. Yenidənmaliyyələşdirmə dərəcəsinin dinamikası, %-lə

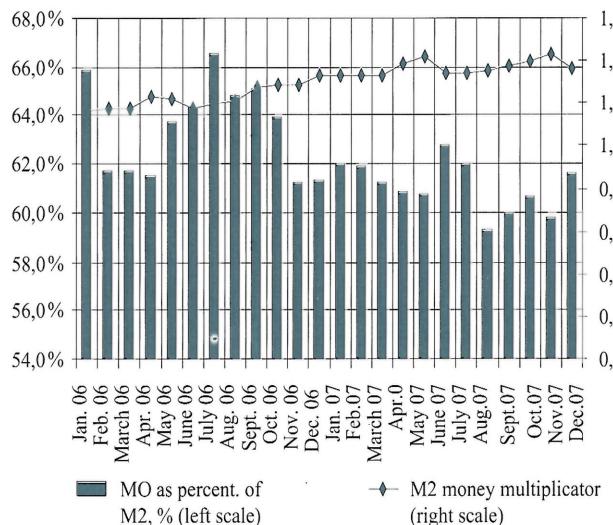
dəhlizi" konsepsiyanın realizasiyasına başlamışdır. Dəhlizin əsas parametri olan uçot dərəcəsi 2 dəfə dəyişdirilərək ötən ilin aprel ayında 9,5%-dən 12%-ə, daha sonra iyul ayında 13%-ə yüksəldilmişdir.

Uçot dərəcəsinin dəyişdirilməsi inflyasiya gözləmələrinin müəyyən qədər azalmasına imkan vermişdir.

İzafî pul kütłəsinin təkrar sterilizasiyası. Eyni zamanda Milli Bank pul kütłəsinin artımını məhdudlaşdırmaq

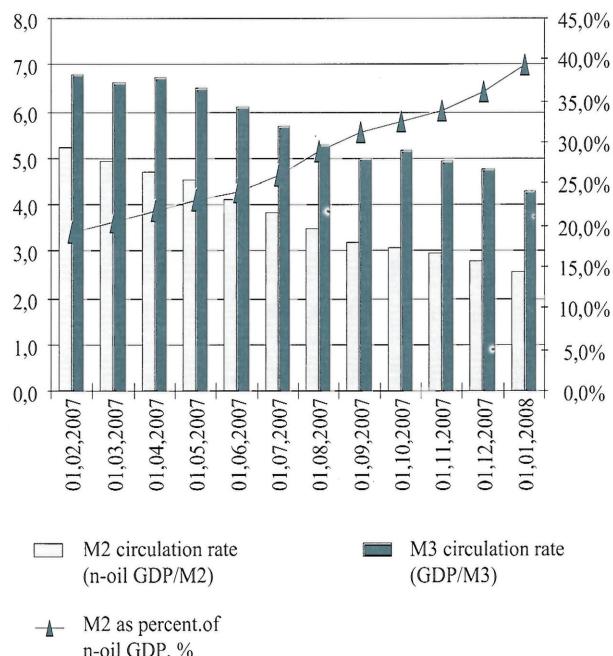
Thus, the Manat money multiplier rose up to 1.37 having increased by 2.3% against the 2006 year-end rate.

Chart 26. Non-cash money supply and multiplicator

The monetization factor, an indicator that characterizes the country's financial depth, also increased by the end of 2007. The share of the Manat broad money supply in the non-oil GDP increased by 13.6% year to the date thereby reaching 39.6%.

Chart 27. Non-oil sector's monetization indicators

Manat-denominated demand deposits increased by 73.2% against the 2006 year-end, while term deposits increased by 2.6 times. Consequently, term deposits as

a share of the total Manat deposits went up from 34.4% in the last year's December to 44.5% in December 2007.

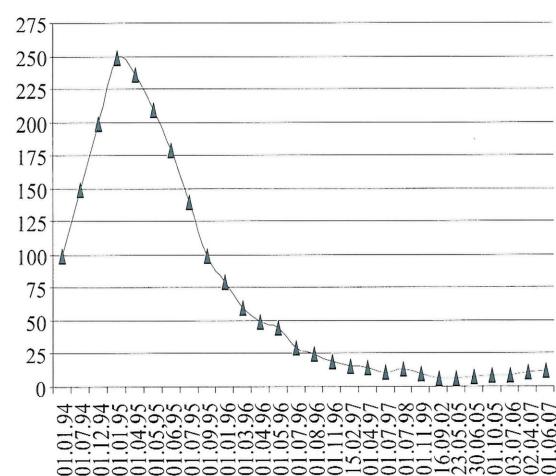
All of the mentioned processes are explicable due not only to reinforcement of Manat's exchange rate against freely convertible currencies but also due to the general public's increased confidence in the national currency because of the denomination.

2.1.3. Response of the monetary policy

In order to mitigate the macroeconomic heat-up resulting from the booming economic growth and large-scale conversion of oil revenues, the National Bank deployed a variety of tools to affect the monetary situation ranging from open market transactions to interest rates and reserve requirements.

Interest rate corridor concept. Seeking to expand its opportunities to affect the value of money in the economy and, subsequently, to improve the efficiency of monetary management, the National Bank introduced the concept of the "interest rate corridor", a modern form of monetary policy implementation mechanisms under its active anti-inflation policy starting from April 1, 2007. The corridor's principal parameter, the discount rate, was changed two times: raised from 9.5% to 12% in April last year and then to 13% later on in July.

Chart 28. Refinancing rate, %

Re-sterilization of excessive money supply. In parallel, the National Bank sought to limit the growth of the money supply by expanding the scope of open market transactions and increasing the volume of notes by 2.2 times during the year. As a way of managing the banking system's liquidity, the National Bank utilized REPO

Pul siyasəti

üçün bazar əməliyyatlarının həcmini genişləndirmiş, notlarının həcmini il ərzində 2,2 dəfə artırılmışdır. Bank sistemindəki likvidliyi tənzimləmək üçün Milli Bank notları vasitəsilə birbaşa alqı-satçı əməliyyatları ilə yanaşı fəal REPO əməliyyatları da aparmışdır. Notların həcmini artırmaqla Milli Bank pul kütłesini sterilizasiya etməklə yanaşı daxili maliyyə bazarlarının inkişafına da əlavə impulslar vermişdir.

Milli Bank 2007-ci ildə məcburi ehtiyatların səviyyəsində dəyişiklik etməmişdir. Məcburi ehtiyatlar həm manat, həm də xarici valyutada 10% səviyyəsində saxlanılmışdır. Manatla məcburi ehtiyatların ortalama sisteminin tətbiqi banklararası bazarın inkişafına, likvidliyin səmərəli idarəedilməsinə öz müsbət təsirini göstərmişdir.

Kapitalın hərəkətinin liberallaşdırılması. Neft gəlirlərinin davamlı artımı şəraitində valyuta bazarında təzyiqi yumşaltmaq və bu əsasda pul emissiyasının inflasiyaya təsirini azaltmaq üçün Milli Bank hökumətlə məsləhətlişmələr apararaq 1 iyun 2007-ci il tarixindən etibarən kapitalın ölkədən çıxması rejiminin liberallaşdırılması barədə qəbul etmişdir. Bu qərara əsasən rezipentlər sərbəst surətdə İqtisadi İnkişaf və Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan ölkələrə və Rusiya Federasiyasına birbaşa və portfel investisiyalar qoymaq, daşınmaz əmlak almaq habelə öz əmanətlərini bu ölkələrin banklarında saxlamaq imkanına malikdirlər.

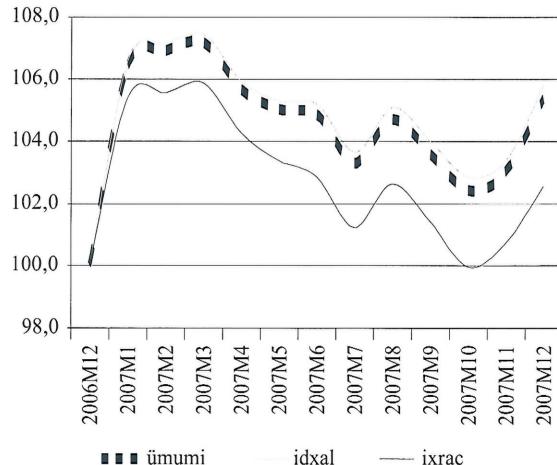
Pul siyasətinin əməliyyatının artırılması üzrə institusional hazırlıq işləri. Dünyanın aparıcı valyutalarının, xüsusilə də ABŞ dollarının dünyadan digər aparıcı valyutalarına qarşı məzənnələrinin əhəmiyyətli tərəddüdləri və artmaqdə olan qlobal inflasiya templəri məzənnə faktorunun antiinflasiya siyasəti baxımından rolunun yüksəldilməsini zəruri etmişdir. Digər tərəfdən məzənnə siyasətinin operativ hədəfləri ilə onun orta müddəli məqsədlərinin daha optimal əlaqələndirilməsi ölkəyə inflasiya idxalını məhdudlaşdırmaq üçün effektiv mexanizmin formalasdırılmasını xüsusilə aktuallaşdırılmışdır.

Bunu nəzərə alaraq və eyni zamanda iqtisadi subyektlər tərəfindən valyuta mövqeyinin daha mükəmməl tənzimlənməsinə və valyuta bazarlarında alət arsenalinin inkişafına şərait yaratmaq üçün Milli Bank növbəti ildə manatın məzənnəsinin valyuta səbətinə bağlanılması mexanizminin reallaşdırılması üçün 2007-ci ildə zəruri hazırlıq işlərinə başlamışdır.

2.2. Beynəlxalq rəqabət qabiliyyəti

2007-ci il ərzində beynəlxalq və daxili valyuta bazarlarında baş verən 2007-ci ilin yekunu üzrə manatın məzənnəsi real olaraq türk lirası və qazax tengesi istisna ol-

Qrafik 29. Qeyri-neft sektor üzrə real effektiv məzənnə indeksi
(2006 dekabr =100), %

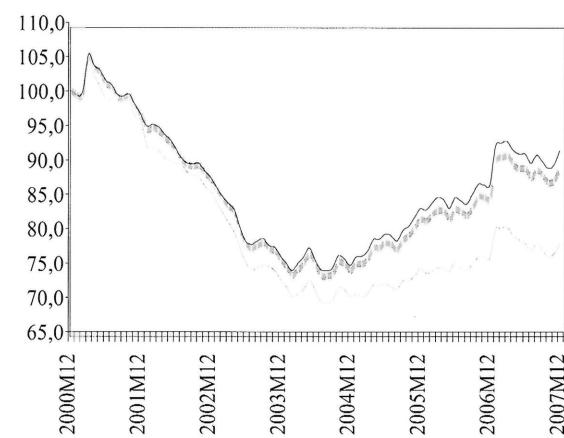

maqla təhlil olunan bütün ölkələrin valyutalarına nəzərən bahalaşmışdır.

Real effektiv məzənnə qeyri-neft sektor üzrə 2007-ci ildə ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 5.4%, idxal çəkili 5.9%, ixrac çəkili isə 2.7% möhkəmlənmişdir.

2000-ci ilin dekabrdan etibarən isə qeyri-neft sektor üzrə hesablanmış real effektiv məzənnənin aşağı düşməsi baş vermişdir. Belə ki, neft sektor istisna olmaqla real effektiv məzənnənin aşağı düşməsi tempi ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 10.9%, idxal üzrə 8.6%, ixrac isə 22.2% təşkil etmişdir.

Qrafik 30. Qeyri-neft sektor üzrə real effektiv məzənnə indeksi
(2000 dekabr=100), %

2001-2007-ci illərdə Azərbaycanda inflasiya səviyyəsi 68.2% olduğu halda, ticarət partnyoru olan ölkələrdə qiymətlər orta hesabla 83.5% artmışdır ki, bu da uzunmüddətli dövrə real effektiv məzənnənin azalmasını izah edən əsas faktordur. Beləliklə, uzunmüddətli dövrə ölkənin beynəlxalq rəqabət qabiliyyəti əlverişli olaraq qalmaqdadır.

transactions in addition to direct purchase and sales of notes. By expanding the scope of notes the National Bank provided additional impulses to the development of the domestic financial market by sterilizing the money supply.

The National Bank did not change the reserve requirements in 2007. Thus, reserve requirements for both Manat and foreign exchange remained at 10%. The practice of averaging the Manat-denominated required reserves had a positive effect on the development of the interbank market and effective management of liquidity.

Liberalization of capital flows. In order to alleviate the pressures placed upon the currency market due to the continuous increase of oil revenues and thereby mitigate the impact of monetary emission on inflation, the National Bank, in consultation with the government, decided to liberalize the conditions, upon which capital could be moved out of the country, starting from June 1, 2007. Pursuant to this decision, residents are free to make direct and portfolio investments, purchase real estate as well as place deposits in banks in the Economic Development and Cooperation Organization's member countries and Russian Federation.

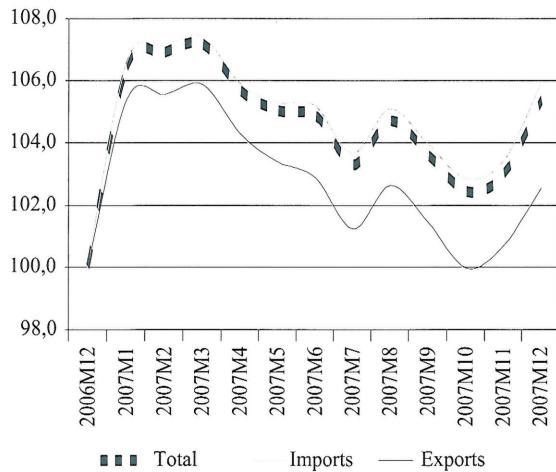
Institutional arrangements for increasing the efficiency of the monetary policy. Significant fluctuations of the world's lead currencies, especially fluctuations of the US Dollar exchange rate against the world's other lead currencies and the growing global inflation rates enhanced the role of the exchange rate factor in terms of the anti-inflation policy. On the other hand, development of an effective mechanism to help limit and contain import of inflation to the country has become particularly crucial in light of optimization of coordination between the operational targets of the exchange rate policy and its mid-term objectives.

Considering this and also to provide better regulation of currency positions by economic subjects and allow for development of the range of tools at the currency market, in 2007 the National Bank started the necessary preparations for realizing the mechanism of linking the Manat exchange rate to the currency basket.

2.2. International competitiveness

During 2007, due to events taking place at the international and domestic markets, the Manat exchange rate appreciated against the currencies of all countries reviewed, except the Turkish Lira and Kazakhstani Tenge.

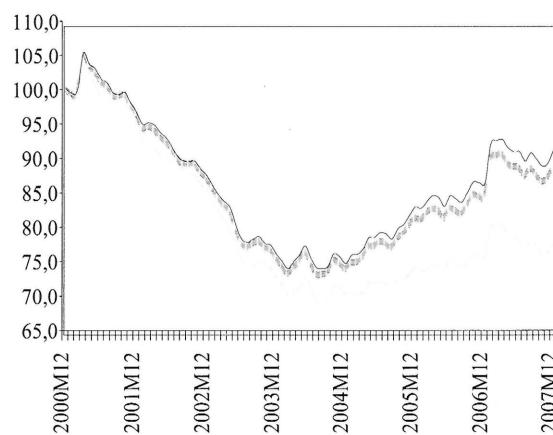
Chart 29. Real effective exchange rate index of non-oil sector, %
(December 2006 = 100)

The real effective exchange rate in the non-oil sector in 2007 appreciated by 5.4% in terms of trade turnover, the import-weighted rate appreciated by 5.9%, while the export-weighted rate appreciated by 2.7%.

The non-oil sector's real effective exchange rate decreased since December 2000. Thus, the downturn rate of the real effective exchange rate was 10.9% for the total trade turnover, 8.6% for imports and 22.2% for exports, except for the oil sector.

Chart 30. Non-oil sector's real effective exchange rate index, % (December 2000 = 100)

While in 2001-2007, the inflation rate in Azerbaijan was 68.2%, it went up by 83.5% on average in the economic counterpart countries, which is the main factor that explains the reduction of the real effective exchange rate in the long run. Thus, the country's international competitiveness remains favorable in the long run.

2.3. Pul siyasətinin tədqiqat və statistik bazasının inkişafı

Pul siyasətinin təhlil bazasının genişləndirilməsi istiqamətində makroiqtisadi proseslərin qiymətləndirilməsinə və qısa müddətli meyllərin proqnozlaşdırılmasına və məntiqi-iqtisadi mühakimələrin aparılmasına imkan verən makroiqtisadi diaqnostika sistemi inkişaf etdirilmişdir. Bu sistem ayrı-ayrı makroiqtisadi sektorlarda baş verən proseslərin qarşılıqlı əlaqələrinin qiymətləndirilməsində və proqnozlaşdırılmasında, habelə cari və gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətə uyğun pul siyasəti qərarlarının qəbul edilməsinə mühüm vasitə kimi istifadə olunmuşdur.

Hesabat ilində daha da inkişaf etdirilən *məzənnənin inflyasiyaya transmissiyası* üzrə qurulmuş ekonometrik modellər həyata keçirilən məzənnə siyasətinin əsaslandırılması üçün mühüm nəticələr əldə etməyə imkan vermişdir. Bu araşdırmaların nəticələri Milli Bankın hədəflədiyi nominal məzənnənin inflyasiyaya kəmiyyətçə təsirini qabaqcadan müəyyən etməkdə mühüm rol oynayır.

Milli Bankda makroiqtisadi təhlil və proqnozlaşdırma məqsədilə *maliyyə programundan* istifadə praktikası da genişləndirilmiş, ekonometrik modellərin nəticələrinin maliyyə programı modelinə integrasiyası təmin edilmişdir.

Bütün bunlarla yanaşı AMB-nin perspektivdə sərbəst üzən məzənnə rejiminə və inflyasiyanın birbaşa

hədəflənməsi rejiminə keçid strategiyası çərçivəsində müxtəlif siyaset simulyasiyalarının aparılmasına imkan verən *makro-modelin qurulması* istiqamətində mühüm irəliləyişlər əldə edilmişdir. Bu çərçivədə makromodelin hazırlanma metodologiyasının mənimsənilməsi, pula tələb və inflyasiya modellərinin, makromodelə daxil olan digər alt modellərin qurulması istiqamətində mühüm işlər görülmüşdür.

Monetar idarəetmənin fundamental tədqiqat bazasının genişləndirilməsi ilə yanaşı ölkədə *maliyyə sabitliyinin* qorunması və bu sahədə tədqiqat bazasının gücləndirilməsi istiqamətində mühüm işlər görülmüşdür. Belə ki, maliyyə sabitliyinin monitorinqi sisteminin qurulması və maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişləndirilməsi üzrə mühüm tədqiqat işləri aparılmışdır.

Monetar idarəetmənin zəruri informasiya bazasının zənginləşdirilməsi istiqamətində də mühüm işlər görülmüşdür. İformasiya açıqlığının və maliyyə məlumatlarına daha geniş çıxışın təmin olunması məqsədilə Milli Bankda mövcud müxtəlif təyinatlı məlumat bazalarını vahid platformda birləşdirən Mərkəzləşdirilmiş Məlumat Bazasının yaradılması istiqamətində hazırlıq işləri görülmüşdür. Real sektorun monitorinqi istiqamətində müəssisələrin maliyyə indikatorlarının və bəzi işgüzar göstəricilərin hesablanması üçün pilot sorğu keçirilmiş və müəyyən nəticələr əldə edilmişdir.

2.3. Development of the research and statistical base of the monetary policy

A macroeconomic diagnostic system was developed that allows for evaluating macroeconomic processes and forecasting short-term trends as well as making logical and economic judgments in order to expand the analytical framework of the monetary base. This system has been used extensively as an important tool in evaluating and forecasting the interconnections between various processes going on in individual macroeconomic sectors as well as taking monetary policy decisions based on the current and expected macroeconomic conditions.

The econometric models that were built based on the *transmission of the exchange rate into inflation* and further developed in the reported year allowed for obtaining important outcomes for substantiating the exchange rate policy underway. The findings of these studies enabled the National Bank to act proactively in determining the quantitative effects of the targeted nominal exchange rate on inflation.

The National Bank has expanded the practice of using the *financial program* for macroeconomic analysis and forecasting purposes and integrated the outcomes of the econometric models into the financial program model.

Furthermore, NBA has made substantial progress towards *building a macro-model* that allows for mak-

ing various policy simulations under the strategy of transition to the free floating exchange rate environment and direct inflation targeting settings in the future. In this context, significant efforts were taken to develop a methodology for designing a macro-model and building the money demand and inflation models as well as other sub-models included in the macro-model.

Necessary arrangements were made to ensure protection of the country's *financial stability* and enhancing the related research base, in addition to expanding the fundamental research framework of the monetary management. Thus, a considerable amount of research work has been carried out to design and build a financial stability monitoring system and to improve access to financial services.

Also, a set of important actions were taken to enhance the necessary database of the monetary management practices. The National Bank made necessary preparatory arrangements to set up a Centralized Database that brings to a single platform the National Bank's databases of various purposes in order to ensure transparency of information and improve access to financial data. A pilot survey was carried out to compute financial indicators and some business performance indicators as part of the real sector monitoring exercise and the appropriate findings were documented.

III. MALİYYƏ BAZARLARI

3.1. Maliyyə bazarının institusional inkişafı

2007-ci ildə maliyyə bazarlarının likvidliyinin artırılması və bazarın dərinləşməsi xüsusi diqqətdə saxlanılmışdır. Bu istiqamətdə yeni maliyyə alətlərinin yaradılması, mövcud maliyyə alətlərinin strukturlaşması və likvidliyinin artırılması üzrə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir. Burada bazarların inkişaf etməsi ilə yanaşı pul siyasetinin bazar əməliyyatları vasitəsilə reallaşdırılması imkanlarının genişləndirilməsi əsas məqsəd olmuşdur.

Milli Bank 2007-ci il üçün bəyan etdiyi pul siyasetinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində "faiz dərəcələri dəhlizi" yanaşmasının tətbiqini həyata keçirmişdir. Yeridilən pul siyasetinin reallaşması mexanizmlərinin mütərəqqi formalarından olan "faiz dəhlizinin" tətbiqi yeni əməliyyat strukturunu nəzərdə tutmaqla Milli Bankın iqtisadiyyatda pulun dəyərinə təsir etmək imkanlarını genişləndirmiş və bununla operativ monetar idarəetmənin səmərəsinin daha da artırılmasına şərait yaratmışdır.

Yeni əməliyyat strukturuna uyğun olaraq, Milli Bankın pul bazarında əməliyyatları iki istiqamətdə - çərçivə alətləri və açıq bazarda əməliyyatlar vasitəsilə - aparılmışdır.

Milli Bankın çərçivə alətləri kimi bir günlük repo (vəsaitlərin cəlb olunması aləti) və bir günlük əks-reponun (vəsaitlərin yerləşdirmə aləti) istifadəsi nəzərdə tutulmuşdur. Çərçivə alətləri üzrə Milli Bankla əməliyyatlar istənilən vaxt əməliyyat günü ərzində müəyyən olunmuş faiz dərəcələri ilə bankların təşəbbüsü ilə aparıla bilər.

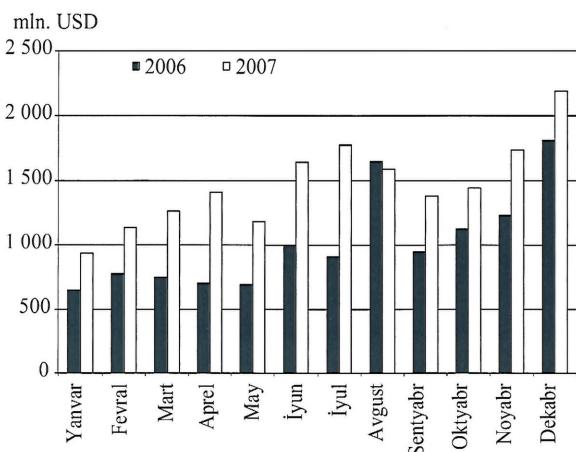
Açıq bazar əməliyyatları pul siyasetinin əməliyyat hədəflərinin reallaşdırılması məqsədilə dövriyyədə olan pul kütłəsinin tənzimlənməsi və banklararası pul bazarında faiz dərəcələrinə təsir vasitəsi kimi istifadə olunmuşdur.

3.2. Valyuta bazarı

Son 5 ildə olduğu kimi 2007-ci ildə ölkənin tədiyyə balansının saldosunun müsbət olması

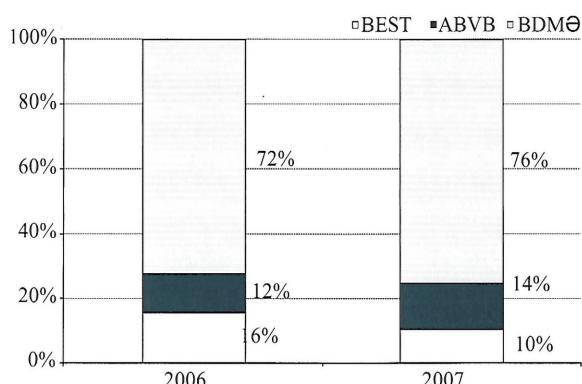
nəticəsində daxili valyuta bazarında təklif olunan xarici valyutanın həcmi əhəmiyyətli dərəcədə artmış, valyuta bazarının həcmi ötən ilə nisbətən 44 % artaraq 17,7 mlrd. \$ təşkil etmişdir.

Qrafik 31. Daxili valyuta bazarının həcmi

İl ərzində daxili valyuta bazarının 76%-i bankdaxili əməliyyatların payına düşür. Keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə valyuta bazarında bankdaxili əməliyyatların payı 4% artmışdır.

Qrafik 32. Daxili valyuta bazarının seqmentlər üzrə bölgüsü

III. FINANCIAL MARKETS

3.1. Institutional development of financial markets

In 2007 a special emphasis was placed on the liquidity development and deepening of the financial markets. A number of efforts were taken to develop new financial instruments, further improve the existing financial instruments and enhance the liquidity. In addition to developing financial markets, an importance was assigned here to expanding the capabilities of implementing the monetary policy through market transactions.

The National Bank introduced the "interest rate corridor" as a measure to improve its 2007 monetary policy into compliance with the best international practices and standards. The "interest rate corridor", being one of the modern forms of monetary policy implementation tools, in addition to envisaging a new operational structure, enabled the National Bank to have a greater impact on the value of money in the economy and therefore allowed for increasing the monetary management effectiveness.

Pursuant to the new operational structure, the National Bank conducted its money market operations in two major directions: framework instruments and open market transactions.

Framework instruments of the National Bank included overnight repo (funding instrument) and overnight ex-repo (investment instrument) transactions. Banks are free to initiate transactions involving framework instruments with the National Bank at any time based on the pre-determined interest rates during the operating day.

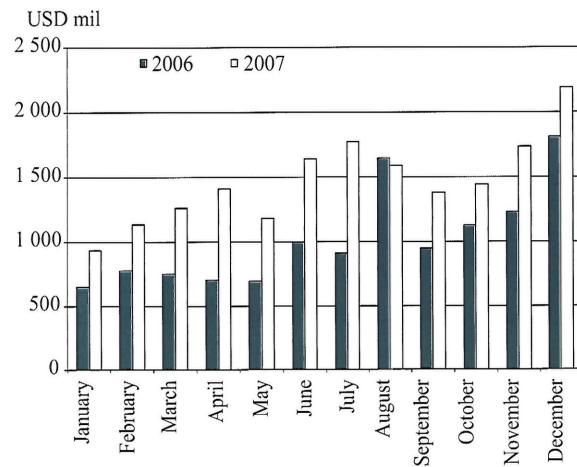
Open market transactions were used as a tool for regulating the money supply in circulation in order to realize the operational targets of the monetary policy and to affect interest rates on the interbank money markets.

3.2. Currency market

As in the past 5 years, in 2007, as a result of the positive balance of payments of the country the scope

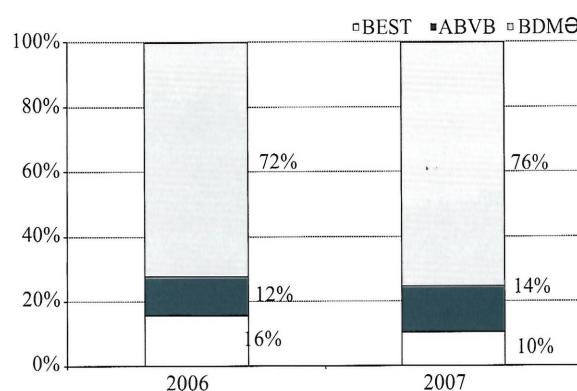
of foreign exchange offered on the domestic currency market increased substantially, while the currency market amounted to USD17.7 billion by having increased by 44% against the last year.

Chart 31. Scope of domestic currency market

Intra-bank transactions accounted for 76% of the domestic currency market during the year. .

Chart 32. Breakdown of the currency market by segments

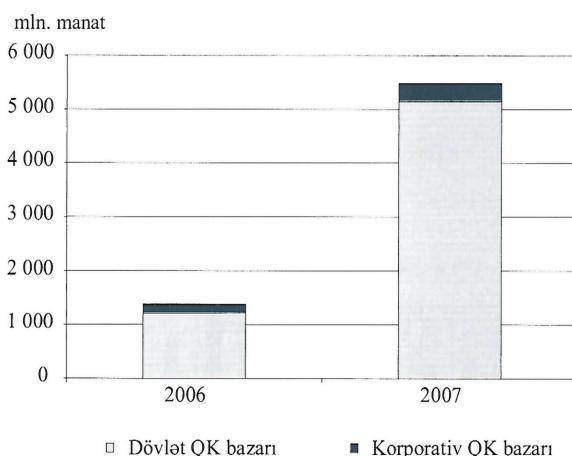

3.3. Qiymətli kağızlar bazarı

3.3.1. Bazarın inkişafı

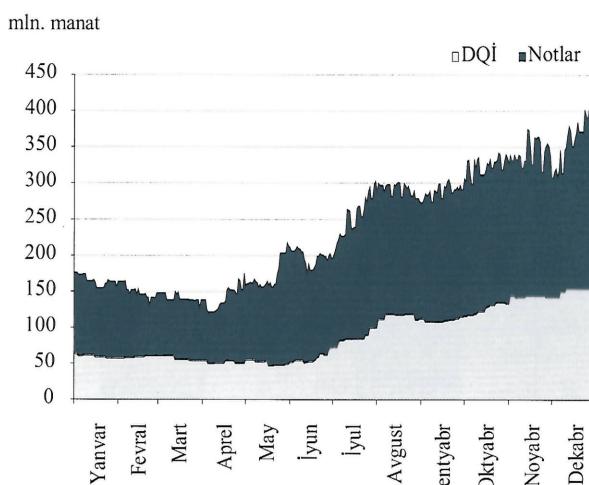
İl ərzində mütəşəkkil qiymətli kağızlar bazarının həcmi 4 dəfə yaxın artaraq 5,5 mld. manat təşkil etmişdir. Bunun 93,8% dövlət qiymətli kağızlar bazarının (bununda 95%-i qısamüddətli notların), 6,2% isə korporativ qiymətli kağızlar bazarının payına düşür.

Qrafik 33. Mütəşəkkil QK bazarı

İlin sonuna dövriyyədə olan dövlət qiymətli kağızlarının həcmi ilin əvvəli ilə müqayisədə (176,7 mln. manat) 230 mln. manat və ya 130,2% artaraq 406,7 mln. manat təşkil etmişdir. Dövriyyədə olan dövlət qiymətli kağızlarının 62% Milli Bankın notlarının, 38%-i isə Maliyyə Nazirliyinin DQİ-lərinin payına düşür.

Qrafik 34. Dövriyyədə olan dövlət qiymətli kağızları

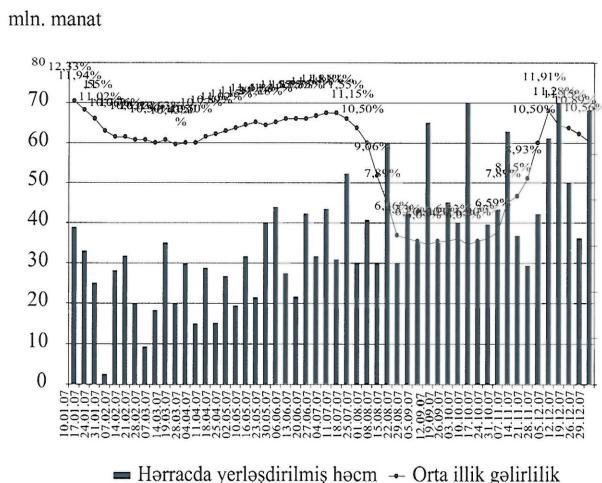

3.3.2. İlkin bazar

Milli Bankın qısamüddətli notları

Pul siyasetinin bazar əməliyyatları vasitəsilə həyata keçirilməsi çərçivəsində Milli Bankın notlarından geniş istifadə olunmuşdur. Belə ki, il ərzində qısamüddətli notların ilkin yerləşdirilməsi üzrə Milli Bank tərəfindən 52 hərrac keçirilmişdir. Hərraclarda 2 650 mln. manat təklifi qarşı 2 298,5 mln. manat tələb olmuşdur. Hərraclarda və hərracdankənar əməliyyatlar vasitəsilə yerləşdirilmiş notların həcmi 1 926,4 mln. manat təşkil etmişdir. Orta ölçülü gəlirlilik dövr ərzində azalaraq dövrün əvvəlində keçirilmiş ilk auksiondakı 12,33% səviyyəsindən 10,56% səviyyəsinə enmişdir. 2007-ci ilin sonuna dövriyyədə olan notların həcmi 253,2 mln. manat təşkil etmişdir.

Qrafik 35. 2007-ci ildə keçirilmiş not hərracları haqqında Məlumat

— Hərracda yerləşdirilmiş həcm ← Orta illik gəlirlilik

Dövlət qısamüddətli istiqrazlar bazarı

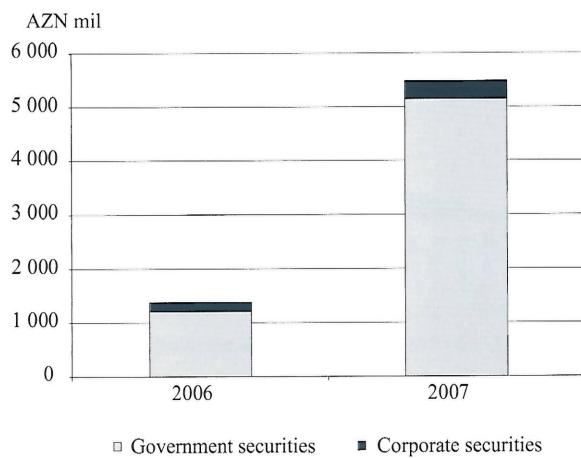
2007-ci ildə Maliyyə Nazirliyi tərəfindən DQİ-lərin yerləşdirilməsi üzrə 89 hərrac keçirilmişdir. İl ərzində emissiya olunmuş DQİ-lərin həcmi 276 mln. manat, yerləşdirilmiş DQİ-lərin həcmi isə 171,3 mln. manat təşkil etmişdir. 2007-ci ilin sonunda dövriyyədə olan DQİ-lərin həcmi 153,5 mln. manat təşkil etmişdir. 3 aylıq DQİ-lər üzrə orta ölçülü gəlirlilik isə ilk hərracda 10,01% səviyyəsindən sonuncu hərracda 10,47% səviyyəsinə qədər yüksəlmişdir.

3.3. Securities market

3.3.1. Market development

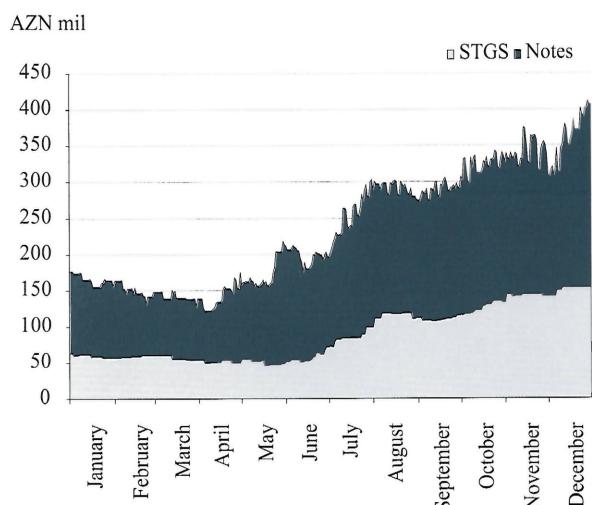
During the year, the securities market volume totaled to AZN5.5 billion by having increased by about 4 times. Of this amount, 93.8% relate to the government securities market (of which 95% are short-term notes), while 6.2% pertain to the corporate securities market.

Chart 33. Organized securities market

The year-end outstanding government securities have increased by AZN230 mil or 130.2% against the year-start level (AZN176.7 mil), thus amounting to AZN406.7 mil. Outstanding government securities break down as follows: 62% are the National Bank's notes, 38% are the government bonds issued by the Ministry of Finance.

Chart 34. Government securities outstanding

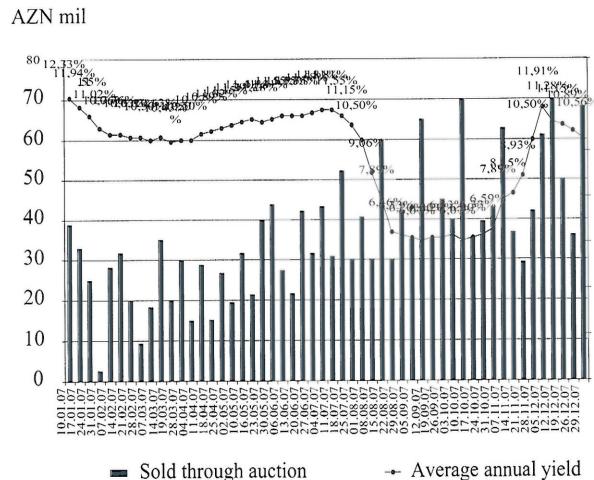

3.3.2. Primary market

National Bank's short-term notes

National Bank's notes were broadly used as a tool of ensuring the monetary policy's implementation through market transactions. Thus, the National Bank held 52 auctions to sell short-term notes during the year. The supply of AZN2 650 mil worth of notes stood against a demand of AZN2 298.5 mil worth of notes. Notes sold through auctions and over the counter totaled to AZN1 926.4 mil. The average weighted yield went down from 12.33% at the first auction to 10.56% during the period. Total outstanding notes amounted to AZN253.2 mil by the end of 2007

Chart 35. Auctions held in 2007

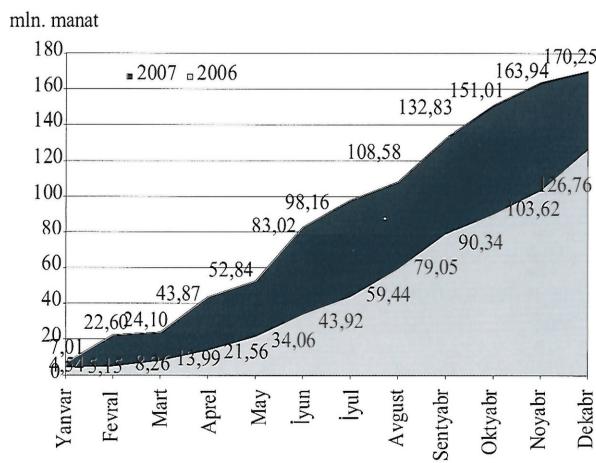
Government short-term securities market

In 2007 the Ministry of Finance held 89 auctions to sell GSTS. Amount of GSTS issued during the year totaled to AZN276 mil, and amount of GSTS sold to AZN171.3 mil. GSTS outstanding as of the end of 2007 amounted to AZN153.5 mil. Average weighted yield on 3 month GSTS increased from 10.01% at the first auction to 10.47% at the last auction.

3.3.3. Təkrar bazar

Notlarla banklararası təkrar bazarın həcmi il ərzində 1,3 dəfə artaraq 170 mln. manat təşkil etmişdir.

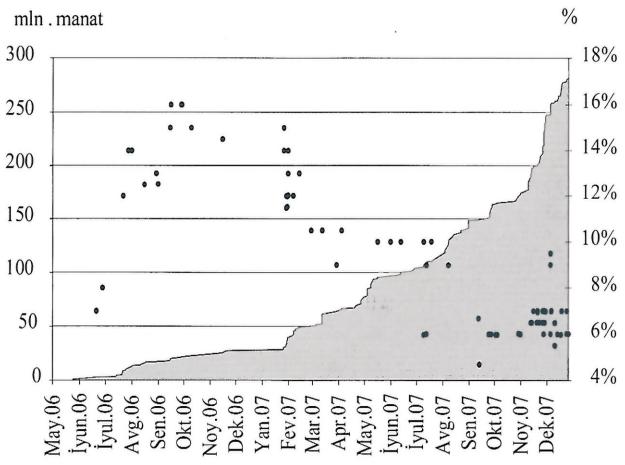
Qrafik 37. Notlarla təkrar bazar əməliyyatları

2007-ci ildə çərçivə alətləri³ üzrə əməliyyatların həcmi 2437,23 mln. manat təşkil etmişdir ki, bundan 2 399,78 mln. manat Repo əməliyyatlarının, 37,45 mln. manat isə Əks-Repo əməliyyatlarının payına düşür.

Banklararası repo bazarının həcmi ilin sonuna 253,8 mln. manat təşkil etmişdir. Bu bazarda aparılan repo əməliyyatlarının 239,1 mln. manat (94%) həcmi notlarla, 14,7 mln. manat (6%) isə dövlət qısamüddətli istiqrəzələri ilə həyata keçirilmişdir. Banklararası repo bazarda 1 günlük repo əməliyyatları üzrə orta gəlirlilik 6% təşkil etmişdir.

Qrafik 38. Banklararası repo bazarı

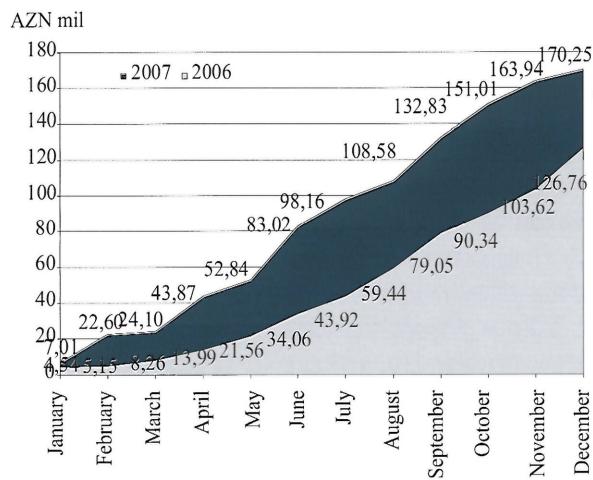
■ Banklararası Repo bazarı • 1 günlük repo əməliyyatı üzrə gəlirliliik

³ 1 aprel 2007-ci il tarixindən çərçivə alətləri üzrə faiz dərəcələri aşağıdakı səviyyədə təsbit edilmişdir:
 o 1 günlük repo əməliyyatı - 5%
 o 1 günlük əks repo əməliyyatı - 19%

3.3.3. Secondary market

The secondary interbank market of notes amounted to AZN170 mil through an increase of 1.3 times.

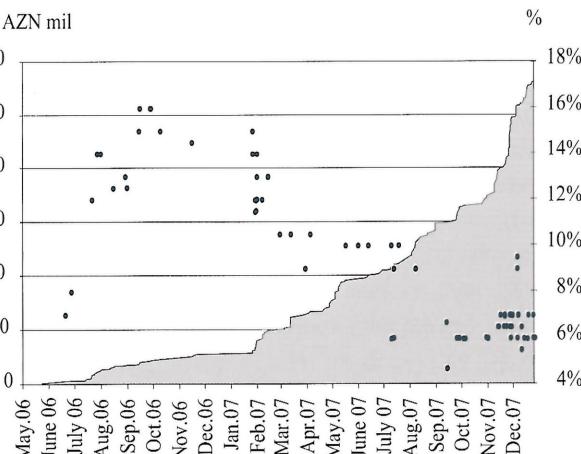
Chart 37. Secondary market transactions with notes

In 2007, transactions involving framework instruments³ totaled to AZN2437.23 mil, of which AZN2 399.78 mil are Repo transactions, and AZN37.45 mil are ex-Repo transactions.

The interbank repo market amounted to AZN253.8 mil by the end of the year. AZN239.1 mil (94%) of repo transactions carried out through this market pertained to notes, and AZN14.7 mil (6%) is government short-term securities. The average yield on overnight repo transactions on the interbank repo market made 6%.

Chart 38. Interbank repo market

³Interest rates on framework instruments were as follows as of April 1, 2007:
o 1 day/overnight repo transaction - 5%
o 1 day/overnight ex-repo transaction - 19%

IV. VALYUTA EHTİYATLARININ İDARƏ OLUNMASI

4.1. Valyuta ehtiyatlarının idarə olunması strategiyası

Milli Bankın sərəncamında olan rəsmi valyuta ehtiyatlarının son illər ərzində yüksək templə artması onların idarə edilməsində yeni yanaşma tələb etməkdədir. Bu məqsədlə Milli Bankın daxili idarəetmə sisteminin potensialının genişləndirilməsini hədəfleyen valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin modernizasiyası layihəsi ötən ildən tətbiq olunmağa başlanılmışdır. Layihə həm investisiya prosesinin təkmilləşdirilməsi, həm də daxili resursların kəmiyyət və keyfiyyətcə inkişafını nəzərdə tutur.

İnvestisiya prosesinin təşkili müasir tələblərə tam cavab verərək, strateji, taktiki və portfel səviyyələrinə bölünür.

İnvestisiya prosesinin hər bir səviyyəsində başlıca istiqamət kimi götürülmüş "müasir portfel nəzəriyyəsi"nin tətbiqinin davamı kimi, 2007-ci ilin yeni investisiya siyasetinə uyğun olaraq ehtiyatlar cari fəaliyyəti təmin edən əməliyyat və yiğim aləti olan investisiya ehtiyatlarına bölünərək, saxlanması məqsədlərinə uyğun idarəetmə strategiyası seçilmişdir. İdarəetmə strategiyasının əsas komponenti kimi valyuta diversifikasiyasına önem verilmişdir.

Bələ ki, pul-valyuta siyasetinin həyata keçirilməsi və ölkədaxili maliyyə sabitliyinin təmin olunması kimi Milli Bankın prioritet hədəflərinə nail olmaq üçün mövcud valyuta rejiminin dəstəklənməsi, valyuta böhranlarına müqavimətin göstərilməsi məqsədilə saxlanılan əməliyyat transişiñin valyuta strukturu beynəlxalq praktikaya əsaslanaraq yuxarıda sadalanan məqsədlərdən irəli gələn valyuta kompozisiyasına uyğun seçilmiştir.

Valyuta ehtiyatlarının qlobal diversifikasiya vasitəsilə bir valyutanın dəyərindən asılılığının, qlobal sarsıntırlara həssaslığının azaldılmasını və bununla ehtiyatların mütləq dəyərinin saxlanılmasını təmin etmək məqsədilə investisiya transişiñin Yapon yeni çixarılmaqla SDR (modifikasiyalasdırılmış SDR) səbətini təşkil edən 0.632 ABŞ dolları, 0.41 Avro və 0.0903 İngiltərə funt sterlinqdə saxlanması nəzərdə tutulmuşdur.

Daxili resursların ən əsas komponenti insanlar olduğundan, onların keyfiyyətcə və kəmiyyətcə inkişaf etdirilməsi istiqamətində istedadlı gənclərin işə qəbulu, onların peşə səviyyəsinin on-layn, daxili və xarici yüksək səviyyəli treyninq programlarında iştirak vasitəsilə daima artırılması, əməkdaşların motivasiyasının və əməyinin qiymətləndirilməsi daim diqqət mərkəzində saxlanılır.

Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsində informasiya texnologiyaları infrastrukturunun və operativ məlumat təchizatının vacibliyini nəzərə alaraq, beynəlxalq maliyyə bazarlarının mütəmadi monitorinqinin aparılması, maliyyə alətlərinin təhlili və beynəlxalq bazarlarda əqdlərin bağlanması məqsədilə istifadə olunan Röyers (Reuters) və Blumberq (Bloomberg) sistemləri ilə interfeysə malik olan ən müasir tələblərə cavab verən portfel idarəetmə sistemi nin quraşdırılması da nəzərdə tutulur.

Milli Bankın daxili idarəetmə sisteminin potensialının genişləndirilməsini Dünya Bankının Xəzinədarlığı tərəfindən mərkəzi banklar üçün yaradılmış RAMP "Ehtiyatların idarəetmə və məsləhət proqramı" çərçivəsində texniki yardım ilə dəstəklənməkdədir.

Bundan əlavə, Milli Bank aktivlərin idarə olunmasında ixtisaslaşmış beynəlxalq maliyyə institutları ilə əməkdaşlığı da xüsusi önem vermişdir. 2007-ci ildə valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsində DBX-dan başqa xarici menecer qismində çıxış edən JP Morgan və UBS bankları ilə əməkdaşlıq davam etdirilmişdir. Valyuta ehtiyatlarının həcmiñin yüksək dinamikada artımı idarəetmədə bu institusional alətdən istifadəni daha da aktuallaşdırmaqdadır.

4.2. Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin nəticələri

2007-ci ıl ərzində Milli Bankın sərəncamında olan valyuta ehtiyatlarının həcmi 2047,9 mln. ABŞ dolları və ya 2 dəfədən çox (104.1%) artaraq 4015,3 mln. ABŞ dolları səviyyəsinə çatmışdır. İlın sonuna ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının həcmi 7 mlrd. ABŞ dollarından çox olmuşdur.

IV. MANAGEMENT OF FOREIGN EXCHANGE RESERVES

4.1. Foreign exchange reserves management strategy

The rapid expansion of the official foreign exchange reserves of the National Bank requires introducing new approaches to their management. To this end, last year the National Bank commenced implementing a project of upgrading the foreign exchange reserves management that aims at enhancing the capacity of the National Bank's internal management system. The project envisages improvement of both the investment process and quantitative and qualitative development of human resources.

Organization of the investment process meets the contemporary requirements and is divided into strategic, tactical and portfolio levels.

As a continuation of the "modern portfolio theory" that was accepted as the lead principle at all levels of the investment process, reserves, following the new investment policy of 2007, have been divided into operational reserves that support the current activities and investment reserves that represent a collection tool, and a management strategy was selected that corresponds to the purposes of maintaining them. Currency diversification was assigned specific significance as the main component of the management strategy.

The currency make-up of the operational tranche maintained to support the existing currency regime and withstand currency crises in order to meet the National Bank's priority objectives such as conducting the monetary policy and maintaining the country's financial stability was selected in conformance with the currency composition based on the above described objectives in accordance with the best international practices.

In order to reduce the dependency of the foreign exchange reserves on the value of a single currency through global diversification and sensitivity to global shocks and, thereby, to ensure that the absolute value of the reserves is maintained, the investment tranche is to be maintained in an SDR basket (modified SDR) composed of USD0.632, 0.41 Euro and

0.0903 British Pounds, with the Japanese Yens.

Since human resources represent the primary component of internal resources, a special emphasis has been placed on recruiting talented youngsters, regular upgrade of their knowledge and skills through online, internal and external high level training programs and employee motivation and performance appraisal exercises in order to ensure that the personnel is being developed both in terms of quality and quantity.

Given the important of the information technology infrastructure and rapid supply of data for foreign exchange reserve management, it is planned to install a state-of-the-art "portfolio management system" interfaced with Reuters and Bloomberg systems used to regularly monitor international financial markets, analyze and review financial instruments and close transactions and deals on the international markets.

The National Bank's internal management system's capacity building is being supported through the technical assistance under the RAMP "Reserve Management and Advisory Program" developed by the World Bank's Treasury for central banks.

In addition, the National Bank also places a major focus on cooperation with international financial institutions specialized in asset management. In 2007, it continued to cooperate with JP Morgan and UBS banks that acted as external asset managers besides the WBT. Furthermore, the rapid growth of the scope of foreign exchange reserves had rendered the use of such an institutional tool for management purposes.

4.2. Outputs of foreign exchange reserves management

In 2007, the National Bank-held foreign exchange reserves totaled to USD4015.3 mil having increased by USD2047.9 mil or by more than 2 times (104.1%). The country's year-end strategic foreign exchange reserves exceeded USD7 billion.

Interest income from currency asset management amounted to USD151 mil, while interest yield made 5.26%.

Valyuta ehtiyatlarının idarə olunması

Valyuta aktivlərinin idarə edilməsi üzrə faiz gəliri 151 mln. ABŞ dolları, faiz gəlirliliyi isə 5,26 % təşkil etmişdir.

Hesabat dövrü ABŞ-ın ikinci dərəcəli ipoteka bazارından başlanan və sonra digər maliyyə bazarlarına yayılmış iri miqyaslı böhran ilə səciyyələndirilə bilər. Yaranmış likvidlik problemlərinə cavab olaraq Federal Rezerv Sisteminin tədricən

fedfund faiz dərəcələrin endirilməsi pul bazarında faiz dərəcələrinin və bununla Milli Bankın qısamüddətli aktivlərinin gəlirliliyinin azaltmasına baxmayaraq, orta və uzunmüddətli dövlət qiymətli kağızların gəlirliliyinin artması həm daxili idarəetmədə olan qiymətli kağızlar portfelinin, həm də xarici idarəetmənin səmərəliyinə müsbət təsir göstərmişdir.

The reported period is distinguished with a large-scale crisis that first struck the US secondary mortgage market and subsequently spread over the other financial markets. Although the US Federal Reserve System gradually reduced the fedfund interest rates in response to the spreading liquidity problems, which, in its turn, reduced the interest rates on the money

markets and subsequently adversely affected the rate of return on the National Bank's short-term assets, the growth of yield on mid- and long-term government securities had a positive effect on both the effectiveness of the internally managed securities portfolio and external management .

V. BANK SİSTEMİ VƏ MALİYYƏ SABİTLİYİ

İqtisadiyyatın və bank sisteminin dinamik artımı şəraitində Azərbaycan Milli Bankı özünün Strateji İnkişaf Programına (2005-2007-ci illər) uyğun olaraq bank sisteminin dayanıqlı inkişafının təmin olunmasına və möhkəmləndirilməsinə, onun maliyyə vasitəçilik funksiyasının genişləndirilməsinə, əhalini və korporativ sektorun yiğimlərini investisiyalara aktiv transformasiya edən və effektiv fəaliyyət göstərən bank sisteminin formalasdırılmasına yönəlmış tədbirlərini davam etdirmişdir.

2007-ci ildə Azərbaycan bank sistemi bir tərəfdən ölkədə davam edən dinamik iqtisadi artım, bank xidmətlərinə iqtisadi subyektlərinin tələbinin güclənməsi, digər tərəfdən isə beynəlxalq maliyyə bazarlarında baş verən qeyri-sabitlik və likvidlik kəsiri fonunda inkişaf etmişdir. Xarici borc vəsaitlərinin dəyərinin bir qədər bahalaşmasına baxmayaraq bank sisteminin xaricdən cəlb etdiyi maliyyə resurslarının kəmiyyət və keyfiyyət parametrləri il ərzində yüksəlmişdir. Dövr ərzində iqtisadiyyata bank kreditlərinin artım tempi, maliyyə vasitəçiliyinin dərinliyi və maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanları ötən illərin müvafiq göstəricilərindən yüksək olmuşdur.

Cədvəl 9. Sistem üzrə göstəricilər, %

	Aktivlər		Depozitlər	
	2006	2007	2006	2007
Mülkiyyətinə görə				
Dövlət bankları	51.0	42.4	60.7	51.6
Özəl banklar	49.0	57.6	39.3	48.4
o cümlədən:				
xarici kapitallı	25.2	28.5	20.8	24.1
Həcmindən görə				
İri banklar	65.1	62.7	74.5	67.7
Orta banklar	19.4	21.7	17.5	22.9
Kiçik banklar	15.5	15.6	8.0	9.4

5.1. Bank sisteminin inkişaf parametrləri

5.1.1. Bank sisteminin kəmiyyət göstəriciləri

Bank sektorunun inkişafı sahəsində həyata keçirilən tədbirlər və əlverişli makroiqtisadi şərait bank sektorunda yüksək dinamikanın saxlanılmasını

və bankların maliyyə vasitəçilik rolunun daha da artırılmasını dəstəkləmişdir.

İl ərzində bank sektorunun aktivləri 78%, kapital 93%, iqtisadiyyata kreditlər isə 98% artmışdır. Bank aktivlərinin ÜDM-ə nisbəti ilin əvvəlindeki 21%-dən 26,7%-ə (qeyri-neft ÜDM-ə müvafiq olaraq 53,4%-dən 72,4%-ə) yüksəlmişdir. 2007-ci ildə bankların məcmu kapitalı 93% artaraq 1009 mln. manat, iqtisadiyyata kredit qoyuluşu 2 dəfəyədək artaraq 4554 mln. manat, əhalinin əmanətləri isə 79% artaraq 1468,4 mln. manat təşkil etmişdir.

İl ərzində bank sektorunun inkişafının əsas meyli bank işinin bütün istiqamətlərində bazar iştirakçıları arasında rəqabətin güclənməsi, müştərilərə göstərilən xidmətlərin keyfiyyət və etibarlılığına daha böyük diqqət yetirilməsi olmuşdur. Səhmlərin nəzarət zərfi dövlətə məxsus bankların bank xidmətləri bazarındaki xüsusi çəkisinin özəl bankların xeyrinə azalması davam etmişdir. Belə ki, il ərzində bu bankların sistem üzrə aktivlərdə payı 51%-dən 42,4%-ə, depozitlərdə payı isə 60,7%-dən 51,6%-ə enmişdir.

Eyni zamanda xarici kapitallı bankların mövqeyi güclənmişdir. İl ərzində xarici kapitallı bankların sayı artaraq 21-ə çatmışdır (ilin əvvəlinə 20 bank), sistem üzrə aktivlərdə payı 28,5%-ə (ilin əvvəlində 25,2%), depozitlərdə payı 24,1%-ə (ilin əvvəlində 20,8%) çatmışdır.

İri bankların (aktivlərin həcmində görə ilk 5 bank)

V. BANKING SYSTEM AND FINANCIAL STABILITY

In an environment of dynamic growth of the economy and the banking system, the National Bank, under its Strategic Development Program (2005-2007), took comprehensive measures to ensure sustainable development and reinforcement of the banking system, enhance its financial intermediation function and to form a banking system that actively transforms receipts from individuals and corporate sector into investments and functions effectively.

In 2007, Azerbaijan's banking system was developing against the background of a dynamically continuing economic growth and growing demand of economic subjects for banking services on one hand, and, on the other hand, in an environment of unstable international financial markets and liquidity shortfalls. Despite of somewhat increase of value of foreign debt instruments, the quantitative and qualitative parameters of the financial resources that the banking system attracted from foreign countries were enhanced during the year. During the period, the growth rate of bank loans to economic sectors, the depth of financial intermediation and accessibility of financial services were greater as compared to the previous years.

ing system's development as well as supported the banks' financial intermediation role in the economy.

During the year total bank assets increased by 78%, capital by 93% and loans to economic sectors by 98%. Ratio of bank assets to GDP rose from the year-start 21.3% to 26.7% (from 46.6% to 72.4% to non-oil GDP), ratio of capital to GDP rose from 3.0% to 4.0% (from 6.5% to 10.9% to non-oil GDP) and ratio of loans to the economy to the GDP went up from 13.0% to 18.1% (from 28.3% to 49% to non-oil GDP). In 2007, the total bank capital amounted to AZN1009 mil through an increase of 93%, loans to the economy totaled to AZN4554 mil by having doubled, while individual deposits totaled to AZN1468.4 mil through an increase of 79%.

The year's primary development feature for the banking system was about the increasingly stronger competition among market actors in all areas of the business of banking and a greater focus on improving the quality and reliability of services offered to customers. The market share of government-controlled banks continued to reduce in favor of the private banks. Thus, the asset share of such banks reduced

Table 9. System indicators, %

	Assets 2006	Assets 2007	Deposits 2006	Deposits 2007
By ownership				
State-owned banks	51.0	42.4	60.7	51.6
Private banks	49.0	57.6	39.3	48.4
including: banks with foreign capital	25.2	28.5	20.8	24.1
By size				
Large-scale banks	65.1	62.7	74.5	67.7
Mid-scale banks	19.4	21.7	17.5	22.9
Small banks	15.5	15.6	8.0	9.4

5.1. Development parameters of the banking system

5.1.1. Quantitative indicators of the banking system

Efficient measures implemented in an environment of favorable macroeconomic conditions and banking system's development enhanced the rate of the bank-

from 51% to 42.4%, while deposits went down from 60.7% to 51.6%.

At the same time, banks with foreign capital also grew stronger. During the year the number of banks with foreign equity reached 21 (as opposed to 20 at the beginning of the year), their share of total assets increased to 28.5% (as opposed to 22.8% at the

Bank sistemi və maliyyə sabitliyi

sistem üzrə aktivlərdə payı il ərzində 65%-dən 62,7%-ə, depozitlərdə isə 74,5%-dən 67,7%-ə azalmışdır.

Bankların struktur şəbəkəsinin genişlənməsi, maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının artırılması prosesi davam etmişdir. Belə ki, bank filiallarının sayı 420-dən 485-ə, şöbələrin sayı isə 69-dan 94-ə yüksəlmışdır. 2007-ci ilin əvvəlinə ölkə əhalisinin hər 100.000 nəfərinə 7,9 maliyyə təsisatı xidmət edirdi isə ilin sonuna bu göstərici 9,1 təşkil etmişdir. Yeni açılmış 119 bank və qeyri-bank kredit təşkilatlarının filial və şöbələrinin 46%-i regionlarda fəaliyyət göstərmüşdür.

Cədvəl 10. Bankların şöbə və filialları

	Banklar		Yerli filiallar		Şöbələr	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Dövlət bankları	2	2	125	125	38	42
Özəl banklar	42	44	295	360	31	52
Cəmi	44	46	420	485	69	94

Bank fəaliyyətini həyata keçirmək üçün 2 yeni bank lisenziya əldə etmiş və beləliklə fəaliyyət göstərən bankların sayı 46 olmuşdur.

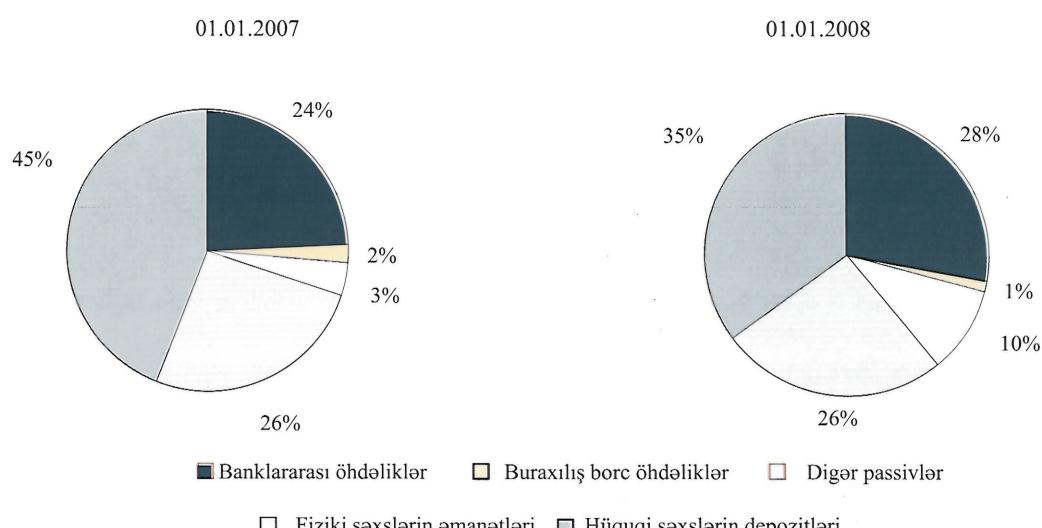
5.1.2. Bank sisteminin öhdəlikləri

2007-ci ildə kreditorların və müştərilərin bank sektoruna inamının güclənməsi davam etmişdir ki, bu da bank sektorunun maliyyə potensialının artmasında öz əksini tapmışdır. İl ərzində bankların öhdəlikləri (hüquqi və fiziki şəxslərdən cəlb olunmuş vəsaitlər)

2452,9 mln. manat və ya 77,3% artaraq 5627,6 mln. manat təşkil etmişdir.

Bankların resurs bazasının formalaşmasında ənənəvi olaraq qeyri-maliyyə təşkilatlarından cəlb olunmuş vəsaitlərin payı yüksək olmuşdur (61%). 1 yanvar 2007-ci il tarixinə fiziki və hüquqi şəxslərdən cəlb olunmuş resursların həcmi 2006-ci ilin 1 yanvar tarixi ilə müqayisədə 1204,8 mln. manat (54%) artaraq 3437,9 mln. manat səviyyəsinə çatmışdır. İl ərzində müştərilərdən cəlb olunmuş vəsaitlər bank sektorunun öhdəliklərinin artımın 50%-ni təmin etmişlər.

Qrafik 39. Bank sektorunun öhdəliklərinin strukturu
(ümumi öhdəliklərə %-lə)

beginning of the year), while share of total bank deposits reached 24.1% (as opposed to 18.2% at the beginning of the year)..

Share of assets of large-scale banks (top 5 banks in terms of assets) decreased from 65% to 62.7% and share of deposits from 74.5% to 67.7% during the year.

The banks continued to expand their structural network and enhance accessibility of financial services. Thus, the number of bank branch offices went up from 420 to 485 and the number of divisions from 69 to 94. While early in 2007 there were 7.9 financial institutions per 100.000 people, this indicator went up

capacity of the banking system. During the year, the banking system's liabilities (funds drawn from legal entities and individuals) totaled to AZN627.6 mil having increased by AZN2452.9 mil or 77.3%.

Non-financial institutions traditionally accounted for a large portion (61%) of the funding attracted in the forming up of the banks' resource base. As of January 1, 2007, total funds attracted from individuals and legal entities reached AZN3437.9 mil by having increased by AZN1204.8 mil (54%) against the January 1, 2006 rate. During the year, customer funds provided 50% of the total bank liabilities growth.

Table 10. Bank branch offices and divisions

	Banks	Local branch offices		Divisions		
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
State-owned banks	2	2	125	125	38	42
Private banks	42	44	295	360	31	52
Total	44	46	420	485	69	94

to 9.1 by the end of the year. 46% of the newly opened 119 banks and non-bank credit institutions operated in the regions.

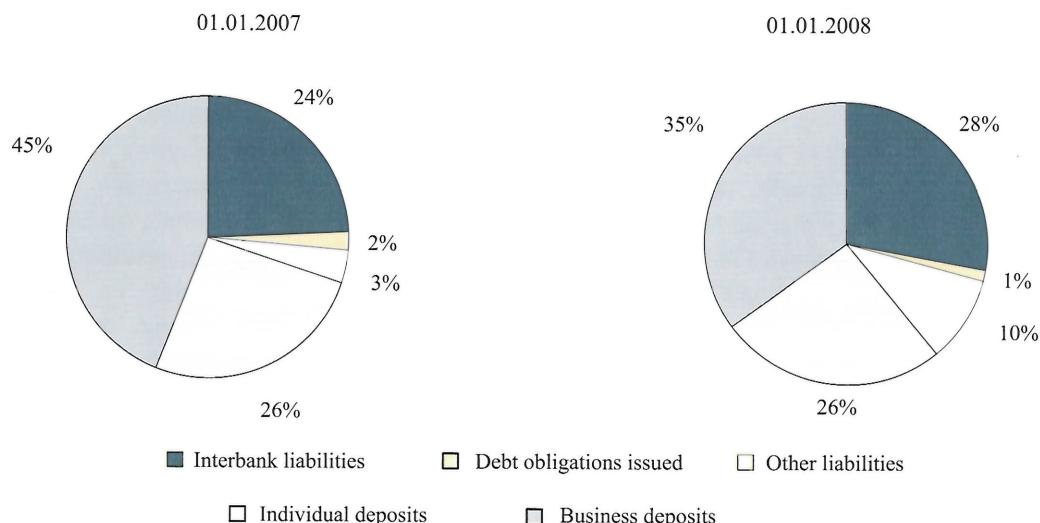
2 new banks obtained banking licenses, wherefore the number of licensed banks reached 46.

5.1.2. Liabilities of the banking system

In 2007, the banking sector continued to enhance creditor and customer confidence in the banking system, which has positively affected the financial

During the reported period, the growth rate of individual deposits (79%) exceeded that of business deposits (39.4%). In 2007, individual bank deposits went up from AZN819.5 mil to 1468.4 mil, while deposits of non-financial legal entities increased from AZN1413.6 mil to 1969.5 mil. The growth of customer deposits and savings placed with banks was not only due to growing revenues and transactions of economic subjects but also due to enhanced public confidence in the banking sector, expansion of the bank branch network as well as expanded range and quality of banking services.

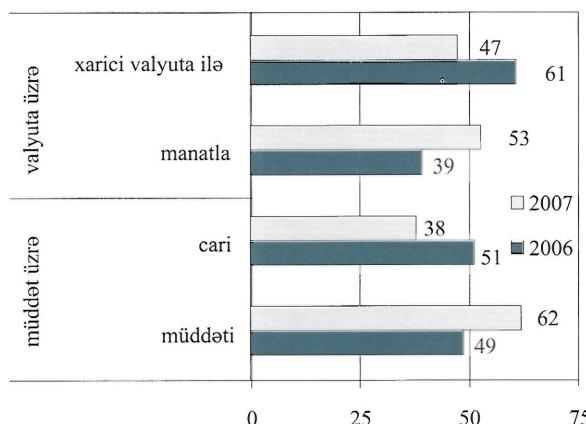
Chart 39. Structure of the banking sector's liabilities
(percentage of total liabilities, %)

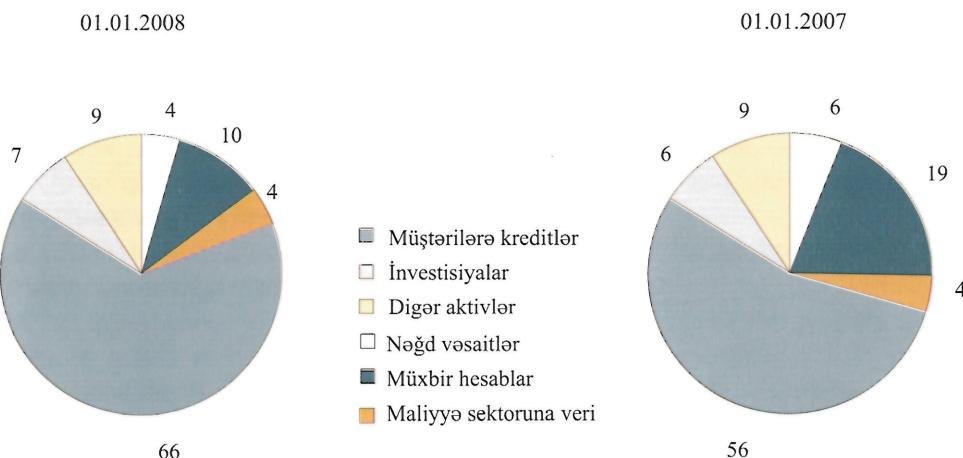
Bank sistemi və maliyyə sabitliyi

artması, bankların filial şəbəkəsinin genişlənməsi, bank xidmətlərinin çeşidliyinin və keyfiyyətinin artması ilə əlaqədardır.

Qrafik 40. Müştərilərdən cəlb olunmuş vəsaitlərin strukturu (ümumi həcmində payı, %-lə)

Qrafik 41. Bank sisteminin aktivlərinin strukturu, %-lə

Müştərilərin vəsaitlərinin artması ilə yanaşı cəlb olunmuş resursların strukturunda müddətli resursların payının yüksəlməsi tendensiyası davam etmişdir. İl ərzində müddətli depozitlərin payı 49,2%-dən 61,9%-ə yüksəlmişdir.

Milli valyutada cəlb edilən vəsaitlərin payının artması tendensiyası davam etmişdir. Manatla əmanet və depozitlərin artım tempi (il ərzində 104,3%) xarici valyutada vəsaitlərin artım tempini (14,8%) əhəmiyyətli dərəcədə üstələmişdir. Neticədə, dövr ərzində manatla vəsaitlərin payı 38,8%-dən 53,0%-ə yüksəlmişdir.

2007-ci ildə maliyyə institutlarından banklar tərəfindən cəlb edilmiş vəsaitlərin həcmi (digər bankların kreditləri, depozitləri və digər vəsaitləri) 2,3

dəfə artaraq 1 yanvar 2008-ci il tarixinə 1,7 mlrd. manat təşkil etmişdir. Bu vəsaitlər bank öhdəliklərinin 31%-ni təşkil etmişdir (1 yanvar 2007-ci il tarixinə 23%). Cəlb olunmuş vəsaitlərin 50%-dən çox hissəsi orta və uzunmüddətli resurslardan ibarət olmuşdur.

Aktivlərin surətlə artması yüksək makroiqtisadi dinamikadan irəli gəlsə də, 2006-cı ildən başlayaraq banklar tərəfindən xarici borclanmanın fəal cəlb olunması bu meyllərin daha da güclənməsinə səbəb olmuşdur. İl ərzində bankların xarici borcları 3 dəfə artaraq 1,2 mlrd. manat təşkil etmişdir.

5.1.3. Bank sisteminin aktivlərinin strukturu

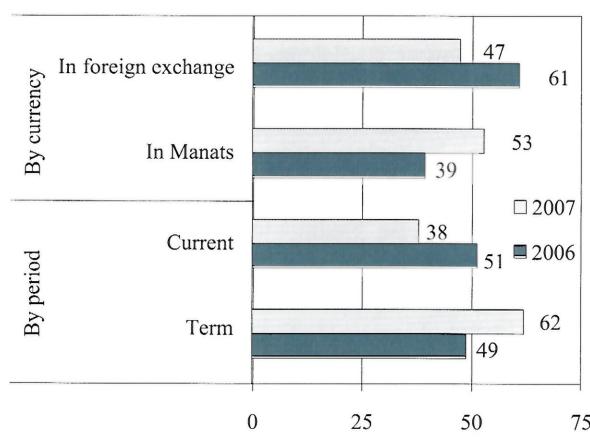
Dövr ərzində bank sektorunun aktivləri 2947,7 mln. man və ya 78% artaraq 1 yanvar 2008-ci il tarixinə 6725,7 mln. man səviyyəsinə çatmışdır.

Əvvəlki illərdə olduğu kimi, hesabat dövrü ərzində bankların iqtisadiyyatla kredit əməliyyatlarının miqyasının genişlənməsi bank aktivlərinin artmasının əsas mənbəsi olmuşdur. 2007-ci il ərzində qeyri-maliyyə sektoruna verilmiş kreditlərin həcmi ötən illə müqayisədə 2255,7 mln. manat və ya 98,2% artaraq 4553,7 mln. manat səviyyəsinədək çatmışdır. Neticədə bankların orta aktivlərinin strukturunda bu əməliyyatların (ümumi) payı ilin əvvəlindəki 59,7%-dən ilin sonuna 65%-ə yüksəlmişdir.

Kreditlərin əsas hissəsi manatla verilmişdir. 1 yanvar 2008-ci il tarixinə manatla kreditlər 53,1% (1 yanvar 2007-ci il - 48,7%), 1 ildən yuxarı müddətə verilmiş kreditlərin cəmi kreditlərdə payı 65,6% olmuşdur (1 yanvar 2007-ci il - 52,2%).

Term resources continued to demonstrate the trend of increasing their share in the total attracted funding in addition to the customer resource growth. During the year, the

Chart 40. Structure of customer funds
(share of total funds, %)

Although the rapid growth of assets is due to the high macroeconomic dynamics, banks' more active external borrowings starting from 2006 caused these trends to grow even stronger. During the year banks' external/foreign borrowings totaled to AZN1.2 billion by having increased 3 times.

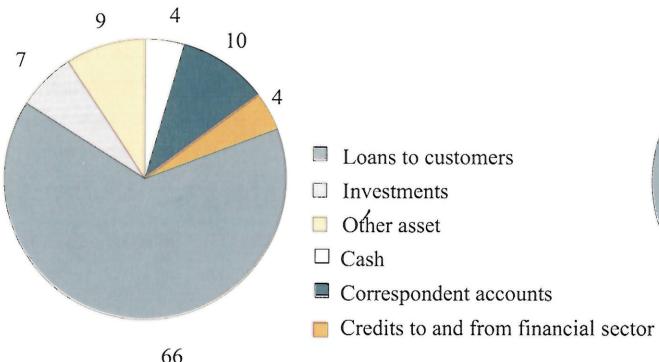
5.1.3. Structure of the banking system's assets

During the period, the total bank assets amounted to AZN6725.7 mil as of January 1, 2008 by having increased AZN2947.7 mil or 78%.

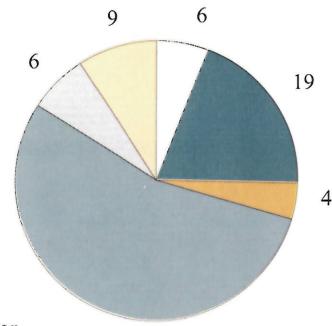
As was the case in the previous years, the increased scope of the banks' lending transactions across economic sectors during the reported period was the primary reason that caused the bank assets to grow. In 2007, loans to the non-financial sector reached up to AZN4553.7 mil by having increased AZN2255.7 mil or 98.2%. As a result, the (overall) share of such

Chart 41. Structure of the banking system's assets, %

01.01.2008

01.01.2007

share of term deposits increased from 49.2% to 61.9%.

National currency-denominated deposits also continued to grow. The growth rate of Manat deposits and savings (104.7% during the year) exceeded that of the FX-denominated deposits (15%) substantially. Consequently, the share of Manat funds increased from 38.8% to 53.0%.

During 2007, the scope of funds obtained by banks from financial institutions (loans, deposits and other funds from other banks) have increased by 2.3 times and thereby amounted to AZN1.7 billion as of January 1, 2008. These resources accounted for 31% of the total bank liabilities (23% as of January 1, 2007). Mid- and long-term resources constituted over 50% of the attracted resources.

transactions within the average assets of banks increased from the year-start rate of 59.7% to the year-end 65%.

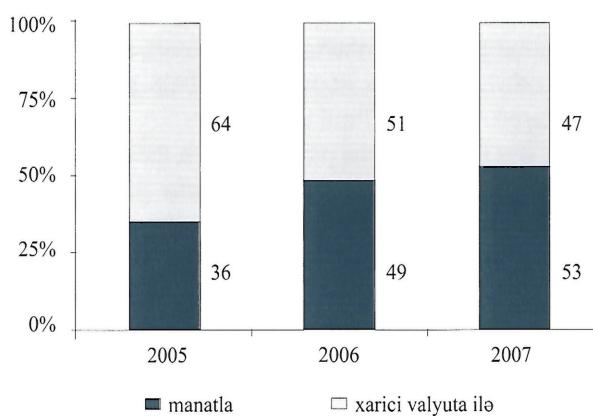
Most loans were granted in Manats. As of January 1, 2008 Manat-denominated loans amounted to 53.1% (January 1, 2007 - 48.7%), while loans over 1 year amounted for 65.6% of the total loans (January 1, 2007 - 52.2%).

The major factors that determined the positive change pattern of the non-financial sector of the economic and lending to individuals continued to show their effect in 2007 as well. This was primarily due to the dynamic growth of the economy, increase of individual cash revenues, expansion of resource base and other factors.

Bank sistemi və maliyyə sabitliyi

Əvvəlki illərdə iqtisadiyyatın qeyri-maliyyə sektorunu və əhalinin kreditləşməsi həcmimin müsbət dinamikasını müəyyən edən əsas faktorların təsiri 2007-ci ildə saxlanılmışdır. Bu, əsasən iqtisadiyyatda dinamik artdım, əhalinin gəlirlərinin yüksəlməsi, resurs bazasının genişləndirilməsi və digər amillərlə bağlı olmuşdur.

Qrafik 42. Kreditlərin valyuta strukturu

Borc öhdəliklərinin artması energetika və təbii ehtiyatlar sektorunda ən yüksək (+228%) və 302 mln. manat olmuşdur. İnşaat və əmlak sektoruna və nəqliyyat və rabitə sektoruna kreditlər iki dəfə artaraq müvafiq olaraq 312,2 mln. manat və 469,6 mln. manata çatmışdır.

çəkisi 2007-ci ilin əvvəline 31,6%, bank aktivlərində xüsusi çökisi isə 19,2% təşkil edirdi.

Bütün növ borcalanlar üzrə ipoteka kreditləşməsi 3 dəfədən çox artmışdır və ilin sonuna 259 mln. manat və ya cəmi kreditlərin 6%-ni təşkil etmişdir (2007-ci ilin əvvəline bu kreditlərin payı təxminən 4-5% təşkil edirdi). Əhaliyə ipoteka kreditlərin cəmi kreditlərdə payı 7,6%-dən 11,7%-dək artmışdır.

Bank fəaliyyətinin digər əhəmiyyətli istiqaməti ticarət və xidmət sektorunu ilə əlaqələrin güclənməsidir. Hesabat dövrü ərzində bu kreditlərin həcmi 84,4% artaraq 1 yanvar 2008-ci il tarixinə 1193,6 mln. manat təşkil etmişdir. Bu kreditlər cəmi kredit portfelinin 26,2%-ni təşkil edir.

2007-ci ildə banklar tərəfindən əldə olunmuş qiymətli kağızların məbləği 421,5 mln. manat təşkil etmişdir. Qiymətli kağızların ümumi həcmində dövlət qiymətli kağızlarının xüsusi çökisi 1 yanvar 2008-ci il tarixinə 70,2%-ə qədər artmışdır (1 yanvar 2007-ci il tarixinə 68,5%). Bankların korporativ qiymətli kağızlara vəsait qoyuluşları iki dəfə artmış və 2007-ci ilin sonuna 125,8 mln. manat, o cümlədən xarici şirkətlərin borc öhdəlikləri - 112,5 mln. manat təşkil etmişdir.

Aktivlərin digər maddələrinə göldikdə gəlir gətirməyən nağd vəsaitlərin və müxbir hesablardakı qalığın aktivlərdəki payının azalmasını qeyd etmək

Cədvəl 11. Kreditlərin sahəvi strukturu

	01.01.2007		01.01.2008		artım	
	mln. man.	payı, %-lə	mln. man.	payı, %-lə	mln. man.	%-lə
Ticarət və xidmət	647,2	28,2	1193,6	26,2	546,4	84,4
Ev təsərrüfatlarına (fiziki şəxslərə)	725,5	31,6	1545,7	33,9	820,2	113,1
Energetika, kimiya və təbii ehtiyatlar	92,2	4,0	302,0	6,6	209,8	227,6
Kənd təsərrüfatı və emal	131,6	5,7	191,1	4,2	59,5	45,2
İnşaat və əmlak	152,4	6,6	312,2	6,9	159,8	104,9
Sənaye və istehsal	192,4	8,4	307,9	6,8	115,5	60,0
Nəqliyyat və rabitə	214,9	9,3	469,6	10,3	254,7	118,5
Digər verilmiş kreditlər	141,8	6,2	231,5	5,1	89,7	63,3

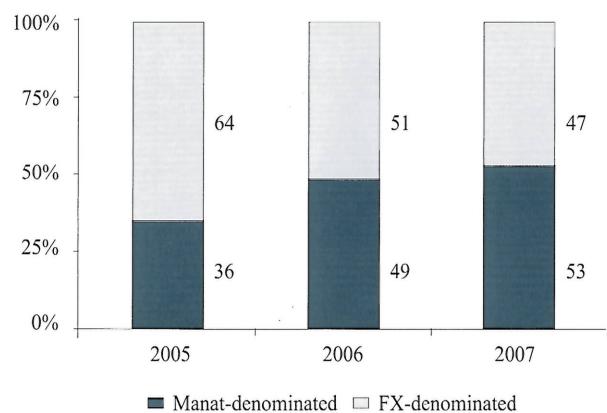
Əhalinin kreditləşməsi bank xidmətlərinin müüm hissəsinə çevrilməkdədir. 2007-ci ildə fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərin həcmi 113% artaraq ilin sonuna 1545,6 mln. manat səviyyəsinə çatmışdır. Belə ki, bu kreditlər cəmi kredit portfelinin 34%-ni, bank aktivlərinin isə - 23%-ni təşkil edir. Qeyd edək ki, fiziki şəxslərə kreditlərin cəmi kreditlərdə xüsusi

olar. Belə ki, 2007-ci ilin yanvar ayının 1-nə bu maddələrin xüsusi çökisi 25% olduğu halda ilin sonuna bu göstərici 14,6%-dək azalmışdır. Bu da banklarda likvidliyin idarə olunmasının, kreditləşmənin yüksək artım tempı və investisiya alətlərinin tətbiqini əks etdirir.

Banklararası tələblərin həcmi (kreditlər və depo-

The energy and natural resources sectors showed the highest growth of debt obligation (+228% or AZN302 mil). Loans to the construction and property sector and loans to the transport and communication sector have doubled and reached AZN312.2 mil and AZN469.6 mil respectively.

Chart 42. Currency structure of loans

Lending to individuals has turned into a significant portion of banking services. In 2007, loans granted to individuals reached AZN1545.6 mil by the end of the year having increased 113%. Thus, such loans amounted to 34% of the total loan port-

the total loans (such loans equaled approximately 4-5% of the total loans at the beginning of 2007). Mortgage loans to individuals increased from 7.6% to 11.7% of the total loans.

Another important aspect of banking is the enhancement of relations with the trade and service sector. During the reported period, such loans totaled to AZN1193.6 mil of January 1, 2008 having increased 84.4%. Such loans accounted for 26.2% of the total loan portfolio.

In 2007, securities acquired by banks amounted to AZN421.5 mil. Government securities reached 70.2% of the total securities as of January 1, 2008 (68.5% as of January 1, 2007). Banks' investments in securities doubled and amounted to AZN125.8 mil as of the end of 2007, while debt obligations of foreign companies made AZN112.5 mil.

As far as other asset items are concerned, special mention should be given to the growth of share of non-income generating cash and correspondent account balances within the total assets. Thus, while such items made 25% as of January 1, 2007, this indicator was reduced to 14.6% by the end of the year, which indicates the high growth rate of bank liquidity management, lending and application of investment tools.

Interbank claims (loans and deposits) also rose

Table 11. Sectoral structures of loans

	01.01.2007		01.01.2008		Growth	
	AZN mil	percen- tage	AZN mil	percen- tage	AZN mil	percen- tage
Trade and service	647,2	28,2	1193,6	26,2	546,4	84,4
Households (individuals)	725,5	31,6	1545,7	33,9	820,2	113,1
Energy, chemistry and natural resources	92,2	4,0	302,0	6,6	209,8	227,6
Agricultural and processing/refinery	131,6	5,7	191,1	4,2	59,5	45,2
Construction and property	152,4	6,6	312,2	6,9	159,8	104,9
Industry and production	192,4	8,4	307,9	6,8	115,5	60,0
Transport and communications	214,9	9,3	469,6	10,3	254,7	118,5
Other loans	141,8	6,2	231,5	5,1	89,7	63,3

folio and 23% of the total assets. It should be noted that loans to individuals amounted to 31.6% of the total bank loans in early 2007 and 19.2% of the total banks assets.

Mortgage lending to all kinds of borrowers increased by more than 3 times by the end of the year and thereby totaled to AZN259 mil or 6% of

by 89.7% during 2007 and amounted to AZN287.3 mil by the end of 2007. Such claims accounted for 4.3% of the total assets. The growth of interbank claims is linked with the growth of interbank loans.

Bank sistemi və maliyyə sabitliyi

zitlər) 2007-ci də 89,7% artmış və 2007-ci ilin sonuna 287,3 mln. manat təşkil etmişdir. Bu tələblərin cəmi aktivlərdə payı 4,3% olmuşdur. Banklararası tələblərin artımı daxili banklararası bazarda yerləşdirilmiş kreditlərin artımı ilə əlaqədardır.

5.1.4. Bank sektorunun kapitalı

Bank sektorunun kapitallaşma prosesi hesabat dövründə davam etmişdir. İl ərzində bankların kapitalı 485 mln. manat və ya 92,6% artaraq 1 mld. manatı ötmüşdür.

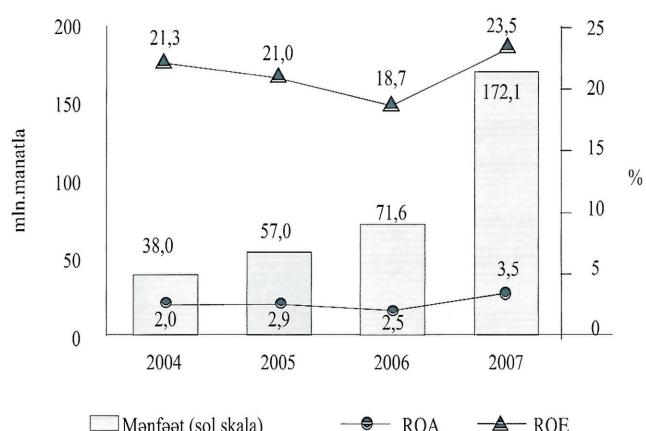
Bankların məcmu kapitalının artımı I-ci dərəcəli kapitalın yüksəlməsi hesabına hər yerdə bas vermişdir. Belə ki, I-ci dərəcəli kapital 334,8 mln. manat (79,6%) artaraq 755,3 mln. manat təşkil etmişdir ki, bu da məcmu kapitalın 69,0% artımını təşkil edir.

2007-ci ildə bankların məcmu nizamnamə kapitalı 689,5 mln. manatı üstələmiş və ya 72,3% artmışdır. Bəzi banklar bankların səhmlərinin emissiyasından əlavə vəsait əldə etmişdirler.

II-ci dərəcəli kapital 2007-ci il ərzində 165,5 mln. manat (və ya 118,3%) artaraq 305,4 mln. manat təşkil etmişdir.

müqayisədə 140,4% artım deməkdir. Müvafiq olaraq vergi ödəniləndən sonra xalis mənfəət 129,1 mln. manat (və ya 163%) artmışdır.

Qrafik 43. Bank sektorunun rentabelliyi

Mənfəətlə işləyən bankların sayı il ərzində 93%-dək artmış, zərərlə işləyən bankların sayı isə 7%-dək azalmışdır (müqayisə üçün, 2006-ci ildə bu göstəricilər müvafiq olaraq 70,0% və 30,0% olmuşdur).

Cədvəl 12. Bank sisteminin kapitalının strukturu və dinamikası

	01.01.2007 mln. manat	xüsusi çəkisi, %-lə	01.01.2008 mln. manat	xüsusi çəkisi, %-lə
I dərəcəli kapital	420,5	80,2	755,3	74,8
Nizamnamə kapitalı	400,2	76,4	689,5	68,3
Səhmlərin emissiyasından əmələ gələn əlavə vəsait	4,3	0,8	20,3	2
Bölfürdürülməmiş xalis mənfəət	23,3	4,4	59,6	5,9
II dərəcəli kapital	139,9	26,7	305,4	30,1
Cari ilin mənfəət	62,1	11,8	132,8	13,1
Ümumi ehtiyatlar	34,8	6,6	63,0	6,2
Kapitalın digər vəsaitləri	43,0	8,2	159,3	15,8
Məcmu kapitaldan tutulmalar	36,4	6,9	49,4	4,9
Tutulmalardan sonra məcmu kapital	524,1	100	1009,1	100

5.1.5. Bank sektorunun fəaliyyətinin maliyyə noticələri

2007-ci ildə bankların maliyyə durumunun sabitləşməsi davam etmişdir. Bankların əldə etdikləri mənfəət (vergi ödəniləndək) 172,1 mln. manat təşkil etmişdir ki, bu da 2006-ci ildə əldə olunan mənfəətlə

Bankların kredit əməliyyatlarının həcmiinin artması və faiz dərəcələrində bəzi dəyişikliklər il ərzində əldə olunan faiz gölirlərinin artmasını şərtləndirmişdir. Nöticədə 2007-ci ildə faiz gölirlərinin orta aktivlərdə xüsusi çəkisi 10,9% (müqayisə üçün 2006-ci ildə - 9,8%) olmuşdur.

Faiz xərclərinin strukturunda banklararası resurslar

5.1.4. Capital of the banking sector

Capitalization of the banking system continued during the reported period. During the year, the bank equity increased by AZN485 mil or 92.6%.

The banks' total capital increased primarily due to the growth of the Tier I capital. Thus, Tier I capital amounted to AZN755.3 mil having increased AZN334.8 mil (79.6%), which makes 69.0% of the total capital.

In 2007, the total regulatory capital of banks exceeded AZN689.5 mil or increased by 72.3%. Some banks gained surplus from equity emissions.

Tier II capital amounted to AZN305.4 mil having increased AZN165.5 mil (or 118.3%) during 2007.

Chart 43. Profitability of the bank sector

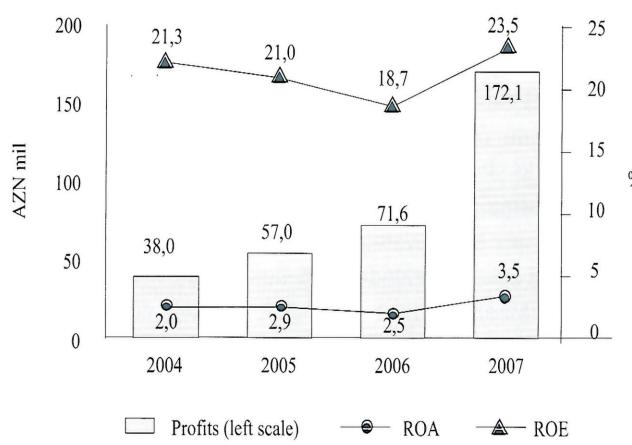

Table 12. Structure and change in the banking system's capital

	01.01.2007		01.01.2008	
	AZN mil	percentage	AZN mil	percentage
Tier I capital	420,5	80,2	755,3	74,8
Charter capital	400,2	76,4	689,5	68,3
Surplus	4,3	0,8	20,3	2
Net retained earnings	23,3	4,4	59,6	5,9
Tier II capital	139,9	26,7	305,4	30,1
Profits from the current year	62,1	11,8	132,8	13,1
General reserves	34,8	6,6	63,0	6,2
Other capital funds	43,0	8,2	159,3	15,8
Deductions from total capital	36,4	6,9	49,4	4,9
Total capital after deductions	524,1	100	1009,1	100

5.1.5. Financial performance outputs of the banking system

Financial standing of banks continued to stabilize in 2007. Profits earned by the banks (before tax) amounted to AZN172.1 mil, which indicates an increase of 140.4% over the profits earned in 2006. Correspondingly, net profits after tax increased by AZN129.1 mil (or 163%).

Banks operating at profit increased in number by 93%, while the number of banks operating at loss was reduced by 7% (for comparison, in 2006 these indicators were 70.0% and 30.0% correspondingly).

The increased scope of the banks' lending transactions and some changes in interest rates caused the interest income to grow during the year. Consequently, interest income as share of average assets made 10.9% (for comparison, it was 9.8% in 2006).

Interest paid on interbank resources and funds of other financial institutions rose as a share of the interest expenses (from 24.7% to 37.2%). In parallel, the share of interest paid on individual and business deposits decreased (from 69.0% to 58.8%).

Bank sistemi və maliyyə sabitliyi

və digər maliyyə təşkilatlarının vəsaitləri üzrə ödənilən faizlərin payı artmışdır (24,7%-dən 37,2%-dək). Eyni zamanda fiziki və hüquqi şəxslərin depozitləri üzrə ödənilən faizlərin payı azalmışdır (69,0%-dən 58,8%-dək).

Banklarda kredit inzibatçılığının yaxşılaşması, risk yönümlü daxili idarəetmə sistemlərinin tətbiqi nəticəsində aktivlər üzrə mümkün zərər üzrə ehtiyatların yaradılmasına ayırmaların həcmi mütləq ifadədə artmasına baxmayaraq onların orta aktivlərə nisbətən xüsusi çökisi il ərzində 2,8%-dən 1,9%-ə azalmışdır.

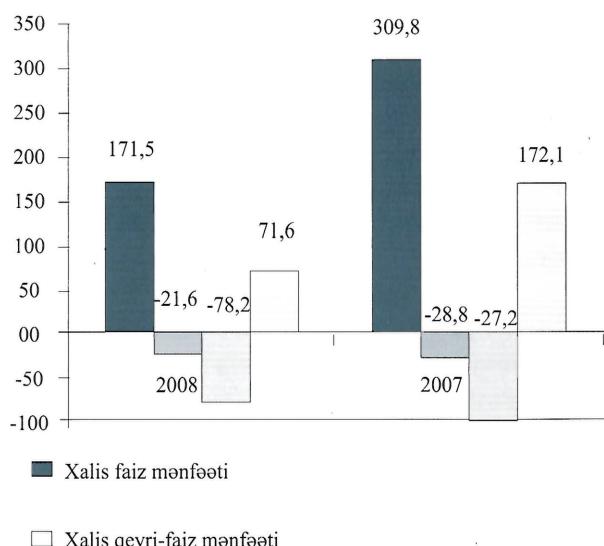
Bankların maliyyə vasitəcilik rolünün güclənməsi, bank biznesi üçün ənənəvi olan kredit əməliyyatları ilə yanaşı digər bank xidmətlərinin genişlənməsi bankların komisyon gəlirlərinin artmasına təkan vermişdir. İl ərzində əməliyyat gəlirləri 64% artaraq 131 mln. manat səviyyəsinə çatmışdır.

Bank sektorunun aktivlərinin gəlirliliyi (vergi ödənilənədək xalis mənfəətin orta aktivlərə nisbəti kimi hesablanmış) 2007-ci ildə 3,5% (2006-ci ildə 2,5%), kapitalın gəlirliliyi (vergi ödənilənədək xalis mənfəətin orta kapitala nisbəti kimi hesablanmış) 23,5% (2006-ci il üçün 18,7%) təşkil etmişdir.

5.2. Bank sektorunun sabitliyi

Bank sistemi və iqtisadiyyatın digər sahələri arasında qarşılıqlı əlaqələrin güclənməsi, maliyyə arxitekturasının mürəkkəbleşməsi və milli bank sisteminin beynəlxalq maliyyə bazarlarına integrasiyasının dərinləşməsi şəraitində maliyyə sabitliyinin qorunub saxlanılmasının aktuallığı daha da artmışdır.

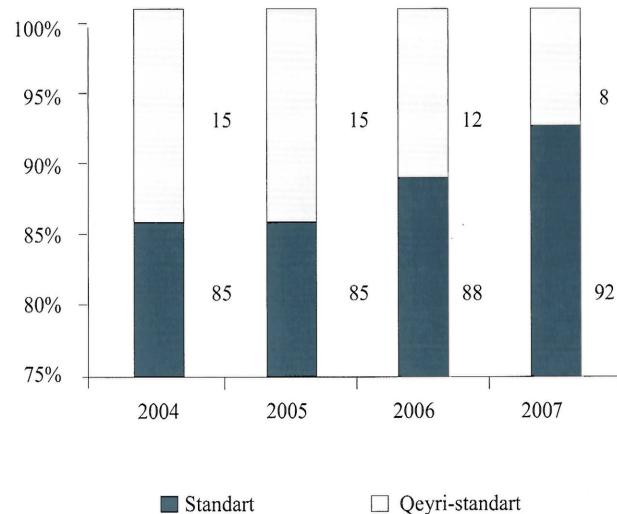
Qrafik 44. Mənfəətin strukturu, mln.manat

Belə bir şəraitdə Milli Bank bank sisteminin maliyyə resurslarını müxtəlif sahələrə effektiv ötürməsi, bütün növ maliyyə risklərini idarə etməsi, gözlənilən və gözlənilməyən xarici və daxili iqtisadi şoklara davam gətirməsi vəziyyətini ciddi monitorinq etmiş və adekvat tədbirlər həyata keçirmişdir. Bu məqsədlə maliyyə sabitliyinin monitorinqi və təhlili sistemi inkişaf etdirilmiş, zəruri analitik baza gücləndirilmiş və müvafiq qərarların qəbul edilməsi prosesi təkmilləşdirilmişdir.

Global daşınmaz əmlak bazarlarında qeyri-sabitlik və likvidlik çatışmazlığı kimi problemlərin kəskinləşdiyi şəraitdə ölkədə əksinə, bank-maliyyə sektorunun dinamik inkişafı davam etmişdir. Bununla belə, Milli Bank ölkədə və qlobal maliyyə bazarlarında gedən proseslərin dərin təhlilinə əsaslanmaqla 2007-ci ildə qabaqlayıcı prudensial-tənzimləyici alətlərin sərtləşdirilməsi, banklar tərəfindən risklərə dair daha geniş məlumatın açıqlanması, korporativ idarəetmə prinsiplərinin tətbiqi istiqamətində fəaliyyətini davam etdirmişdir.

Qrafik 45. Kredit portfelinin keyfiyyəti

5.2.1. Kreditlərin keyfiyyəti

Hesabat dövrü ərzində bankların kredit portfelinin həcmi artması ilə yanaşı onun keyfiyyət göstəricilərinin yaxşılaşması tendensiyası davam etmişdir.

Iqtisadiyyata kreditlərin həcmində standart kreditlərin payı 88%-dən 92%-ə artmışdır.

1 yanvar 2008-ci il tarixinə kreditlər üzrə mümkün zərərlərin örtülməsi kredit portfelinin 5,7%-ni təşkil etmişdir. Banklarda formalasdırılmış ehtiyatların qeyri-

Although, as a result of improved credit administration and implementation of risk-weighted internal management systems, the scope of loan loss provisioning increased in absolute terms, their share of the average total assets was reduced from 2.8% to 1.9% during the year.

As the banks enhanced their role as financial intermediaries and expanded the range of other banking services in addition to the traditional aspect of the business of banking, the lending, they gave an impetus to the growth of commission fees. During the year, operating income reached AZN131 mil by having increased 64%.

Return on the banks' assets (calculated as a ratio of net profit before tax to average assets) made 3.5% in 2007 (2.5% in 2006), while return on equity (calculated as a ratio of net profit before tax to average equity) made 23.5% (18.7% in 2006).

5.2. Stability of the banking system

As the banking system enhanced its interrelations with other sectors of economy, while making the financial architecture more sophisticated and furthering the national banking system's integration into the international financial market, it became obvious that the financial stability needs to be preserved and maintained as never before.

In this context, the National Bank thoroughly monitored the banking system's ability and efforts aimed at effective transmission of financial resources to different sectors, managing all kinds of financial risks

and handling expected and unexpected external and internal shocks and took adequate measures in this view. To this effect, a system was developed to monitor and analyze financial stability, the necessary analytical base was reinforced and the relevant decision-making process was improved.

While the global real estate markets experienced increasingly severe problems like instability and liquidity shortfalls, the country, on the contrary, showed further dynamic development of the banking and financial sector. In parallel, the National Bank sought to further promote preventive prudential and regulatory tools, require banks to disclose broader information regarding risks and introduce and apply corporate governance principles.

Chart 45. Quality of loan portfolio

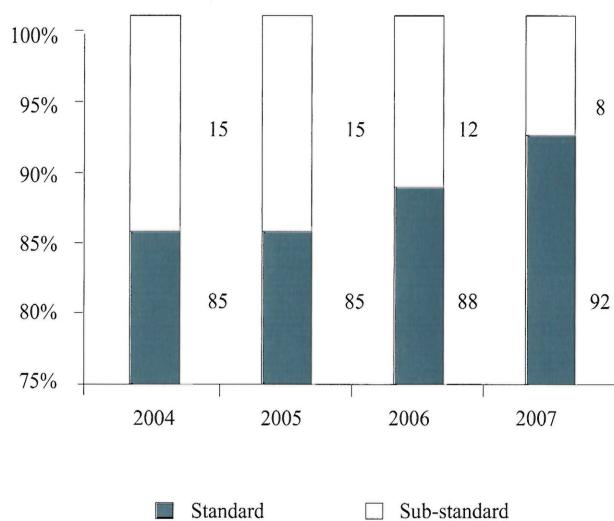
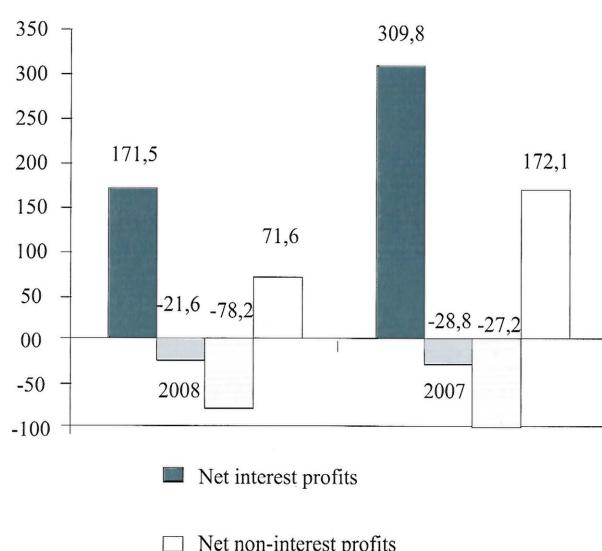

Chart 44. Structure of profits, AZN mil

5.2.1. Quality of loans

During the reported period, the banks' loan portfolio continued to grow while its quality indicators continued to improve along.

Standard loans increased from 88% to 92% within the total loans to the economy.

As of January 1, 2008 the possible loan loss reserve made 5.7% of the total loan portfolio. The ratio of banks' loss provisions to non-performing loans reached 74%, which indicates that commercial banks employ a conservative approach to potential loan losses.

Past due loans reduced as a share of the total loans from 3.2% as of January 1, 2007 to 2.1% as of January 1, 2008.

Bank sistemi və maliyyə sabitliyi

İşlək kreditlərə nisbəti isə 74%-ə çatmışdır, bu da kommersiya banklarının kreditlər üzrə potensial itkilərə dair konservativ yanaşmasını əks etdirir.

Vaxtı keçmiş kreditlərin cəmi kredit qoyuluşundakı payı 1 yanvar 2007-ci il tarixində olan 3,2%-dən 1 yanvar 2008-ci il tarixinə 2,1%-dək azalmışdır.

5.2.2. Likvidlik

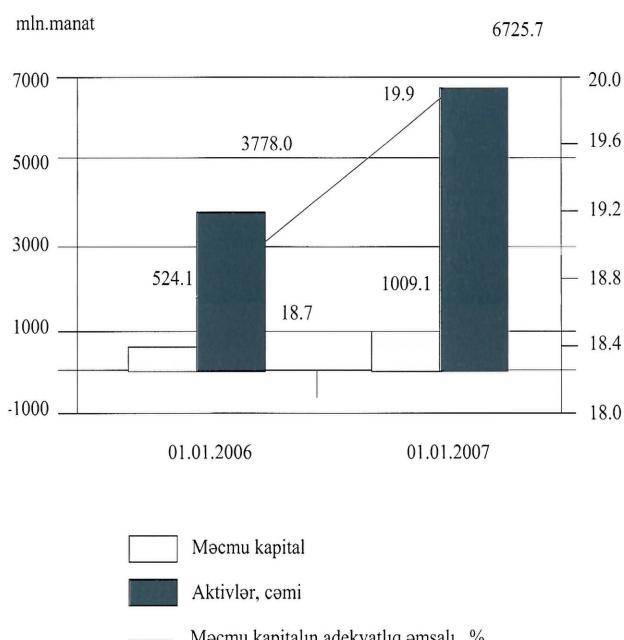
Bankların kredit və qiymətli kağızlar bazarında əməliyyatların genişlənməsi, likvid aktivlərin azalmasına təsir etmişdir. Cəmi aktivlərdə onların payı 28,6%-dən 19,9%-dək azalmışdır. Bununla yanaşı bank sektoruna üzrə ani likvidlik normativi Milli Bank tərəfindən müəyyən olunmuş minimal həddən əhəmiyyətli dərəcədə yüksək səviyyədə (61%) olmuşdur. Eyni zamanda dövr ərzində ayrı-ayrı banklar tərəfindən likvidlik normativinin pozulması halları qeydə alınmamışdır.

Dayanıqlı makroiqtisadi vəziyyət və bank sektoruna inamin möhkəmlənməsi bankların resurs bazasının strukturuna müsbət təsir göstərmiş, bank sektorunun resurs bazasının müddətinin uzanması prosesi davam etmişdir. Dövr ərzində ödəmə müddəti 1 ildən artıq olan resursların payı 25,8%-dən 31,2%-ə artmışdır.

5.2.3. Kapitalın adekvatlığı

Aktivlərin həcmiin artması şəraitində banklar ciddi kapitallaşma siyasetini həyata keçirmişlər. İl ərzində məcmu kapitalın adekvatlıq əmsali 18,7%-dən 19,9%-ə

Qrafik 46. Məcmu kapitalın adekvatlıq göstəriciləri

artmışdır. Bu da Milli Bank tərəfindən müəyyən edilən minimal həddən (12%) yüksək səviyyədə olmuşdur.

5.3. Bank sistemində institusional meyllər və islahatlar

İqtisadi inkişaf, maliyyə vasitəciliyinin dərinləşməsi və genişlənməsi bank sistemində davamlı və ardıcıl institusional islahatların aparılması zərurətini yaratmışdır ki, bütün bunlar da Azərbaycan Milli Bankının Strategi İnkişafı Proqramı (2005-2007-ci illər) ilə müəyyən olunmuş əsas istiqamətlər üzrə həyata keçirilmişdir.

Bu çərçivədə maliyyə-bank xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişləndirilməsi əsas prioritetlərdən olmuşdur. 2007-ci ildə 2 yeni banka lisenziya, həmcinin, 2 xarici banka yerli nümayəndəlik açmaq üçün icazə verilmişdir. İl ərzində 67 bank filiali və 26 bank şöbəsinin fəaliyyətinə icazə verilmiş, bankların bankomat və pos-terminal şəbəkəsi əhəmiyyətli dərəcədə genişlənmişdir.

Maliyyə-bank xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində təşəbbüsler çərçivəsində aqrar sektora maliyyə xidməti göstərən ixtisaslaşmış bankın yaradılması üçün beynəlxalq təcrübə öyrənilmiş və aqrar bankın yaradılması üzrə təkliflər paketi hazırlanaraq müvafiq dövlət orqanlarına təqdim edilmişdir.

Həmçinin, yaşayış-tikinti banklarının institusionallaşmasına yardım və onların effektiv nəzarətlə əhatə edilməsi məqsədilə "Yaşayış tikinti bankları haqqında" Qanun layihəsi hazırlanmış, müvafiq dövlət orqanlarına təqdim edilmişdir.

Əmanətlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və əhalinin banklara etimadının daha da artırılması məqsədilə "Əmanətlərin siğortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa müvafiq olaraq Əmanətlərin Siğortalanması Fondu 12 avqust 2007-ci il tarixdə fəaliyyətə başlamışdır.

Bankların maliyyə və inzibati idarəetmə sistemlərinin təkmilləşdirilməsi diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Bu məqsədlə effektiv idarəetmənin ən mühüm komponenti olan korporativ idarəetmə standartlarının banklarda tətbiqinin səmərəliliyinin artırılması 2007-ci ildə də bank sisteminin sabit inkişafının mühüm şərtlərindən biri olmuşdur.

Bankların fəaliyyətinin şəffaflığının təmin edilməsinin və korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqinin ən mühüm elementlərindən biri də maliyyə hesabatlığının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standardlarına (MHBS) uyğun təşkil edilməsi olmuşdur.

5.2.2. Liquidity

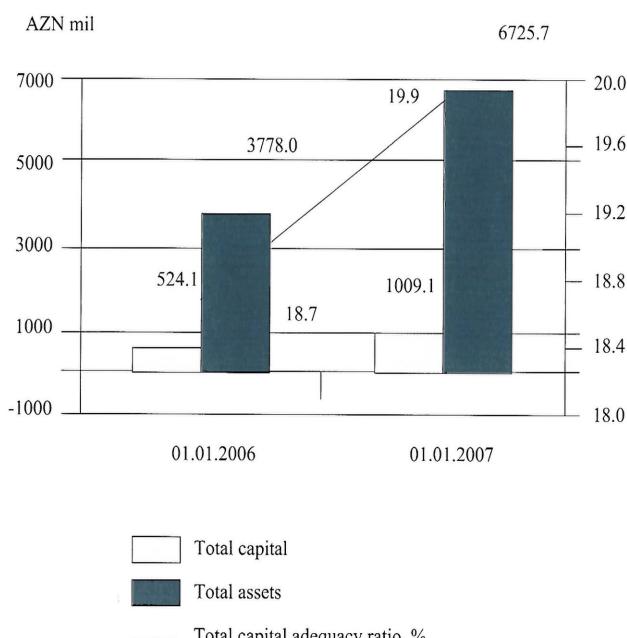
Expanding credit and securities market transactions of banks effected a reduction of liquid assets and their share of total assets went down from 28.6% to 19.9%. In addition, the instant liquidity ratio of the banking system was substantially below the minimum level set by the National Bank (61%). In parallel, individual banks were found to have violated the liquidity normative requirement during the period.

The sustainable macroeconomic conditions and increased public confidence in the bank sector had a positive effect on the banks' resource base structure and the banking system's resource base continued to extend in duration. During the period, the share of resources with over 1 year maturity increased from 25.8% to 31.2%.

5.2.3. Capital adequacy

With the scope of assets growing, the banks pursued a serious capitalization policy. During the year, the total capital adequacy increased from 18.7% to 19.9%, which is higher than the minimum level set by the National Bank (12%).

Chart 46. Total capital adequacy ratios

5.3. Institutional trends and reforms in the banking system

The economic development, enhancement of the financial intermediation role required continual and consistent institutional reforms in the banking system, which were implemented in accordance with the principal goals and objectives set under the National Bank's Strategic Development Program (2005-2007).

Enhancing the accessibility of financial services was defined as a key priority in this context. In 2007, 2 new banks were granted banking licenses and 2 foreign banks were granted permits for representative office operations. During the year permits were granted for 67 bank branch offices and 26 bank divisions and the banks' ATM and POS-terminal networks were expanded substantially.

International experiences were studied in the field of banks specialized in agricultural financial services with a view to enhancing accessibility of financial and banking services. A set of proposals and recommendation was developed and submitted to the relevant state authorities regarding creation of an agricultural bank.

Furthermore, a Law "On residential construction banks" was drafted and submitted to relevant state authorities, which is designed to provide the necessary institutional support and effective supervision of residential and construction banks.

The Deposit Insurance Fund was put in operation on August 12, 2007 under the Law of Azerbaijan Republic "On deposit insurance" in order to ensure deposit safety and enhance public confidence in the banking system.

An emphasis was placed on the improvement of the banks' financial and administrative management systems. To this end, a key priority was assigned in 2007 to increasing the effectiveness of corporate governance standards in banks as an important component of effective management.

Measures were taken to complete the process of bringing the financial reporting practices into compliance with the International Financial Reporting Standards (IFRS) as one of the most significant elements of ensuring transparency and implementing corporate governance standards in the business of banking. The process of transition to IFRS was completed by fully removing the nonconformities of financial statements with the IFRS.

Bank sistemi və maliyyə sabitliyi

Bankların maliyyə hesabatlarında MHBS-dən kənarlaşmaların tam aradan qaldırılması ilə MHBS-yə keçid prosesləri tamamlanmışdır.

2006-ci ilin nəticələri üzrə bütün banklar "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq, kənar audit tərəfindən audit edilmiş, təsdiq olunmuş audit hesabatları Milli Banka təqdim olunmuşdur.

Bankların 26-da kənar audit beynəlxalq audit şirkətləri tərəfindən aparılmışdır ki, bu bankların da ümumi bank sistemi aktivlərində xüsusi çökisi 92,6% təşkil edir. 16 bankda isə audit yerli şirkətlər və müstəqil auditorlar tərəfindən həyata keçirilmişdir.

Özəl bankların sürətli inkişafı onların bank sistəmində mövqeyinin yaxşılaşmasına səbəb olmuşdur. Belə ki, özəl bankların aktivləri 108% və depozitləri 90% artmışdır, bu göstəricilər dövlət banklarında müvafiq olaraq 47% və 30% təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Fərmanına uyğun olaraq "Kapital Bank" ASC-nin özəlləşdirilməsi proseslərinə başlanılmışdır. "Kapital Bank" ASC-nin dövlətə məxsus səhmlərinin 50%-dək azaldılması prosesi tamamlanmış, digər 50% səhmlərin özəlləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər isə davam etdirilmişdir.

2006-ci ildə bank sisteminin inkişafı sahəsində həyata keçirilən institusional və infrastruktur tədbirləri nəticəsində bank sisteminin xarici investorlar üçün cəlbəciliyi artmışdır. İl ərzində 2 yerli bankın kapitalına xarici investisiya cəlb edilmişdir, ümumilikdə bank sektoruna xarici investisiyaların həcmi 33,3 mln. manat (49%) artaraq 101,3 mln. manat təşkil etmişdir. Xarici investisiyalar bankların kapital bazası və maliyyə mənbələrini gücləndirməklə yanaşı, ölkənin bank sisteminin nüfuzunun möhkəmlənməsi və bank sektoruna xarici təcrübə və yeni texnologiyaların cəlb proseslərini dəstəkləmişdir.

5.4. Bank nəzarəti

Bank sisteminin yüksək inkişaf dinamikası iqtisadi inkişaf proseslərini maliyyə xidmətləri ilə dəstəkləsə də, bank nəzarəti üçün yeni çağırışları aktuallaşdırılmışdır. Beynəlxalq maliyyə bazarlarındakı vəziyyət də nəzərə alınmaqla, bank nəzarəti bankların prudensial fealiyyəti ilə yanaşı, sektorun maliyyə sabitliyi məsələlərinə fokuslaşmışdır. Sürətli artıma baxmayaraq, maliyyə sağlamlığı göstəriciləri qənaətbəxş səviyyədə olmuş və pisləşmə meylləri müşahidə olunmamışdır. Lakin, Milli Bank bank nəzarəti strategiyasına zaman

"laq"ı və "miqyas" effektlərini nəzərə almaqla korreksiyalar etmişdir.

Bank nəzarəti risklərin erkən müəyyənləşdirilməsi, təsirlərinin minimallaşdırılması və nəzarət altında saxlanması rejimində çalışmışdır. Bu məqsədlə, nəzarət proseslərinin, Milli Bankın Maliyyə Sabitliyi Komitəsinin intensivliyi artırılmışdır. Bankların idarəetmə resurslarının biznes davranışına uyğunluğu diqqət mərkəzində saxlanılmışdır.

İqtisadiyyat və maliyyə bazarlarındakı meyllər, eləcə də maliyyə sabitliyinə potensial risklərlə bağlı banklarla dialoq intensivləşdirilmişdir. Yaranmış yeni situasiyada banklara daha düşünülmüş və təmkinli biznes strategiyasının müəyyən edilməsi və institusional potensiallarını inkişaf etdirmələri tövsiyə edilmişdir.

Bu kontekstdə, bankların ortamüddətli strategiyaları qiymətləndirilmiş, hər bir banka fərdi tövsiyə və tapşırıqlar verilmişdir.

Maliyyə sabitliyinin qorunmasının ən mühüm amillərindən biri sürətli artıma səbəb olan faktorların xüsusi diqqət mərkəzində saxlanılmasıdır.

2007-ci ildə banklar sürətli artımı maliyyələşdirmək və kapitallaşma proseslərini dəstəkləmək məqsədilə xarici borclanmadan aktiv olaraq istifadə etməyə başlamışlar. Maliyyə bazarlarındakı volatillik və xüsusilə 2007-ci ilin sonunda beynəlxalq bazarlarda pessimist gözləntilər bankların bazar və likvidlik risklərinə həssaslığını artırmışdır. Qiymətləndirmələr bu risklərin təhlükəsiz hədlərdə olduğunu və daha çox lokal xarakter daşıdığını göstermişdir. Bununla belə, ortamüddətli və uzunmüddətli likvidlik kəsirlərinin yaranması ehtimalı olan banklar xüsusi nəzarətə götürülmüş, bu bankların likvidlik mexanizmləri və planları qiymətləndirilmişdir.

Kredit riskləri bankların ən mühüm risk kateqoriyası olaraq qalmaqdə davam etmişdir. Xüsusilə, kredit portfelinin 2 dəfə artığı 2007-ci ildə portfelin keyfiyyəti və inzibatçılıq məsələləri, eləcə də, konsentrasiya və digər aktual risklər nəzarətin diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Kredit riskləri üzrə prudensial çərçivə ciddiləşdirilmiş, risklərin idarəetmə sistemlərinə tələblər artırılmışdır.

Ölkədə daşınmaz əmlak bazarı da sürətlə inkişaf etmiş və müəyyən mənada maliyyə bazarlarının funksiyalarını yerinə yetirmişdir. Xüsusilə, maliyyə bazarlarının digər seqmentlərinin zəifliyi bu bazarda yüksək qiymət dinamikasını dəstəkləmişdir. Daşınmaz əmlak bazarının bank sistemi ilə sıx əlaqəsi nəzərə alınaraq, bazardakı meyllərin mümkün təsir ssenariləri stress testlər vasitəsilə qiymətləndirilmiş və monitoring sistemi qurulmuşdur.

In accordance with the Law of Azerbaijan Republic "On banks", all banks were subjected to external audits that covered the year 2006 performance results and certified audit reports were submitted to the National Bank.

26 of the banks were audited by international audit firms. These banks account for 92.6% of the total bank assets. 16 banks were audited by local firms and independent auditors.

Rapid development of private banks caused their position in the banking system to improve dramatically. Thus, while private bank assets increased by 108% and deposits by 90%, the same for state-owned banks made 47% and 30% correspondingly.

As per the relevant Presidential Decree, privatization of Kapital Bank JSC was commenced. The government-owned interest in Kapital Bank JSC was reduced to 50%, while measures were continued to proceed with the privatization of the remaining 50% of shares.

The institutional and infrastructural adjustments made during 2006 with a view to promoting the banking system's development increased the banking sector's attractiveness for foreign investors. During the year foreign investments were made in the equity of 2 domestic banks, while the total foreign equity investments in the banking system amounted to AZN101.3 mil by having increased AZN33.3 mil (49%). Foreign investments, in addition to expanding the banks' capital base and access to sources of funding, serve the purpose of strengthening the domestic banking system's reputation and furnishing the banks with foreign expertise and latest technologies.

5.4 Bank supervision

While the expanded development dynamics of the banking system supports the development processes with financial services, it also brings about new challenges for bank supervision. Bearing in mind the international financial market conditions, bank supervision focused on sector's financial stability issues along with the banks' prudential activities. Despite of the rapid growth, the banking system displayed satisfactory financial soundness ratios without any deterioration signs and inclinations. However, the National Bank made adjustments to its bank supervision strategy taking into account the time "lag" and "scale/scope" effects.

The bank supervision function designed its opera-

tions in a manner so as to ensure early identification of risks, minimize and keep adverse impacts under control. To this end, the intensity of supervisory processes and the National Bank's Financial Stability Committee was enhanced. A focus was placed on ensuring that the banks' management resources are consistent with the business conduct rules.

The dialogue was continued with banks regarding the trends displayed by the economy and financial markets as well as the potential risks to the financial stability. Banks were advised to define more well-devised and reasonable business strategies and develop their business capacities.

In this context, mid-term strategies of banks were evaluated and, based on the findings, individual recommendations and tasks were assigned to each bank.

Among the primary factors affecting the financial stability is keeping the factors that cause the rapid growth under strict control.

In 2007, banks started actively seeking foreign/external borrowings in order to finance their rapid growth and support capitalization processes. The volatility of financial markets and, in particular, the pessimistic expectations concerning international markets as of the end of 2007 increased the banks' sensitivity to market and liquidity risks. Assessments showed that such risks were well within the safe limits and were rather local in nature. In parallel, banks that were likely to experience mid- to longer-term liquidity shortfalls were put on special watch lists and their liquidity mechanisms and plans were evaluated.

Credit risks are still the most significant risk category facing the banks. In particular, in 2007 when the loan portfolio doubled the quality and administrative issues related to the portfolio as well as concentration and other essential risks were given special attention. The prudential framework for credit risks was reinforced and the requirements with respect to risk management systems were enhanced.

The country's real estate market also flourished and, to some degree, discharged the functions of financial markets. In particular, the weaknesses of other segments of financial markets served to support and promote the fast-paced price dynamics of that market. Considering that the real estate market has close linkages to the banking system, the scenarios of possible effects of the market's trends were stress-tested and a monitoring system was built in this view.

The supervisory processes also targeted and addressed the banks' prudential activities and sound-

Bankların prudensial fəaliyyəti və əməliyyatlarının sağlamlığı da nəzarət proseslərinin əsas hədəflərindən biri olmuşdur. Xüsusilə, bankların qeyri-qanuni yolla əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasının qarşısının alınması üzrə fəaliyyətləri və potensiallarının formalasdırılması sıx nəzarət rejimi ilə əhatə olunmuşdur.

Risk yönülü nəzarət prosesləri çərçivəsində 2007-ci ildə pozuntu və nöqsanlara yol vermiş banklara qarşı təsir və təshih tədbirləri görülmüşdür. Bu tədbirlər əmanətlərin cəlb olunmasının dayandırılması, filial və şöbələrin açılmasının qadağan edilməsi, yüksək konsentrasiya riskinə yol verilməməsi və normativ pozuntunun aradan qaldırılması, məcmu kapitalın adekvatlığının tənzimlənməsi, məcburi ehtiyatların lazımı səviyyədə saxlanılması, təkrar kənar auditinin aparılmasından ibarət olmuşdur. Bundan əlavə, bankların korporativ idarəetmə, o cümlədən risk menecment sistemlərinə ciddi tələblər irəli sürülmüşdür.

İstehlak kreditlərinin sürətlə genişləndiyi şəraitdə bank məhsulları istehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsi məsələsi aktuallığını qorumuşdur. Belə ki, bir sira banklarda annuitetin düzgün hesablanması, effektiv faiz dərəcəsi barədə istehlakçılara məlumat verilməməsi, bank məhsul və xidmətləri üzrə şərtlərin izah edilməməsi kimi çatışmazlıqlar mövcud olmuşdur. Bununla bağlı, 3 banka xüsusi göstərişlər verilmiş və onların icrası təmin edilmişdir.

2007-ci ildə bank nəzarətinin hüquqi-normativ bazasının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və təkmilləşdirilməsi üzrə işlər davam etdirilmiş, Bazel II Kapital Sazişinin tətbiqi üzrə intensiv məsləhətləşmələr davam etdirilmişdir.

Bazel II Kapital Sazişinin II və III sütunlarının bəzi elementlərinin tətbiqinə başlamışdır. Bu məqsədlə, banklarda kapitalın idarə edilməsi və kapital siyasetinə tələblərin müəyyən edilməsi ilə əlaqədar "Bank kapitalı və onun adekvatlığının hesablanması" Qaydalarına müvafiq əlavə və dəyişikliklər hazırlanmışdır.

Eyni zamanda, banklarda maliyyə şəffaflığının və bazar intizamının artırılması, məlumatların açıqlanması prosesinin effektiv nəzarətə əhatə olunması məqsədile "Korporativ İdarəetmə Standartları"na "Məlumatların istifadəçilərə təqdim edilməsi"nə dair əlavələr hazırlanmışdır.

Bundan əlavə, banklarda kənar auditinə tələblərin Bazel Komitəsi Prinsiplərinin tövsiyələrinə və "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun müddəalarına uyğunlaşdırılması məqsədilə, "Bankların

və xarici bankların yerli filiallarının kənar auditinin aparılması Qaydaları" qəbul olunmuşdur.

5.5. Bank qanunvericiliyi

5.5.1. Qanunvericilik - Normativ hüquqi baza

2007-ci il Milli Bank bank və infrastruktur qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində təşəbbüs'lərini davam etdirmişdir.

Azərbaycanda əmanətlərin siğortalanması sisteminin yaranması və davamlı fəaliyyəti üçün hüquqi platforma tam formalaşmış və ilin 11 fevral tarixində "Əmanətlərin siğortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu qüvvəyə minmişdir. Əmanətlərin siğortalanması sistemi Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bütün bankların kollektiv surətdə icbari siğorta sxeminə cəlb olunması principləri əsasında qurulmuşdur. Qanun bu sistemin məcburi iştirakçıları sırasına həmçinin öz ölkəsində əmanətcilərə siğorta təminatı verməyən və ya Azərbaycanda qurulan sistemdən az əlverişli siğorta şərtlərini təmin edən xarici bankların yerli filialları da aid edilmişdir.

Siğortaya fiziki şəxslərin istenilən bank, o cümlədən kart və əmanət hesablarında olan həm milli, həm də xarici valyutadakı pul vəsaitləri cəlb olunurlar. Bu zaman banka girov qoyulmuş hesablar, banka borc məbləğində olan vəsaitlər, qanunla müəyyən olunmuş limitdən artıq faiz dərəcəsi ilə cəlb olunmuş vəsaitlər, fiziki şəxslərin sahibkarlıqla bağlı cari hesabları və qanuniliyi şübhə doğuran bir sıra digər hesablar qorunmayan əmanətlər kimi təsnifləşdirilir. Azərbaycan banklarının xaricdə fəaliyyət göstərən filialları tərəfindən cəlb olunan əmanətlər siğorta sxeminə daxil edilmir.

Bankların müflisləşməsi və bankların hesablarına məcburi moratorium tətbiq edildiyi hallarda əmanətcilərə verilən siğorta mükafatı (kompensasiyalar) qanunla təsbit olunmuş və 2008-ci ilin 01 yanvarından 4 min manat, 2010-cu ilin 01 yanvarından 6 min manat, 2010-cu ilin 01 yanvarından başlayaraq isə 8 min manat məbləğində müəyyən edilmişdir.

Eyni zamanda əmanətlərin siğortalanması sxeminin tam hüquqi müstəvidə fəaliyyət göstərməsi üçün qüvvədə olan bəzi qanunvericilik aktlarına əlavə və dəyişikliklər edilmişdir. Belə ki, 2007-ci il 19 oktyabr tarixli qanunla "Banklar haqqında" Qanuna, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalar Məcəlləsinə müvafiq düzəlişlər qəbul olunmuşdur. Bununla da

ness of their operations. In particular, tight supervisory procedures were applied in order to prevent and build a capacity to act proactively with respect to legalization of revenues or other properties gained by banks in illegitimate ways.

Enforcement and corrective measures were taken against banks that made violations and breaches under the framework of risk-oriented supervision in 2007. Such actions included suspending deposit-taking activities, prohibitions to establish branch offices and divisions, preventing high concentration risks and removing the related violations of normative requirements, regulation of the total capital adequacy, maintaining required reserves at a proper level and conducting follow-up external audits. In addition, strict requirements were set forth with respect to corporate governance as well as risk management systems of banks.

With the consumer lending expanding drastically, special attention was given to the concern of protecting consumer rights in use of banking products. Thus, some banks were found to miscalculate annuity, to fail to provide consumers with correct information about effective interest rates and disclose and explain terms and conditions of banking products and services. In this view, special instructions were issued to 3 banks, with appropriate enforcement and follow-up measures ensuing.

In 2007, arrangements were continued to bring and improve the banking supervision's legal and regulatory framework into compliance with the international standards. Intensive consultations regarding implementation of the Basel II Capital Accord were continued.

Some elements of the 2nd and 3rd pillars of the Basel II Capital Accord were launched. To this effect, in line with the management of capital in banks and identification of capital policy requirements appropriate amendments and changes were made to the "Bank capital and calculation of its adequacy Regulation".

In parallel, in order to improve the financial transparency and market discipline of banks and ensure effective supervision and control of disclosures, "Disclosures to users" annexes to the "Corporate governance standards" were developed.

In addition, the "Regulation for external audits of banks and local branch offices of foreign banks" was adopted in order to bring the external auditing requirements for banks into conformity with the

Basel Committee's Principles and the provisions of the Law of Azerbaijan Republic "On banks".

5.5. Banking laws

5.5.1. Laws - Legal and regulatory framework

In 2007, the National Bank continued to improve and bring the banking and infrastructure laws into compliance with the best international practices and standards.

The legal platform was completed for establishment and sustainable operation of a deposit insurance scheme in Azerbaijan. Thus, the Law of Azerbaijan Republic "On deposit insurance" took effect on February 11, 2007. The deposit insurance scheme is grounded in the principle of obligating all banks operating in Azerbaijan to join the insurance system. The Law also applies this system to local branch offices of foreign banks that do not offer insurance coverage to depositors in their respective countries of origin or offer insurance conditions that are less favorable than those offered by the system designed in Azerbaijan.

The deposit insurance scheme covers both national and foreign exchange-denominated funds of individuals in any bank accounts as well as card and savings/deposit accounts. The law defines accounts pledged with the bank as collateral, amounts owed to the bank, funds deposited at interest rates that are higher than those defined by the law, business-related accounts of individuals and some other accounts where legitimacy is questionable as unprotected deposits. Deposits received by foreign branch offices of Azerbaijani banks are not covered by the insurance scheme.

The insurance premium (consideration/compensation) payable to depositors when banks are bankrupt and bank accounts are placed under a forced moratorium is defined by the Law at AZN4 thousand by January 1, 2008; AZN6 thousand by January 1, 2010; and AZN8 thousand starting from January 1, 2010.

In parallel, to ensure that the deposit insurance scheme operates in a fully legal environment, some existing laws were amended and revised appropriately. Thus, a Law dated October 19, 2007 introduced relevant adjustments to the Law "On banks" and the Code of Administrative Penalties of Azerbaijan Republic. Thus, the Deposit Insurance Fund has been furnished with priority over other creditors in terms of right of recourse with respect to insolvent banks;

Əmanətlörin Sığortalanması Fondu iflasa uğramış banka qarşı regress tələb hüquqları üzrə digər kreditörlərə nisbətən üstünlük hüququ əldə etmiş, sığorta sisteminin qaydalarına əməl etməyən bank inzibatçılarına qarşı inzibati məsuliyyət tədbirləri müəyyən edilmiş və qanunlar arasında uyğunsuzluqlar aradan qaldırılmışdır.

İl ərzində digər sahələr üzrə də qanun yaradıcılığı təşəbbüsleri davam etdirilmişdir. İndustriyanın özünün də iştirakı ilə işlənmiş "Bank olmayan kredit təşkilatları haqqında" qanun layihəsi, habelə ipoteka kreditləşdirilməsi sistemində alternativ modelin tətbiqinə hüquqi əsas yaranan "Yaşayış tikinti bankları haqqında" qanun layihəsi hökumət müzakirələrindən keçirilib parlament müzakirələrinə hazırlanmışdır.

Ölkədə özəl kredit bürolarının yaradılması və fəaliyyətinin tənzimlənməsi sahəsində qanun layihəsinin hazırlanması üçün müvafiq hazırlıq işləri görülmüşdür.

Pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı beynəlxalq ekspertlərin yardımı ilə hazırlanmış "Qeyri-qanuni yolla əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakin leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında" qanun layihəsi Avropa Şurasının ekspertləri tərəfindən verdikləri rəy və təkliflər əsasında təkmiləşdirilmiş, layihəyə bir sıra əlavə və dəyişikliklər edilmişdir. Bu düzəlişlər benefisiar anlayışının daha dəqiq müəyyənləşdirilməsi, hesabatları verən maliyyə

Prezidenti tərəfindən qəbul edilən bir neçə fermanla ipoteka kreditlərinin verilməsi şərtlərində bəzi dəyişikliklər edilmiş, güzəştli ipoteka kreditləşdirilməsi sistemi yaradılmışdır.

5.5.2. Qanunvericilik və infrastruktur

"Azərbaycan Respublikasında ipoteka kreditlərinin verilməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 yanvar 2007-ci il tarixli 515 sayılı Fərmanı ilə ipoteka kreditlərinin verilməsi şərtləri sadələşdirilmiş, kreditin müddəti və məbləği artırılmış, ilkin ödənişə olan tələb azaldılmış, həyat sığortasına olan məcburi tələb götürülmüşdür. Qeyd olunan Fərman ilə həmçinin "Azərbaycan Respublikasında güzəştli ipoteka kreditlərinin verilməsi Qaydaları" da təsdiq edilmiş, gənc ailənin üzvü olan məcburi köçkün və ona bərabər tutulan şəxslərə, şəhid ailəsinin üzvlərinə, dövlət qulluqçularına, elmi dərəcələri olan şəxslərə, idman sahəsində xüsusi xidmətləri olan şəxslərə, eləcə də hərbi qulluqçulara güzəştli ipoteka kreditlərinin verilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Klassik ipoteka kreditləşdirilməsi mexanizmini tətbiq etmək məqsədilə Milli Bankın təşəbbüsü ilə hazırlanmış qanun layihəsi əsasında ipotekanın qarışq müqavilə (alqı-satqı və ipoteka) formasında rəsmiləşdirilməsi üçün 01 fevral 2007-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə və "Dövlət rü-

Cədvəl 13. İpoteka kreditlərinin verilməsi şərtləri (son dəyişikliklərlə)

Şərtlər	Ümumi	Güzəştli
1. Kreditin müddəti	25 il	30 il
2. İlkin ödəniş məbləği	15%	15%
3. Maksimal kredit məbləği	50 000 manat	35 000 manat
4. Maksimal faiz dərəcəsi	8%	4%
5. Annuitetin gəlirə nisbəti	70%	70%

vasitəciləri dairəsinin genişləndirilməsi, qanunla müəyyən edilmiş meyarlardan asılı olmayıaraq şübhə doğuran bütün əməliyyatlar və faktlar barədə məlumatların təqdim edilməsi və monitoring iştirakçılarının məsuliyyət məsələləri daha əhatəli şəkildə müəyyən edilməklə qanunun beynəlxalq standartlara maksimum uyğunlaşdırılması tömən edilmişdir.

2006-ci ildən başlayaraq ölkədə fəaliyyətinə start verilmiş ipoteka kreditləşdirilməsi sisteminin hüquqi bazası 2007-ci ildə də inkişaf etdirilmişdir. Ölkə

sumu haqqında" Qanuna müvafiq əlavə və dəyişikliklər qəbul edilmiş, qarışq müqavilənin nümunəvi forması Milli Bankın İdarə Heyətinin müvafiq qərarı ilə təsdiq edilib Milli Bankın nəzdində Azərbaycan İpoteka Fonduun yenidən maliyyələşdiriyi ipoteka kreditlərinin verilməsinə dair Standart Tələblərə daxil edilmişdir. İpoteka kreditləri hesabına mülkiyyət hüququ dövlət qeydiyyatına alınmış yaşayış sahəsi alındığı zaman yalnız həmin yaşayış sahəsinin girov qoyulması ilə ipotekanın rəsmiləşdirilməsi

administrative measures were defined that would be taken against bank administrators out of compliance with the insurance system's rules and conflicting provisions among laws were effectively removed.

During the year, legislative initiatives continued in other areas as well. The draft law "On non-bank credit institutions" developed with the involvement of the industry stakeholders, as well as the draft law "On residential construction banks" that provides the legal grounds for applying an alternative model in the mortgage lending system passed the governmental reviews and discussions and were set for parliamentary discussions and debates.

Appropriate preparatory arrangements were made to draft a law to create and regulate private credit bureaus in the country.

The draft law "On prevention of legalization of illegally acquired moneys or other properties and terrorism financing" that had been developed with the assistance of international experts on anti-money laundering and terrorism financing experts was upgraded and updated based on the comments and recommendations provided by the Council of Europe experts and a number of amendments and changes were introduced to the draft law. These amendments provided a clearer definition of beneficiary, expanded the circle of reporting financial intermediaries, provided a broader coverage of reporting on all transactions and cases that give rise to suspicions regardless

5.5.2 Legal framework and infrastructure

Presidential Decree No.515 of January 23, 2007 "On improvement of the mortgage lending mechanism in the Republic of Azerbaijan" simplified the terms of granting mortgage loans, extended the period and increased the amount of loans, reduced the downpayment requirement and removed the life insurance requirement. The said Decree also approved the "Regulation for privileged mortgage lending in the Republic of Azerbaijan", which addresses granting privileged and preferential-term mortgage loans to newly married internally displaced persons and their equivalents, members of the Shehids' families, public servants, individuals with scientific degrees, accomplished sportsmen as well as military servants.

In order to apply the classical mortgage lending mechanism, the Civil Code and the Law of Azerbaijan Republic "On state duties" were appropriately amended on February 1, 2007 in order to document a mortgage in a mixed contract form (sale and purchase and mortgage) based on the draft law initiated by the National Bank; the sample form of the mixed contract was approved by the Management Board of the National Bank and incorporated in the Standard Requirements for granting loans refinanced by the Azerbaijan Mortgage Fund at the National

Table 13. Terms and conditions of mortgage loans (with latest adjustments)

Features	Regular	Privileged
1. Loan maturity	25 years	30 years
2. Down payment	15%	15%
3. Maximum amount of loan	AZN 50 000	AZN 35 000
4. Maximum interest rate	8%	4%
5. Ratio of annuity to income	70%	70%

of the criteria defined in the law and issues of accountability and responsibility of monitoring parties thereby ensuring that the law meets the international standards as profoundly as possible.

The legal framework of the mortgage lending system that was launched in 2006 was further developed in 2007. A number of Presidential decrees introduced certain adjustments to the terms and conditions of mortgage loans and established a discounted mortgage lending system.

Bank. When a mortgage loan is used to purchase a residence, in which the ownership interest is state registered, only the pledge of that residence is required to be documented as a deed of mortgage (under the mixed contract).

Furthermore, the Law "On the National Bank of Azerbaijan Republic" was amended in 2007 in order to ensure operational independence and retain highly qualified staff of the National Bank as an entity responsible for discharging important governmental

(qarışq müqavilə əsasında) tələbi müəyyən edilmişdir.

2007-ci ildə həm də Milli Bankın makroiqtisadi siyaset və bank nəzarəti sahəsində mühüm dövlət əhəmiyyətli funksiyaların daşıyıcısı kimi əməliyyat mütəqilliyinin təmin edilməsi və yüksək ixtisaslı kadr potensialının qorunub saxlanması üçün "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında" Qanuna müvafiq dəyişikliklər qəbul edilmişdir.

Qanunvericilik əsasları ilə yanaşı bank işinin normativ tənzimləmə bazası da inkişaf etdirilmişdir. Riskyönümlü bank nəzarətinin gücləndirilməsi və maliyyə alətlərinin çeşidinin artırılması məqsədilə 2007-ci il ərzində Milli Bank yeni normativ aktlar qəbul etmiş, qüvvədə olan normativ sənədləri təkmilləşdirmişdir. Bu istiqamətdə "Kredit təşkilatlarında veksellərin uçotunun aparılması Qaydaları" qəbul edilmişdir. Veksellərin adı mülki dövriyyə qaydalarına müdaxilə etmədən, veksellərin uçotu əməliyyatlarının maliyyə aləti kimi istifadəsi və bu zaman yaranan biliçək maliyyə itkiinin qarşısının alınması üçün müvafiq məhdudiyyətlər və tənzimləyici normalar müəyyən edilmişdir.

Eyni zamanda bank tənzimi və nəzarətinin hüquqi bazasının Bazel II-yə keçidini təmin etmək məqsədilə 2007-ci ildə hazırlıq işlərinə başlanılmış, korpotariv idarəetmə standartlarının tətbiqi çərçivəsində bank fəaliyyətinin şəffaflığının artırılmasına xidmət edən və istifadəçilərə daha dolğun məlumatın açıqlanmasını tələb edən normativ akt işlənib hazırlanmışdır.

Bankların beynəlxalq integrasiyasının dəstəklənməsi, transsərhəd bankların üzərində Bazel Komitəsinin prinsiplərinə uyğun olan bank nəzarətinin gücləndirilməsi məqsədilə 2007-ci ildə Milli Bankın beynəlxalq əməkdaşlıq əlaqələrinin hüquqi bazası daha da genişlənmiş, Gürcüstan Milli Bankı ilə bank nəzarəti sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş imzalanıb təsdiq edilmişdir.

2007-ci ildə Milli Bankın valyuta siyasetinin liberallaşdırılması istiqamətdən həyata keçirdiyi tədbirlər valyuta qanunvericiliyində də dəyişikliklərin edilməsi zərurətini yaratmışdır. Bununla əlaqədar Milli Bankın "Azərbaycan Respublikasında rezident və qeyri-rezidentlərin valyuta əməliyyatlarının rejimi haqqında Qaydaları"na İdarə Heyətinin 21 iyun 2007-ci il tarixli qərarı ilə müvafiq əlavə və dəyişikliklər edilmiş, "Azərbaycan Respublikası rezidentlərinin qeyri-rezident banklarda hesablarının açılması Qaydaları" təsdiq edilmişdir.

Valyuta tənzimlənməsi məsələlərində tətbiq edilmiş bu yeniliklərlə rezidentlərə İƏİT-ə üzv olan ölkələrə,

eləcə də investisiyaların qarşılıqlı təşviqi və qorunması haqqında Azərbaycan Respublikası ilə ikitərəfli müqavilələr bağlanmış ölkələrə və Rusiya Federasiyasına birbaşa və portfel investisiyaların edilməsi, həmin ölkələrdə daşınmaz əmlakin alınması, depozitlərin yerləşdirilməsi kimi kapital köçürmələrinin aparılması əməliyyatlarına icazə verilmişdir. Eyni zamanda həmin ölkələrdə rezidentlərin bank hesablarının açılması qaydası sadələşdirilmiş, digər hallarda isə icazənin alınması qaydası müəyyən edilmişdir.

Eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının ÜTT-yə üzv olması üçün hazırlıq tədbirləri ilə əlaqədar 2007-ci ilin 26 dekabr tarixli Azərbaycan Respublikasının müvafiq Qanunu ilə "Valyuta tənzimi haqqında" Qanuna dəyişiklik edilərək ölkədən nağd valyutanın çıxarılması üçün tətbiq edilən gömrük rüsumları ləğv edilmişdir.

Hesabat dövründə Milli Bank bütövlükdə maliyyə sektorunun inkişafı üçün əhəmiyyətli olan bir sıra qanun layihələrinin ("Daxili audit haqqında", "Sığorta haqqında") müzakirəsində və qəbul edilməsi proseslərində iştirak etmişdir.

5.6. Mərkəzləşdirilmiş kredit reyestri

Milli Bankda Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestri (MKR) sistemi "2002-2005-ci illər - bank sektorunun inkişaf strategiyası" çərçivəsində yaradılmış və 2005-ci ildən istismara verilmişdir. Ötən dövr ərzində MKR-in fəaliyyəti nəticəsində ölkənin bank sektorunda kredit öhdəliyi olan fiziki və hüquqi şəxslərin reyestrinin aparılması təmin edilmiş və banklara mərkəzləşdirilmiş məlumatlar bazasından kredit üçün müraciət etmiş şəxslər haqqında ətraflı məlumatların əldə edilməsi, habelə borcalanların öz kredit tarixləri haqqında MKR-ə sorğu etmək imkanları yaradılmışdır.

MKR yaradılarkən sistemin tam olaraq hədəfə çatması üçün 3 faza nəzərdə tutulmuşdur. Birinci fazada kommersiya bankları ilə məlumat mübadiləsi və zəruri infrastrukturun yaradılması, ikinci fazada daha əhatəli kredit məlumatlarının reyestri alınması və qeyri bank kredit təşkilatlarının MKR-ə qoşulması, 3-cü fazada isə digər təşkilatların, habelə mümkün məlumat bazaları ilə interfeyslərin qurulmasının həyata keçirilməsi qarşıya məqsəd qoyulmuşdur.

Hesabat dövründə birinci faza başa çatmış və ikinci fazanın həyata keçirilməsinə başlanılmışdır. Banklardan daha əhatəli məlumatların alınması üzrə lazımi program dəyişikliklərinin, habelə bütün sorğuların real vaxt rejimində həyata keçirilməsinə imkan verən yeni

functions in the field of macroeconomic policy and bank supervision.

In addition to the legislative grounds, the regulatory framework governing the business of banking was also developed. In order to reinforce risk-based bank supervision and expand the range of financial instruments the National Bank issued new regulations and upgraded the existing regulations during 2007. New regulations included the "Accounting regulation for bills of exchange/promissory notes in credit institutions". Appropriate limitations and restrictions and regulatory norms were defined and set for use of note accounting operations as financial instruments, and prevention of financial risks that may arise in this view, without interfering with the common civil turnover/circulation of promissory notes.

In parallel, in order to ensure transition of bank regulation and supervision to Basel II relevant preparations were begun in 2007, and a regulation was crafted to serve the purpose of improving the transparency of banking along the lines of implementing corporate governance standards and disclosing more complete information to users.

The National Bank further expanded the legal grounds and framework for international cooperation in order to support international integration of the commercial banks and to strengthen bank supervision over transboundary/cross-border banks in compliance with the Basel Committee's principles. A cooperation agreement was signed with the National Bank of Georgia.

The National Bank's measures designed to liberalize the currency policy in 2007 required appropriately amending and modifying the currency-related laws. In this view, the Management Board's resolution of June 21, 2007 made appropriate amendments and changes to the "Regulation on currency transactions of residents and non-residents of the Republic of Azerbaijan" and approved the "Regulation for opening accounts of residents of Azerbaijan Republic with non-resident banks".

The innovations regarding currency regulation issues enabled residents to make direct and portfolio investments and conduct capital/equity transfer transactions such as real estate acquisition and deposit placements in OECD countries, countries that have entered into bilateral agreements with Azerbaijan Republic, and the Russian Federation. Also, rules were simplified for opening bank accounts in these countries, while for other cases the procedures were

defined for obtaining permits and authorizations.

In parallel, the customs duties for importing cash from the country were abolished by making relevant amendments to the Law "On currency regulation" by a Law of Azerbaijan Republic of December 26, 2007, in line with preparations for Azerbaijan to join the WTO.

During the reported period, the National Bank took an active part in discussing and enacting a number of draft laws that are of significance for ensuring and promoting the development of the financial sector in general (Internal Audit Law, Insurance Law).

5.6. Centralized credit registry

The Centralized Credit Registry (CCR) was established at the National Bank under the "2002-2005 Banking Sector Development Strategy" and put in operation in 2005. During the period of time elapsed ever since the CCR maintained a register of individuals and businesses that have credit liabilities to the banking system and has enabled the banks to use the centralized database to obtain information about loan applicants as well as allowed borrowers to inquire about their own borrowing history via the CCR.

The CCR creation process was to be completed in 3 phases. The first phase was about data exchange with commercial banks and building the necessary infrastructure, the second phase was about recording and registering more comprehensive credit data and connecting non-bank credit institutions to the CCR, while the 3rd phase had the objective of interfacing with other institutions as well as possible databases.

During the reported period, the first phase was completed and the second phase was launched. A software company was contracted to make necessary software upgrades to support acquisition of more comprehensive information from banks as well as development of new "Search Request/Query" and "Search Request/Query Registration" modules that allow for making all requests and queries in a real time environment.

These modules and other improvement works to be conducted in the system are expected to enable the banks to make all search requests/queries in a fully electronic (online) format and to monitor search requests.

During the reported period, requirements were lifted that pertained to the floor levels for loans entered by banks into the CCR. As a result, the CCR will

Bank sistemi və maliyyə sabitliyi

- "Sorğu-axtarış", "Sorğu-axtarışların qeydiyyatı" modullarının hazırlanması üçün icraçı şirkətlə müvafiq müqavilə imzalanmışdır.

Bu modullar və sistemdə aparılacaq digər təkmil-ləşdirmə işləri banklar tərəfindən bütün sorğu axtarışlarının tam elektron (online) rejimdə aparılmasını və sorğu axtarışlarının monitorinqini təmin edəcəkdir.

Hesabat dövrü ərzində banklar tərəfindən MKR-in məlumat bazasına daxil edilən kreditlərin aşağı hədləri ilə bağlı tələblər aradan qaldırılmışdır. Bunun nəticəsində bankların kredit portfelləri haqqında məlumatların MKR-də toplanması tam olaraq təmin ediləcəkdir ki, bu da istehlak kreditləri bazarında fəaliyyət göstərən banklar üçün kreditin verilməsi prosesində daha ətraflı məlumatlar əsasında qərar qəbul etməyə imkan verəcəkdir.

İstifadəçilərin sistemdə istifadə imkanlarının artırıl-

ması, sistemin funksionallığının genişləndirilməsi məqsədilə MKR-in texniki platforması modernləşdirilmişdir.

Hesabat dövründə kommersiya bankları üçün sistemdə yeni olacaq dəyişiklikləri nümayiş etdirmək, habelə onların əməkdaşlarının MKR-lə iş vərdişlərinin artırılması məqsədilə tədris kursu keçirilmişdir.

İl ərzində sistemin işi "MKR haqqında" Qaydalara uyğun olaraq etibarlı şəkildə təmin edilmiş, kommersiya banklarından daxil olmuş 12966 sayda sorğu cavablandırılmışdır ki, bu da ötən ilin göstəricisindən 2,5 dəfə çoxdur. Sorğu sayının sürətli artım tempi MKR-in gələcək perspektivlərindən, bankların mümkün kredit risklərindən qorunmasında MKR-in həlledici rol oynayacağından, habelə müsbət tarixçəyə malik borcalanların kredit imkanlarının genişlənəcəyindən xəbər verir.

accumulate complete information about banks' loan portfolio, which would allow banks operating on the consumer loan market to make more informed decisions regarding lending.

The CCR's technical/hardware platform was upgraded and modernized in order to improve accessibility of the system for users and enhance the system's functionality.

A training course was delivered during the reported period to demonstrate the new changes and modifications of the system for commercial banks as well as to enhance the skills of their staff members in operating the CCR.

During the year, the system operated reliably in accordance with the "CCR Regulation", 12966 queries from commercial banks were answered, which is 2.5 times more than the last year's rate. The rapid growth of the query count indicates the CCR's positive future prospects, the CCR's determining role in protecting banks against possible credit risks as well as the expansion of borrowing opportunities of borrowers who have positive credit histories.

VI. İPOTEKA KREDİTLƏŞMƏSİ MEXANİZMİ

6.1. Ümumi məlumat

İpoteka kreditləşməsi sisteminin inkişafına təkan vermək, ipoteka kreditlərinin maliyyələşdirilməsi mexanizmini yaratmaq, eləcə də ipoteka kreditləşməsinə yerli və xarici investorları cəlb etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 sentyabr 2005-ci il tarixli 299 nömrəli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı nəzdində yaradılmış Azərbaycan İpoteka Fondu 2007-ci ildə öz fəaliyyətini daha da genişləndirmişdir.

Regionlarda ipoteka kreditləri mexanizminin genişləndirilməsi məqsədilə Fondun Naxçıvan Filialı yaradılmış və filialın fəaliyyətə başlaması üçün lazımi tədbirlər görülmüşdür.

İl ərzində ipoteka kreditləri sisteminin səmərəli fəaliyyətinin təşkil edilməsi məqsədilə standartlaşdırılmış metodologyanın yaradılması, bazar infrastrukturunun inkişafı və göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin artırılması istiqamətində zəruri tədbirlər görüləsi davam etdirilmişdir.

Bu sahədə müvafiq beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və tətbiqi üçün beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq əlaqələri genişləndirilmiş və bir sıra istiqamətlərdə əhəmiyyətli texniki yardımalar cəlb edilmişdir.

Fondun fəaliyyəti, aparılmış təbliğat tədbirləri, ipoteka kreditlərinə artan tələb baza da bu maliyyə xidmətinin göstərilməsi sahəsində rəqabət mühitini gücləndirmiş, nəticədə il ərzində 20-dən artıq bank

tərəfindən ipoteka kreditlərinin verilməsi həyata keçirilmiş, o cümlədən bəzi banklar müştərilərə öz ipoteka kreditləşməsi proqramlarını da təklif etməyə başlamışdır. Bu isə öz növbəsində əhaliyə göstərilən xidmətin səviyyəsinin artırılmasına və bazarda rəqabət mühitinin formallaşmasına xidmət etmişdir.

Aparılmış məqsədyönlü tədbirlərin, dövlət vəsaiti hesabına verilən ipoteka kreditləri üzrə şərtlərin yumşaldılmasının, klassik ipoteka mexanizminin tətbiqi sayəsində 2007-ci ildə respublikada ipoteka bumu müşahidə edilmişdir.

6.2. İpoteka kreditlərinin verilməsi və yenidən maliyyələşdirilməsi

Dövr ərzində Azərbaycan Respublikası Milli Bankının müəyyən etdiyi müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən Fondun xətti ilə ümumi məbləği 62,4 mln. manat təşkil edən 1554 sayıda ipoteka krediti verilmişdir. Verilmiş kreditlərdən ümumi məbləği 45,4 mln. manat təşkil edən 1190 ipoteka krediti Fond tərəfindən yenidən maliyyələşdirilmişdir.

Dövr ərzində Fondun xətti ilə verilmiş ipoteka kreditlərinin orta məbləği 37,9 min manat, orta illik faiz dərəcəsi isə 6,22% təşkil etmişdir.

2007-ci il ərzində banklar tərəfindən verilmiş ipoteka kreditlərinin 6,6%-ni güzəştli ipoteka kreditləri təşkil etmişdir. Güzəştli ipoteka kreditləri üzrə maksimal faiz dərəcəsi 4%, kredit məbləği isə 35 000 manat təşkil etmişdir.

Cədvəl 14. İpoteka kreditləri üzrə orta göstəricilər

Göstərici	Orta	Minimal
Kredit məbləği, manat	37 864	5 260
Faiz dərəcəsi, %	6,22	3
Kreditin orta müddəti, ay	251	36
Aylıq annuitet, manat	268	51
Alınan mənzilin sahəsi, m ²	64,2	14
Alınan mənzilin 1 m ² qiyməti, manat	754	182
Alınan mənzilin dəyəri, manat	48 420	9293
Borcalanın aylıq geliri, manat	857	90
Tələb olunan orta gəlir, manat	348	66,3
Borcalanın orta yaş həddi, yaş	32	19

VI. MORTGAGE LENDING MECHANISM

6.1. Background

The Azerbaijan Mortgage Fund that was established by a Presidential Decree No.299 of September 16, 2005 at the National Bank of Azerbaijan in order to give an impetus to the development of the mortgage lending system, to establish a mortgage loan financing mechanism as well as to attract local and foreign investors, further expanded its operations in 2007.

An office of the Fund was established in Nakhchivan in order to enhance the mortgage lending mechanism in the regions and all necessary arrangements were made to launch the office into operation.

Measures were continued to develop a standardized methodology, support the development of the market infrastructure and improve the quality of services rendered with the overall purpose of ensuring effective operation of the mortgage lending system.

In this context, contacts and relations were established with international institutions and technical assistance was obtained in order to study and apply relevant international experiences and practices.

The Fund's operations, promotional campaigns and the growing demand for mortgage loans has served the purpose of strengthening the market competition for provision of this particular financial service. Consequently, over 20 banks granted mortgage loans during the year and some banks even started offering their own mortgage programs to customers. This, in

turn, helped increase the quality and level of services offered and form a competitive environment on the market.

As a result of the well-devised measures, mitigation of the terms and conditions of mortgage loans funded by the government and application of the classical mortgage mechanism, the country experienced a mortgage lending boom in 2007.

6.2. Issuance and refinancing of mortgage loans

During the reported period, the authorized credit institutions identified by the National Bank of Azerbaijan channeled 1554 mortgage loans of the Fund for a total amount of AZN62.4 mil. 1190 mortgage loans for a total worth of AZN45.4 mil were refinanced by the Fund.

The average mortgage loan channeled from the Fund during the reported period amounted to AZN37.9 thousand, with the average interest rate of 6.22% per annum.

Discounted mortgage loans/loans with privileged terms constituted 6.6% of the total mortgage loans granted by the banks during 2007. The maximum interest rate on such privileged loans made 4%, while the amount of the loan was AZN35 000.

In general, the average floor space of residences acquired using mortgage loans was 64.2 m², with the average price per square meter of AZN754.0, average cost of residence of AZN48.4 thousand, average

Table 14. Average indicators

Indicator	Average	Minimum
Loan amount, AZN	37 864	5 260
Interest rate, %	6,22	3
Average loan maturity, month	251	36
Monthly annuity, AZN	268	51
Floor space of apartment purchased, m ²	64,2	14
1 square meter price of apartment purchased, AZN	754	182
Cost of apartment purchased, AZN	48 420	9293
Borrower's monthly income, AZN	857	90
Required average income, AZN	348	66,3
Borrower's average age, year	32	19

İpoteka kreditləşməsi mexanizmi

Ümumilikdə, ipoteka kreditləri ilə alınan yaşayış sahələrinin orta sahəsi 64,2 m², 1 m²-nin orta qiyməti 754,0 manat, yaşayış sahəsinin orta dəyəri 48,4 min manat, ipoteka kreditləri üzrə orta aylıq annuitet ödənişi 268,0 manat, borcalanların orta yaşı həddi isə 32 yaş olmaqla, ümumilikdə borcalanların 70%-ni gənclər təşkil etmişdir.

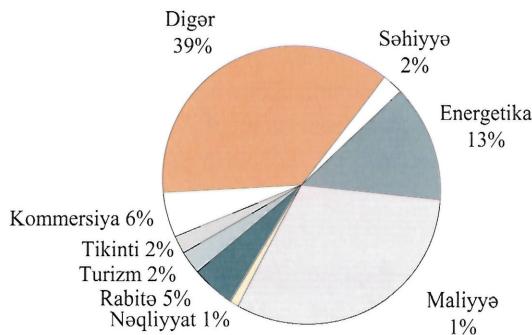
Dövr ərzində verilmiş kreditlərin 91,6%-i (58,5 mln. manat) Bakının, 2,8%-i (0,43 mln. manat) Sumqayıtın, 2,2%-i (0,34 mln. manat) Gəncənin, 3,4%-i isə (3,2 mln. manat) digər regionların payına düşmüştür.

6.3. Maarifləndirmə

2007-ci il ərzində əhali arasında ipoteka kreditləri üzrə maarifləndirmə işinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə AİF-in İctimaiyyətlə əlaqələr və maarifləndirmə şöbəsi yaradılmış, əhali ilə mütəmadi olaraq iş aparılmışdır.

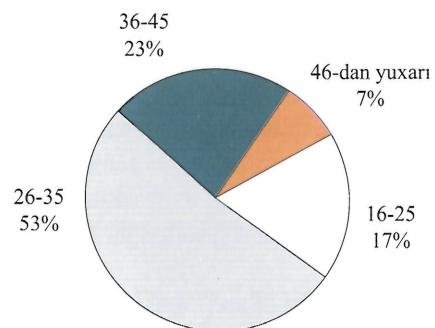
İpoteka kreditləşməsi sistemində baş verən dəyişiklikləri, yenilikləri əhaliyə birbaşa çatdırmaq məqsədilə kütləvi informasiya vasitələrinin imkanlarından istifadə olunmuşdur. Vətəndaşların suallarını daha əhatəli və operativ cavablandırmaq məqsədilə internet sahifələrində on-layn forumlar keçirilmişdir. Kütləvi informasiya vasitələrinən, vətəndaşlardan Fonda daxil olan müraciətlər operativ şəkildə cavablandırılmışdır.

Qrafik 47. Borcalanların fəaliyyət sahəsi

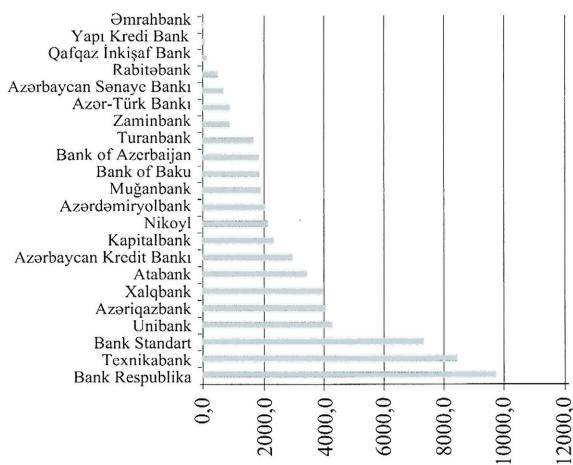

Fondun veb-səhifəsinin ingilis dilində fəaliyyət göstərməsi istiqamətində müvafiq tədbirlər görülmüşdür ki, bu da öz növbəsində Fondun fəaliyyətinə yerli və xarici investorların cəlb olunmasında köməklik göstərir.

Qrafik 48. Borcalanların yaşı həddi

Qrafik 49. İpoteka kreditlərinin banklar üzrə bölgüsü

Mortgage lending mechanism

monthly annuity on mortgage loans of AZN268.0, the average age of borrowers being 32. 70% of the borrowers were young people.

Baku accounted for 91.6% (AZN58.5 mil), Sumgait for 2.8% (AZN0.43 mil), Ganja for 2.2% (AZN0.34 mil) and other regions for 3.4% (AZN3.2 mil) of the total loans granted during the period.

6.3. Raising public awareness/Education of public

The AMF established a Public Relation and Education Department in order to raise public awareness on mortgage loans, which has been in regular contact with the public in 2007.

Mass media has been used broadly to directly inform the public about the changes and innovations in the mortgage lending system. Online forums were conducted on the web-site to provide more comprehensive and efficient replies to frequently asked questions. All questions and queries received by the Fund from the mass media and individuals were answered as quickly as practicable.

Actions were taken to launch the English language version of the Fund's web-site, which should help attract local and foreign investor assistance to support the Fund's operations.

Chart 48. Age groups of borrowers

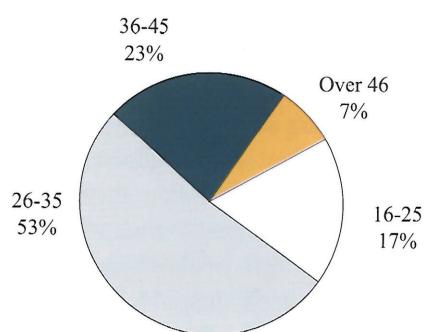

Chart 49. Breakdown of mortgage loans by banks

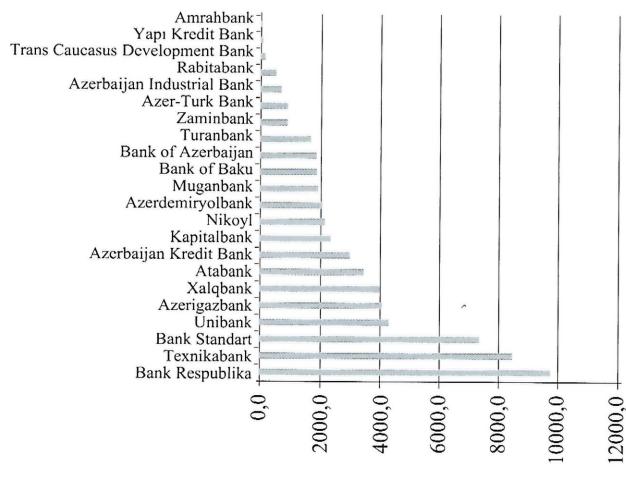
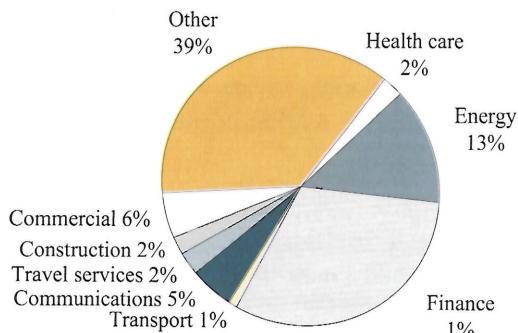

Chart 47. Line of business of borrowers

VII. ÖDƏNİŞ SİSTEMLƏRİ, İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI

7.1. Elektron ödəniş sisteminin inkişafı

Qanunvericiliyə müvafiq olaraq Milli Bankın əsas məqsədlərindən biri ödəniş sistemlərinin sabit fəaliyyətinin və inkişafının təmin edilməsidir. Bu məqsədlərə nail olmaq üçün ödəniş sistemlərinin sabit və fasıləsiz istismarının təşkil edilməsi, beynəlxalq aləmdə bu istiqamətdə baş verən meyllər nəzərə alınmaqla onun inkişaf etdirilməsi və təkmilləşdirilməsi 2007-ci ildə də diqqət mərkəzində olmuşdur.

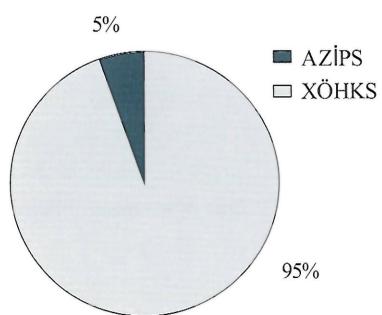
Ödəniş sisteminin arxitekturasının birinci mühüm elementi olan Real Vaxt Rejimində Banklararası Hesablaşmalar Sisteminin (AZİPS) təkmilləşdirilməsi çərçivəsində 2007-ci ildə sistemin əsas və ehtiyat mərkəzində yerləşən serverləri arasında real vaxt rejimində informasiya mübadiləsi mexanizmi yaradılmışdır. Bu mexanizm füvqəladə hallarda ödəniş sistemlərinin fasıləsiz fəaliyyətini təmin etmək imkanı verəcəkdir. Ölkədə fəaliyyət göstərən kart prosessinq mərkəzləri ilə AZİPS sistemi arasında interfeys yaradılmış, kart ödənişləri üzrə hesablaşmaların bankların Milli Bankdakı vəsaitləri hesabına sona çatdırılması təmin edilmişdir. 2001-ci ildən fəaliyyət göstərən AZİPS sisteminin 46 (kommersiya bankları 43, AMB, bank olmayan Aqrarkredit birligi, Baş Dövlət Xəzinədarlığı) iştirakçısı vardır.

Ödəniş sisteminin arxitekturasının ikinci mühüm elementi olan Xırda Ödənişlər üzrə Hesablaşma Klirinq Sisteminin (XÖHKS) təkmilləşdirilməsi çərçivəsində 2007-ci ildə onun texniki platforması dəyişdirilmiş və Verilənlər Bazasını İdarəetmə Sisteminin yeni versiyası tətbiq edilmişdir. Bu dəyişiklik XÖHKS-in sabit və etibarlı istismarının təmin edilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Vergi, gömrük və digər hökumət qurumlarının ödəniş sistemləri infrastrukturuna texnoloji integrasiyasının tamamlanması, eyni zamanda xəzine əməliyyatlarının avtomatlaşdırılması, bündə gəlirlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada birbaşa vahid hesaba daxil olması və xəzinədarlığın informasiya idarəetmə sistemində avtomatik uçota alınması məqsədilə XÖHKS sistemində yeni funksional imkanlar yaradılmış, normativ me-

todoloji baza yeniləşdirilmişdir. Maliyyə Nazirliyinin Baş Dövlət Xəzinədarlığı XÖHKS sisteminə qoşulmuşdur. 2002-ci ildən fəaliyyət göstərən XÖHKS sisteminin 49 (kommersiya bankları 45, AMB, İpoteka Fondu, Baş Dövlət Xəzinədarlığı, bank olmayan Aqrarkredit birligi, Baş Dövlət Xəzinədarlığı) iştirakçısı vardır.

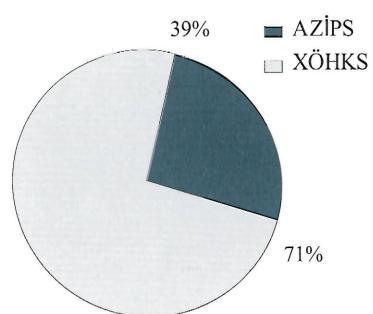
2007-ci ilin nəticələrinə əsasən ödəniş sistemləri üzrə sənəd dövriyyəsinin ümumi həcmindəki payına görə XÖHKS - 5%, AZİPS - 95% təşkil etmişdir.

Qrafik 50. 2007-ci il sənəd dövriyyəsinin sayı üzrə AZİPS və XÖHKS sistemlərinin malik olduğu xüsusi çəki

Ödəniş sənədlərinin sayına görə isə XÖHKS-ün xüsusi çəkisi 71%, AZİPS -in xüsusi çəkisi isə 29% olmuşdur.

Qrafik 51. 2007-ci il sənəd dövriyyəsinin həcmi üzrə AZİPS və XÖHKS sistemlərinin malik olduğu xüsusi çəki

VII. PAYMENT SYSTEMS, INFORMATION TECHNOLOGIES

7.1. Development of the electronic payment system

Pursuant to the existing laws, one of the primary objectives the National Bank is charged with is to ensure that payment systems operate stably and develop. To this end, the National Bank continually focused on promoting and encouraging stable and undisrupted operation of payment systems and their development and improvement in accordance with the latest developments and innovations across the globe.

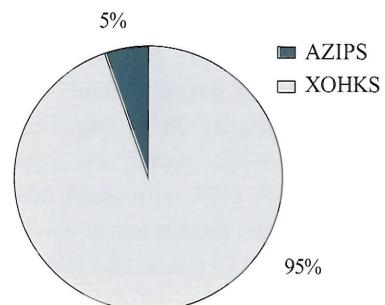
Under the project of upgrading the Real Time Interbank Settlement System (AZIPS), which represents the first important element of the payment system architecture, a mechanism for real time data exchange was installed between the main and alternate sites of the system in 2007. This mechanism will allow for ensuring continual operation of the payment systems in emergencies. An interface was built that connects the card processing centers operating in the country and AZIPS and settlements on card payments are completed through banks' accounts with the National Bank. AZIPS that has been in operation since 2001 has 46 members (43 commercial banks, NBA, non-ban Agrarkredit Union, and Chief State Treasury).

Under the project of upgrading the Gross Settlement and Clearing System (XOHKS), which is the second significant element of the payment system's architecture, its hardware was replaced and a new version of the database management system was introduced. This modification is very important in terms of ensuring stable and reliable operation of the XOHKS. The XOHKS system has been supplemented with new functional options and its normative and methodological framework has been renewed in order to complete the technological integration of the tax, customs and other governmental entities into the payment systems infrastructure, as well as to automate treasury operations, include budgetary revenues to a single account in a centralized manner for automatic accounting in the treasury's information management

system. The Finance Ministry's Chief State Treasury has been connected to the XOHKS system. The XOHKS system that has been in operation since 2002 has 49 participants (45 commercial banks, NBA, Mortgage Fund, Chief State Treasury, non-bank Agrarkredit union).

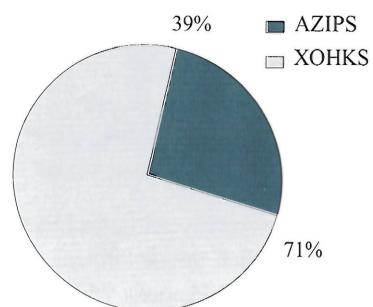
As of the end of 2007, XOHKS accounted for 5% and AZIPS for 95% of the total document flow of the payment systems.

Chart 50. Shares of AZIPS and XOHKS systems in the total number of documents in 2007

In terms of the number of payment documents, XOHKS had a share of 71%, while AZIPS 29%.

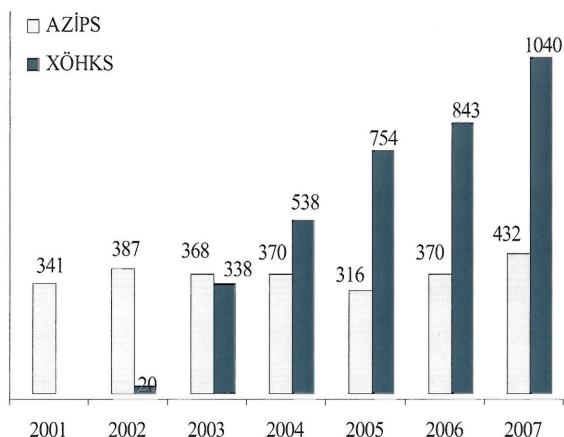
Chart 51. Shares of AZIPS and XOHKS systems in the total document flow in 2007

Ödəniş sistemləri, informasiya texnologiyaları

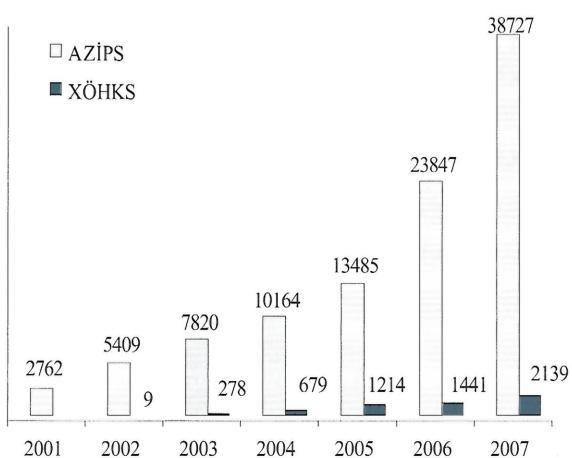
Bütövlükdə, 2007-ci il ərzində ölkə iqtisadiyyatının inkişafı tendensiyalarına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının ödəniş sistemlərində həyata keçirilən nağdsız ödənişlərin həcmində və sayında da yüksək artımlar müşahidə edilmişdir.

Qrafik 52. AZİPS və XÖHKS üzrə ödəniş sənədlərinin sayı, min ədəd

Belə ki, AZİPS sistemində sənəd sayı 2006-ci il ilə müqayisədə 16,8% (62 min ədəd) artaraq 432 min ədəd, ödənişlərin ümumi həcmi isə 62,5% (14880 mln. manat) artaraq 38727 mln. manat olmuşdur. XÖHKS sistemində sənəd sayı keçən il ilə müqayisədə 23,4% (197 min ədəd) artaraq 1040 min ədəd, ödənişlərin ümumi həcmi isə 48,5% (698 mln. manat) artaraq 2139 mln. manat olmuşdur.

Qrafik 53. AZİPS və XÖHKS üzrə ödənişlərin ümumi həcmi, mln. manat

2007-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 dekabr 2004-cü il tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin inkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlet Programı"

çərçivəsində vahid elektron ödəniş məkanının yaradılması, elektron ödəniş sistemlərinin imkanlarından daha effektli istifadə edilməsi istiqamətində layihələrin həyata keçirilməsi davam etdirilmişdir.

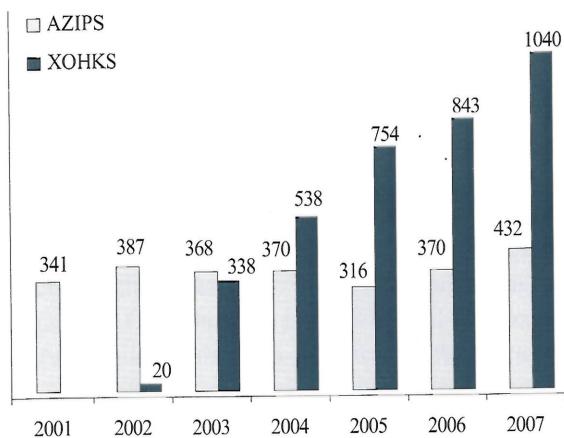
Ötən il elektron ödəniş sistemləri vasitəsilə communal xidməti haqlarının toplanmasının təmin edilməsi və bununla communal xidməti müəssisələrinin ödəniş sistemləri infrastrukturuna texnoloji integrasiyasının təmin edilməsi məqsədi daşıyan communal ödəniş haqlarının yiğimi üzrə Mərkəzləşdirilmiş İnformasiya Sisteminin (KÖMİS) yaradılması işləri sürətləndirilmiş və sistemin 2008-ci ildə istismara verilecəyi gözlənilir. Yaradılacaq sistem vasitəsilə hər bir abonent özünü ən yaxın olan bank və ya poçt şöbəsində communal xidməti üzrə borcu barədə tam informasiya almaq və ödənişini istər nağd yolla, istərsə də nağdsız ödəniş alətləri ilə həyata keçirmək imkanı qazanacaqdır. Eyni zamanda, müştərilər Internet Banking xidmətindən istifadə etməklə communal xidmətləri üzrə borcları haqqında geniş informasiya almaq və ödənişlərini aparmaq imkanına malik olacaqlar.

Ödəniş sistemlərinin coğrafi əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, regionlara istiqamətləndirilməsi, eyni zamanda təsərrüfat subyektlərinin və ev təsərrüfatlarının maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının daha da artırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi ilə birlikdə "Azərpoç" layihəsinin reallaşdırılması davam etmişdir. Layihə üzrə işlər başa çatdıqdan sonra "Azərpoç" DM-in 1200-dən çox poçt şöbələri vasitəsi ilə əhaliyə ənənəvi poçt xidmətləri ilə yanaşı maliyyə xidmətlərinin (ödənişlərin həyata keçirilməsi, communal xidməti haqlarının toplanması, əhalidən depozitlərin cəlb edilməsi və plastik kartlarla xırda kreditləşdirmənin həyata keçirilməsi və s.) də göstərilməsi mümkün olacaqdır. Əhalidən KÖMİS sistemi vasitəsilə communal xidmət haqlarının qəbulu üçün "Azərpoç" DM-in filial və şöbələrinin "AzDataCom" telekommunikasiya şəbəkəsinə qoşulması da nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikasında ödəniş sistemlərinin daha da inkişaf etdirilməsini, iqtisadi fəaliyyət göstərən şəxslərin və əhalinin elektron ödəniş sistemlərinin imkanlarından daha fəal istifadə olunmasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən 22 noyabr 2005-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında ödəniş sistemlərinin tek milətədirilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" Sərəncamın icrası çərçivəsində görülən işlər nəticəsində 2007-ci il üzrə

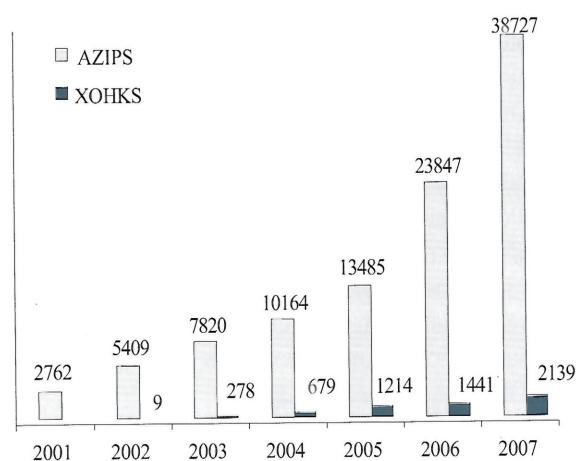
In general, along the lines of the country's economic development trend in 2007, the amount and number of non-cash payments executed by the payment systems of the Republic of Azerbaijan also showed substantial growth.

Chart 52. Number of payment documents in AZIPS and XOHKS (thousand pcs.)

Thus, the number of documents in the AZIPS system reached 432 million by having increased 16.8% (62 thousand pcs.) against the year 2006 level, while the total amount of payments made AZN38727 mil through an increase of 62.5% (AZN14880 mil). The number of documents in the XOHKS system made 1040 thousand pieces by having increased 23.4% (197 thousand pieces) against the last year, while the total amount of payments made AZN2139 mil by having increased 48.5% (AZN698 mil).

Chart 53. Amount of payments in AZIPS and XOHKS (AZN mil)

In 2007, measures were continued under the "State Program for 2005-2007 for development of the

National Payment System in Azerbaijan Republic" approved by Presidential Decree of December 9, 2004 to develop a uniform/single electronic payment system and to implement projects designed to ensure more effective utilization of electronic payment systems.

Last year, measures were accelerated to set up the Centralized Information System for Utility Bill Collection (CISUBC) that serves the purpose of ensuring collection of utility service bills by electronic payment systems and completing the technological integration of utility providers into the payment system infrastructure. The system is expected to be commissioned in 2008. This system is expected to enable any user to obtain complete information about his utility bills at the nearest bank or mail office and make necessary payments either in cash or by wire. Also, users would be able to use the Internet Banking service to collect information about their utility bills and make payments.

Implementation of the Azerpost project was continued in collaboration with the Ministry of Communication and Information Technologies of Azerbaijan Republic, which is designed to expand the geographical scope and regional coverage of the payment systems as well as to improve access of households and economic entities to financial services. When the project is completed, over 1200 post offices of Azerpost State Enterprise will be available to customers for provision of financial services in addition to traditional mailing services (payments, collection of utility bills, deposit taking and small-scale plastic card lending, etc.). Azerpost's branch offices and divisions are expected to connect to AzDataCom telecommunication network for collection of utility bills via the CISUBC system.

As a result of activities conducted under the Presidential Decree of November 22, 2005 "On additional measures to improve the payment systems in the Republic of Azerbaijan" that was aimed at further improving the payment systems and ensuring more active utilization of the electronic payment systems by business entities and individuals in the Republic of Azerbaijan, the number of POS-terminals installed at bank branch offices, retail trade and service entities in 2007 amounted to 5297 units having increased by 159% (3244 units) against the last year, the number of transactions increased by 68% (397 thousand) thereby totaling to 981 thousand, while their value enhanced by 68.3% (AZN138 mil) thus amounting to AZN341 mil.

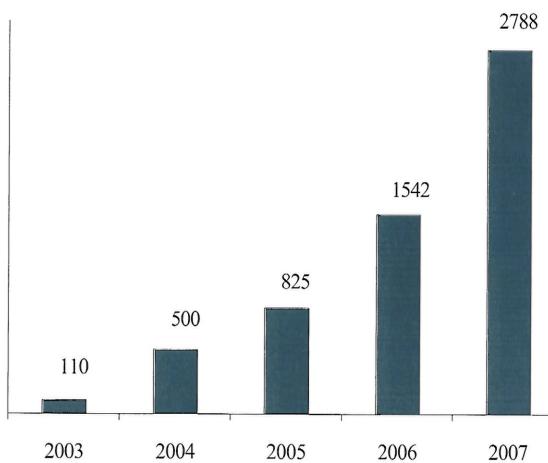
Ödəniş sistemləri, informasiya texnologiyaları

Ölkə ərazisində bank filiallarında, pərakəndə ticarət və xidmət müəssisələrində quraşdırılmış POS-terminalların sayı keçən illə müqayisədə 159% (3244 ədəd) artaraq 5297 ədəd, əməliyyatların sayı 68% (397 min) artaraq 981 min ədəd, əməliyyatların həcmi 68.3% (138 mln. manat) artaraq 341 mln. manat təşkil etmişdir.

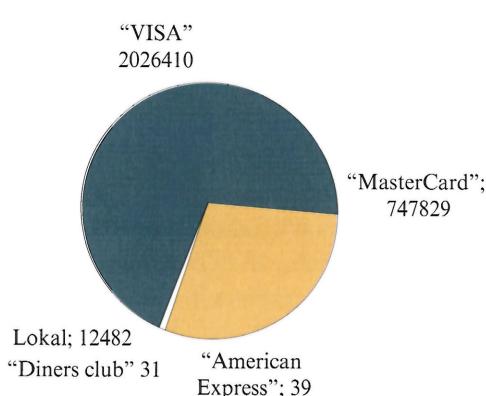
2007-ci il üzrə ölkə ərazisində bankomatların sayı keçən illə müqayisədə 23% (243 ədəd) artaraq 1316 ədəd, əməliyyatların sayı 157,9% (10673 min) artaraq 29100 min ədəd, əməliyyatların həcmi 75.3% (972 mln. manat) artaraq 2262 mln. manat təşkil etmişdir.

İl ərzində ölkə ərazisində kart emissiya edən bankların sayı 34, kart sahiblərinin sayı 2,6 mln. nəfər, kartların sayı 2.78 mln. ədədə çatmışdır.

Qrafik 54. Dövriyyədə olan plastik kartların sayı, min ədəd

Qrafik 55. Dövriyyədə olan ödəniş kartlarının növləri üzrə bölgüsü

Dövlət başçısının müvafiq sərəncamına uyğun olaraq dövlət bütçəsində maliyyələşdirilən təşkilatlarda,

habelə dövlət müəssisələrində və səhmlərinin nəzarət zərfi dövlət məxsus olan səhmdar cəmiyyətlərində əmək haqlarının ödəniş kartları ilə ödənilməsi təmin edilmişdir.

7.2. İformasiya texnologiyalarının inkişafı

Hər il olduğu kimi 2007-ci ildə də Milli Bankda inforasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi, mövcud inforasiya sistemlərinin sabit və davamlı fəaliyyətinin təmin edilməsi və avtomatlaşdırmanın kənar qalan sahələrin avtomatlaşdırılması Milli Bankın diqqət mərkəzində olmuşdur.

2007-ci ildə Milli Bankda avtomatlaşdırılmış inforasiya sistemlərinin təminatı və təkmilləşdirilməsi sahəsində mühüm işlər həyata keçirilmişdir. Bu sahədə həyata keçirilən tədbirlərin reallaşdırılması nəticəsində Baş Mühasibat Sisteminin, Avtomatlaşdırılmış Bank Statistika Hesabatı Sisteminin, Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reystri Sisteminin, Milli Bankın internet səhifəsinin, daxili yazılmalar və lokal şəbəkə sistemlərinin etibarlı və fasiləsiz fəaliyyəti mövcud normativ-metodoloji sənədlərə uyğun olaraq təmin edilmişdir.

İnformasiya texnologiyaları sahəsində son illərdə beynəlxalq aləmdə gedən inkişaf tendensiyasına uyğun olaraq Milli Bankda fəaliyyət göstərən uçot və maliyyə sahələrini əhatə edən avtomatlaşdırılmış inforasiya sistemlərinin inkişaf etdirilməsi və təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədar həyata keçirilən ən mühüm layihələrdən biri olan Baş Mühasibat Sisteminin yeni versiyasının yaradılmasına başlanılmışdır. Baş Mühasibat Sisteminin altı ildən artıq bir müddətde istismarda olan modullarının funksionallığının artırılması və inkişaf etdirilməsi, eyni zamanda sistemin mənəvi və maddi cəhətdən köhnəlməsi ilə əlaqədar olaraq sistemin beynəlxalq standartlara cavab verən yeni versiyasının yaradılmasına zərurət yaranmışdır. Bu məqsədlə 2007-ci ildə Qanunvericiliyə uyğun olaraq beynəlxalq aləmdə böyük maraq doğuran tender prosedurları həyata keçirilmişdir. Keçirilmiş diqqətli, uzun müddətli və mürəkkəb tender prosedurları nəticəsində dünyada geniş miqyasda tətbiq olunan (500-dən çox bankda, bunlardan 13 mərkəzi bank) "Temenos" şirkətinin T-24 texnoloji məhsulu seçilmiş və Milli Bankda tətbiqinə başlanılmışdır.

Milli Bankda mövcud inforasiya texnologiyalarının idarəedilməsinin, təhlükəsizliyinin və auditinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması Milli Bankın əsas hədəflərindəndir. 2007-ci ildə bu məqsədlə

The number of ATM's installed across the country in 2007 amounted to 1316 units by having increased 23% (243 units) against the last year, the number of transactions increased by 157.9% (10673 thousand) thus totaling to 29100 thousand and their value grew by 75.3% (AZN972 mil) thereby amounting to AZN2262 mil.

The number of banks issuing cards reached 34, the number of card holders 2.6 million individuals and the number of cards 2.78 million pieces during the year.

Chart 54. Number of plastic cards in circulation (thousand pieces)

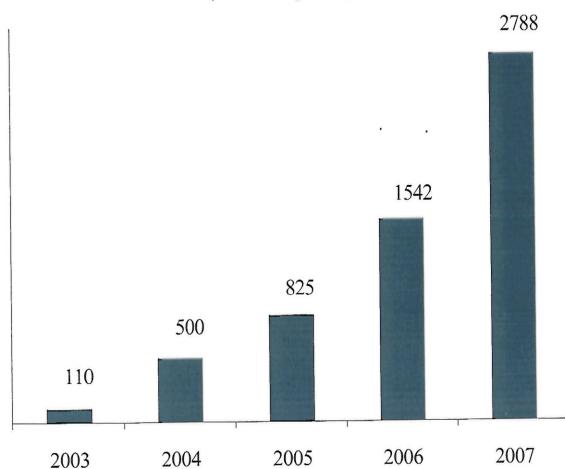
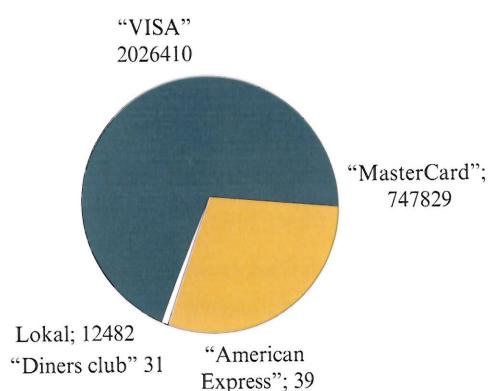

Chart 55. Breakdown of plastic cards in circulation by type

Pursuant to the relevant Presidential Decree, salaries are paid at the state budget-funded organizations, as well as state-owned enterprises and government-controlled joint-stock companies using payment cards.

7.2. Development of information technologies

As in the previous years, in 2007 the National Bank focused on developing its information technologies, ensuring stable and continuous operation of the existing information systems and automating unautomated areas.

In 2007, the National Bank took some significant steps to support and improve the automated information systems, which resulted in reliable and undisrupted operation of the General Ledger System, Automated Bank Statistical Reporting System, Centralized Credit Registry System, National Bank's web-site, internal communications and local network systems in accordance with the existing regulatory and methodological documents.

Given the latest trends of information technologies, one of the most important projects implemented at the National Bank in terms of developing and improving the automated information systems that covered the accounting and financial areas of the National Bank was the development of the new/upgraded version of the General Ledger System. The increase and development of functionality of the General Ledger System's modules that have been in operation for over six years as well as the moral and physical ageing of the system required development of a new version of the system meeting international standards. To this end, in 2007 bidding procedures were carried out in accordance with the existing laws that gave rise to major interests around the world. As a result of the careful, lengthy and sophisticated bidding procedures, the T-24 product by Temenos (used by over 500 banks, including 13 central banks) was selected and introduced at the National Bank.

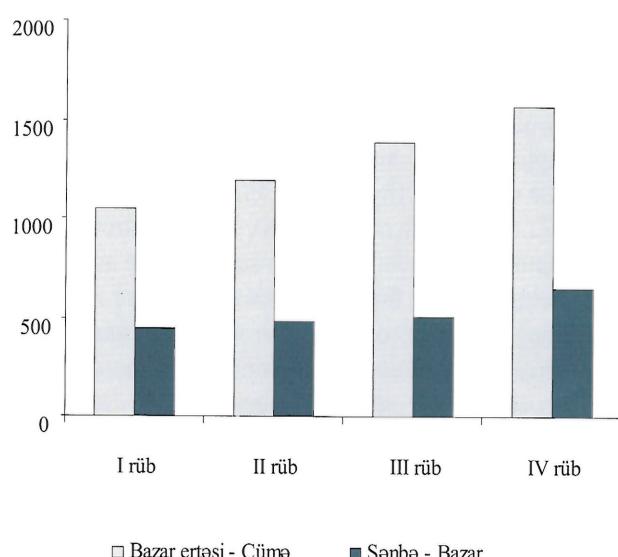
Improving the National Bank's existing information technology management, security and auditing into compliance with international standards and practices is one of the priority goals of the National Bank. In 2007, to this effect, the NBA started introducing Cobit 4.0 standards. Cobit 4.0 standards, in addition to being used by financial institutions in the world's leading countries, combine the most effective standardized procedures of information technologies. Thus, Cobit 4.0 standards consist of 4 domains: Planning and Organization; Monitoring and Evaluation; Supply and Support; Acquisition and Application, and 34 technological processes. Cobit standards cover a range of important issues such as

AMB-də Cobit 4.0 standartlarının tətbiqinə başlanılmışdır. Cobit 4.0 standartları dünyanın ən qabaqcıl ölkələrində fəaliyyət göstəren maliyyə institutlarında tətbiq edilməklə yanaşı özündə informasiya texnologiyalarına dair ən mükəmməl standartlaşmış prosedurları birləşdirir. Belə ki, Cobit 4.0 standartları 4 - Planlaşdırma və təşkil, Monitoring və qiymətləndirmə, Təchizat və dəstək, Əldə etmə və tətbiq domenlərindən və 34 texnoloji prosesdən ibarətdir. Cobit standartları informasiya texnologiyalarının, onun təhlükəsizliyinin idarəedilməsi və auditinin aparılması planlaşdırılması, qiymətləndirilməsi, mövcud texnoloji risklərin idarəedilməsi və s. kimi bir çox mühüm məsələləri özündə əks etdirir.

"2002-2005-ci illər üzrə bank sisteminin inkişaf strategiyası" çərçivəsində 2004-cü ildə Milli Bankda yaradılmış və istismara verilmişdir. Bu sistemin fəaliyyəti neticəsində bank sisteminde kredit alan fiziki və hüquqi şəxslərin reyestrinin aparılması təmin edilmiş və banklara mərkəzləşdirilmiş məlumatlar bazasından kredit alanlar haqqında məlumatların on-line rejimde əldə edilməsi imkanı yaradılmışdır. 2007-ci ildə Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reystri Sistemi (MKRS) istifadəçilərin sistemdən istifadə imkanlarının artırılması, sistemin funksionallığının genişləndirilməsi məqsədilə MKRS-in texniki platformasında və program kompleksində modernləşdirmə işləri həyata keçirilmiş və banklardan daxil olan sorğuların avtomatlaşdırılması təmin edilmişdir.

Ötən il 2001-ci ildən müasir standartlara cavab verən şəbəkə avadanlıqları bazasında yaradılmış və istismara verilmiş Milli Bankın lokal şəbəkə sistemində

Qrafik 56. Internet səhifəyə gündəlik olaraq daxil olan istifadəçilərin sayının orta miqdarı

fəaliyyət göstərən ödəniş və informasiya sistemlərinin etibarlı və təhlükəsiz fəaliyyətləri təmin edilmişdir. Milli Bankın mövcud lokal şəbəkə sisteminin təkmilləşdirilməsi məqsədilə beynəlxalq təcrübəyə əsasla naraq lokal şəbəkə istifadəçiləri üçün "File Server" sistemi yaradılmış və SendMail serveri yenilənmişdir. Daxili yazışmalar sisteminin imkanlarını inkişaf etdirmək məqsədilə Milli Bankın əməkdaşlarına öz daxili poçtunun Milli Bankdan kənardan internet vasitəsi ilə idarə edilməsi imkanını yaratmaq üçün "Webmail" funksionallığı təşkil edilmişdir.

Milli Bankın internet səhifəsi (www.nba.az) yeni konsepsiya əsasında yenidən hazırlanmış, internet səhifəsi daha mükəmməl dizaynda və təhlükəsizlik qaydalarına cavab verən Oracle platforması əsasında yaradılmışdır. Səhifədə Milli Bankın statistik, analitik və digər məlumatlarının operativ olaraq azərbaycan və ingilis dillərində yerləşdirilməsi və mütəmadi olaraq yenilənməsi təmin edilmişdir.

Qrafik 57. İnternet səhifəyə daxil olan istifadəçilərin ölkə mənsubiyəti

2007-ci ildə Milli Bankda avtomatlaşdırmadan kənar qalan sahələrin avtomatlaşdırılması ən mühüm məsələlərdən olmuşdur. Belə ki, bu istiqamətdə görülən işlərin davamı olaraq kağız daşıyıcılarından elektron daşıyıcılara keçirilməsi və sənəd dövriyyəsinin avtomatlaşdırılması məqsədilə müasir standartlara cavab verən Elektron Kargızarlıq Sisteminin (EKS) yaradılması layihəsinə başlanılmışdır. Bu layihənin reallaşdırılması ilə əlaqədar olaraq beynəlxalq aləmdə ən qabaqcıl texnoloji məhsullardan olan

information technology and their security management, audit planning, evaluation, management of existing technological risks and other issues.

Under the "2002-2005 banking system development strategy", the Centralized Credit Registry System was established and put in operation at the National Bank in 2004. This system allowed for keeping a register of individual and corporate borrowers and enabled the banks to access the online database on borrowers. In 2007, CCRS's hardware and software complex was modernized and bank queries were automated in order to enhance the accessibility and expand the functionality of the Centralized Credit Registry System (CCRS).

Reliable and secure operation of the payment and information systems operating within the National Bank's local network system was ensured, which was established and commissioned based on the state-of-the-art network hardware. A File Server system was set up and a SendMail server was upgraded for the local network users based on the best international practices in order to improve the National Bank's existing local network system. In order to enhance the capabilities of the internal communications/correspondence system, a Webmail functionality was established that enabled the National Bank's employees to access their e-mails outside the National Bank using the Internet.

The National Bank's web-site (www.nba.az) was reconstructed based on a new concept and redesigned based on the Oracle platform, with modern design and security features. The web-site posts and regular-

ly updates the National Bank's statistical, analytical and other data and information in Azerbaijani and English.

Chart 57. Countries of origin of web-site users

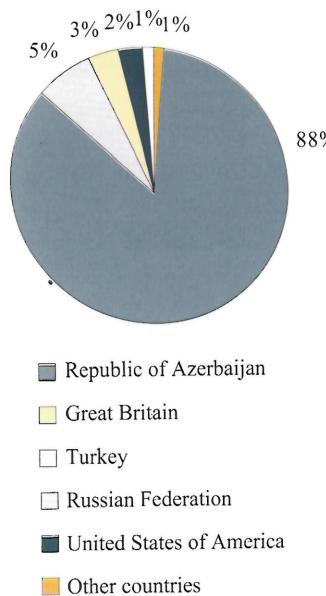
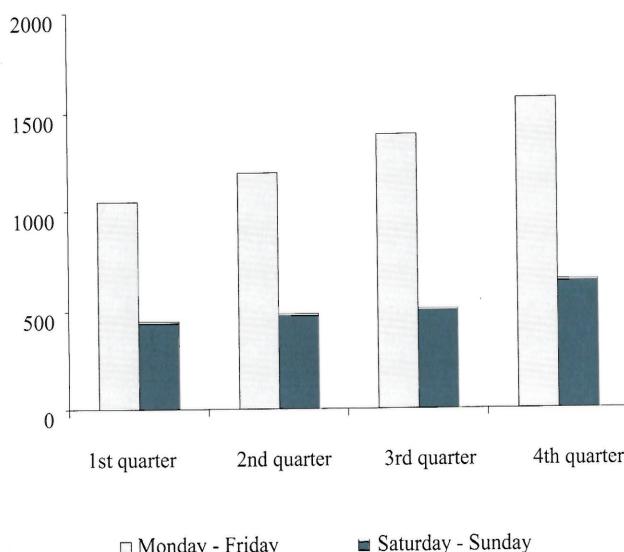

Chart 56. Average daily count of web-site entries

Automation of unautomated areas of the National Bank's operations was a priority issue in 2007. Thus, a state-of-the-art Electronic Paperwork/Clerical System (EP/CS) project was launched in order to move from paper carriers to electronic medium and to automate the document flows in continuation of the works that had been already done to this effect. As a tool to support the implementation of the project the world's lead technological product, Documentum, was selected. The Documentum software package is one of the world's leading systems in the area of document automation, secure filing and document turnover exchange by instances. As a result of the establishment and commissioning of this system at the National Bank the process of integration to the Electronic Government project will be intensified.

In addition to the development and constant upgrade of information technologies at the NBA, as was the case in the previous years, in 2007 the National Bank provided commercial banks with relevant technical assistance in this regard. Thus, in line with the implementation of the "State Program for Development of the National Payment System in the Republic of Azerbaijan for 2005-2007", reports collected from banks were reviewed and analyzed and

Ödəniş sistemləri, informasiya texnologiyaları

"Documentum" program kompleksi seçilmiştir. "Documentum" program kompleksi sənədlərin avtomatlaşdırılması, onların təhlükəsizlik qaydalarına uyğun olaraq arxivinin aparılması və sənəd dövriyyəsinin instansiyalar üzrə mübadiləsinin yaradılması sahəsində dünyada mövcud olan ən qabaqcıl sistemlərdəndir. Bu sistemin Milli Bankda yaradılması və tam olaraq istismara verilməsi nəticəsində intensiv olaraq Elektron-Hökumət layihəsinə integrasiya prosesi həyata keçiriləcəkdir.

AMB-də informasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi və daim aktuallaşdırılması ilə yanaşı hər il olduğu kimi 2007-ci ildə də Milli Bank tərəfindən kommersiya banklarına bu sahədə müvafiq metodoloji yardımçılar göstərilmişdir. Belə ki, 2005-2007-ci illər

üzrə strateji dövrə "Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin inkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Programı"nın icrasının təmin edilməsi ilə əlaqədar olaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bankların daxili informasiya sistemlərinin daha da inkişaf etdirilməsi və korporativ idarəetmə standartlarına, həmçinin "Banklarda informasiya texnologiyalarının tətbiqi Qaydaları"na uyğunlaşdırılması məqsədilə banklardan toplanılmış hesabatlar əsasında təhlil işləri aparılmış və mütəmadi olaraq banklara metodoloji yardımçılar göstərilmişdir. Bu sahədə aparılan işlərin nəticəsində 44 kommersiya bankının daxili informasiya sistemləri mövcud normativ-metodoloji qaydalara uyğun olaraq inkişaf etdirilmişdir.

banks were regularly provided with technical and methodological assistance in order to ensure that the internal information systems of banks operating in Azerbaijan Republic are further developed and brought into compliance with the corporate governance standards and the provisions of the "Regulation

for application of information technologies in banks". As a result of these activities, the internal information systems of 44 commercial banks were developed in accordance with the existing regulatory and methodological procedures and rules.

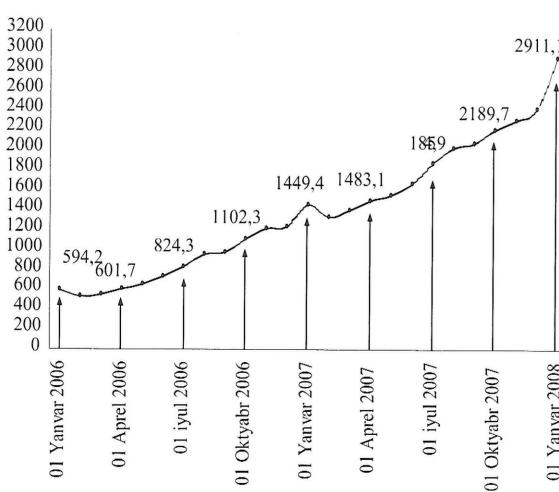
VIII. NAĞD PUL DÖVRİYYƏSİ

8.1. Nağd pul dövriyyəsinin tənzimlənməsi

2007-ci ildə ölkədə uğurla reallaşdırılan iqtisadi modernizasiya strategiyası nəticəsində surətli iqtisadi inkişaf, aparılan güclü sosial siyaset və bütçə xərc-lərinin artımı şəraitində Milli Bankın nağd pul dövriyyəsi sahəsində əsas vəzifəsi iqtisadiyyatın nağd pula olan tələbatının tam, dolğun ödənilməsi və növbəti illər üçün nağd pul nişanlarına dinamik artan tələbatın strukturunun və həcmının optimal planlaşdırılması olmuşdur.

2007-ci il əvvəlki illərdə olduğu kimi nağd pula olan yüksək tələbatla xarakterizə olunmuşdur. İlin sonunda dövriyyədə olan nağd pulun kütləsi 2006-ci ilin sonuna nisbətən 2 dəfə (1,462 mlrd. manat) artaraq, 2,9 mlrd. manata çatmışdır. İl ərzində 207 mln. manat (21 mln. ədəd) yararsız pul nişanları dövriyyədən çıxarılmışdır.

Qrafik 58. 2005-2007-ci illərdə dövriyyədəki nağd pulun dinamikası (hər rübün əvvəlinə), mln. manat

2007-ci ildə yüksək tempdə inkişaf edən ölkə iqtisadiyyatının nağd pula olan tələbatı Milli Bank tərəfindən tam və vaxtında ödənilmiş, nağd pul üzrə müvafiq strateji ehtiyatlar yaradılmış və onların yerləşdirilməsi təmin edilmişdir.

Milli Bank tərəfindən 2008-2010-cu illər üçün ölkə

iqtisadiyyatının və bəyan olunmuş "Tədavüldə təmiz pul siyasəti"nin parametrləri də nəzərə alınaraq nağd pula olan tələbat beynəlxalq standartlara uyğun olan model əsasında müəyyənləşdirilmiş və qabaqlayıcı tədbirlər görülrək yeni pul sıfarişləri verilmişdir.

Denominasiya ilə əlaqədar 2007-ci il ərzində dövriyyədən köhnə nümunəli pul nişanlarının çıxarılması və yeniləri ilə əvəz olunması davam etmişdir. İl ərzində 50,1 mlrd. manat köhnə nümunəli pul nişanları tədavüldən çıxarılmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında pul nişanlarının nominal dəyərinin və qiymətlər miqyasının dəyişdirilməsi (denominasiyası) haqqında" 2005-ci il 7 fevral tarixli Fərmanının icrası ilə əlaqədar Nazirlər Kabinetini tərəfindən "Tədavüldən çıxarılmış pul nişanlarının məhv edilməsi Qaydaları" təsdiq olunmuşdur. Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamına əsasən tədavüldən çıxarılmış köhnə nümunəli pul nişanlarının məhv edilməsi üzrə Dövlət Komissiyası yaradılmış, 2007-ci ilin sonlarından etibarən Dövlət Komissiyası məhvətmə proseslərinə başlanılmışdır. Pul nişanlarının yenidən sayılaraq məhv edilməsi məqsədilə müasir əskinas çeşidləyici və məhv etmə sistemləri yaradılmışdır.

8.2. Xəzinənin yenidən qurulması

Xəzinənin modernizasiyası baxımından 2007-ci il əvvəlki illərdə başlanmış proseslərin davamı və yekunlaşdırılması ilə xarakterizə olunur.

2007-ci ildə dövriyyədəki nağd pul kütləsinin dinamik artımı xəzinə infrastrukturunda da nağd pulla əməliyyatların artımına səbəb olmuşdur. Bu isə öz növbəsində həm kassa əməliyyatlarının, həm də "təmiz pul" siyasətinin təmin edilməsi şəraitində pulların təkrar dövriyyə üçün hazırlanması işlerinin intensivləşməsində özünü bürüzə vermişdir.

Nağd pulun səmərəli idarə edilməsi və əlavə saxlancaq potensialının yaradılması üçün dislokasiya planına uyğun olaraq regional ərazi idarələri üçün müasir standartlara cavab verən yeni inzibati binaların tikintisinə başlanılmışdır.

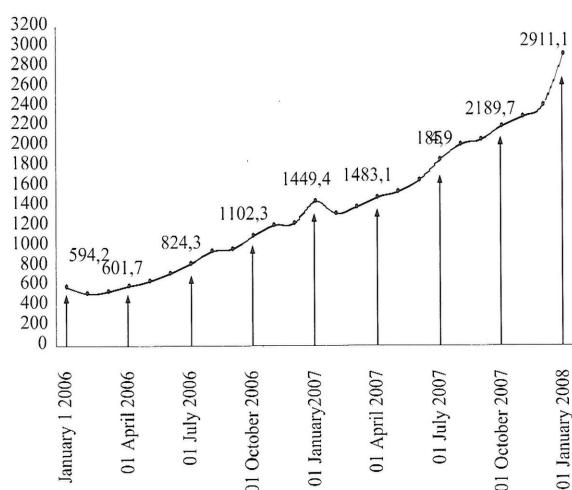
VIII. CASH CIRCULATION

8.1. Regulation of cash circulation

In an environment of rapid economic development, strong social policy and growth of budgetary expenditures resulting from the successful economic modernization strategy implemented in 2007, the National Bank's primary objective regarding the cash turnover was to meet the economy's cash needs in full and to provide optimal planning for the structure and scope of the dynamically growing demand for bank notes for the following years.

Just like the previous years, the year of 2007 was characterized with a high demand for cash. The year-end money supply in circulation reached AZN2.9 billion by having doubled (AZN1.462 bil) against the 2006 year-end rate. During the year AZN207 mil (21 mil pieces) worth of unfit bank notes were withdrawn out of the circulation.

Chart 58. Change pattern of cash in circulation in 2005-2007
(at the beginning of each quarter) (AZN mil)

The National Bank managed to cover the cash demand of the country's rapidly growing economy in full and on time, set up and invest relevant strategic cash reserves.

The National Bank identified the national economy's cash demand for 2008-2010 based on a model meeting international standards and placed new

money orders as preventive measures, taking into account the parameters of the "Clean money in circulation" policy declared by the NBA.

As continuation of the denomination, the old design bank notes were withdrawn and replaced with new ones during 2007 too. During the year AZN50.1 bil worth of the old design bank notes were withdrawn from the circulation. Pursuant to the Presidential Decree of February 7, 2005 "On changing the nominal value and scale of denomination of bank notes of Azerbaijan Republic", the Cabinet of Ministers approved the "Regulation for liquidation of bank notes withdrawn out of the circulation". In parallel, a State Commission was established that was responsible for destroying the old design bank notes drawn out of the circulation in accordance with the relevant Presidential Decree; that Commission started the destruction/liquidation process in late 2007. State-of-the-art bank note sorting and liquidation systems were set up for the purposes of re-counting and destroying the bank notes.

8.2. Restructuring of the treasury

In terms of treasury modernization the year of 2007 was marked with the continuation and completion of the processes that had been commenced in the previous years.

The dynamic growth of the cash in circulation in 2007 caused the cash transactions to grow within the treasury infrastructure. This, in turn, showed through the more intensive works designed to prepare for the re-circulation of money whilst both cash transactions and the "clean money" policy are being implemented.

Construction works commenced to build new, modern office buildings for the regional offices, as per the dislocation plan/scheme, in order to ensure effective management of cash and to develop additional depository capacity.

The National Bank's treasury depositories were continued to be modernized under the overall treasury upgrade project launched in the previous years. The hardware support of the treasury infrastructure was

Milli Bankın xəzinə saxlanclarının xəzinələrin modernizasiyası üzrə əvvəlki illərdə aparılmış işlər davam etdirilmişdir. Xəzinə infrastrukturlarının texniki təchizatı beynəlxalq standartlar səviyyəsinə çatdırılmış, pulların yenidən sayılması, çeşidlənməsi prosesləri yenidən qurulmuş və müasir əskinasçılıqlayıcı avadanlıqlar sistemi yaradılmışdır.

Nağd pul və qiymətlilərin salamatlığını və əməliyyatların təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə zəruri tədbirlər görülmüşdür. Mövcud mühafizə sistemləri təkmilləşdirilmiş, xəzinə saxlanclarında, pulların daşınması və nağd pulla əməliyyat aparılan ərazilərdə əlavə videomüşahidə sistemləri quraşdırılmışdır.

sophisticated to a level of international standards, with the money re-counting and sorting processes restructured and a new, state-of-the-art bank note sorting equipment installed.

Arrangements were made to ensure protection of cash and valuable items and security of transactions. The existing safeguarding systems were modernized

and additional close-circuit video surveillance systems were installed in the treasury depositories and vaults and areas of cash transportation and conduct of cash transactions.

IX. AZƏRBAYCAN MİLLİ BANKININ BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏRİ

Milli Bankın məqsəd və funksiyalarının yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xarici əlaqələrin təşkili, o cümlədən bank sisteminin işinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması üçün qabaqcıl təcrübənin tətbiqi məqsədilə texniki yardımın cəlb edilməsi və beynəlxalq imicinin daha da yüksəldilməsi istiqamətində 2007-ci ildə də məqsədyönlü işlər görülmüşdür. Bu işlər Milli Bankın qarşısına qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsini təmin etməyə, aparılan islahatlar və modernləşmə tədbirlərində bank işində zəngin təcrübəyə malik olan xarici mərkəzi bankların təcrübəsindən faydalana mağaza, habelə Milli Bankın beynəlxalq arenada layiqincə təmsil edilməsinə zəmin yaratmışdır.

Milli Bankın müəyyənləşdirdiyi strateji hədəflər sirasında ölkənin maliyyə-bank sistemini Avropa standartları və Basel prinsiplərinə uyğun olaraq inkişaf etdirmək və Avropa İttifaqının maliyyə-bank sistemini integrasiya əsas istiqamətlərdəndir.

9.1. Avropaya integrasiya

Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı (Aİ) arasında 1996-ci ildə imzalanmış Tərəfdəşlıq və Əməkdaşlıq Sazişi (TƏS) Aİ ilə Azərbaycan arasında əlaqəlerin hüquqi və praktiki bazasını təşkil edir və Azərbaycanın Aİ ilə münasibətlərində yeni imkanlar açır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 1 iyun tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Aİ-nin "Avropa Qonşuluq Siyasəti"nə daxil olması və Azərbaycan üzrə Fəaliyyət planının işlənilər hazırlanması ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Avropaya integrasiya üzrə Dövlət Komissiyası yaradılmışdır. 2006-ci ilin 14 noyabr tarixində Aİ ilə Azərbaycan arasında qəbul edilmiş Fəaliyyət planında Milli Bankın təklifi əsasında aşağıdakı məsələlər öz əksini tapmışdır:

- Müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə regionlarda bank xidmətlərinə çıxış imkanlarının təmin edilməsi;
- Müasir beynəlxalq standartlara uyğun olaraq, maliyyə bazarlarının və maliyyə vasitəciliyinin inkişafi üçün müvafiq strategiyanın hazırlanması;

- Əhalinin bank sektoruna etibarının artırılması məqsədilə Azərbaycanda əmanətlərin sigortalanması sisteminin təsisisi;
- İpoteka kreditləşməsi sisteminin hüquqi bazasının inkişaf etdirilməsi.

9.2. Beynəlxalq maliyyə institutları ilə əməkdaşlıq

Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) ekspertlərinin 2007-ci il ərzində Milli Banka mütəmadi səfərləri davam etmişdir. Bu səfər zamanı əsasən aşağıdakı məsələlər barədə müzakirə və məsləhətləşmələr aparılmışdır:

- 2007-ci ilin sonuna olan dövr üçün makroiqtisadi siyaset;
- 2007-ci ildə faiz və məzənnə siyaseti;
- 2008-ci ilin bütçə layihəsi və onun əsasında duran makroiqtisadi çərçivə;
- BVF və Milli Bankın birgə təşəbbüsü ilə seminarın təşkili;
- Milli Bankın notları, xarici valyuta bazarında əməliyyatlar;
- İnflyasiya hədəfinin müəyyən edilməsi praktikasına keçidlə bağlı tədqiqat- proqnozlaşdırma potensialının gücləndirilməsi.

2007-ci il ərzində pul siyaseti qarşısında müəyyən olunmuş taktiki və strateji hədəflərin realizasiyası, antiinflyasiya siyasetinin istiqamətləri və nəticələri barədə BVF ekspertləri ilə məsləhətləşmələr aparılmışdır. Həmçinin, BVF ilə yaxın əməkdaşlıq çərçivəsində 2007-ci ilin may ayında BVF ekspertləri tərəfindən "Tədiyyə balansı üzrə Bank Sistemində Məlumatların Toplanması" mövzusunda regional seminar təşkil edilmişdir.

Milli Bankla Dünya Bankı arasında 2007-ci il ərzində müxtəlif mövzuları əhatə edən çoxsaylı görüşlər keçirilmişər və əməkdaşlığın cari vəziyyəti və gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə olunmuşdur.

Maliyyə Sektorunun Modernizasiyası Layihəsinin konsepsiya sənədinin formalasdırılması istiqamətində Dünya Bankı ilə aktiv əməkdaşlıq həyata keçirilməkdədir.

IX. INTERNATIONAL RELATIONS OF THE NATIONAL BANK OF AZERBAIJAN

In 2007, the National Bank continued to take well-devised measures to obtain technical assistance and further improve its international recognition and image in order to organize the necessary foreign relations and contacts to help accomplish the National Bank's goals and objectives as well as to apply best international practices to ensure compliance of the national banking system with the international standards. These measures and activities served the purpose of accomplishing the National Bank's aims and objectives, benefiting from the expertise of foreign central banks that have extensive banking experience in the field of the reforms and modernization processes concerned as well as ensuring that the National Bank is duly recognized and represented on the international scene.

The strategic objectives defined by the National Bank include development of the national financial and banking system in accordance with the European standards and Basel principles and integration into the European Union's financial and banking system.

9.1. European integration

The Partnership and Cooperation Agreement (PCA) signed between Azerbaijan and European Union (EU) in 1996 determines the legal basis and establishes new opportunities for EU's. Azerbaijan's partnership with the European Community continued in 2005 under the European Neighborhood Policy (ENP) program. Presidential Decree of June 1, 2005 established the Azerbaijan Republic's European Integration State Committee along the lines of Azerbaijan's accession to the European Union's European Neighborhood Policy and development of the Azerbaijan Activity Plan. Such Activity Plan adopted by the EU and Azerbaijan on November 14, 2006 covers the following issues as suggested by the National Bank:

- To improve access in rural areas to banking services using state-of-the-art information technologies;
- To develop a strategy for development of financial markets and financial intermediation, in accordance with the best international practices;
- To set up an individual deposit insurance scheme in Azerbaijan in order to increase public confidence in the banking system;
- To develop a legal framework for the mortgage lending system.

cial markets and financial intermediation, in accordance with the best international practices;

- To set up an individual deposit insurance scheme in Azerbaijan in order to increase public confidence in the banking system;
- To develop a legal framework for the mortgage lending system.

9.2. Cooperation with international financial institutions

International Monetary Fund (IMF) experts continued their regular mission visits to the National Bank during 2007. During these visits, the following issues were discussed and consulted upon:

- Macroeconomic policy for the period as of the end of 2007;
- Interest rate and exchange rate policy in 2007;
- 2008 draft budget and the macroeconomic framework based thereupon;
- Organization of joint IMF-NBA seminars;
- National Bank's notes, foreign exchange market transactions;
- Enhancement of the research and forecasting capacity in relation with the transition to the practice of setting inflation targets.

Consultations were held with the IMF experts regarding realization of the tactical and strategic targets defined by the 2007 monetary policy, anti-inflationary policy objectives and outputs. Also, IMF experts organized and delivered a regional seminar titled "Data collection from the banking system regarding the balance of payments" in May 2007.

The National Bank held numerous meetings with the World Bank representatives during 2007 addressing a number of various subjects and issues and discussing the current status and future development prospects of cooperation.

The National Bank actively cooperates with the World Bank to develop the concept paper of the Financial Sector Modernization Project.

Maliyyə Sektoruna Texniki Yardım Layihəsinin icrası sona çatmışdır. Maliyyə Sektoruna Texniki Yardım Layihəsinin uğurla başa çatdırılmasında Milli Bankın fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmişdir.

Milli Ödəniş Sisteminin daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində Milli Bank Maliyyə Xidmətlərinin İnkışafi kimi bir sıra layihələrdə də Bankın tərəfdasıdır. Maliyyə Xidmətlərinin İnkışafi layihəsi çərçivəsində Azərpoçt Dövlət Müəssisəsinin institusional və xidmət qabiliyyətinin yaxşılaşdırılması və onun maliyyə xidmətləri göstərmək imkanlarının gücləndirilməsi istiqamətində əsaslı işlər görülmüşdür.

RAMP programı çərçivəsində Dünya Bankının mütəxəssisləri tərəfindən xarici aktivlərin idarə olunması potensialının gücləndirilməsi üzrə "Risklərin idarə olunması" mövzusunda texniki yardım göstərilmişdir.

Avropa Yenidənqurma və İnkışaf Bankı (AYİB) ilə Azərbaycanda maliyyə sektorunun güclənməsi istiqamətində əməkdaşlıq davam etdirilməkdədir. AYİB-in idarə Heyəti 18 sentyabr 2007-ci ildə Azərbaycan üzrə növbəti dövr üzrə Ölkə Strategiyasını təsdiq etmişdir. Strategiya müddəti ərzində Bankın operativ məqsədləri aşağıdakı sahələrin dəstəklənməsindən ibarətdir:

- Sahibkarlıq sektorу;
- Maliyyə sektorу;
- İnfrastruktur və enerji.

AYIB Azərbaycanda fəaliyyətə başladığı dövrdən 2007-ci ilin sonuna dek ümumilikdə ölkə və regional səviyyəli 80 layihəni dəstəkləmişdir.

Maliyyə sektoru üzrə fəaliyyət istiqaməti bank sistemində aparılan islahatlar, maliyyə siyasəti və respublikanın maliyyə institutlarına dair gələcək siyasetin təşkili və həyata keçirilməsinə yönəldilmiş AYİB, öz fəaliyyət dairesini 2007-ci ildə daha da genişləndirmişdir.

Asiya İnkışaf Bankı (AİB) ilə Milli Bank arasında 2007-ci il ərzində intensiv əməkdaşlıq əlaqələri davam etdirilmişdir. Belə ki, AİB-in Azərbaycandakı daimi nümayəndəliyi ilə bank sektorу üzrə mütəmadi informasiya mübadiləsi aparılmışdır. 2007-ci il ərzində AİB tərəfindən Beynəlxalq Bank ilə 20 mln. ABŞ dolları, Bank Respublika ilə 10 mln. ABŞ dolları, Bank of Baku ilə 6 mln. ABŞ dolları məbləğində kredit müqaviləsi imzalanmışdır.

2007-ci ildə Qara Dəniz Ticarət və İnkışaf Bankı (QDTİB) ilə Azərbaycan Milli Bankı arasında olan ikitərəfli qarlılıqlı əlaqələr daha da inkişaf etdirilmişdir. QDTİB Azərbaycanın maliyyə sektorunun inkişaf etdirilməsində, o cümlədən bir sıra iri layihələrin maliyyələşdirilməsində fəal iştirak edir.

Mövcud əməkdaşlığın daha da dərinləşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının QDTİB nizamnamə kapitalında iştirak payının artırılması məqsədəyən hesab edilmişdir.

Milli Bankın Beynəlxalq Hesablaşmalar Bankı (BHB) ilə qarlılıqlı əlaqələri son illərdə daha da inkişaf etdirilmişdir. 2007-ci ildə də BHB ilə texniki yardım və treyninqlərlə bağlı işçi qaydasında yazışmalar aparılmışdır. Milli Bank e-BİS elektron portalının üzvüdür. Növbəti ildə əlaqələrimizin daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində işin aparılması nəzərdə tutulub.

9.3. Xarici mərkəzi banklarla əməkdaşlıq

Azərbaycan Milli Bankının fəaliyyətinin qabaqcıl Avropa ölkələrinin mərkəzi banklarının səviyyəsinə çatdırmaq məqsədilə il ərzində inkişaf etmiş ölkələrin mərkəzi bankları ilə mövcud əməkdaşlıq əlaqələri inkişaf etdirilmiş və yeni əlaqələrin yaradılması üzrə müvafiq tədbirlər görülmüşdür.

İsveçrə Milli Bankı (İMB) ilə ikitərəfli əməkdaşlıq əlaqələrimiz bu il də uğurla davam etdirilmişdir. İl ərzində qarlılıqlı yazışmalar və səfərlər həyata keçirilmişdir. İsveçrə Milli Bankının ekspertlerinin may ayında Milli Banka səfərləri təşkil edilmişdir. Səfər çərçivəsində statistik məlumatlar bazasının təkmilləşdirilməsi, həmçinin, informasiya texnologiyaları departamentinin işçi heyətinin peşəkarlığı və insan resurslarının idarə olunması məsələləri üzrə məsləhət xidməti göstərilmişdir. Cari ildə İsveçrə Milli Bankının texniki yardım bölməsinin rəhbəri V.Hermannin və N.Huonkerin Milli Banka səfəri həyata keçirilmişdir. Səfər çərçivəsində İsveçrə və Azərbaycan Milli Bankları arasında gələcək əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilmişdir.

Almaniya Bundesbankı ilə əməkdaşlıq 2007-ci ildə də yüksək səviyyədə davam etdirilmişdir. İl ərzində Bundesbankla Milli Bank arasında qarlılıqlı səfərlər həyata keçirilmişdir. Bundesbankının ekspertləri tərəfindən Milli Bankın müvafiq departamentlərinin əməkdaşları üçün "Bazel I-dən Bazel II-yə", həmçinin Milli Bankın əməkdaşları ilə birgə kommersiya banklarının nümayəndələri üçün "Beynəlxalq maliyyə hesablılığı standartları" mövzularında seminarlar təşkil olunmuşdur.

Ötən il ərzində Türkiyə, Polşa, Fransa, Çexiya, Avstriya mərkəzi bankları ilə ikitərəfli əməkdaşlıq əlaqələri davam etdirilmişdir. Cari il ərzində banklarımız arasında müvafiq məsələlər üzrə yazışmalar

The Financial Sector Technical Assistance Project has been completed. The National Bank's input to the successful completion of the Financial Sector Technical Assistance Project was highly appreciated and valued.

The National Bank also works with the Bank as a counterpart in a number of projects such as the Financial Services Development project designed at further developing the National Payment System. Under the Financial Services Development Project, considerable efforts were taken to improve the institutional and service capacities of the Azerpost State Enterprise and to enhance its ability to provide financial services.

Under the RAMP program, the World Bank experts provide technical assistance on "Risk Management" with a view to enhancing the foreign asset management capacity.

The European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) continues to work closely with Azerbaijan with a view to strengthening the country's financial sector. The EBRD's Board of Directors approved the Country Strategy for Azerbaijan for the next period on September 18, 2007. The Bank's objectives will cover the following areas during the period of the strategy:

- Business sector;
- Financial sector;
- Infrastructure and energy.

EBRD has provided support to 80 country and regional projects since the beginning of its operation in Azerbaijan to the date.

EBRD, which seeks to support the banking reforms, financial policy and the development and implementation of the future policy regarding the country's financial institutions, has further expanded the scope of its operations in 2007.

Asian Development Bank (ADB) continued its intensive cooperation with the National Bank during 2007. Thus, ADB's resident representative office in Azerbaijan has regularly shared information on the banking sector. During 2007, ADB entered into loan agreements with the International Bank for USD20 mil, with Bank Respublika for USD10 mil and with Bank of Baku for USD6 million.

In 2007 the bilateral relations between the Black Sea Trade and Development Bank (BSTDB) and the National Bank of Azerbaijan were further developed. The BSTDB is actively involved in the development

of Azerbaijan's financial sector, including financing of a number of large-scale projects. With a view to furthering its partnership with the Bank, the Republic of Azerbaijan decided to increase its share in the charter capital of the BSTDB.

National Bank's relations with the Bank for International Settlements (BIS) have been further developing over the past years. In 2007, NBA proceeded with working communications with the BIS regarding technical assistance and training courses. The National Bank is a member of the e-BIS portal. Our relations are expected to grow further in scope and depth next year.

9.3. Cooperation with foreign central banks

The National Bank of Azerbaijan sought to further develop the existing relations and build new contacts with the central banks of developed countries during the year in order to improve its operations to the level of the central banks of the leading European countries.

Our bilateral relations with the National Bank of Switzerland (NBS) were successfully continued during this year too. The two banks exchanged communications and trips during the year. Swiss National Bank's experts visited the National Bank in May. During the visit, advice was provided on how to improve the statistical database as well as to enhance the skills and level of professionalism of the IT department staff and how to effectively address human resource management issues. During the year Mr. V.Herman, Director of the Swiss National Bank's Technical Assistance Department and Mr. N.Huonker visited the National Bank. The visitors discussed the possibilities of future cooperation prospects of the Swiss and Azerbaijani National Banks.

Cooperation with the German Bundesbank was also continued at the highest level. During the year, Bundesbank and National Bank exchanged business trips and study tours. Bundesbank experts delivered seminars to the National Bank's relevant departments on "Transition from Basel I to Basel II" and, in conjunction with the National Bank's personnel, organized an "International Financial Reporting Standards" seminar for commercial banks.

During the last year, bilateral cooperation relations were continued with the central banks of Turkey, Poland, France, the Czech Republic, and Austria. Our banks exchanged communications during the year

aparılmışdır. 2007-ci ildə Milli Bankın əməkdaşları qeyd edilən banklar tərəfindən təşkil edilmiş seminarlarda iştirak etmişlər.

Həmçinin il ərzində Pakistan, Estoniya, Rumınıya, İtaliya, Qazaxıstan, Rusiya, Yunanıstan, Macarıstan, Latviya, Litva və digər ölkələrin Mərkəzi Bankları ilə müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi üzrə tədbirlər həyata keçirilmişdir.

9.4. Beynəlxalq donor təşkilatları ilə əməkdaşlıq

Milli Bank 2007-ci ildə də İsvəçərinin İqtisadi Məsələlər üzrə Dövlət Katibliyi (SECO) ilə Texniki yardım və Treyninq Proqramları (TYTP) çərçivəsində əməkdaşlığı davam etdirmişdir. Həmçinin TYTP çərçivəsində SECO-nun ekspertləri Milli Banka səfər edərək müxtəlif istiqamətlər üzrə texniki yardım göstərmişlər.

Maliyyə Texnologiyalarının Ötürülməsi üzrə Agentlik (ATTF) ilə 2007-ci ildə ilkin əməkdaşlıq əlaqələri yaradılmışdır. Yaradılmış əməkdaşlıq çörçivəsində ATTF-in ekspertləri tərəfindən il ərzində bankçılığın aktual sahələri üzrə ölkəmizin kommersiya bankları və maliyyə institutlarının əməkdaşları üçün dörd seminar təşkil edilmişdir. Eyni zamanda növbəti il üçün də üç seminarın keçirilməsi planlaşdırılmışdır.

Almaniya İnkışaf Bankı (KfW) ilə Əmanetlərin Sığortalanması Fondu, Kredit Zəmanəti Fonduñun yaradılması və digər istiqamətlərdə yaxın əməkdaşlıq əlaqələri davam etdirilir. KFW hazırda ölkədə müxtəlif aktiv və hazırlıq mərhələsində olan layihələrdə iştirak edir. Həmçinin iqtisadi sektorun inkişafına yönəlmış

"Universal Bank Sisteminin Yaradılması" layihəsi bankların pərakəndə xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi məqsədini daşıyır.

9.5. Milli Bankın donor fəaliyyəti

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı öz fəaliyyətində əhəmiyyətli tərəqqiyə malik olduğu istiqamətlər üzrə texniki yardım göstərmək niyyəti ilə 2007-ci ildə donor fəaliyyəti sahəsində də müvafiq tədbirlər həyata keçirmişdir. Milli Bank ötən illər ərində qabaqcıl dünya standartları səviyyəsində formalasmış və digər ölkələrin mərkəzi bankları üçün maraq kəsb edən sahələrdə Milli Bankın yardım göstərmək imkanlarının olduğu bəyan edilmişdir. Milli Bankın donorluq fəaliyyəti çərçivəsində Mərkəzi Afrika Ölkələri Bankı, Oman mərkəzi bankı, Qırğızıstan mərkəzi bankı və Əlcəzair mərkəzi bankının filialı olan Banklararası ödəniş mərkəzi Milli Bankda yaradılmış "AZİPS" - Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli Hesablaşmalar Sistemi və "XÖHKS" - Xırda Ödənişlər üzrə Hesablaşma Kliring Sisteminin iş xüsusiyyətləri və prinsipləri ilə tanış olmuş, Ödəniş Sistemləri və İnformasiya Texnologiyaları, Təhlükəsizlik və Hesablaşmalar departamentlərinin mütxəssisləri ilə təcrübə mübadiləsi aparmışlar. Eyni zamanda Belarus Milli Bankının əməkdaşları denominasiya ilə tanışlıq məqsədilə Milli Bankda səfərdə olmuşlar. Həmçinin Milli Bankın tədiyyə balansı departamentinin direktoru texniki əməkdaşlıq çərçivəsində Gürcüstan Milli Bankına səfər edərək məsləhət xidməti göstərmişdir.

regarding various issues. In 2007, the National Bank's employees attended seminars organized by the aforementioned banks.

Also, during the year, efforts were taken to enhance cooperation with the central banks of Pakistan, Estonia, Romania, Italy, Kazakhstan, Russia, Greece, Hungary, Latvia, Lithuania and other countries.

9.4. Cooperation with international donor institutions

In 2007, the National Bank continued its cooperation with the Swiss Secretariat for Economic Affairs (SECO) under the Technical Assistance and Training Program (TATP). In addition, SECO experts visited the National Bank under the TATP to deliver technical assistance on a variety of topics.

First contacts were established in 2007 with the Agency for Transfer of Financial Technologies (ATTF). During the year ATTf experts organized four seminars on significant aspects and subjects of banking for our country's banking and financial institutions. Three more seminars are planned for the next year.

Cooperation relations were also continued with Germany's Development Bank (KfW) with respect to the creation of the Individual Deposit Insurance Fund and other activities. KfW currently participates in different projects, both active and the pipe. Also, the Creation of a Universal Banking System project aimed at developing the economic sector serves the purpose of improving the retail services of banks.

9.5. National Bank's donorship

With a view to providing technical assistance in areas where it has accomplished significant progress, the National Bank of Azerbaijan acted as a donor in 2007. The National Bank declared its willingness and ability to provide assistance in areas where it had formed expertise based on international standards and which are of interest for other countries' central banks. Using the National Bank's donorship, the Bank of Central African Countries, Central Bank of Oman, Central Bank of Kirgizstan and the Interbank Payment Center, which is a branch office of the Algerian Central Bank reviewed the operating characteristics and principles of the AZIPS, Real Time Interbank National Payment System, and XOHKS, the Gross Settlement and Clearing System, established at the National Bank, and shared and exchanged information with the staff and specialists of the Payment Systems and Information Technologies Department, Security and Settlements Department. Also, representatives of the Central Bank of Belarus visited the National Bank on a study tour to learn the NBA's denomination experience. In addition, the director of the National Bank's balance of payments department visited the Central Bank of Georgia to provide advisory services on a range of technical issues.

X. İNSAN RESURSLARI VƏ DAXİLİ AUDİT

10.1. İnsan resurslarının idarə edilməsi

İnsan resurslarının inkişafı üzrə 2007-ci ildə AMB-nin onun əsas fəaliyyət istiqamətlərindən irəli gələn tələblərə cavab verəcək peşəkar kadrlarla vaxtında təmin edilməsini, onların mütəmadi inkişafına nail olmaqla adekvat insan kapitalının formalasdırılması, habelə heyətin məhsuldarlığının artırılması məqsədilə onların maddi və mənəvi tələbatlarının ödənilməsini və banka bağlılığının təmin edilməsinə yönəldilən siyaset həyata keçirilmişdir.

Bu siyasetin reallaşdırılması üçün 2007-ci ildə insan resurslarının idarə edilməsi funksiyalarının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılan fonda integrasiyası məqsədilə bu proseslərin normativ-hüquqi əsaslarının yaradılması istiqamətində işi davam etdirilmiş, bir sira hədəflər müəyyənləşdirilmiş və onların reallaşdırılması üzrə konkret addımlar atılmışdır.

Qarşıya qoyulan hədəflərin yerinə yetirilməsinə, habelə AMB-nin yüksək peşəkar insan resursları ilə vaxtında təmin olunmasına yönəldilmiş daxili siyaset və qaydaların tətbiqinin reallaşdırılması məqsədilə AMB-də İnsan resurslarının idarə edilməsi Komitəsi yaradılmışdır.

Aparılan islahatların ilkin hədəfi kimi, AMB-də beynəlxalq standartlaşdırılmış əməyin ödənişi və motivasiya sisteminin tətbiqi müəyyənləşdirilmişdir ki, bu da əməkdaşların motivasiyasının yaxşılaşdırılması və banka bağlılığının təmin edilməsi məqsədinə xidmət edir.

Bu hədəfin reallaşdırılması üçün yeni "Vəzifələrin kateqoriyalara bölünməsi və baza əmək haqqı" sistemini keçidlə əlaqədar bir sira hüquqi, təşkilati və normativ xarakterli əsaslı hazırlıq işləri aparılmış, Amerika Birləşmiş Ştatları Beynəlxalq İnkışaf Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azərbaycan Milli Bankında kompensasiya sisteminin yaxşılaşdırılması" layihəsi həyata keçirilmişdir.

Layihə çərçivəsində zəruri normativ sənədlər paketi işlənib-hazırlanmış, AMB-də mövcud olan bütün vəzifələrin hər birinin kateqoriyalar üzrə təsnifləşdirilməsi və baza əmək haqqı sisteminin qurulması işi

başa çatdırılmışdır. Növbəti ildən insan resurslarının idarə edilməsi sisteminin baza prinsipi olan beynəlxalq standartlaşdırılmış əməyin ödənişi və motivasiya sisteminin tətbiqi planlaşdırılır ki, bu da müasir rəqabəti və cəlbedici əmək haqqı sisteminin yaradılmasına, yüksək potensiala malik kadrların işə cəlb edilməsi və heyətin inkişafı prosesində beynəlxalq standartların maksimum istifadəsi nə hədəflənmişdir.

Praktiki planda əməkdaşların motivasiyası və sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi işi il ərzində davam etdirilmiş, ilin əvvəlində işçilərin vəzifə maaşları 25%-dək artırılmış, bütün əməkdaşlar tibbi sigorta ilə təmin olunmuşlar. Əvvəlki ildə olduğu kimi, bu il də ənənəvi olaraq əməkdaşların ailəvi istirahəti, habelə idman-sağlamlıq tədbirləri təşkil edilmiş, işçilərin idmanla məşğul olmaları üçün müvafiq tədbirlər görülmüşdür. Eyni zamanda, il ərzində əməkdaşlara istehlak kreditləri verilmişdir.

AMB-də tədris proseslərinin institusionallaşması və yenidən qurulması son dövrə Milli Bankda aparılan islahatların əsas prioritet istiqamətlərində olduğu üçün insan resurslarının idarə edilməsi üzrə növbəti hədəf AMB-də tədris proseslərinin təkmiləşdirilməsi və onun təşkili olmuşdur.

2007-ci ildə heyətin tədrisinin təşkili istiqamətində müvafiq işlər görülmüş, fəaliyyətin qiymətləndirilməsi nəticələri əsasında tədrisə tələbat öyrənilmiş, bütövlükdə tədrisin təşkili istiqamətləri müəyyənləşdirilmiş, ölkədaxili və xarici tədris proqramları araşdırılmış, onların maliyyələşdirilməsi imkanları öyrənilmiş, tədris bankdaxili və bankdankənar istiqamətlər üzrə həyata keçirilmişdir. İl ərzində bank üzrə mütəxəssislerinin 57%-i müxtəlif istiqamətlər üzrə tədrisə cəlb olunmuşlar ki, bunların da yaridan çoxu xarici tədrisin payına düşür.

Hazırda AMB-nin missiyası ilə tam uzaşan yeni tədris siyasetinin müəyyənləşdirilməsi və insan resurslarının idarə edilməsinin digər elemətləri olan işə qəbul, planlaşdırma, fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, motivasiya, karyera inkişafı kimi prosedurların tədrisə qarşılıqlı six integrasiyasını nəzərdə tutan yeni tədris strategiyasının işlənib hazırlanması üzərində iş aparılır.

X. HUMAN RESOURCES AND INTERNAL AUDIT

10.1. Human resources management

With respect to human resources management in 2007, the National Bank's primary objective was to pursue a policy designed to ensure timely provision of highly qualified staff that would meet its operational needs as they arise, to form an adequate human capital in order to ensure their continuous development as well as to address the financial and moral needs and requirements of the staff to increase their productivity and commitment to the bank.

For the purposes of realizing this policy, with a view to improving the human resource management functions into compliance with international standards in 2007 activities were continued to set up the legal and regulatory grounds for these processes, a number of targets were identified and specific steps were taken to realize them.

In order to realize the internal policy and procedures aimed at accomplishing the tasks identified as well as at ensuring timely provision of the NBA with highly qualified human resources the National Bank established the Human Resource Management Committee.

NBA's international standardized labor remuneration and motivation system was identified as a primary target area for the reforms, which serves the purpose of improving the staff motivation and commitment to the bank.

A number of legal, organizational and normative preparations were made in connection with migration to the "Staff position classification and baseline salary system" in order to realize the said targets, and, with the financial assistance of the United States of America Agency for International Development, the "Improvement of the compensation/remuneration system of the National Bank of Azerbaijan" project was implemented.

Under the project a set of necessary regulatory documents were developed and the classification of all categories of staff positions and the setting up of the related baseline salary system were completed. As of

the next year, the NBA intends to apply the international standardized labor remuneration and motivation system as the basic principle of human resource management, which is aimed at establishing a modern competitive and attractive salary system and as broad as possible utilization of international standards in the process of recruiting highly qualified employees and personnel development.

In practical terms, measures were continued during the year to enhance staff motivation and social protection; staff salaries were raised by 25% in the beginning of the year and health insurance policies were procured for all employees. As in the previous year, NBA organized family retreat opportunities as well as sports and recreation events for its employees and took efforts to ensure that its employees are actively engaged in sports. Also, consumer loans were granted to the staff members during the year.

Since institutionalization and restructuring of the NBA's training processes has become a major reform objective of the National Bank, improvement and organization of the NBA's training and education processes has turned into the next significant target and task for the human resource management function.

Appropriate measures were taken to arrange for personnel training in 2007, training needs were identified based on performance appraisal, general training arrangements were determined, domestic and foreign training programs were investigated, possibilities for their funding were examined and training courses were delivered for both in- and out-of-the-bank fields. During the year, 57% of the bank experts attended training courses, more than a half of which are external/foreign training courses.

Presently, the NBA is working to develop a new training strategy that falls within the frame of the National Bank's mission and envisages close integration with training of identification of a new training policy and other elements of human resource management such as recruitment, planning, performance evaluation, motivation, career development procedures.

2007-ci ildə AMB-də insan resurslarının idarə edilməsi sahəsində formallaşmış digər mövcud prosedurlar davam etdirilmiş, işə qəbul, xidməti fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, karyera yüksəlişi və digər istiqamətlər üzrə fəaliyyət həyata keçirilmişdir.

Müvafiq qaydalara uyğun olaraq mövcud vakant ştatların komplektləşdirilməsi məqsədilə müxtəlif mənbələrdən, habelə məzun yarmarkalarından yüksək potensiala malik mütəxəssislərin cəlb olunması istiqamətində mütəmadi iş aparılmış, il ərzində 127 nəfər namizəd müsahibə edilmiş, 69 nəfər işə qəbul olunmuşdur. 2006-ci illə müqayisədə AMB-də işə qəbulun səviyyəsi təqribən 25% artmışdır.

Ümumiyyətlə, ilin sonuna Milli Bank aparatının və onun tabeliyində olan idarələrin işçilərinin ştat sayı 657 vahid, o cümlədən statistik hesabat üzrə 579 vahid olmuşdur. İşçilərin faktiki sayı müvafiq surətdə 584 və 423 vahid, o cümlədən Mərkəzi aparatda 433, Naxçıvan MR idarəsində 27, bütövlükdə ərazi idarələrində isə 124 vahid təşkil etmişdir. Mərkəzi aparat üzrə ali təhsilli mütəxəssislər tərəfində tutulmalı olan vəzifələrin komplektləşmə səviyyəsi təqribən 82 faiz olmuşdur.

Heyətin qeyri iqtisadi motivasiya elementlərindən olan karyera yüksəlişi il ərzində daima diqqət mərkəzində olmuş, 42 nəfər əməkdaşın karyera yüksəlişi təmin edilmişdir ki, onlardan da 5 nəfəri nomenklatur vəzifələrə təyin edilmişlər.

Cədvəl 15. AMB üzrə kadr hərəkəti

AMB üzrə cəmi				
Müsahibə edilənlər	İşə qəbul olunanlar	Karyera yüksəlişi	İşdən azad olunanlar	Tədrisə cəlb olunanlar
127	69	42	40	169

Qarşıya qoyulan hədəflərin yüksək səviyyədə reallaşdırılmasının təmin edilməsi məqsədilə il ərzində əməkdaşlarının professional hazırlığının yüksəldilməsi və inkişafı istiqamətində iş aparılmış, onların müxtəlif ölkədaxili və xarici seminarlarda iştirakı təşkil edilmişdir.

Cari ildə insan resurslarının idarə edilməsi proseslərinin avtomatlaşdırılması bu istiqamətdə reallaşdırılması nəzərdə tutulan son hədəflərdəndir.

Hazırda əməyin ödənilməsi sistemi çərçivəsində qismən avtomatlaşdırılma təmin edilmiş və insan resurslarının idarə edilməsi proseslərinin avtomatlaşdırılması

üzrə digər funksiyalar müəyyənəşdirilərək Milli Bankın avtomatlaşdırılmış bank əməliyyatları sisteminin əsas şərtlər toplusunda nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd edilənlər Milli Bankda aparılan insan resurslarının idarə edilməsi proseslərinin beynəlxalq təcrübəyə əsaslanan müvafiq platformaya hədəfləndiyin göstərir. Növbəti ildə insan resurslarının idarə edilməsi sisteminin beynəlxalq standartlara və korporativ idarəetmə prinsiplərinə daha dərindən fokuslaşması planlaşdırılır.

10.2. Daxili audit

2007-ci ildə daxili audit sahəsində fəaliyyət qabaqcıl beynəlxalq təcrübə əsasında hazırlanmış və Milli Bankın bütün fəaliyyət sahələrinin daxili audit xidməti ilə əhatə edilməsini nəzərdə tutan iş planına uyğun olaraq həyata keçirilmişdir. Bu iş planı hazırlanarken Avropa Mərkəzi Bankının Daxili Auditorlar Komitəsinin riskləri qiymətləndirmə Metodologiyası əsas götürülmüşdür.

Daxili və xarici audit işinin əlaqələndirilməsi və işin təkrarlanması azaltmaq məqsədilə xarici auditorlarla qarşılıqlı iş əlaqələri yaradılmış, qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər üzrə əməkdaşlıq təmin edilmişdir. Bu istiqamətdə Milli Bankda audit yoxlaması həyata keçirən Deloitte and Touche şirkəti ilə əməkdaşlıq edilmişdir.

İl ərzində Milli Bankın mərkəzi ofisində 11, ərazi idarələrində isə 19 halda tematik və 10 halda kompleks audit yoxlamaları həyata keçirilmişdir. Mərkəzi ofisdə aparılmış audit yoxlamaları aşağıdakı istiqamətləri əhatə etmişdir:

- Xarici valyutanın sıfırı, gətirilməsi və dövriyyəyə buraxılması;
- Milli Bankda kompüter parkının vəziyyəti;
- Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi;
- Azərbaycan İpoteka Fonduñun fəaliyyəti;
- İntranet sisteminin auditü;
- Milli Bankın maliyyə büdcəsi;

In 2007, other existing procedures formed in the field of the NBA's human resource management were continued and measures were taken to accomplish the targets set for recruitment, performance evaluation, career promotion and other areas.

Actions were taken regularly to complete the vacant staff positions from different sources, including graduate fairs, with specialists that posses great potentials and perspectives. During the year 127 candidates were interviewed, 69 of which were hired. As compared to 2006, the NBA's recruitment/hiring rate increased by about 25%.

In general, the staff list personnel of the National Bank's head office and regional offices counted 657 positions, including 579 positions according to statistical report. The actual number of employees was 584 and 423 respectively, where 433 individuals at the Head Office, 27 at the Nakhchivan Regional Office and a total of 124 individuals in regional offices. The fill-in rate of positions to be held by higher education experts at the head office was approximately 82 per cent.

Career promotion, as a non-economic staff incentive, was given special attention during the year, with 42 employees having their careers promoted, of which 5 were assigned to positions according to the staff list.

The above statements point to the fact that the National Bank's human resource management processes are grounded in international standards. The human resource management system is expected to move further towards international standards and corporate governance standards next year.

10.2. Internal audit

In 2007, internal audit activities were devised based on the best international practices and were conducted in accordance with a work plan that envisaged full internal audit coverage of all areas of the National Bank's operations. This work plan was prepared in accordance with the Risk Evaluation Methodology of the Internal Auditors Committee of the European Central Bank.

Working relations were established with external auditors with a view to cooperating on issues of mutual and common interest in order to ensure better coordination and minimize the possibility of duplication between the internal and external audit functions.

During the year 11 audits were carried out at the National Bank's head office, 19 target audits were conducted at the regional offices and comprehensive audits were carried out in 10 cases. The head office audits addressed the following areas:

Table 15. NBA's human resources dynamics

Interviewed	Hired	Total for NBA	Career promoted	Dismissed	Trained
127	69		42	40	169

Efforts were continued to enhance the professional skills and qualifications of employees by attending various domestic and foreign seminars in order to realize the tasks set forth as best as possible.

Automation of human resource management processes is one of the last tasks set in this area in the current year.

At present, the labor remuneration system has been automated to some extent, while other functions to be automated have been identified and included in the basic specifications of the National Bank's automated bank transaction system.

- Order, delivery and issuance to circulation of foreign exchange;
- Status of the National Bank's computer park;
- Foreign exchange reserves management;
- Azerbaijan Mortgage Fund's operations;
- Intranet system's audit;
- National Bank's financial budget;
- Automated bank statistical reporting system;
- Safekeeping of cash in the National Bank's Depositories No.No.1 and 2;
- Mortgage lending to the National Bank's employees;

- Avtomatlaşdırılmış bank statistika hesabatı sistemi;
- Milli Bankın 1 və 2 sayılı Xəzinələrində nağd pulun qorunub saxlanılması;
- Milli Bankın əməkdaşlarına ipoteka kreditlərinin verilmesi;
- Taktiki planlarla müəyyən edilmiş hədəflərin icrası ilə bağlı əməkdaşlar üzrə vəzifə bölgülərinin aparılması və s.

Milli Bankda İnformasiya Texnologiyalarının idarə olunması, təhlükəsizliyi və auditü üzrə beynəlxalq standartların (COBIT 4.0) tətbiqinin yekunlaşdırılması məqsədilə xarici auditorlarla intensiv görüşlər keçirilmişdir. Aparılmış müzakirələr nəticəsində Milli Bankda IT sahəsində COBIT 4.0 standartlarının tətbiqi layihəsinin mərhələli olaraq həyata keçirilməsi məqsədə uyğun hesab edilmişdir. Layihənin 2006-ci ildə başa çatdırılmış 1-ci mərhələsində Milli Bankda IT sistemlərinin COBIT standartlarının kamillik modelinə uyğun olaraq qiymətləndirilməsi həyata keçirilmiş və müvafiq tövsiyələr hazırlanmışdır.

Layihənin ikinci mərhələsində Milli Bankda IT sahəsində COBIT 4.0 standartlarının tətbiqi, standartlara uyğun olaraq 34 IT prosesinin dünyada maliyyə və bank sahəsində ən yaxşı təcrübə olan 4-cü

səviyyəyə çatdırılması, IT-nin idarə edilməsi və auditinin aparılması metodologiyasının, proseslərin ölçülməsi göstəricilərinin müəyyən edilməsi və müvafiq prosedur qaydaların hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur. Layihənin icrası ilə bağlı, tenderin qalibi "Deloitte and Touch" beynəlxalq auditor şirkəti ilə müqavilə imzalanmış və həyata keçirilmişdir.

Daxili nəzarət sistemlərinin metodologiyasını və daxili audit xidmətinin daxili qiymətləndirilməsinin aparılması üzrə metodikanın hazırlanması üzrə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Qabaqcıl beynəlxalq təcrübə əsasında Milli Bankda risklərin optimal idarə olunması sisteminin tətbiqi imkanları araşdırılmışdır.

Sahəvi auditlərin keçirilməsi üzrə mövcud vərdişlərin və audit yanaşmasının beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması məqsədilə, cari ilin oktyabr ayında İşveçrə Mərkəzi Bankının daxili audit departamenti ilə birgə "Xarici valyutada investisiyalar" mövzusunda İMB-da audit yoxlaması keçirilmişdir. Yoxlama çörçivəsində audit yoxlamalarının keçirilməsi üzrə İMB-da formallaşmış audit yanaşması və mövcud təcrübə ilə yaxından tanış olunmuşdur. Bununla yanaşı, digər sahələrdə auditlərin keçirilməsi, habelə beynəlxalq standartların tətbiqi üzrə İMB-nin daxili auditorları ilə geniş müzakirələr aparılmışdır.

-
- Division of duties among employees in relation with the tasks identified, etc.

Intensive meetings were held with external auditors in order to complete the application of the international standards for information technology management, security and auditing at the National Bank (COBIT 4.0). The discussions held led to a judgment that it would be more appropriate to implement the COBIT 4.0 standards in the National Bank's IT function on a phased-in basis. National Bank's IT systems in the 1st phase of the project completed in 2006 were evaluated based on the maturity model of the COBIT standards and relevant recommendations were developed and presented.

The second phase of the project envisaged introduction of the COBIT 4.0 standards in the National Bank's IT function, increasing the 34 IT processes to 4th level, which is the best international practice of finance and banking, in accordance with the aforementioned standards, identification of IT management and auditing methodology and process measurement indicators and development of relevant proce-

dures. In connection with the project implementation, a contract was entered into with the winning bidder Deloitte and Touch, an international audit firm, which executed the said contract.

International experience was studied in the area of developing a methodology for internal controls and guidelines for internal evaluation of the internal audit function. Based on the best international practices, the National Bank investigated the possibilities of implementing an optimal risk management system.

For the purpose of bringing the existing area auditing skills and techniques into compliance with the international standards, in October of the current year, a "Foreign exchange investments" audit was carried out at the Swiss National Bank together with the SNB's internal audit department. The audit allowed the NBA employees to get an in-depth review and knowledge of the SNB's audit techniques and expertise. In addition, SNB's internal auditors shared their knowledge and experience on auditing other areas as well as on application of international standards.

XI. MİLLİ BANKIN İCTİMAİYYƏTLƏ ƏLAQƏLƏRİ

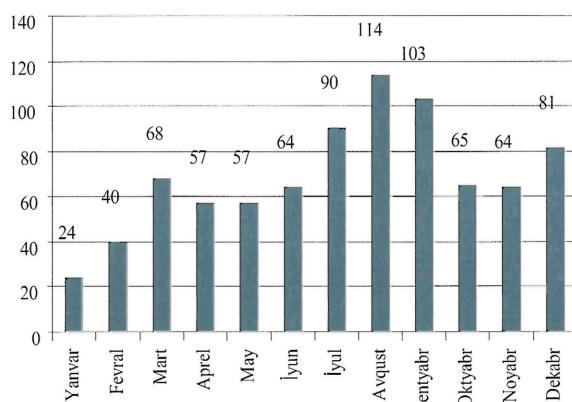
Əvvəlki illərdə olduğu kimi 2007-ci ildə də Milli Bank öz fəaliyyətinin şəffaflığını daim artırmağa çalışmışdır.

İl ərzində Milli Bankın ictimaiyyətlə əlaqələrində informasiya tərəfdəşliginə daha çox üstünlük verilmiş, ictimaiyyətə ötürülən materialların keyfiyyəti, verilmə formaları və üslubları optimallaşdırılmış, mətbuatın hazır materiallarla təmin edilməsinə, sorğuların maksimum cavablandırmasına nail olunmuşdur.

Kütləvi informasiya vasitələri Milli Bankın məlumatlarına daha çox inamla yanaşmış, ölkənin ən nüfuzlu mətbuat orqanları və televiziya kanalları Milli Banka və bank sisteminə effektiv informasiya dəstəyi göstərmişdir.

Milli Bankın İctimaiyyətlə Əlaqələr və İnformasiya şöbəsi ölkədə çıxan ən populyar, əhatə və təsir dairəsi geniş olan Milli Banka, bank sisteminiə aid ən vacib kütləvi informasiya vasitələrinin operativ monitorinqini aparmışdır. Operativ monitorinq Milli Bankın maraqlarını təmsil edən, yaxud onu tənqid edən materialların tapılması və təhlilində, bu əsasda sonrakı fəaliyyətin istiqamətləndirilməsində mühüm rol oynamışdır.

Qrafik 59. 2007-ci ildə Milli Bank və bank sistemi haqqında Azərbaycan mətbuatında dərc edilmiş materialların aylar üzrə dinamikası

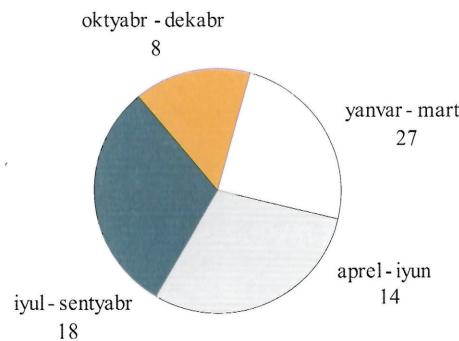

Hesabat ilində Azərbaycan mətbuatında Milli Bank və bank sistemi haqqında təxminən 533 xəbər, rəy, müsahibə, reportaj və təhlil yazıları dərc olunmuşdur.

Mətbuat öz səhifələrində müntəzəm olaraq Milli Bankın İdarə Heyətinin sədri, İdarə Heyətinin üzvlərinə və digər səlahiyyətli nümayəndələrinə, habelə Milli Bankın Mətbuat Xidmətinə istinad etmişdir.

2007-ci il ərzində müxtəlif mövzuda 67 press reliz hazırlanıb Milli Bankın Veb-saytına yerləşdirilmişdir. Ay ərzində orta hesabla 5-6 press-reliz mətbuatda ötürülmüşdür. Bundan başqa, məlumatların ötürülməsi və dəyişdirilməsi barədə İdarə Heyətinin təsdiq etdiyi qrafikə əsasən materiallar Milli Bankın veb səhifəsinin bölmələrində iki versiyada (Azərbaycan və ingilis dillərində) yerləşdirilmişdir.

Qrafik 60. 2007-ci il üzrə press relizlərin say dinamikası

Ötən müddət ərzində Milli Bank xariji kütləvi informasiya vasitələri ilə də səmərəli əlaqələr qurmuş və bu əlaqələri peşəkar və işgüzər müstəviyə yönəldə bilmışdır. Əlaqələrin qurulduğu kütləvi informasiya vasitələri sırasında "Reuters" (Böyük Britaniya), "Associated press" (ABŞ), "Frans press" (Fransa), "İnterfaks" (Rusiya), "İTAR TASS" (Rusiya) informasiya agentliklərini, "BBC" (Böyük Britaniya), "TRT" (Türkiyə), "STV" (Türkiyə) telekanallarını,

XI. NATIONAL BANK'S PUBLIC RELATIONS

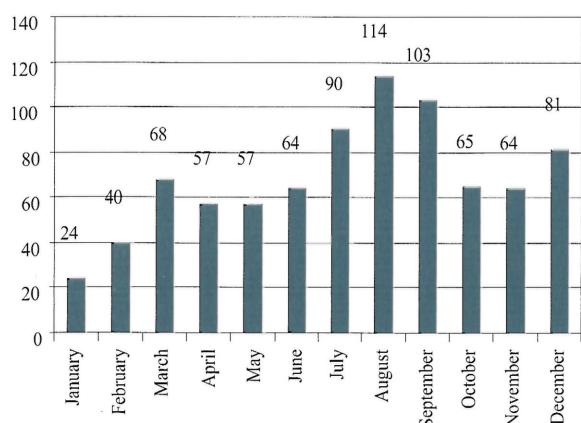
As in the previous years, the National Bank sought to constantly increase the transparency of its operations in 2007.

During the year, the National Bank's public relations focused more on information sharing, while seeking to optimize the quality, submission formats and methods of materials delivered to the public and furnishing the press with off-the-shelf materials and providing as complete as possible answers to queries.

Mass media treated the National Bank's information with greater confidence and the country's reputable media outlets and TV channels provided the National Bank and the banking system with effective informational support.

The National Bank's Public Relations and Information Department regularly monitored the country's most popular mass media outlets that have the broadest coverage and impact scales and are of significance for the National Bank and the banking system. The regular monitoring played an important role in finding and analyzing any materials that defended or criticized the National Bank and subsequently determining the further course of action

Chart 59. Change pattern of number of publications on the National Bank in Azerbaijan by months in 2007

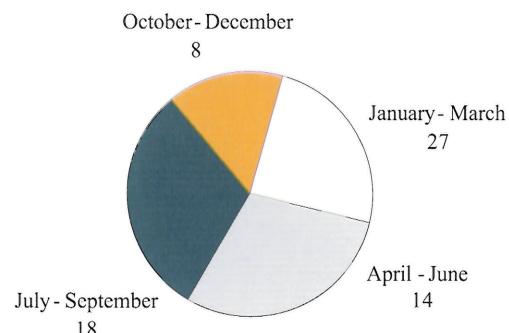

During the reported period, the Azerbaijani press issued approximately 533 news, reports, interviews, briefs and analytical articles about the National Bank and the banking system.

The press regularly referred to the Governor of the National Bank, members of the Management Board and other authorized representatives as well as the National Bank's Press Service.

In 2007, 67 press-releases addressing different topics were prepared and posted on the National Bank's web-site. 5-6 press-releases were issued a month on average. In addition, materials were posted on the National Bank's web-site in two versions (Azerbaijani and English languages), based on the schedule approved by the Management Board for transmission and modification of information.

Chart 60. Change pattern of the number of press-releases in 2007

During the period, the National Bank built effective relations and contacts with foreign mass media as well and has managed to direct these relations in a business-like and professional manner. Mass media providers the National Bank has built contacts with included Reuters (Great Britain), Associated Press (USA), France Press (France), Interfax (Russia), ITAR TASS (Russia) news agencies, BBC (Great Britain), TRT

Milli Bankın ictimaiyyətlə əlaqələri

"Amerikanın səsi" (ABŞ) və "Azadlıq" (ABŞ) radiostansiyalarını göstərmək olar. Bu kütləvi informasiya vasitələri Azərbaycanın bank sistemində baş verən ən əhəmiyyətli proseslər barədə dünya ictimaiyyətinə məlumatlar yayımlışlar.

Milli Bankın vətəndaşlarla və ictimai birliklərlə əlaqə prosesi də tənzimlənmişdir. Ötən müddət ərzində 50-dən çox vətəndaş, ictimai xadim, redaktor, jurnalist, nəşriyyat-poligrafiya mütəxəssisi ilə görüşlər keçirilmişdir.

Hesabat dövründə Milli Bank inkişaf etmiş ölkələrin mərkəzi banklarının təcrübəsi, PR xidməti ilə bağlı beynəlxalq nizamlayıcı prinsipləri, peşəkarlıq kodeksləri, etik normalar və prosedur texnologiyaları əsasında ictimaiyyətlə əlaqələrinin əhəmiyyətli dərəcədə inkişafına nail olmuşdur.

(Turkey), STV (Turkey) TV channels, Voice of America (USA) and Liberty (USA) radio stations. These mass media outlets informed the global community of the most important events and developments of Azerbaijan's banking system.

The National Bank also controlled the process of contacting individuals and public/community-based funds. During the period, meetings were held with over 50 citizens, public persons, editors, journalists, publication specialists

During the reported period, the National Bank has managed to substantially develop its relations with the public based on the experience of the central banks of developed countries, PR-related international regulatory principles, professional codes, and standards of ethics and procedure technologies.

XII. MİLLİ BANKIN 2007 İLİN YEKUNU ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLIĞI

12.1. Mühasibat uçotu və hesabatı

Milli Bankın maliyyə idarəetməsi və mühasibat uçotu sahəsində fəaliyyəti ilk növbədə bank sisteminde mühasibat uçotunun tam olaraq Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun qurulmasına yönəldilmişdir. Kommersiya banklarında bu istiqamətdə mühasibat uçotunun vəziyyətinin qiymətləndirilməsi aparılmış və müəyyən edilmişdir ki, ümumi bank aktivlərin 98%-ni təşkil edən 37 bankda maliyyə hesabatları MHBS-nin tələblərinə uyğun aparılır. Digər 6 kiçik bankda isə bu istiqamətdə bir sıra problemlərin mövcuddur ki, Milli Bank tərəfindən bu banklarda mühasibat uçotunun MHBS-nin tələblərinə uyğun qurulması üzrə müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Milli Bankın daxilində maliyyə idarəetməsinin modernizasiyası üzrə bir sıra tədbirlər həyata keçirilərək maliyyə nəzarətinin elementi olan fəaliyyətə bağlı dəyər mühasibatlığı sistemi yaradılmış və aparılan əməliyyatların dəyəri, hər bir struktur bölmənin həmin əməliyyatların dəyərindəki payı, inzibati xərclərin əməliyyatlar üzrə təsnifikasi və s. göstəriciləri əks etdirən müvafiq hesabatlar tərtib olunmuşdur.

Milli Bankda mühasibat uçotu üzrə həyata keçirilən bütün tədbirlər müvəffəqiyyətlə başa çatdırılmış və Milli Bankda mühasibat uçotunun tam olaraq

beynəlxalq standartlara uyğun aparılması və maliyyə hesabatlarının MHBS-nin tələbləri əsasında tərtib edilməsi təmin olunmuşdur. Milli Bankın maliyyə hesabatlarının hər ilin yekunları üzrə dönyanın aparıcı audit şirkətləri tərəfindən keçirilən audit nəticələri də bunu təsdiq edir.

Milli Bankın 2007-ci il maliyyə fəaliyyətinin nəticələrinin ənənəvi olaraq Beynəlxalq Audit standartlarına uyğun auditi aparılırla qeyunlaşdırılmış, auditor rəyi ilə təsdiqlənmiş maliyyə hesabatları, eyni zamanda kompüter təminatı xidmətləri və maliyyə hesabatları üzrə tövsiyələri özündə əks etdirən "Rəhbərliyə hesabat" təqdim olunmuşdur. Aparılmış audit zamanı Milli Bankın illik maliyyə hesabatı, yəni 31 dekabr 2007-ci il tarixinə bitən il üzrə tərtib edilmiş "Balans", "Mənfəət və zərər haqqında", "Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında" və "Kapitalda dəyişikliklər haqqında" hesabatlarının ətraflı təhlili, qiymətləndirilməsi və hərəkətli yoxlaması aparılmış, nəticədə Milli Bankın maliyyə hesabatının, onun maliyyə vəziyyətini, fəaliyyət nəticələrini və nağd pul vəsaitlərinin hərəkətini düzgün və dolğun əks etdirildiyi audit rəyi ilə təsdiq edilmişdir. Auditor rəyi ilə təsdiqlənmiş ilin yekunları haqqında maliyyə hesabatı və hesabat əməliyyat bütçəsi haqqında məlumatlar qanunvericiliyin tələblərinə müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilmişdir.

XII. NATIONAL BANK'S 2007 FINANCIAL REPORTING

12.1. Accounting and reporting

The National Bank's financial management and accounting activities were primarily aimed at completing the banking system's the accounting and record-keeping systems' full transition to the International Financial Reporting Standards (IFRS). Commercial banks were evaluated to identify the status of their accounting function and it was determined that 37 banks, which hold 98% of the total bank assets keep records and prepare their financial statements in accordance with the IFRS. Other 6 small banks are experiencing some problems in this regard and the National Bank is taking necessary actions to ensure that these banks comply with the IFRS requirements.

As part of the National Bank's internal financial management modernization process, an activity-linked cost accounting system was established, which is an element of financial control, and appropriate reports are now being prepared that show the cost of transactions, the share of each business unit within the cost of such transactions, classification of administrative costs by transactions and other indicators.

All of the National Bank's accounting efforts have been completed successfully and the National Bank is now fully compliant with the international accounting

standards in terms of accounting and the IFRS in respect of financial reporting. The audit reports by the world's leading audit firms on the National Bank's annual financial statements also ascertain that the National Bank is in compliance with the IFRS.

As usual, the National Bank's 2007 financial performance was audited in accordance with the International Auditing Standards, and the auditor-certified financial statements as well as the Management Report were presented that contains the computer software services and recommendations relating to the financial statements. The audit verified the National Bank's annual financial statements, that is, the Balance Sheet, Income Statement, Cash Flow Statement and Changes in Capital Statement for the year ended on December 31, 2007 by conducting a comprehensive analysis, evaluation and inspection of the statements; consequently, the audit report/opinion ascertained that the National Bank's reporting provides accurate and complete information on the bank's financial position, operating outcomes and cash flows. The audited annual financial statement ascertained and the information about the operating budget were presented to the President of the Republic of Azerbaijan in accordance with the existing laws.

12.2. Müstəqil beynəlxalq audit şirkətinin 2007-ci ilin yekunu üzrə Milli Bankın maliyyə hesabatı barədə rəyi

Azərbaycan Respublikası Milli Bankının İdarə Heyətinə:

Biz Azərbaycan Respublikası Milli Bankının ("Bank") 31 dekabr 2007-ci il tarixinə balansından və həmin tarixdə başa çatan il üçün maliyyə nəticələri, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin axını haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici qeydlərin icmalindən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün Rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Bu məsuliyyətə saxtakarlıq və ya səhv üzündən mühüm təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq nəzarətin planlaşdırılması, tətbiqi və həyata keçirilməsi; münasib mühasibat uçotu siyasetinin seçilməsi və tətbiqi və müəyyən şəraitdə münasib olan uçot qiymətləndirmələrinin aparılması daxildir.

Auditorların məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit yoxlaması əsasında hazırkı maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq apardıq. Bu standartlar bizdən etika tələblərinə riayət etməyi və audit yoxlamasının planlaşdırılması və aparılmasını maliyyə hesabatlarında mühüm təhriflərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Audit yoxlaması maliyyə hesabatlarında göstərilən rəqəmləri və açıqlamaları təsdiq edən faktların təftiş edilməsini nəzərdə tutur. Prosedurların seçilməsi auditorun mühakiməsindən, o cümlədən saxtakarlıq və ya səhv üzündən maliyyə hesabatlarında mühüm

təhriflərin edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işləniləb hazırlanması məqsədilə müəssisənin maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Audit yoxlaması həmçinin tətbiq edilən mühasibat uçotu siyasetinin və rəhbərliyin mühasibat uçotu ilə bağlı qiymətləndirmələrinin məntiqliyinin, habelə maliyyə hesabatlarının ümumiyyətlə təqdim edilməsinin təhlilini nəzərdə tutur.

Belə hesab edirik ki, əldə etdiyimiz auditor sübutu auditor rəyimizi bildirmək üçün kifayət qədər əsas yaradır.

Rəy

Bizim rəyimizə görə, maliyyə hesabatları Bankın 31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üçün maliyyə göstəricilərini və pul vəsaitlərinin axımını bütün mühüm aspektlər baxımından Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Ernst + Young Holdings (CIS) B.V.

25 iyul 2008-ci il

12.2. Independent auditor's report on the National Bank's financial statements for 2007

To the Management Board of the National Bank of the Republic of Azerbaijan -

We have audited the accompanying financial statements of the National Bank of the Republic of Azerbaijan (the "Bank"), which comprise the balance sheet as at 31 December 2007, and the income statement, statement of changes in equity and cash flow statement for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes.

Management's Responsibility for the Financial Statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of these financial statements in accordance with International Financial Reporting Standards. This responsibility includes: designing, implementing and maintaining internal control relevant to the preparation and fair presentation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error; selecting and applying appropriate accounting policies; and making accounting estimates that are reasonable in the circumstances.

Auditors' Responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance whether the financial statements are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the financial statements. The procedures selected depend on the auditors' judgment, including the

assessment of the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the financial statements in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by management, as well as evaluating the overall presentation of the financial statements.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the financial statements present fairly, in all material respects, the financial position of the Bank as at 31 December 2007, and its financial performance and its cash flows for the year then ended in accordance with International Financial Reporting Standards.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

25 July 2008

BALANS

31 dekabr 2007-ci il

(min Azərbaycan manati ilə)

	Qeydlər	2007	2006 (yenidən hesablanmış)
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	2,797,514	1,466,392
Qeyri - rezident banklardakı vəsaitlər	7	377,472	419,569
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	8	8,568	13,459
Ticarət qiymətli kağızları	9	431,835	289,574
Rezident banklara verilmiş kreditlər	10, 14	81,214	83,380
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	11, 14	132,424	134,544
Əmlak və avadanlıqlar	12	25,681	21,041
Qeyri-maddi aktivlər	13	5,396	2,715
Sair aktivlər	14, 15	49,964	16,559
Cəmi aktivlər		3,910,068	2,447,233
Öhdəliklər			
Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr	16	2,911,155	1,449,286
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	17	529,314	594,900
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	18	37,236	106,358
Sair depozit hesabları	19	1,027	596
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	20	251,854	113,007
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	21	5,481	6,869
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	8	87,115	117,834
Sair öhdəliklər	15	983	1,378
Cəmi öhdəliklər		3,824,165	2,390,228
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	22	10,000	10,000
Kapital ehtiyatları	22	75,903	47,005
Cəmi kapital		85,903	57,005
Cəmi öhdəliklər və kapital		3,910,068	2,447,233

132-224 səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

BALANCE SHEET
As of 31 December 2007
(Thousands of Azerbaijani Manats)

	Notes	2007	2006 (restated)
Assets			
Cash and cash equivalents	6	2,797,514	1,466,392
Amounts due from credit institutions	7	377,472	419,569
Special Drawing Rights holdings with the International Monetary Fund	8	8,568	13,459
Trading securities	9	431,835	289,574
Loans to banks	10, 14	81,214	83,380
Investment securities held to maturity	11, 14	132,424	134,544
Property and equipment	12	25,681	21,041
Intangible assets	13	5,396	2,715
Other assets	14, 15	49,964	16,559
Total assets		3,910,068	2,447,233
Liabilities			
Money issued in circulation	16	2,911,155	1,449,286
Amounts due to credit institutions	17	529,314	594,900
Amounts due to government organizations	18	37,236	106,358
Amounts due to customers	19	1,027	596
Debt securities issued	20	251,854	113,007
Amounts due to international financial institutions	21	5,481	6,869
Amounts due to the International Monetary Fund	8	87,115	117,834
Other liabilities	15	983	1,378
Total liabilities		3,824,165	2,390,228
Equity			
Capital	22	10,000	10,000
Retained earnings	22	75,903	47,005
Total equity		85,903	57,005
Total liabilities and equity		3,910,068	2,447,233

The accompanying notes on pages 133 to 225 are an integral part of these financial statements.

MƏNFƏƏT VƏ ZƏRƏR HAQQINDA HESABAT

31 dekabr 2007-ci il

(min Azərbaycan manati ilə)

	Qeydlər	2007	2006 (yenidən hesablanmış)
Faiz gəliri			
Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlər		109,065	54,994
Rezident banklara verilmiş kreditlər		9,150	6,088
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları		597	721
Digər		230	84
Ticarət qiymətli kağızları		119,042	61,887
		13,596	9,630
		132,638	71,517
Faiz xərci			
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(14,012)	(7,039)
Hökumət idarələri üzrə		(72)	(298)
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər üzrə		(57)	(63)
Digər		(391)	(1,603)
		(14,532)	(9,003)
Xalis faiz gəliri		118,106	62,514
Faiz hesablanması aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	14	(5,603)	(7,987)
Dəyərsizləşmə xərcindən sonra xalis faiz gəliri		112,503	54,527
Xalis haqq və komissiya gəliri	24	5,879	4,180
Xarici valyuta əməliyyatlarından xalis gəlir / (zərər):			
- yenidən qiymətləndirmə üzrə		(62,208)	(37,250)
- dilinq əməliyyatları üzrə		1,587	(2,795)
Ticarət qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsindən xalis gəlir		8,286	4,361
Törəmə maliyyə alətlərinin yenidən qiymətləndirilməsindən xalis (zərərlər) / gəlirlər	15	(170)	309
Digər gəlirlər	25	89	1,982
Xalis qeyri-faiz zərərləri		(46,537)	(29,213)
İşçilər üzrə xərclər	26	(6,470)	(4,697)
Köhnəlmə və amortizasiya	12, 13, 26	(4,067)	(3,715)
Digər əməliyyat xərcləri	26	(26,531)	(18,799)
Qeyri-faiz xərcləri		(37,068)	(27,211)
Cari ilin mənfəət / (zərəri)		28,898	(1,897)

132-224 səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırlı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

INCOME STATEMENT
For the year ended 31 December 2007
(Thousands of Azerbaijani Manats)

	Notes	2007	2006 (restated)
Interest income			
Amounts due from credit institutions		109,065	54,994
Loans to banks		9,150	6,088
Investment securities held to maturity		597	721
Other		230	84
Trading securities		119,042	61,887
		13,596	9,630
		132,638	71,517
Interest expense			
Debt securities issued		(14,012)	(7,039)
Amounts due to government organizations		(72)	(298)
Amounts due to international financial institutions		(57)	(63)
Other		(391)	(1,603)
		(14,532)	(9,003)
Net interest income		118,106	62,514
Impairment charge for interest-bearing assets	14	(5,603)	(7,987)
Net interest income after impairment charge		112,503	54,527
Net fee and commission income	24	5,879	4,180
Net gains/(losses) from foreign currencies:			
- translation differences		(62,208)	(37,250)
- dealing		1,587	(2,795)
Net gains from trading securities		8,286	4,361
Net (losses)/gains on revaluation of derivative financial instruments	15	(170)	309
Other income	25	89	1,982
Net non-interest losses		(46,537)	(29,213)
Personnel expenses	26	(6,470)	(4,697)
Depreciation and amortisation	12, 13, 26	(4,067)	(3,715)
Other operating expenses	26	(26,531)	(18,799)
Non-interest expenses		(37,068)	(27,211)
Profit/(loss) for the year		28,898	(1,897)

The accompanying notes on pages 133 to 225 are an integral part of these financial statements.

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT

31 dekabr 2007-ci il

(min Azərbaycan manati ilə)

	Nizamnamə kapitalı	Kapital ehtiyatları	Cəmi kapital
31 dekabr 2005-ci il	10,000	48,902	58,902
İl üçün xalis zərər	-	(1,897)	(1,897)
31 dekabr 2006-ci il	10,000	47,005	57,005
İl üçün xalis mənfəət	-	28,898	28,898
31 dekabr 2007-ci il	10,000	75,903	85,903

132-224 səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

STATEMENT OF CHANGES IN EQUITY

For the year ended 31 December 2007

(Thousands of Azerbaijani Manats)

	Capital	Retained earnings	Total equity
31 December 2005	10,000	48,902	58,902
Net loss for the year	-	(1,897)	(1,897)
31 December 2006	10,000	47,005	57,005
Net profit for the year	-	28,898	28,898
31 December 2007	10,000	75,903	85,903

The accompanying notes on pages 133 to 225 are an integral part of these financial statements.

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT

31 dekabr 2007-ci il

(min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	2007	2006 (yenidən hesablanmış)
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını			
Alınmış faiz		125,902	60,005
Ödənilmiş faiz		(14,938)	(10,389)
Alınmış haqq və komissiya		6,861	4,793
Ödənilmiş haqq və komissiya		(982)	(613)
Ticarət qiymətli kağızlardan zərərləri çıxmaqla gəlirlər		2,400	8,571
Törəmə maliyyə alətlərinin yenidən qiymətləndirilməsindən xalis (zərərlər) / gəlirlər		(169)	308
Xarici valyuta ilə diliq əməliyyatlarından əldə olunan reallaşdırılmış xalis gəlir /(zərər)		1,587	(2,795)
Digər gəlirlər		89	94
İşçilər üzrə ödənilmiş xərclər		(6,388)	(4,632)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(26,536)	(18,803)
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını		87,826	36,539
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlər		(5,210)	(49,435)
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar		5,037	(751)
Ticarət qiymətli kağızları		(142,362)	(144,143)
Rezident banklara verilmiş kreditlər		(2,408)	(19,662)
Sair aktivlər		(33,411)	(9,719)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma)</i>			
Dövriyyəyə banknot və sikkələrin buraxılması		1,461,869	855,178
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(60,865)	309,347
Hökümət idarələri qarşısında öhdəliklər		(68,971)	(70,624)
Sair depozit hesablari		430	(240)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(191)	-
Sair öhdəliklər		-	733
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən) / əldə edilən xalis pul vəsaitləri		1,241,744	907,223
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satılmasından gəlirlər		-	3,5
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılması və geri alınmasından gəlirlər		2,122	5,172
Əmlak və avadanlığın alınması		(8,161)	(4,342)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(3,304)	(111)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən) / əldə edilən xalis pul vəsaitləri		(9,343)	4,219
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını			
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarından daxilolmalar		138,481	81,892
Maliyyə lizininq öhdəliyinin ödənilməsi		(204)	(110)
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış borc məbləğinin artması		202	1,36
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklərin azalması		(1,42)	(154)
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklərin azalması		(31,543)	(32,315)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən xalis pul vəsaitləri		105,516	50,673
Pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		(6,795)	(15,722)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentlərində xalis artım		1,331,122	946,393
Pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentləri, ilkin	6	1,466,392	519,999
Pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentləri, yekun	6	2,797,514	1,466,392

132-224 səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırlı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

CASH FLOW STATEMENT
For the year ended 31 December 2007
(Thousands of Azerbaijani Manats)

	Notes	2007	2006 (restated)
Cash flows from operating activities			
Interest received		125,902	60,005
Interest paid		(14,938)	(10,389)
Fees and commissions received		6,861	4,793
Fees and commissions paid		(982)	(613)
Gains less losses from trading securities		2,400	8,571
Net (losses)/gains on revaluation of derivatives		(169)	308
Net realised gains/(losses) from dealing in foreign currencies		1,587	(2,795)
Other income received		89	94
Personnel expenses paid		(6,388)	(4,632)
Other operating expenses paid		(26,536)	(18,803)
Cash flows from operating activities before changes in operating assets and liabilities		87,826	36,539
<i>Net (increase)/decrease in operating assets</i>			
Amounts due from credit institutions		(5,210)	(49,435)
SDR holdings with the International Monetary Fund		5,037	(751)
Trading securities		(142,362)	(144,143)
Loans to banks		(2,408)	(19,662)
Other assets		(33,411)	(9,719)
<i>Net increase(decrease) in operating liabilities</i>			
Money issued in circulation		1,461,869	855,178
Amounts due to credit institutions		(60,865)	309,347
Amounts due to Government organizations		(68,971)	(70,624)
Amounts due to customers		430	(240)
Debt securities issued		(191)	-
Other liabilities		-	733
Net cash (used in)/from operating activities		1,241,744	907,223
Cash flows from investing activities			
Proceeds from disposal of property and equipment and intangible assets		-	3,5
Proceeds from sale and redemption of investment securities		2,122	5,172
Purchase of property and equipment		(8,161)	(4,342)
Purchase of intangible assets		(3,304)	(111)
Net cash (used in)/from investing activities		(9,343)	4,219
Cash flows from financing activities			
Proceeds from debt securities issued		138,481	81,892
Repayment of finance lease obligations		(204)	(110)
Increase in borrowings from international financial institutions		202	1,36
Repayment of amounts due to international financial institutions		(1,42)	(154)
Repayment of amounts due to International Monetary Fund		(31,543)	(32,315)
Net cash from financing activities		105,516	50,673
Effect of exchange rates changes on cash and cash equivalents		(6,795)	(15,722)
Net increase in cash and cash equivalents		1,331,122	946,393
Cash and cash equivalents, beginning	6	1,466,392	519,999
Cash and cash equivalents, ending	6	2,797,514	1,466,392

The accompanying notes on pages 133 to 225 are an integral part of these financial statements.

2007-ci il üçün maliyyə hesabatlarına qeydlər

(Cədvəllərdə göstərilən məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunub)

1. Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı (bundan sonra "Bank") Azərbaycan Respublikasının mərkəzi bankıdır və Azərbaycan Respublikasının müstəsna mülkiyyətindədir. Bank "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında" 10 dekabr 2004-cü il tarixli Qanuna (bundan sonra "Qanun") müvafiq olaraq fəaliyyət göstərir. Yuxarıda qeyd olunan tarixdək Bank "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında" 10 iyun 1996-ci il tarixli Azərbaycan Respublikası Milli Bank haqqında Qanuna əsasən fəaliyyət göstərmışdır.

Qanunun 4-cü maddəsinə uyğun olaraq Bankın məqsədləri aşağıdakılardır:

- Bankın əsas məqsədi öz səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsidir;
- Bankın məqsədi həmçinin bank və ödəniş sistemlərinin sabitliyini və inkişafını təmin etməkdir; və
- Mənfəət götürmək Bankın əsas məqsədi deyildir.

Qanunun 5-ci maddəsinə uyğun olaraq Bankın əsas funksiyaları aşağıdakılardır:

- Dövlətin pul və valyuta siyasətini müəyyən edir və həyata keçirir;
- Nağd pul dövriyyəsini təşkil edir, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasından 19-cu maddəsinin II hissəsinə və Qanununa müvafiq olaraq, pul nişanlarının tədavülə buraxılmasını və tədavüldən çıxarılmasını həyata keçirir;
- Manatın xarici valyutalara nisbətdə rəsmi məzənnəsini mütəmadi müəyyən edir və elan edir;
- Qanunvericiliyə uyğun olaraq valyuta tənzimini və nəzarətini həyata keçirir;
- Sərəncamında olan beynəlxalq qızıl-valyuta ehtiyatlarını saxlayır və idarə edir;
- Qanunvericiliyə uyğun olaraq hesabat tədiyə balansını tərtib edir və ölkənin proqnoz tədiyə balansının hazırlanmasında iştirak edir;
- "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa, Qanuna və onlara müvafiq qəbul etdiyi normativ xarakterli aktlara uyğun olaraq bank fəaliyyətini lisenziyalasdırır və tənzimləyir, qanunla müəyyən edilmiş qaydada bank fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirir;
- Ödəniş sistemlərinin fəaliyyətini təşkil edir, əlaqələndirir, tənzimləyir və onların üzərində nəzarəti qanuna uyğun olaraq həyata keçirir;
- Qanun və digər qanunlarla nəzərdə tutulmuş başqa funksiyaları həyata keçirir.

Bank qanunvericiliyə, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdəş çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə müvafiq olaraq, onun səlahiyyətlərinə aid edilən məsələlər üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə qarşılıqlı münasibətlərdə, habelə beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarında Azərbaycan Respublikasını təmsil edir.

Bank fəaliyyətinin müxtəlif sahələri üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə əməkdaşlıq haqqında müqavilələr bağlaya bilər, həmçinin xaricdə yerləşən dövlət və özəl mərkəzi klirinq (prosessinq) idarələri ilə öz adından və ona müvafiq səlahiyyətlər verildiyi halda, Azərbaycan dövləti adından klirinq və hesablaşmalar haqqında sazişlər və başqa müqavilələr bağlaya bilər.

Bank pul, valyuta və bank nəzarəti sahələrində əməkdaşlıq məqsədi daşıyan beynəlxalq və regional təşkilatların kapitallarında və fəaliyyətlərində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada iştirak edə bilər.

Notes to 2007 Financial Statements

(Figures in Tables are in Thousands of Azerbaijani Manats)

1. Principal activities

The National Bank of the Republic of Azerbaijan (the "Bank") is the central bank of the Republic of Azerbaijan, and is exclusively owned by the Republic of Azerbaijan. It acts in accordance with the "Law on the National Bank of the Republic of Azerbaijan" effective from 10 December 2004 (the "Law"). Prior to 10 December 2004 the Bank acted in accordance with the "Law on the National Bank of the Republic of Azerbaijan" dated 10 June 1996.

Article 4 of the Law sets out the goals of the Bank, which are as follows:

- The primary goal of the Bank's activity is to ensure stability of the national currency.
- Ensure the development and strengthening of the banking and payment systems; and
- Profit making is not a primary goal of the Bank.

Article 5 of the Law sets out the functions of the Bank as follows:

- Determines and implements monetary policy;
- Organizes cash circulation, in accordance with 2 paragraph of article 19 of the Constitution and the Law issues, puts into, and withdraws banknotes from circulation;
- Determines and declares the official exchange rate of Azerbaijani manat;
- Implements foreign currency regulation and control;
- Maintains and manages the gold and foreign currency reserves at its disposal;
- Manages the drawing up of the reporting balance of payments and participate in the drawing-up of the projected balance of payments of the country;
- Issues license, regulates and supervises banking activities of banks in accordance with the Law and Law of Republic of Azerbaijan on "Banks" and other normative legal acts adopted pursuant thereto;
- Determines, coordinates and regulates activities of payment systems;
- Implement other functions as stipulated by the legislation.

Pursuant to the legislation of the Republic of Azerbaijan and the international treaties acceded to by the Republic of Azerbaijan, the Bank represents the Republic of Azerbaijan in relations with the central banks of foreign states, as well as international financial and credit institutions in matters relating to the Bank's responsibilities.

The Bank may conclude agreements on cooperation with the central banks of foreign countries concerning various areas of its activities. It may also conclude clearing and settlement agreements and other agreements with foreign public and private clearing agencies, on its own behalf and on behalf of the Republic of Azerbaijan, if appropriately empowered.

The Bank may participate in the capital and activity of international organizations for the purpose of cooperation in monetary, foreign currency and banking areas.

31 dekabr 2007-ci və 2006-ci il tarixlərinə Bankın İdarə Heyəti ("İdarə Heyəti") aşağıdakı üzvlərdən ibarət olmuşdur:

Adı	Vəzifə
Cənab Elman Rüstəmov	Sədr
Cənab Alim Quliyev	Sədrin birinci müavini
Cənab Rüfət Aslanlı	Sədr müavini
Cənab Aftandil Babayev	Sədr müavini
Cənab Vadim Xubanov	Sədr müavini

Bankın mərkəzi aparıcı aşağıdakı ünvanda yerləşir:

Azərbaycan, Bakı, AZ1014, R. Behbudov küçəsi, 32.

Bankın Azərbaycan Respublikasında on bir ərazi idarələri fəaliyyət göstərir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın 580 işçisi olmuşdur (2006: 537).

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Bankın maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Bank qeydlərin aparılmasını və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ilə MHBS-nə uyğun olaraq həyata keçirməlidir.

Azərbaycan manatı Bankın hesabat və funksional valyutasıdır, çünkü əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Hazırkı maliyyə hesabatları xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir.

Aşağıda açıqlanan mühasibat uçotu prinsiplərində göstərilənlər istisna olmaqla, maliyyə hesabatları ilkin dəyər uçotu əsasında hazırlanmışdır.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

İl ərzində aşağıdakı yeni MHBS və Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərh edilməsi Komissiyasının ("BMHŞK") Şərhlərinin qəbul edilməsi istisna olmaqla, Bank keçən il tətbiq etdiyi həmin mühasibat uçotu prinsiplərini tətbiq etmişdir:

MHBS 7 "Maliyyə alətləri: açıqlamalar"

MHBS 7 maliyyə alətlərindən irəli gələn risklərlə bağlı keyfiyyət və kəmiyyət məlumatının əlavə açıqlanmasını tələb edir. Xüsusi olaraq, bu standart kredit riski, likvidlik riski və bazar riski haqqında minimal açıqlamaları müəyyən edir. MHBS 7 30 sayılı "Bankların və analoji maliyyə təşkilatlarının maliyyə hesabatlarında açıqlamalar" və 32 sayılı "Maliyyə alətləri: açıqlama və təqdimat" MUBS-nın açıqlama tələblərini əvəz edir. Yeni açıqlamalar maliyyə hesabatlarında əksini tapmışdır.

As of 31 December 2007 and 2006, the Management Board (the "Board") of the Bank is composed of the following members:

Name	Position
Mr. Elman Rustamov	Chairman
Mr. Alim Quliyev	First Deputy Chairman
Mr. Rufat Aslanli	Deputy Chairman
Mr. Aftandil Babayev	Deputy Chairman
Mr. Vadim Khubanov	Deputy Chairman

The Bank's main office is located on the following address: 32 R. Behbudov Street, Baku, AZ1014, Azerbaijan. The Bank has eleven regional branches in the Republic of Azerbaijan. It has 580 personnel as of 31 December 2007 (2006: 537).

2. Basis of preparation

General

These financial statements have been prepared in accordance with International Financial Reporting Standards ("IFRS").

The Bank is required to maintain its records and prepare its financial statements in Azerbaijani Manats and in accordance with IFRS.

The Azerbaijani Manat is the reporting and functional currency of the Bank as the majority of the transactions are denominated, measured, or funded in Azerbaijani Manats. Transactions in other currencies are treated as transactions in foreign currencies. These financial statements are presented in thousands of Azerbaijani Manats ("AZN"), unless otherwise indicated.

The financial statements have been prepared under the historical cost convention, except as disclosed in the accounting policies below. For example, trading securities and derivative financial instruments have been measured at fair value.

3. Summary of significant accounting policies

Changes in accounting policies

The Bank applied the same accounting policies with those in prior year, except for the adoption of the following new IFRS and IFRIC Interpretations during the year:

IFRS 7 'Financial Instruments: Disclosures'

IFRS 7 requires additional disclosure of qualitative and quantitative information regarding exposure to risks arising from financial instruments. In particular, it specifies minimum disclosures about credit risk, liquidity risk and market risk. IFRS 7 replaces IAS 30 'Disclosures in the Financial Statements of Companies and Similar Financial Institutions' and the disclosure requirements in IAS 32 'Financial Instruments: Disclosure and Presentation'. The new disclosures are included throughout the financial statements.

"BMHŞK 10 'Aralıq maliyyə hesabatları və dəyərsizləşmə"

BMHŞK Şərhi 10 nəzərdə tutur ki, aralıq maliyyə hesabatlarında maya dəyeri ilə əks etdirilmiş qudvil, kapital qiymətli kağızlarına satış üçün mövcud olan investisiyalar və birjada alınıb-satılmayan kapital qiymətli kağızları ilə bağlı olaraq dəyərsizləşmə zərərləri əks etdiriləndə, həmin dəyərsizləşmə zərərləri növbəti aralıq dövrlərdə və ya illik maliyyə hesabatları hazırlananda geri qaytarla bilməz. 10 sayılı BMHŞK Şərhinin qəbul edilməsi Bankın maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməyəcəkdir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanıma

39 sayılı MUBS-na uyğun olaraq maliyyə aktivləri müvafiq qaydada mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə əks etdirilmiş maliyyə aktivləri, kreditlər və debitor borcları, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan alətlər və ya satış üçün mövcud olan maliyyə alətlərinə təsnif edilir. Maliyyə aktivləri ilk olaraq qeydə alınanda, ədalətli dəyərlə ölçülür. Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə əks etdirilməyən investisiyalar əks etdirilərkən, onların ədalətli dəyərlərinə əməliyyatla birbaşa əlaqəsi olan xərclər əlavə edilir. Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanıma zamanı təsnifləşdirir.

Tanıma tarixi

Maliyyə aktivlərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktivləri almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması daxildir.

Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə əks etdirilmiş maliyyə aktivləri

Ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilən maliyyə aktivləri "mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə əks etdirilmiş maliyyə aktivləri" kateqoriyasına daxil edilir. Maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi o halda təsnif edilir ki, onlar yaxın zamanda satılmaq məqsədilə alınmışdır. Təyin edilmiş və effektiv heçin q alətləri olmayan törəmə aktivlər də ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilir. Ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri üzrə gəlir və zərərlər mənfəət və zərər haqqında hesabatda əksini tapır.

Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar

Müəyyən və ya müəyyən edilə bilən ödənişli və müəyyən müddəti olan qeyri-törəmə maliyyə aktivləri Bankın onları ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlamaq niyyəti və imkani olanda, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilir. Qeyri-müəyyən müddətdə saxlanması nəzərdə tutulan investisiyalar bu sinifə daxil edilmir. Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür. Amortizasiyanı nəzərdə tutan dəyər ilk olaraq əks etdirilmiş məbləğdən əsas məbləğin ödənişlərini çıxmaqla, effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edərək ilk olaraq əks etdirilmiş məbləğ və yekun məbləğ arasındakı fərqə üstünə gəlməklə və ya çıxmaga hesablanır. Bu hesablamaya effektiv faiz dərəcəsinin, əməliyyat məsəflərinin və bütün digər əlavələrin və diskontların tərkib hissələri olan müqavilənin tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış bütün haqlar daxildir. Amortizasiya olunmuş dəyərlə əks etdirilmiş investisiyalarla bağlı gəlir və zərərlər mənfəət və zərər haqqında hesabatda investisiyalar dəyərsizləşdikdə, habelə amortizasiya prosesində əks etdirilir.

IFRIC 10 'Interim Financial Reporting and Impairment'

IFRIC 10 provides that, should any impairment losses be recognized in the interim financial statements in relation to goodwill, available-for-sale investments in equity securities or unquoted equity securities carried at cost, these impairment losses may not be reversed in subsequent interim periods or when preparing the annual financial statements. The adoption of IFRIC 10 did not have any impact on the financial statements of the Bank.

Financial assets

Initial recognition

Financial assets in the scope of IAS 39 are classified as either financial assets at fair value through profit or loss, loans and receivables, held-to-maturity investments, or available-for-sale financial assets, as appropriate. When financial assets are recognised initially, they are measured at fair value, plus, in the case of investments not at fair value through profit or loss, directly attributable transaction costs. The Bank determines the classification of its financial assets upon initial recognition.

Date of recognition

All regular way purchases and sales of financial assets are recognised on the settlement date i.e. the date that the Bank settles the purchase or sale of the asset. Regular way purchases or sales are purchases or sales of financial assets that require delivery of assets within the period generally established by regulation or convention in the marketplace.

Financial assets at fair value through profit or loss

Financial assets classified as held for trading are included in the category 'financial assets at fair value through profit or loss'. Financial assets are classified as held for trading if they are acquired for the purpose of selling in the near term. Derivatives are also classified as held for trading unless they are designated and effective hedging instruments. Gains or losses on financial assets held for trading are recognised in the income statement.

Held-to-maturity investments

Non-derivative financial assets with fixed or determinable payments and fixed maturity are classified as held-to-maturity when the Bank has the positive intention and ability to hold them to maturity. Investments intended to be held for an undefined period are not included in this classification. Held-to-maturity investments are subsequently measured at amortised cost. Amortised cost is computed as the amount initially recognised minus principal repayments, plus or minus the cumulative amortisation using the effective interest method of any difference between the initially recognised amount and the maturity amount. This calculation includes all fees paid or received between parties to the contract that are an integral part of the effective interest rate, transaction costs and all other premiums and discounts. For investments carried at amortised cost, gains and losses are recognised in the income statement when the investments are impaired, as well as through the amortisation process.

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, müəyyən və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur və ticarət qiymətli kağızları və ya satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir. Belə aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə əks etdirilir. Belə aktivlər üzrə gəlir və xərclər mənfəət və zərər haqqında hesabatda kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarıldıqda və ya dəyərsizləşdikdə, eləcə də amortizasiya prosesində əks etdirilir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri yuxarıda göstərilən heç bir sinfə daxil olmayan və satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlkən tanımından sonra satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərlə ölçülür, və bu zaman gəlir və xərclər investisiya xaric edilənə və ya dəyərsizləşənədək kapitalın ayrıca komponenti kimi əks etdirilir. Belə halda kapitalın tərkibində əvvəl əks etdirilmiş məcmu gəlir və ya zərər mənfəət və zərər haqqında hesabata daxil edilir. Bununla bərabər effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri balansın tərtib olunduğu tarixə əqdlər üzrə hər hansı bir məsrəflər çıxılmadan onların elan olunmuş bazar qiymətləri əsasında müəyyən olunur. Maliyyə alətlərinin elan olunmuş bazar qiymətləri olmadıqda ədalətli dəyər qiymət modelləri və pul axınlarının diskontlaşdırılması metodlarından istifadə olunmaqla müəyyən olunur.

Qarşılıqlı əvəzləşdirmə

Bank maliyyə aktivi və maliyyə öhdəliyinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanın netto əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivi realizasiya etmək və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda qarşılıqlı əvəzləşdirir və balansda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd vəsaitlər, digər banklardakı müxbir hesabların qalıqları (bloklaşdırılmış hesablar istisna olmaqla), o cümlədən qeyri-rezident banklarda üç ayadək yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlər daxildir.

Törəmə maliyyə alətləri

Adı fəaliyyətində Bank müxtəlif törəmə maliyyə alətlərindən (misal üçün forward alətlərindən) istifadə edir. Belə maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılır və ədalətli dəyərlə əks etdirilir. Ədalətli dəyər müvafiq bazar alətlərini cari bazar və müqavilə qiymətləri və digər amillərə əsaslanan bazar kotirovkaları və ya qiymətləndirmə modelləri əsasında müəyyən edilir. Müsbət ədalətli dəyəri olan törəmə alətlər aktivlərin tərkibində, mənfi ədalətli dəyəri olanlar isə öhdəliklərin tərkibində əks etdirilir. Bu alətlərdən irəli gələn gəlir və zərərlər, alətin xüsusiyyətindən asılı olaraq, mənfəət və zərər haqqında hesabatda ticarət qiymətli kağızlarla əməliyyatlar üzrə gəlirlər və ya xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlirlər kimi əks etdirilir.

Digər maliyyə alətlərinin tərkibinə daxil olan törəmə alətlər bu hallarda ayrıca törəmə alətlər kimi tanınır

Loans and receivables

Loans and receivables are non-derivative financial assets with fixed or determinable payments that are not quoted in an active market. They are not entered into with the intention of immediate or short-term resale and are not classified as trading securities or designated as investment securities available-for-sale. Such assets are carried at amortised cost using the effective interest method. Gains and losses are recognised in the income statement when the loans and receivables are derecognised or impaired, as well as through the amortisation process.

Available-for-sale financial assets

Available-for-sale financial assets are those non-derivative financial assets that are designated as available-for-sale or are not classified in any of the three preceding categories. After initial recognition available-for-sale financial assets are measured at fair value with gains or losses being recognised as a separate component of equity until the investment is derecognised or until the investment is determined to be impaired at which time the cumulative gain or loss previously reported in equity is included in the income statement. However, interest calculated using the effective interest method is recognised in the income statement.

Determination of fair value

The fair value of financial instruments that are actively traded in organised financial markets is determined by reference to quoted market price at the close of business on the balance sheet date, without any deduction for transaction costs. For all other financial instruments where there is no active market, fair value is determined using discounted cash flow analysis and other relevant valuation models.

Offsetting

Financial assets and liabilities are offset and the net amount is reported in the balance sheet when there is a legally enforceable right to set off the recognised amounts and there is an intention to settle on a net basis, or to realise the asset and settle the liability simultaneously.

Cash and cash equivalents

Cash and cash equivalents consist of cash on hand, unrestricted balances on correspondent accounts including overnight deposits and amounts due from credit institutions that mature within ninety days of the date of origination and are free from contractual encumbrances.

Derivative financial instruments

In the normal course of business, the Bank enters into derivative financial instruments such as forwards. Such financial instruments are held for trading and are recorded at fair value. The fair values are estimated based on quoted market prices or pricing models that take into account the current market and contractual prices of the underlying instruments and other factors. Derivatives are carried as assets when their fair value is positive and as liabilities when it is negative. Gains and losses resulting from these instruments are included in the income statement as gains less losses from trading securities or gains less losses from foreign currencies dealing, depending on the nature of the instrument.

Derivatives embedded in other financial instruments are treated as separate derivatives and recorded at fair

Milli Bankin 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

və ədalətli dəyərlə əks etdirilir ki, onların iqtisadi xüsusiyyətləri və riskləri əsas müqavilələrin xüsusiyyət və riskləri ilə sıx bağlı olmasın, əsas müqavilələrin özü isə satılmaq üçün nəzərdə tutulmasın və ya mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə yenidə qiymətləndirilməsin. Əsas müqavilədən ayrılmış tərkibə daxil olan törəmə aletlər ticarət portfelinin tərkibində ədalətli dəyərlə ucota alınır və bu zaman ədalətli dəyərdə bütün dəyişikliklər mənfəət və zərər haqqında hesabatda eksini tapır.

"Repo" və əks "repo" razılaşmaları

Qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları ("repo" razılaşmaları) terminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatlar kimi əks etdirilir. "Repo" razılaşmaları əsasında satılmış qiymətli kağızlar balansda əks etdirilir. Tərəf-müqabil müqavilə şərtlərindən və ya qəbul edilmiş təcrübədən irəli gələrək həmin qiymətli kağızların satılması və ya yenidən girov qoyulması hüququna malik olduqda, "repo" razılaşmaları əsasında qirov qoyulan qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəliklər kredit təşkilatlarına və ya müştərilərə ödəniləcək məbləğlərin tərkibində təqdim olunur. Geri satış (əks "repo") razılaşmaları əsasında alınmış qiymətli kağızlar kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və ya, şəraitdən asılı olaraq, müştərilərə kreditlər kimi əks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alış qiyməti arasında fərq faiz hesab olunur və təsirli gəlirlilik metodundan istifadə etməklə "repo" razılaşmalarının müddəti ərzində hesablanır.

Borc vəsaitləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti ilə Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən biri qoyulsun: sahibə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivlərinin müəyyən sayıda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə Hökumət qarşısında kredit borcları, kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər, sair depozit hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları, digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər və Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər daxildir. Bunlar ilk növbədə birbaşa aid olan əməliyyat xərcini çıxməqla alınmış ödənişin ədalətli dəyəri ilə əks etdirilir. İlkin tanımından sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər mənfəət və zərər haqqında hesabatdan borclar silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Lizinq

Maliyyə lizinqi - Bank icarəçi qismində

Bank maliyyə lizniqini lizinq müddəti başlayanda balansda aktivlərin və öhdəliklərin tərkibində icarəyə götürülən avadanlığın ədalətli dəyərinə bərabər olan məbləğlərlə və ya, bu məbləğ ədalətli dəyərdən daha az olarsa, minimal lizinq ödənişinin cari dəyəri ilə əks etdirir. Minimal lizinq ödənişinin cari dəyəri hesablanarkən diskontlaşdırma amili kimi lizinq üzrə daxili faiz dərəcəsi istifadə edilir (həmin dərəcəni müəyyən etmək mümkün dursə). Əks hallarda Bankın artan borc dərəcəsi istifadə edilir. Çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər aktivin bir hissəsi kimi tanınır. Lizinq ödənişləri maliyyələşdirmə xərcləri və öhdəliyin ödənilməsi arasında bölüşdürülr. Maliyyələşdirmə xərcləri lizinq müddəti ərzində elə bölüşdürülr ki, hər bir hesabat dövründə öhdəliklərin qalığına hesablanan daimi dövrü faiz dərəcəsi ilə xərclərin əks etdirilməsi təmin edilsin. İcarəyə götürən tərəfindən maliyyə lizinqi üzrə yerinə yetirilən əməliyyatlara birbaşa aid olan məsrəflər icarəyə götürülən aktivlərin tərkibində əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub olmamasını müəyyən etmək üçün Bank hər balans tarixində qiymətləndirmə aparır.

value if their economic characteristics and risks are not closely related to those of the host contract, and the host contract is not itself held for trading or designated at fair value through profit or loss. The embedded derivatives separated from the host are carried at fair on the trading portfolio with changes in fair value recognised in the income statement.

Repurchase and reverse repurchase agreements

Sale and repurchase agreements ("repos") are treated as secured financing transactions. Securities sold under sale and repurchase agreements are retained in the balance sheet and, in case the transferee has the right by contract or custom to sell or repledge them, reclassified as securities pledged under sale and repurchase agreements. The corresponding liability is presented within amounts due to credit institutions or customers. Securities purchased under agreements to resell ("reverse repo") are recorded as amounts due from credit institutions or loans to customers as appropriate. The difference between sale and repurchase price is treated as interest and accrued over the life of repo agreements using the effective yield method. No outstanding repo or reverse repo as of balance sheet date.

Borrowings

Issued financial instruments or their components are classified as liabilities, where the substance of the contractual arrangement results in the Bank having an obligation either to deliver cash or another financial asset to the holder, or to satisfy the obligation other than by the exchange of a fixed amount of cash or another financial asset for a fixed number of own equity instruments. Such instruments include amounts due to Government, amounts due to credit institutions, amounts due to customers, debt securities issued, funds borrowed from international financial institutions and liabilities to International Monetary Fund. These are initially recognized at fair value of the consideration received less directly attributable transaction cost. After initial recognition, borrowings are subsequently measured at amortised cost using the effective interest method. Gains and losses are recognised in the income statement when the borrowings are derecognised as well as through the amortisation process.

Leases

Finance - Bank as lessee

The Bank recognises finance leases as assets and liabilities in the balance sheet at the date of commencement of the lease term at amounts equal to the fair value of the leased equipment or, if lower, at the present value of the minimum lease payments. In calculating the present value of the minimum lease payments the discount factor used is the interest rate implicit in the lease, when it is practicable to determine; otherwise, the Bank incremental borrowing rate is used. Initial direct costs incurred are included as part of the asset. Lease payments are apportioned between the finance charge and the reduction of the outstanding liability. The finance charge is allocated to periods during the lease term so as to produce a constant periodic rate of interest on the remaining balance of the liability for each period. The costs identified as directly attributable to activities performed by the lessee for a finance lease, are included as part of the amount recognised as leased asset.

Impairment of financial assets

The Bank assesses at each balance sheet date whether there is any objective evidence that a financial asset or group of financial assets is impaired.

Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktiv ilk dəfə əks etdirildikdən sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və ya bu zərər hadisəsi (və ya hadisələri) maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri axınlarına təsir göstərəndə dəyərsizləşmiş hesab edilir. Dəyərsizləşmənin sübutlarına borcalanın və ya borcalanlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri axınında ölçülə bilən azalmaya (misal üçün vaxtı ötmüş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxildir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və banklara verilmiş kreditlər

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərlə və müştərilər kreditlərlə bağlı Bank əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün məcmu şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub olmamasını qiymətləndirir. Bank mühüm olub olmamasından asılı olmayıaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmaması qərarına gələrsə, həmin aktivləri analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini məcmu şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi fərdi şəkildə aparılmış və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olduğu təqdirdə zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri axınının cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks etdirilir. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktiv üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanmağa davam edir. Kreditlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırıldıqda və ya Bankın mülkiyyətinə keçidkə silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalırsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş aparmaqla əks etdirilir. Gələcək silinmə, sonradan bərpa edilirsə, bərpa məbləği mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri axınlarının cari dəyəri maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir. Kredit dəyişən faiz dərəcəsi ilə verilmişdir, dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi üçün diskontun dərəcəsi, cari effektiv faiz dərəcəsi olacaqdır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri axınlarının cari dəyərinin hesablanması, girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsinin mümkün olub olmamasından asılı olmayıaraq, girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəfləri çıxmamaqla girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsindən irəli gələn pul vəsaitləri axınlarını əks etdirir.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri Bankın daxili kredit reytinqləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektor, coğrafi mövqeyi, girovu növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

Məcmu şəkildə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək pul axınları bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilir. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin

A financial asset or a group of financial assets is deemed to be impaired if, and only if, there is objective evidence of impairment as a result of one or more events that has occurred after the initial recognition of the asset (an incurred 'loss event') and that loss event (or events) has an impact on the estimated future cash flows of the financial asset or the group of financial assets that can be reliably estimated. Evidence of impairment may include indications that the borrower or a group of borrowers is experiencing significant financial difficulty, default or delinquency in interest or principal payments, the probability that they will enter bankruptcy or other financial reorganisation and where observable data indicate that there is a measurable decrease in the estimated future cash flows, such as changes in arrears or economic conditions that correlate with defaults.

Amounts due from credit institutions and loans to banks

For amounts due from credit institutions and loans to banks carried at amortised cost, the Bank first assesses individually whether objective evidence of impairment exists individually for financial assets that are individually significant, or collectively for financial assets that are not individually significant. If the Bank determines that no objective evidence of impairment exists for an individually assessed financial asset, whether significant or not, it includes the asset in a group of financial assets with similar credit risks characteristics and collectively assesses them for impairment. Assets that are individually assessed for impairment and for which an impairment loss is, or continues to be, recognised are not included in a collective assessment of impairment.

If there is an objective evidence that an impairment loss has been incurred, the amount of the loss is measured as the difference between the assets' carrying amount and the present value of estimated future cash flows (excluding future expected credit losses that have not yet been incurred). The carrying amount of the asset is reduced through the use of an allowance account and the amount of the loss is recognised in the income statement. Interest income continues to be accrued on the reduced carrying amount based on the original effective interest rate of the asset. Loans together with the associated allowance are written off when there is no realistic prospect of future recovery and all collateral has been realised or has been transferred to the Bank. If, in a subsequent year, the amount of the estimated impairment loss increases or decreases because of an event occurring after the impairment was recognised, the previously recognised impairment loss is increased or reduced by adjusting the allowance account. If a future write-off is later recovered, the recovery is credited to the income statement.

The present value of the estimated future cash flows is discounted at the financial asset's original effective interest rate. If a loan has a variable interest rate, the discount rate for measuring any impairment loss is the current effective interest rate. The calculation of the present value of the estimated future cash flows of a collateralised financial asset reflects the cash flows that may result from foreclosure less costs for obtaining and selling the collateral, whether or not foreclosure is probable.

For the purpose of a collective evaluation of impairment, financial assets are grouped on the basis of the Bank's internal credit grading system that considers credit risk characteristics such as asset type, industry, geographical location, collateral type, past-due status and other relevant factors.

Future cash flows on a group of financial assets that are collectively evaluated for impairment are estimated on the basis of historical loss experience for assets with credit risk characteristics similar to those in the group. Historical loss experience is adjusted on the basis of current observable data to reflect the effects of current con-

məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırlıda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən bazarda cari məlumat əsasında düzəlişlər edilir. Gələcək pul vəsaitləri axınlarında dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (misal üçün işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişiklikləri və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmini əks etdirən digər amilləri) əks etdirir. Gələcək pul vəsaitləri axınlarının qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılır ki, qiymətləndirilmiş zərərlər faktiki nəticələr arasında fərqlər azaldılsın.

Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan maliyyə investisiyaları

Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan alətlər üçün Bank dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olub olmamasını qiymətləndirir. Dəyərsizləşmə zərərini çəkilməsinə dair obyektiv sübut mövcud olanda, zərərin məbləği aktivin balans dəyəri ilə proqnozlaşdırılan gələcək pul axınlarının cari dəyəri arasında fərqlə ölçülür. Aktivin balans dəyəri azaldılır və zərərin məbləği mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Əgər sonrakı ildə proqnozlaşdırılan dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində azalırsa, əvvəl rəsmi şəkildə məbləğlər mənfəət və zərər haqqında hesabata aid edilməlidir.

Kreditlərin restrukturizasiyası

İmkan dairəsində Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılışdırılması daxildir. Yeni şərtlər müəyyən edildiyi təqdirdə, kredit vaxtı ötmüş hesab olunmur. Bütün meyarların qarşılılanması və gələcək ödənişlərin mümkünüyündən əmin olmaq məqsədilə Bank rəhbərliyi restrukturizasiya edilmiş kreditləri daim nəzərdən keçirir. Belə kreditlər fərdi və ya məcmu qaydada dəyərsizləşməyə məruz qalmaqdə davam edir və onların ödənilən dəyəri kredit üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsini istifadə etməklə hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçtdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda balansa məsələlərə əks etdirilməlidir:

- aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə keçirmiş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, onları "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüştür; və
- Bank: (a) aktiv üzrə, demək olar ki, bütün risk və səmərələr örtürmiş; (b) aktiv üzrə, demək olar ki, bütün risk və səmərələr örturməmiş və onları özündə saxlamaqla, yalnız aktiv üzrə nəzarəti örtürmüştür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri axınıni almaq hüququnu örtürmiş və aktiv üzrə, demək olar ki, bütün risk və səmərələri nə örturməmiş, nə də onları özündə saxlamamışdırsa, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Ötürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakin davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, ötürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiyon (o cümlədən ödənişlər netto-əsasla aparılan opsiyon və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Bankın davam edən iştirakinin həcmi Bankın geri

ditions that did not affect the years on which the historical loss experience is based and to remove the effects of conditions in the historical period that do not exist currently. Estimates of changes in future cash flows reflect, and are directionally consistent with, changes in related observable data from year to year (such as changes in unemployment rates, property prices, commodity prices, payment status, or other factors that are indicative of incurred losses in the group or their magnitude). The methodology and assumptions used for estimating future cash flows are reviewed regularly to reduce any differences between loss estimates and actual loss experience.

Held-to-maturity financial investments

For held-to-maturity investments the Bank assesses individually whether there is objective evidence of impairment. If there is objective evidence that an impairment loss has been incurred, the amount of the loss is measured as the difference between the asset's carrying amount and the present value of estimated future cash flows. The carrying amount of the asset is reduced and the amount of the loss is recognised in the income statement.

If, in a subsequent year, the amount of the estimated impairment loss decreases because of an event occurring after the impairment was recognised, any amounts formerly charged are credited to the income statement.

Renegotiated loans

Where possible, the Bank seeks to restructure loans rather than to take possession of collateral. This may involve extending the payment arrangements and the agreement of new loan conditions. Once the terms have been renegotiated, the loan is no longer considered past due. Management continuously reviews renegotiated loans to ensure that all criteria are met and that future payments are likely to occur. The loans continue to be subject to an individual or collective impairment assessment, calculated using the loan's original effective interest rate.

De-recognition of financial assets and liabilities

Financial assets

A financial asset (or, where applicable a part of a financial asset or part of a group of similar financial assets) is derecognised where:

- the rights to receive cash flows from the asset have expired;
- the Bank has transferred its rights to receive cash flows from the asset, or retained the right to receive cash flows from the asset, but has assumed an obligation to pay them in full without material delay to a third party under a 'pass-through' arrangement; and
- the Bank either (a) has transferred substantially all the risks and rewards of the asset, or (b) has neither transferred nor retained substantially all the risks and rewards of the asset, but has transferred control of the asset.

Where the Bank has transferred its rights to receive cash flows from an asset and has neither transferred nor retained substantially all the risks and rewards of the asset nor transferred control of the asset, the asset is recognised to the extent of the Bank's continuing involvement in the asset. Continuing involvement that takes the form of a guarantee over the transferred asset is measured at the lower of the original carrying amount of the asset and the maximum amount of consideration that the Bank could be required to repay.

Where continuing involvement takes the form of a written and/or purchased option (including a cash-settled option or similar provision) on the transferred asset, the extent of the Bank's continuing involvement is the

ala bildiyi keçirilmiş aktivin dəyəridir. Lakin ədalətli dəyərlə qiyətləndirilən aktiv üzrə yazılı put-opsionu (o cümlədən ödənişlər netto-əsasla aparılan opson və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həcmi, ötürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsonun icra qiyətləndən az olanı ilə məhdudlaşır.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi həmin kreditor qarşısında mühüm fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin uçotdan çıxarılmasını və uçotda yeni öhdəliyin əks etdirilməsini tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıq ilkin dəyərdən yiğilmiş köhnəlmə və hər hansı tanınmış qiyətdən düşmə zərərini çıxmaqla tanınır. Tikintisi tamamlanmamış və ya xidmətə başlamamış aktivlər üzrə köhnəlmə aktivin istifadəyə hazır olduğu tarixdən hesablanır.

Əmlak və qurğunun balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiyətləndirilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aktivlərin proqnoz edildiyi istifadə müddətləri üzrə balans dəyərlərini bərabər hissələrə bölməklə və aşağıdakı illik faiz dərəcələrini istifadə etməklə hesablanır:

	%
Binalar və qurğular	5
Mebel, avadanlıqlar və sair	20-25
Kompiüterlər və rabitə avadanlığı	25
Nəqliyyat vasitələri	15

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazımlı olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, əməliyyat məsrəflərinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter programları və lisenzialardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlkin tanımından sonra qeyri-maddi aktivlər yiğilmiş amortizasiyanı və yiğilmiş dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla maya dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən ola bilər. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiyətləndirmə aparılır. Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya müddətləri və metodları ən azı hər maliyyə ilinin sonunda təhlil edilir.

amount of the transferred asset that the Bank may repurchase, except that in the case of a written put option (including a cash-settled option or similar provision) on an asset measured at fair value, the extent of the Bank's continuing involvement is limited to the lower of the fair value of the transferred asset and the option exercise price.

Financial liabilities

A financial liability is derecognised when the obligation under the liability is discharged or cancelled or expires.

Where an existing financial liability is replaced by another from the same lender on substantially different terms, or the terms of an existing liability are substantially modified, such an exchange or modification is treated as a de-recognition of the original liability and the recognition of a new liability, and the difference in the respective carrying amounts is recognised in the income statement.

Property and equipment

Property and equipment are carried at cost, less accumulated depreciation and any accumulated impairment. Depreciation on assets under construction and those not placed in service commences from the date the assets are ready for their intended use.

The carrying values of property and equipment are reviewed for impairment when events or changes in circumstances indicate that the carrying value may not be recoverable.

Depreciation of an asset begins when it is available for use. Depreciation is calculated on a straight-line basis over the estimated useful lives using the following rates:

	%
Buildings	5
Furniture and fixtures	20-25
Computers and office equipment	25
Motor vehicles	15

The asset's residual values, useful lives and methods are reviewed, and adjusted as appropriate, at each financial year-end.

Costs related to repairs and renewals are charged when incurred and included in other operating expenses, unless they qualify for capitalization.

Intangible assets

Intangible assets include computer software and licenses.

Intangible assets acquired separately are measured on initial recognition at cost. Following initial recognition, intangible assets are carried at cost less any accumulated amortisation and any accumulated impairment losses. The useful lives of intangible assets are assessed to be either finite or indefinite. Intangible assets with finite lives are amortised over the useful economic lives of 10 years and assessed for impairment whenever there is an indication that the intangible asset may be impaired. Amortisation periods and methods for intangible assets with finite useful lives are reviewed at least at each financial year-end.

Milli Bankın 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə amortizasiya hesablanmır, lakin bunlar hər il fərdi şəkildə və ya pul vəsaitlərini yaradan aktiv səviyyəsində dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivin istifadə müddətinə hər il yenidən baxılır və qeyri-müəyyən istifadə müddəti prinsipinin məqbul olub olmaması müəyyən edilir.

Ehtiyatlar

Bank ehtiyatları keçmiş hadisənin nəticəsi olan cari öhdəliyə sahib olduqda (hüquqi və ya konstruktiv), öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərələri təcəssüm etdirən resursların xaricolmasının tələb olunacağı ehtimal olunduqda və öhdəliyin məbləği etibarlı qiymətləndirilə bildikdə tanыır.

Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr

Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr Qanuna və onun mərkəzi bank kimi funksiyasına uyğun olaraq Bank tərəfindən buraxılmış kağız və metal pul nişanlarını əks etdirir. Dövriyyəyə buraxılmış banknotlar və sikkələr balansda nominal dəyərlə, Bankın kassalarındaki pul vəsaitlərini çıxmaqla əks etdirilir.

Banknot və sikkələrin istehsalı xərcləri çəkildikcə xərclərə silinir.

Kommersiya banklarının Banka qaytardıqları banknotlar dövriyyədən çıxarılır və vəziyyətindən və ya qanuni ödəniş vasitəsi statusundan asılı olaraq, ya ləğv edilməyə göndərilir, ya da Bankın ehtiyat fondlarında saxlanılır.

Vergilər

Bank, Azərbaycan Respublikasının qanunlarına uyğun olaraq işçilərin əmək haqları üzrə vergi agenti kimi ödəməli olduğu vergilər və sosial vergilər istisna olmaqla, bütün vergilərdən azaddır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Bank Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sisteminə malik deyildir. Bundan əlavə, Bank əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişlər və ya hesablama tələb edən digər iri ödənişlər aparmalı deyildir. Bank işçilərin fərdi əmək haqlarından və hesablanmış əmək haqqı fondundan Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş həcmidə və müddətdə məcburi dövlət sosial siğorta haqlarını tutur və onları dövlət pensiya fonduna köçürür. İşçilər təqaüdə çıxarkən pensiya təminatı üzrə bütün ödənişlər dövlət pensiya fondları hesabına həyata keçirilir.

BVF-da və digər beynəlxalq maliyyə institutlarında üzvlük

Azərbaycan Respublikasının "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında Qanunu"nın 9-cu maddəsinin müddəələrinə uyğun olaraq Bank Azərbaycan Respublikası Hökumətinin beynəlxalq maliyyə təşkilatlarında (misal üçün, BVF, Dünya Bankı) üzvlüyü ilə bağlı əməliyyatlar, o cümlədən həmin təşkilatlara üzvlük haqlarının ödənilməsi üzrə vasitəcisi kimi çıxış edir.

Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) beynəlxalq valyuta münasibətləri sahəsində əməkdaşlığı, valyuta sisteminin sabitliyini və nizamlı valyuta rejimini dəstəkləmək, iqtisadi inkişafı və yüksək səviyyəli əmək məşgulluğu şərait yaratmaq, eləcə də ödəniş balansının tənzimlənməsini asanlaşdırmağa kömək etmək üçün ölkələrə müvəqqəti maliyyə yardımını göstərmək məqsədilə yaradılmış beynəlxalq təşkilatdır. BVF resurslarının əsas mənbəyi kvotalardır (kapitalda iştirak). BVF öz resurslarını üzvü olan ölkələrdən əldə edir. Hər bir ölkənin üzvlüyü, və ya kvotası, geniş şəkildə ölkənin iqtisadi həcmi əsasında və analoji ölkələrin

Intangible assets with indefinite useful lives are not amortised, but tested for impairment annually either individually or at the cash-generating unit level. The useful life of an intangible asset with an indefinite life is reviewed annually to determine whether indefinite life assessment continues to be supportable.

Provisions

Provisions are recognised when the Bank has a present legal or constructive obligation as a result of past events, and it is probable that an outflow of resources embodying economic benefits will be required to settle the obligation and a reliable estimate of the amount of obligation can be made.

Money issued in circulation

Money issued in circulation represents banknotes and coins issued by the Bank in accordance with the Law and its function as a central bank. Banknotes and coins in circulation are recorded on the balance sheet at their nominal value net of cash in the Bank's cash offices.

The expenses for the production of notes and coins are expensed as incurred.

When notes are returned to the Bank by the commercial banks they are removed from notes in circulation and depending on their condition or legal tender status, are either sent for destruction or held under the reserve funds of the Bank.

Taxation

The Bank is exempt from all taxes, except for taxes on employees' remuneration as a tax agent and social taxes, in accordance with the laws of the Republic of Azerbaijan.

Retirement and other benefit obligations

The Bank does not have any pension arrangements separate from the state pension system of Azerbaijan. In addition, the Bank has no post-retirement benefits or other significant compensation benefits requiring accrual. In accordance with the requirements of the Azerbaijan legislation, the Bank withholds amounts of pension contributions from employee salaries and pays them to the state pension fund. Upon retirement all retirement benefit payments are made by the state pension fund.

Membership in the IMF and other international financial institutions

Based on the provision of Article 9 of the Law of the Republic of Azerbaijan on the National Bank of the Republic of Azerbaijan, the Bank acts as an intermediary of the Government of the Republic of Azerbaijan on transactions related to the membership of Azerbaijan in international financial organizations (i.e. IMF, World Bank), including payment of membership fees to such organizations.

The International Monetary Fund (IMF) is an international organization established to promote international monetary cooperation, exchange stability, and orderly exchange arrangements; to foster economic growth and high levels of employment; and to provide temporary financial assistance to countries to help ease balance of payments adjustment. Quotas (capital subscriptions) are the primary source of IMF resources. The IMF receives its resources from its member countries. Each country's subscription, or quota, is determined broadly on the

Milli Bankın 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

kvotalarını nəzərə almaqla müəyyən edilir. Üzvlərin kvotası BVF ilə münasibətlərin əsas maliyyə və təşkilati aspektlərini təsvir edir.

BVF-na ödənilən üzvlük haqqı Xüsusi Borcalma Hüquqları (XBH) ilə ifadə edilir və BVF-nun ilin sonuna müəyyən etdiyi məzənnə ilə manatla yenidən hesablanır. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin BVF kvotası ilə bağlı buraxdığı üzvlük kvotası və qiymətli kağızlar, Bankın aktiv və öhdəliklərini təmsil etmədiyi üçün, hazırkı balansa daxil edilmir, lakin maliyyə hesabatlarına 8-ci Qeyddə açıqlanır.

Şərti aktivlər və öhdəliklər

Şərti öhdəliklər balansda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Şərti aktivlər balansda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlir Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlinin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gəlir və xərclər

Faiz qazandıran və ticarət üçün təsnif edilmiş qiymətli kağızlar və amortizasiya olunmuş dəyəri ilə qiymətləndirilən bütün maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirləri və ya xərcləri effektiv faiz dərəcəsi ilə tanınır. Həmin dərəcə qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərinədək diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilo şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivini və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivinin və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun qeydə alınmış dəyəri dəyərsizləşmə zərərinə görə azalarsa, faiz gəliri, yeni balans dəyərinə ilkin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq etməklə əks etdirilir.

Haqq və komissiya gəliri və xərci

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqq və komissiya gəlirinə xidmətlər göstərildikcə gəlir kimi tanınan nağd valyuta ilə əməliyyatlar və müştəri hesablarının xidmətləri üzrə haqlar daxildir. Haqq və komissiya xərclərinə xarici menecerlərə, brokerlərə ödənilən xidmət haqqları və depozitarı xərcləri aiddir

Xarici valyutanın çevrilməsi

Maliyyə hesabatları Bankın funksional və təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk önce əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevirilir.

Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə

basis of the economic size of the country, and taking into account quotas of similar countries. A member's quota delineates basic aspects of its financial and organizational relationship with the IMF.

Membership fee payable to IMF are denominated in Special Drawing Rights (SDR) and are revalued in AZN at the rate of exchange set by the IMF at year-end. Membership quota and securities issued by the Ministry of Finance of the Republic of Azerbaijan in respect of IMF quota are not presented as on-balance sheet as they do not represent the assets and liabilities of the Bank, but are considered as off-balance sheet and are accordingly disclosed in Note 8 to the financial statements.

Contingencies

Contingent liabilities are not recognised in the balance sheet but are disclosed unless the possibility of any outflow in settlement is remote. A contingent asset is not recognised in the balance sheet but is disclosed when an inflow of economic benefits is probable.

Recognition of income and expenses

Revenue is recognised to the extent that it is probable that the economic benefits will flow to the Bank and the revenue can be reliably measured. The following specific recognition criteria must also be met before revenue is recognised:

Interest and similar income and expense

For all financial instruments measured at amortised cost and interest bearing securities classified as trading, interest income or expense is recorded at the effective interest rate, which is the rate that exactly discounts estimated future cash payments or receipts through the expected life of the financial instrument or a shorter period, where appropriate, to the net carrying amount of the financial asset or financial liability. The calculation takes into account all contractual terms of the financial instrument (for example, prepayment options) and includes any fees or incremental costs that are directly attributable to the instrument and are an integral part of the effective interest rate, but not future credit losses. The carrying amount of the financial asset or financial liability is adjusted if the Bank revises its estimates of payments or receipts. The adjusted carrying amount is calculated based on the original effective interest rate and the change in carrying amount is recorded as interest income or expense.

Once the recorded value of a financial asset or a group of similar financial assets has been reduced due to an impairment loss, interest income continues to be recognised using the original effective interest rate applied to the new carrying amount.

Fee and commission income and expense

The Bank earns fee and commission income from a diverse range of services it provides to its customers. Fee and commission income includes cash collection fees and customer services fees, which are recognized as revenue as the services are provided. Fee and commission expense consists of external manager, brokerage and custodian fees.

Foreign currency translation

The financial statements are presented in Azerbaijan Manats, which is the Bank's functional and presentation currency. Transactions in foreign currencies are initially recorded in the functional currency, converted at the rate of exchange ruling at the date of the transaction. Monetary assets and liabilities denominated in foreign cur-

funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfiət və zərər haqqında hesabatda "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir - Məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetary maddələr əməliyyatın həyata keçirilmə tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetary maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə Bankın həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xərcləri çıxmaqla gəlirlərə daxil edilir.

Bank bu maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün 31 dekabr 2007-ci il tarixinə olan aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	2007	2006
1 ABŞ dolları	0.8453 AZN	0.8714 AZN
1 AVRO	1.2450 AZN	1.1471 AZN
1 İngilis funt sterlinqi	1.6876 AZN	1.7113 AZN
1 Xüsusi Borcalma Hüquqları	1.3343 AZN	1.3099 AZN

Mühasibat uçotu prinsiplorində gölöcək doyişikliklər

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər

Maliyyə hesabatları təsdiq edildiyi tarixə müəyyən yeni standartlar, şərhlər və qüvvədə olan standartlara düzəlişlər qəbul edilmiş, lakin cari hesabat tarixinə bunlar hələ qüvvəyə minməyib və Bank bunları hələ qəbul etməmişdir, o cümlədən:

MHBS 8 "Əməliyyat seqmentləri" (1 yanvar 2009-cu il tarixində və ya bundan sonra başlayan dövrlərə tətbiq edilir)

MHBS 8 14 sayılı "Seqmentər üzrə hesabatların verilməsi" MUBS-u əvəz edir və seqmentlər üzrə hesabatığa idarəetmə əsasında yanaşmanı tətbiq edir. Hesabatda göstərilən məlumat rəhbərlik tərəfindən əməliyyat seqmentlərinin iş fəaliyyətini qiymətləndirmək və həmin seqmentlərə ehtiyatların bölüşdürülməsi üçün daxildə istifadə edilməlidir. Bu məlumat balansda və mənfiət və zərər haqqında hesabatda göstərilən məlumatdan fərqli ola bilər və təşkilatlarla fərqlərlə bağlı izahat və üzləşdirmələr verilməlidir. Bank seqment məlumatını mütləq təqdim etməlidir. Əgər Bank bu məlumatları təqdim etməyi etməyi seçərsə, bu Standartın maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirəcəkdir.

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər

BMHŞK Şərhi 11, MHBS 2 'Qrup və Xəzinə Payı Əməliyyatları' (1 mart 2007-ci il tarixində və ya bundan sonra başlayan dövrlərə tətbiq edilir)

BMHŞK Şərhi 11 müəssisə tərəfindən səhm kapitalı ilə müəyyən edilən sxemlər kimi hesaba alınmalı kapital paylarını almaq hüququnun işçilərə verilməsini (hətta müəssisə həmin kapital paylarını digər tərəfdən almağı seçərsə və ya ondan bu tələb edilərsə) və ya müəssisənin səhmdarları tərəfindən verilmiş kapital alətlərinin təmin edilməsini nəzərdə tutan razılışmaları tələb edir. Bu şərh həmçinin işçilər ana şirkətin kapital alətlərinə hüquq əldə edəndə belə sxemlərin tərəmə müəssisələrin ayrıca maliyyə hesabatlarında uçota alınması yollarını genişləndirir. 11 sayılı BMHŞK Şərhi Banka aid deyildir və tətbiq edilmir.

rencies are translated at the functional currency rate of exchange ruling at the balance sheet date. Gains and losses resulting from the translation of foreign currency transactions are recognised in the income statement as gains less losses from foreign currencies - translation differences. Non-monetary items that are measured in terms of historical cost in a foreign currency are translated using the exchange rates as at the dates of the initial transactions. Non-monetary items measured at fair value in a foreign currency are translated using the exchange rates at the date when the fair value was determined.

Differences between the contractual exchange rate of a transaction in a foreign currency and the Bank's exchange rate on the date of the transaction are included in gains less losses from dealing in foreign currencies.

The Bank used the following official exchange rates at 31 December 2007 in the preparation of these financial statements:

	2007	2006
1 US Dollar	0.8453 AZN	0.8714 AZN
1 Euro	1.2450 AZN	1.1471 AZN
1 Pound sterling	1.6876 AZN	1.7113 AZN
1 Special Drawing Right	1.3343 AZN	1.3099 AZN

Future changes in accounting policies

Standards and interpretations which are issued but not yet effective

Up to the date of approval of the financial statements, certain new standards, interpretations and amendments to existing standards have been published that are not yet effective for the current reporting period and which the Bank has not early adopted, as follows:

IFRS 8 'Operating Segments' (effective for annual periods beginning on or after 1 January 2009)

IFRS 8 replaces IAS 14 'Segment Reporting' and adopts a management-based approach to segment reporting. The information reported would be that which management uses internally for evaluating the performance of operating segments and allocating resources to those segments. This information may be different from that reported in the balance sheet and income statement and entities will need to provide explanations and reconciliations of the differences. The Bank is not required to present segment information, and if it opts to do so will assess the impact of this Standard on its financial statements.

IFRIC 11, IFRS 2 'Group and Treasury Share Transactions' (effective for annual periods beginning on or after 1 March 2007)

IFRIC 11 requires arrangements whereby an employee is granted options to buy equity shares, to be accounted for as equity-settled schemes by an entity even if the entity chooses or is required to buy those equity shares from another party, or the shareholders of the entity provide the equity instruments granted. The interpretation also extends to the way in which subsidiaries, in their separate financial statements, account for such schemes when their employees receive rights to equity instruments of the parent. IFRIC 11 is not relevant and applicable to the Bank.

Milli Bankın 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

BMHŞK Şərhi 12 "Servis konsessiya razılaşmaları" (1 yanvar 2008-ci il tarixində və ya bundan sonra başlayan dövrlərə tətbiq edilir)

12 sayılı BMHŞK Şərhi kommunal xidmətlər göstərən müəssisələrlə bağlı müqavilə razılaşmalarına yanaşmanı təsvir edir. Bu şərh nəzərdə tutur ki, operator infrastrukturunu əsas vəsait kimi uçota almalı deyil, maliyyə aktivini və/ və ya qeyri-maddi aktiv kimi tanımlıdır. 12 sayılı BMHŞK Şərhi Banka aid deyildir və tətbiq edilmir.

MUBS 23 Borcalma xərcləri, düzəliş" (1 yanvar 2009-cu il tarixində və ya bundan sonra başlayan dövrlərə tətbiq edilir)

Bu standart müvafiq aktiv ləğv ediləndə borcalma xərclərini gəlirə silmək imkanını verir. Bütün borcalma xərcləri müvafiq meyarlara uyğun aktivin alınması və ya tikilməsinə birbaşa aid olarsa, kapitallaşdırılmalıdır. Müvafiq meyarlara uyğun olan aktiv elə bir aktivdir ki, onun nəzərdə tutulan istifadəsi və ya satılması üçün əhəmiyyətli vaxt tələb olunur. Bu standartın keçid tələblərinə uyğun olaraq Bank bunu gələcək dəyişiklik kimi qəbul edəcəkdir. Müvafiq olaraq, borcalma xərcləri 1 yanvar 2009-cu il tarixindən sonra müvafiq meyarlara uyğun aktivlər üzrə kapitallaşdırılacaqdır. Bu tarixdək çəkilmiş və məsrəflərə yazılmış borcalma xərclərində heç bir dəyişikliklər aparılmayacaqdır.

BMHŞK Şərhi 13 "Müştərilərin sadıqlıyinin dəstəklənməsi proqramları" (1 iyul 2008-ci il tarixində və ya bundan sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir)

13 sayılı BMHŞK Şərhi tələb edir ki, müştərilərin sadıqlıyi üçün mükafatlandırma məbləğləri müvafiq satış əməliyyatlarının ayrıca komponenti kimi hesaba alınınsın, və buna görə də alınmış vəsaitin ədalətli dəyərinin bir hissəsi mükafatlandırma məbləğlərinə aid edilsin və mükafatlandırma məbləğlərinin verildiyi müddətə vaxtı uzadılsın. 13 sayılı BMHŞK Şərhi Banka aid deyildir və tətbiq edilmir.

BMHŞK Şərhi 14 "MUBS 19 - Pensiya planı: aktivlərinin həcminin məhdudlaşdırılması, maliyyələşdirməyə dair minimal tələblər və bunların qarşılıqlı təsiri" (1 yanvar 2008-ci il tarixində və ya bundan sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir)

14 sayılı BMHŞK Şərhi 19 sayılı "İşçilərə ödəmələr" MUBS-na uyğun olaraq aktiv kimi tanına bilən müəyyən ödənişli pensiya planı üzrə artıq məbləğlə bağlı məhdudiyyətin müəyyən edilməsi qaydası təqdim olunur. Həmçinin bu şərhdə "aktivlər üzrə son hədd testi" adlandırılan bu məhdudiyyətə minimal maliyyələşdirmə tələbinin və cari təcrübəni standartlaşdırmaq məqsədlərinin təsiri izah edilir. Bank ehtimal edir ki, bu şərh Bankın maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə təsir göstərməyəcəkdir.

MUBS 1 "Maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi", əlavə düzəliş (1 yanvar 2009-cu il tarixində və ya bundan sonra başlayan dövrlərə tətbiq edilir)

MUBS 1 maliyyə hesabatlarında təqdim olunan məlumatların faydalılığını artırmaq məqsədilə yenidən baxılmışdır. Əsas düzəlişlər mənfiət və zərər vasitəsilə tanınmış bütün gəlir və xərc maddələrini "digər məcmu gəlirlə" birləşdirən məcmu gəlir haqqında yeni hesabın tətbiq edilməsi və maliyyə hesabatlarının yenidən hesablanması və ya yeni uçot qaydasının retrospektiv tətbiqini müqayisə aparılan daha əvvəlki müddətin əvvəlində, yəni üçüncü sütunda təqdim edilməsi tələbidir. Bank 2009-cu il üçün maliyyə hesabatlarının təqdimatında lazımi dəyişikliklər edəcəkdir.

MHBS 2, Düzəliş 'Şəhm əsasında ödəniş - Hüquq vermə şərtləri və ləğv etmə' (1 yanvar 2009-cu il tarixində və ya bundan sonra başlayan dövrlərə tətbiq edilir)

Bu düzəliş "Hüquq vermə şərti" anlayışının tərif edilməsi, hüquq vermə şərti olmayan şərtlər üçün "hüquq

IFRIC 12 'Service Concession Arrangements' (effective for annual periods beginning on or after 1 January 2008)

IFRIC 12 outlines an approach to account for contractual arrangements arising from entities providing public services. It provides that the operator should not account for the infrastructure as property, plant and equipment, but recognise a financial asset and/or an intangible asset. IFRIC 12 is not relevant and applicable to the Bank.

Amendment to IAS 23 'Borrowing Costs' (effective for annual periods beginning on or after 1 January 2009)

The option in the current standard to expense borrowing costs to the income in case of a qualifying asset has been eliminated. All borrowing costs must be capitalized if they are directly attributable to the acquisition or construction of a qualifying asset. A qualifying asset is an asset that necessarily takes a substantial period of time to get ready for its intended use or sale. In accordance with the transitional requirements of the standard, the Bank will adopt this as a prospective change. Accordingly, borrowing costs will be capitalized on qualifying assets with a commencement date after 1 January 2009. No changes will be made for borrowing costs incurred to this date that have been expensed.

IFRIC 13 'Customer Loyalty Programs' (effective for annual periods beginning on or after 1 July 2008)

IFRIC 13 requires customer loyalty award credits to be accounted for as a separate component of the sales transaction in which they are granted and therefore part of the fair value of the consideration received is allocated to the award credits and deferred over the period that the award credits are fulfilled. IFRIC 13 is not relevant and applicable to the Bank.

IFRIC 14 'IAS 19 - The Limit on a Defined Benefit Asset, Minimum Funding Requirements and their Interaction' (effective for annual periods beginning on or after 1 January 2008)

IFRIC 14 provides guidance on how to assess the limit on the amount of surplus in a defined benefit scheme that can be recognized as an asset under IAS 19 'Employee Benefits'. It also explains how this limit, also referred to as the 'asset ceiling test', may be influenced by a minimum funding requirement and aims to standardize current practice. The Bank expects that this amendment will have no impact on its financial statements.

Further Amendment to IAS 1 'Presentation of Financial Statements' (effective for annual periods beginning on or after 1 January 2009)

IAS 1 has been revised to enhance the usefulness of information presented in the financial statements. The main revisions are the introduction of a new statement of comprehensive income that combines all items of income and expense recognised in profit or loss together with 'other comprehensive income' and the requirement to present restatements of financial statements or retrospective application of a new accounting policy as at the beginning of the earliest comparative period, i.e. a third column on the balance sheet. The Bank will make the necessary changes to the presentation of its financial statements in 2009.

Amendment to IFRS 2 'Share Based Payment - Vesting Conditions and Cancellations' (effective for annual periods beginning on or after 1 January 2009)

The Amendment clarifies two issues. The definition of 'vesting condition', introducing the term 'non-vesting

verməyən şərt" anlayışının tətbiqini aydınlaşdırır. Bundan əlavə təşkilat və ya kontragent tərəfindən ləğv edilmiş mükafatlara eyni uçot yanaşmasının tətbiqini aydınlaşdırır. Bu düzəlişin maliyyə hesabatlarına təsirini Bank onu qəbul etdikdən sonra qiymətləndirəcəkdir.

MHBS 3 'Müəssisələrin Birləşməsi' yenidən baxılması və MUBS 27 "Birləşdirilmiş və Ayrıca Maliyyə hesabatları", düzəliş (1 iyul 2009-cu il tarixində və ya bundan sonra başlayan dövrlərə tətbiq edilir)

Mövcud standartlarda əsas dəyişikliklər aşağıdakılara aiddir: (a) azlıq təşkil edən payların (indi "qeyri-nəzarət payları" adlandırılır) ədalətli dəyərlə ölçülmesi imkanının verilmesi; (b) tədrici alışlar üçün qudvilin tanınması; (c) alışla bağlı xərcərin tanınması; (d) potensial kompensasiyaların tanınması; (e) nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən qeyri-nəzarət payları ilə əməliyyatlar; (f) törəmə müəssisələrin zərərinin nəzarət və qeyri-nəzarət payları arasında bölüşdürülməsi; (g) törəmə müəssisənin nəzarətin itirilməsi üzrə qalan payının yenidən ölçüməsi. Bu düzəlişin maliyyə hesabatlarına təsirini Bank onu qəbul etdikdən sonra qiymətləndirəcəkdir.

MUBS 32, Düzəliş və MUBS 1 "Put Maliyyə Alətləri" (1 yanvar 2009-cu il tarixində və ya bundan sonra başlayan dövrlərə tətbiq edilir)

MUBS 32-yə düzəliş ləğv etmə zamanı yaranan müəyyən put maliyyə alətlərinin və öhdəliklərin müəyyən meyar qarşılanmayanda kapital kimi təsnif edilməsini tələb edir. MUBS 1-ə düzəliş kapital kimi təsnif edilmiş put alətlərinə aid olan müəyyən məlumatın açıqlanmasını tələb edir. Bu düzəlişlərin maliyyə hesabatlarına təsirini Bank onu qəbul etdikdən sonra qiymətləndirəcəkdir.

4. Əvvəl təqdim edilmiş 2006-ci ilin maliyyə hesabatlarının yenidən təqdim və tosnif edilməsi

2006-ci ilə aid olan müvafiq məbləğlərin yenidən hesablanması

2007-ci ildə Bank müəyyən əməliyyatların uçot prinsipinə yenidən baxmış və nəticədə 2006-ci ilə aid olan müvafiq məbləğlərdə aşağıdakı yenidən hesablamalar aparmışdır:

- Bankın aktivləri və öhdəlikləri olmadığı üçün Bank BVF-dəki kvota və bununla əlaqədar buraxılmış qiymətli kağızların uçotunu balansdan kənar hesablarda aparır. BVF-dəki kvota Azərbaycan Respublikasının üzvlük haqqını təmsil edir və bununla əlaqədar buraxılmış qiymətli kağızlar Azərbaycan Respublikası Hökumətinin öhdəliyidir. Bunlar əvvəlki balansa təqdim edilmişdir.
- Konvertasiya əməliyyatları üzrə Hökümət idarələrinin debitor borcları Hökümət idarələri qarşısında öhdəliklər məbləğləri ilə qarşılıqlı əvəzləşdirilmişdir.
- Bankın imzaladığı İnvestisiyaların idarə edilməsi haqqında Razılaşmalara uyğun olaraq investisiyaların idarə edilməsi məqsədilə xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər və bununla bağlı yaranan öhdəliklər və ya mənfəət və zərər balansda və mənfəət və zərər haqqında hesabatda müvafiq aktivin, öhdəlik və ya mənfəət və zərər hesablarının xüsusiyyəti, sinfi və uçot qaydalarından asılı olaraq uçota alınır və təqdim edilir.. Bunlar əvvəlki balansa "Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər" maddəsində və mənfəət və zərər haqqında hesabatda "Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirlər, xalis" maddəsində təqdim edilmişdir. Göstərilən xidmətlər üçün xarici menecerlərə ödənilən haqlar mənfəət və zərər haqqında hesabatda haqq və komissiya xərcinə daxil edilir. Törəmə aktivlərə qarşı silinmiş və sonradan xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər kimi təqdim edilmiş törəmə maliyyə öhdəlikləri sair öhdəliklərin tərkibində törəmə maliyyə öhdəlikləri kimi təqdim edilmişdir.

condition' for conditions other than vesting conditions. It also clarifies that the same accounting treatment applies to awards that are effectively cancelled by either the entity or a counterparty. The Bank will assess the impact of this amendment on its financial statements at the date of adoption.

Revisions to IFRS 3 'Business Combinations' and Amendment to IAS 27 'Consolidated and Separate Financial Statements' (effective for annual periods beginning on or after 1 July 2009)

Main changes to the existing standards refer to: (a) addition of an option to measure minority interests (now called 'non-controlling interests') at fair value; (b) recognition of goodwill for step acquisitions; (c) recognition of acquisition-related costs; (d) recognition of contingent consideration; (e) transactions with non-controlling interests which do not result in loss of control; (f) allocation of subsidiary's losses between controlling and non-controlling interests; (g) re-measurement of retained interest on loss of control of a subsidiary. The Bank will assess the impact of the revision on its financial statements at the date of adoption.

Amendments to IAS 32 and IAS 1 Puttable Financial Instruments (effective for annual periods beginning on or after 1 January 2009)

The amendment to IAS 32 requires certain puttable financial instruments and obligations arising on liquidation to be classified as equity if certain criteria are met. The amendment to IAS 1 requires disclosure of certain information relating to puttable instruments classified as equity. The Bank will assess the impact on its financial statements at the date of adoption.

4. Restatements and reclassifications of previously issued 2006 financial statements

Restatements of 2006 corresponding figures

In 2007 the Bank has revised the accounting treatment of certain transactions which resulted to the following restatements of corresponding figures for 2006:

- The Bank accounts and presents the IMF Quota and related securities as off-balance sheet as these are not the assets and liabilities of the Bank. The IMF quota represents the membership subscription of the Republic of Azerbaijan, and the related securities have been issued and are the liabilities of the Government of the Republic of Azerbaijan. These have been previously presented as on-balance sheet.
- Receivables from government organizations on conversion operations have been netted off against amounts due to government organizations.
- Assets placed by the Bank with external asset managers for investment management purposes in accordance with Investment Management Agreements entered into, and related liabilities and profit and loss arising, are presented and accounted for in the balance sheet and income statement based on the nature, classification and accounting policies of the respective asset, liability or profit and loss account. These have been previously presented under the account Assets placed with external asset managers in the balance sheet and Gains on assets placed with external asset managers - net, in the income statement. The management fees charged by the external asset managers for services rendered are included in fee and commission expenses in the income statement. Derivative liabilities which have been offset against derivative assets and consequently presented under Assets placed with external managers account, have been presented separately as Other liabilities - derivative liabilities.

31 dekabr 2006-cı il tarixinə aktivlərin və öhdəliklərin üzləşdirilməsi:

	Əvvəl verilmiş hesabat nır nəticəsi	Yenidən hesablanma- nın nəticəsi	Yenidən etmənin nəticəsi (aşağıda göstərilir)	Yenidən hesablanma- nın nəticəsi
31 dekabr 2006-cı il tarixinə balans				
Aktivlər				
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	227,336	-213,877	-	13,459
Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər	231,96	253	-232,213	-
Sair aktivlər	16,737	-772	594	16,559
Öhdəliklər				
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	331,711	-213,877	-	117,834
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	107,13	-772	-	106,358
Sair öhdəliklər	1,125	253	-	1,378

Yenidən təsnif etmə

2007-ci ilin qalıqları ilə uyğunluğu təmin etmək məqsədilə 2006-cı ilin qalıqlarında aşağıdakı yenidən təsnif etmələr aparılmışdır.

Hesab	Əvvəl verilmiş hesabat nır	Yenidən hesab- lanmış	Təsvir
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	81,24	1,466,392	Müddəti 3 aydan az olan Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlərin Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə və Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlərin Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə yenidən təsnif edilməsi.
Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlər	1,795,415	419,569	Müddəti 3 aydan az olan Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlərin Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə və Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlərin Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlərə yenidən təsnif edilməsi.
Ticarət qiymətli kağızları	67,261	289,574	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlərin Ticarət qiymətli kağızlara yenidən təsnif edilməsi.
Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər	231,96	-	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan müxtəlif aktivlərin müvafiq aktiv hesablara yenidən təsnif edilməsi.
Sair aktivlər	16,737	17,331	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlərin törmə maliyyə aktivlərinə yenidən təsnif edilməsi.
Sair depozit hesabları	(1,514)	(596)	Sair depozit hesabları məbləğinin Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər hesabına yenidən təsnif edilməsi.
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	(5,951)	(6,869)	Sair depozit hesabları məbləğinin Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər hesabına yenidən təsnif edilməsi.
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	5,852	-	Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər yenidənqiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat məbləğinin Kapital ehtiyatlarına yenidən təsnif edilməsi.

Reconciliation of assets and liabilities as of 31 December 2006 follows:

	As previously reported	Effect of revisions	Effect of reclassifications (see below)	As restated
Balance sheet as of December 31, 2006				
Assets				
Special Drawing Rights holdings with the International Monetary Fund	227,336	-213,877	-	13,459
Assets placed with external asset managers	231,96	253	-232,213	-
Other assets	16,737	-772	594	16,559
Liabilities				
Amounts due to the International Monetary Fund	331,711	-213,877	-	117,834
Amounts due to government organizations	107,13	-772	-	106,358
Other liabilities	1,125	253	-	1,378

Reclassifications

The following reclassifications have been made to the 2006 balances to conform to the 2007 presentation.

Account	As previously reported	As reclassified	Description
Cash and cash equivalents	81,24	1,466,392	Reclassification of Due from banks with maturity of less than 3 months to Cash and cash equivalents; and Assets placed with external asset managers to Cash and cash equivalents.
Amounts due from credit institutions	1,795,415	419,569	Reclassification of Due from banks with maturity of less than 3 months to Cash and cash equivalents; and Assets placed with external asset managers to Due from banks.
Trading securities	67,261	289,574	Reclassification of Assets placed under management to Trading securities.
Assets placed with external asset managers	231,96	-	Reclassification of various Assets placed with external asset managers to the respective asset accounts.
Other assets	16,737	17,331	Reclassification of Assets placed with external asset managers to Other assets - derivative assets.
Amounts due to customers	(1,514)	(596)	Reclassification of Amounts due to customers to Amounts due to international financial institutions.
Liabilities to other international financial institutions	(5,951)	(6,869)	Reclassification of Amounts due to customers to Amounts due to international financial institutions.
Revaluation reserve for amounts due to the IMF	5,852	-	Reclassification of Revaluation reserve for amounts due to the IMF to Retained earnings.

Milli Bankın 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

Hesab	Əvvəl hesabat verilmiş	Yenidən hesab- lanmış	Təsvir
Faiz gəliri	63,68	71,517	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirin/zərərin Faiz gəlirinə yenidən təsnif edilməsi.
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis mənfəət/(zərər)	(37,806)	(37,25)	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirin/zərərin Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər; Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər yenidənqiymətləndirilməsi üzrə gəlirlərin Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərərə yenidən təsnif edilməsi.
Xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə xalis gəlir/xərc	2,225	(2,795)	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirin/zərərin Xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlirlərə/zərərlərə; Xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlirlərin/zərərlərin və Haqq və komissiya xərcinin Xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlirlərə/zərərlərə yenidən təsnif edilməsi. Xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlirlərə/zərərlərə yenidən təsnif edilməsi.
Haqq və komisiyya gəliri	3,631	4,792	Xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlirlərə/zərərlərə yenidən təsnif edilməsi. Haqq və komissiya xərcinin Xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlirlərə/zərərlərə; Aktivlərin idarə edilməsi haqqının Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirlərdən/zərərlərdən Haqq və komissiya xərcinə yenidən təsnif edilməsi.
Haqq və komissiya xərci	(39)	(612)	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirlərin/zərərlərin müvafiq Mənfəət və Zərər hesablarına yenidən təsnif edilməsi.
Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlir, xalis	8,301	-	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirlərin/zərərlərin ticarət qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlirlərə/zərərlərə yenidən təsnif edilməsi.
Ticarət qiymətli kağızla- rının yenidən qiymətlən- dirilməsi üzrə gəlir /(zərər)	207	4,361	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirlərin/zərərlərin ticarət qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlirlərə/zərərlərə yenidən təsnif edilməsi.
Törəmə maliyyə alətlərinin yenidən qiymətləndirilməsin- dən xalis gəlirlər /(zərərlər)	-	309	Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər üzrə gəlirlərin/zərərlərin Törəmə maliyyə alətlərindən yaranan zərərləri çıxmaqla gəlirə yenidən təsnif edilməsi.

5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları

Qiymətləndirmələrlə bağlı qeyri-müəyyənliliklər

Bankın rəhbərliyi tərəfindən uçot qaydalarının tətbiq edilməsi zamanı maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə təsir göstərmış mühakimələr çıxarılmış və proqnozlar verilmişdir. Ən mühüm mühakimələrə və proqnozlara aşağıdakılardır:

Kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Bank müntəzəm qaydada kreditlərinin və debitor borclarının dəyərsizləşmə baxımından təhlilini aparır. Bank borcalan maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdırığı və analoji borcalanlar haqqında kifayət qədər faktiki məlumatlar olmayan hallarda dəyərsizləşmə zərərlərinin qiymətləndirilməsində subyektiv mühakimələrdən istifadə edir. Eynilə, Bank qrupa daxil olan borcalanların öhdəlikləri ödəmək statusunda mənfi dəyişikliklərə və ya Bankın

Account	As previously reported	As reclassified	Description
Interest income	63,68	71,517	Reclassification of Gain/Loss on assets placed with external asset managers to Interest income.
Loss on foreign currency translation differences, net	(37,806)	(37,25)	Reclassification of Gain/Loss on assets placed with external asset managers to Loss on foreign currency translation; Gain on revaluation of Amounts due to the IMF to Loss on foreign currency translation.
Gain on foreign currency dealing differences, net	2,225	(2,795)	Reclassification of Gain/Loss on assets placed with external asset managers to Gain/loss on foreign currency dealing; Gain/loss on foreign currency dealing differences and Fee and commission expense to Gain/loss on foreign currency dealing.
Fee and commission income	3,631	4,792	Reclassification of Gain/loss on foreign currency dealing differences and Fee and commission expense to Gain/loss on foreign currency dealing.
Fee and commission expense	(39)	(612)	Reclassification of Fee and commission expense to Gain/loss on foreign currency dealing; Asset management fee from Gain/loss on assets placed with external asset managers to Fee and commission expense
Gain on assets placed with external asset managers, net	8,301	-	Reclassification of Gain/Loss on assets placed with external asset managers to respective Profit and Loss accounts
Gain/(loss) on revaluation of trading securities	207	4,361	Reclassification of Gain/Loss on assets placed with external asset managers to Gain/(loss) on revaluation of trading securities
Gain less losses arising from derivatives	-	309	Reclassification of Gain/Loss on assets placed with external asset managers to Gain less losses arising from derivatives

5. Significant accounting judgements and estimates

Estimation uncertainty

In the process of applying the Bank's accounting policies, management has used its judgements and made estimates in determining the amounts recognised in the financial statements. The most significant use of judgements and estimates are as follows:

Allowance for loan impairment

The Bank regularly reviews its loans and receivables to assess impairment. The Bank uses its judgement to estimate the amount of any impairment loss in cases where a borrower is in financial difficulties and there are few available sources of historical data relating to similar borrowers. Similarly, the Bank estimates changes in

daxilində aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqəli olan dövlət və ya yerli iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə işarə edən müşahidə edilən məlumatlar əsasında gələcək pul vəsaitləri axınlarında dəyişiklikləri qiymətləndirir. Rəhbərlik kredit və debitor borcları qrupları üzrə analoji kredit riski və obyektiv dəyərsizləşmə sübutları olan aktivlərlə bağlı zərərlərin strukturu haqqında tarixi məlumatlar əsasında qiymətləndirmələrdən istifadə edir. Bank cari şəraitləri əks etdirmək məqsədilə kreditlər və ya debitor borcları qrupu üçün müşahidə edilən məlumatlarda düzəliş aparmaq üçün mühakimələrdən istifadə edir.

Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyaların dəyərsizləşməsi

Bank borc qiymətli kağızlarına investisiyaları, o cümlədən aktiv bazarda alınıb-satılmayan qiymətli kağızlara malikdir. Bazar şəraitində gələcək mənfi dəyişikliklər və ya əməliyyat nəticələri investisiyaların cari balans dəyərində əks etdirilə bilməyən zərərlərə gətirib çıxararaq, gələcəkdə dəyərsizləşmə xərclərini tələb edə bilər. Bank müntəzəm olaraq investisiyalarını nəzərdən keçirərək, dəyərin azala bilməsini göstərən əlamətlərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu təhlillər gələcək hadisələrin nəticələrinin qiymətləndirilməsini və dəyərsizləşmənin baş verməsini göstərən amillərin mövcud olub-olmamasının müəyyən edilməsini tələb edir.

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006
Kassada xarici valyutada olan pul vəsaitləri	66,803	81,240
Qeyri-rezident banklardakı cari hesablar	1,726,869	906,532
Qeyri-rezident banklardakı 90 gündək müddətli depozitlər	1,003,842	478,620
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2,797,514	1,466,392

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə beynəlxalq miqyasda tanınmış iki İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkışaf Təşkilatı (İTİT) bankına əmanət qoyulmuş 1,627 min manat daxildir (2006 - beynəlxalq miqyasda tanınmış iki İTİT-tı bankında 849 min manat). 31 dekabr 2007-ci il tarixinə müddətli depozitlər beynəlxalq miqyasda tanınmış İTİT-tı banklarında 4.3% - 6.7% (2006 - 3.6% - 5.4%) effektiv illik faiz dərəcəsi ilə qoyulmuşdur.

7. Qeyri - rezident banklardakı vəsaitlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006
Qeyri-rezident banklardakı 90 gündən artıq müddətli depozitlər	374,300	409,087
Bloklaşdırılmış hesab	3,172	10,482
Qeyri - rezident banklardakı vəsaitlər	377,472	419,569

31 dekabr 2007-ci il tarixinə qeyri - rezident banklardakı vəsaitlər, beynəlxalq miqyasda tanınmış İTİT-tı banklarında 4.6% - 5.2% (2006 - 6.6% - 5.4%) effektiv illik faiz dərəcəsi ilə qoyulmuş və ödəmə müddəti 2008-ci ildə başa çatan vəsaitlərdən ibarətdir (2006 - ödəmə müddəti 2007 - 2009 illərdə başa çatırı). Bloklaşdırılmış hesab Bank avadanlığının alınması ilə bağlı olan akkreditivin ödənilməsi üçün girovdur.

future cash flows based on the observable data indicating that there has been an adverse change in the payment status of borrowers in a group, or national or local economic conditions that correlate with defaults on assets in the Bank. Management uses estimates based on historical loss experience for assets with credit risk characteristics and objective evidence of impairment similar to those in the Bank of loans and receivables. The Bank uses its judgement to adjust observable data for a group of loans or receivables to reflect current circumstances.

Impairment of held-to-maturity investments

The Bank holds investments in debt securities, including those that do not trade in an active market. Future adverse changes in market conditions or poor operating results could result in losses that may not be reflected in an investment's current carrying value, thereby requiring an impairment charge in the future. The Bank regularly reviews its investments to determine if there have been any indicators that the value may be impaired. These reviews require estimating the outcome of future events and determining whether factors exist that indicate impairment has occurred.

6. Cash and cash equivalents

Cash and cash equivalents comprise:

	2007	2006
Cash on hand in foreign currency	66,803	81,240
Current accounts with other credit institutions	1,726,869	906,532
Time deposits with credit institutions up to 90 days	1,003,842	478,620
Cash and cash equivalents	2,797,514	1,466,392

As of 31 December 2007 cash and cash equivalents included AZN 1,627 thousands placed with two internationally recognized OECD banks (2006 - AZN 849 thousands with two internationally recognized OECD banks). As of 31 December 2007 time deposits were placed with internationally recognized OECD banks with effective annual interest rate of 4.3% - 6.7% (2006 - 3.6% - 5.4%).

7. Amounts due from credit institutions

Amounts due from credit institutions comprise:

	2007	2006
Time deposits for more than 90 days	374,300	409,087
Blocked account	3,172	10,482
Amounts due from credit institutions	377,472	419,569

As of 31 December 2007 amounts due from credit institutions were placed with internationally recognized OECD banks with effective annual interest rate of 4.6% - 5.2% (2006 - 6.6% - 5.4%) maturing in 2008 (2006 - maturing in 2007 - 2009). The blocked account is a security for settlement of a letter of credit related to the purchase of the Bank's equipment.

8. Beynolxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar

	2007	2006 (yenidən hesablanmış)
Aktivlər		
BVF ilə hesablaşmalar	8,568	13,459
Öhdəliklər		
BVF-nun cari hesabları	760	786
BVF-dan alınmış kreditlər:		
Yoxsulluğun Azaldılması və İnkışaf Mexanizmi (YAİM)	15,512	37,621
Ehtiyat Dəstəkləmə Mexanizmi (EDM)	63,223	62,123
Genişləndirilmiş Fond Mexanizmi (GFM)	7,620	17,304
Cəmi alınmış kreditlər	86,355	117,048
BVF-du qarşısında öhdəliklər	87,115	117,834
Balansdan kənar qalıqlar		
BVF-dəki kvota	212,060	213,877
BVF-dəki kvota üzrə buraxılmış qiymətli kağızlar	(212,060)	(213,877)
BVF-dən alınmış kreditlər üzrə buraxılmış qiymətli kağızlar	(7,716)	(16,717)
<i>BVF ilə hesablaşmalar</i>		

XBH ilə hesablaşmalara BVF-dan borc vəsaitlərin alınması və hesablaşmaların aparılması məqsədilə istifadə edilən Bankın BVF-da yerləşən cari hesabı daxildir. XBH ilə əmanətlərlə bağlı hesablanmış faiz iri pul bazarlarında qısamüddətli bazar faiz dərəcələri əsasında hər həftə BVF tərəfindən müəyyən edilən dərəcələri istifadə etməklə hesablanır. 2007-ci il ərzində orta dərəcə ildə 4.07% olmuşdur (2006 - 5.02%).

BVF-nin cari hesabları

Bank iki ayrıca hesab aparır: BVF No. 1 və BVF No. 2. BVF No. 1 hesabı BVF-nun funksional əməliyyatlarını yerinə yetirmək, BVF No. 2. hesabı isə BVF tərəfindən manatla çəkilən əməliyyat məsrəfləri üçün istifadə edilir.

BVF-dan alınmış kreditlər

BVF-dan borc vəsaitləri ilkin ödəmə müddəti on ilədək olan və ildə 0.5-5.7% (2006: 0.5-5.5%) faiz qazandıran kreditlərdən ibarətdir. Kreditlərin qaytarılması 1999-cu ildə başlanmışdır. BVF-dan alınmış bütün kreditlər XBH ilə ifadə edilmişdir. YAİM və EDM kreditinin müddəti 2015-ci ildə və GFM kreditinin müddəti 2010-cu ildə başa çatır.

BVF-dəki kvota üzrə buraxılmış qiymətli kağızlar

160.9 Xüsusi Borcalma Hüquqları (XBH) məbləğində BVF kvotası Azərbaycan Respublikasının BVF-da üzvlük haqqından ibarətdir və faizsizdir. Bu məbləği ödəmək üçün Azərbaycan Respublikasının Hökuməti tərəfindən qiymətli kağızlar buraxılmış və Bank tərəfindən BVF-nun xeyrinə saxlanılır.

BVF-dən alınmış kreditlər üzrə buraxılmış qiymətli kağızlar

Bu qiymətli kağızlar GFM borc vəsaitləri ilə bağlı olaraq Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi

8. Balances with the International Monetary Fund

	2007	2006 (Restated)
Assets		
Special Drawing Rights (SDR) holdings	8,568	13,459
Liabilities		
IMF current accounts	760	786
Borrowings from the IMF:		
Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF)	15,512	37,621
Enhanced Structural Adjustment Facility (ESAF)	63,223	62,123
Extended Fund Facility (EFF)	7,620	17,304
Total borrowings	86,355	117,048
Amounts due to the IMF	87,115	117,834
Off-balance sheet balances		
IMF Quota	212,060	213,877
Securities held in custody in respect of IMF quota	(212,060)	(213,877)
Securities held in custody as collateral of borrowings	(7,716)	(16,717)
<i>SDR holdings</i>		

SDR holdings represents the current account of the Bank with IMF used for borrowings and settlements with the IMF. Interest accrued in respect of SDR holdings is calculated using the rate set by the IMF weekly on the basis of short-term market rates in major money markets. Average rate charged during 2007 was 4.07% per annum (2006: 5.02%).

IMF current accounts

The Bank is required to maintain two separate accounts: IMF No. 1 and IMF No. 2. IMF No. 1 account is intended for settlement of the IMF's operational transactions, whereas IMF account No. 2 is used for operational expenses incurred by the IMF in AZN.

Borrowings

Borrowings from the IMF are loans with original maturities of ten years and bear interest from 0.5% to 5.7% (2006: 0.5% to 5.5%) per annum. The repayment of the loans commenced in 1999. All loans received from the IMF are denominated in SDR. PRGF and ESAF mature by 2015 and EFF loan matures by 2010.

IMF Quota and Securities held in custody in respect of IMF Quota

The IMF Quota, in the amount of Special Drawing Rights ("SDR") 160.9 million, represents the membership subscription of the Republic of Azerbaijan with the IMF, and is non-interest bearing. Securities were issued by the Government of the Republic of Azerbaijan in settlement of this amount and are held by the Bank for the benefit of the IMF.

Securities held in custody as collateral of borrowings

These securities were issued by the Ministry of Finance of the Republic of Azerbaijan in respect of the EFF

Milli Bankin 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

tərəfindən buraxılmış və Bank tərəfindən müvafiq borc vəsaiti üçün girov kimi saxlanılır. Bu qiymətli kağızlar bank tərəfindən saxlanıldığı üçün, onlar balansdan kənar maddələr kimi uçota alınır və nominal dəyərlə təqdim olunur.

9. Ticarət qiymətli kağızları

Mülkiyyətdə olan ticarət qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006		
ABŞ Xəzinədarlıq notları	274,901	125,366		
Dövlət istiqrazları	74,457	68,403		
İpoteka ilə təmin edilmiş qiymətli kağızlar	37,414	51,595		
Korporativ istiqrazlar	45,063	44,210		
Ticarət qiymətli kağızları	431,835	289,574		
	2007	2006		
	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti
ABŞ Xəzinədarlıq notları	3.1 % -5.0 %	2008-2012	3.0% - 4.9%	2007-2032
Dövlət istiqrazları	2.5% - 6.5%	2008-2012	2.3% - 8.5%	2007-2036
İpoteka ilə təmin edilmiş qiymətli kağızlar	4.1% - 7.3%	2008-2036	1.0% - 6.6%	2007-2009
Korporativ istiqrazlar	3.0% - 7.4%	2008-2049	2.6% - 7.8%	2007-2049

ABŞ Xəzinədarlıq notları ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş, ABŞ hökuməti tərəfindən buraxılmış və, yarımillik kupon ödənişlərini aparmaqla, beynəlxalq maliyyə bazarlarında alınıb-satılan notlardır. Həmin qiymətli kağızlar Bank və Bankın xarici menecərləri tərəfindən saxlanılır və idarə edilir.

Dövlət istiqrazları xarici dövlətlər tərəfindən buraxılmış və Bankın xarici menecərləri tərəfindən saxlanılan və idarə edilən qiymətli kağızlardır.

İpoteka ilə təmin edilmiş qiymətli kağızlar ABŞ dolları və Avro ilə ifadə edilmiş, Avropa və ABŞ-in maliyyə təşkilatları tərəfindən buraxılmış və Bankın xarici menecərləri tərəfindən saxlanılan və idarə edilən qiymətli kağızlardır.

Korporativ istiqrazlar ABŞ dolları, Avro və funt sterlinq ilə ifadə edilmiş maliyyə korporasiyalar tərəfindən buraxılmış və Bankın xarici menecərləri tərəfindən saxlanılan və idarə edilən qiymətli kağızlardır.

10. Rezident banklara verilmiş kreditlər

	2007	2006
Rezident banklara verilmiş kreditlər	94,758	93,526
Kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyat çıxılmaqla	(13,544)	(10,146)
Rezident banklara verilmiş kreditlər	81,214	83,380

borrowings and are held by the Bank as collateral of the related borrowings. As these securities are held by the Bank in custody they are accounted as off-balance sheet items and presented at nominal value.

9. Trading securities

Trading securities owned comprise:

	2007	2006
US Treasury notes	274,901	125,366
Government bonds	74,457	68,403
Mortgage-backed securities	37,414	51,595
Corporate bonds	45,063	44,210
Trading securities	431,835	289,574

	2007	2006		
	Interest rate p.a.	Maturity	Interest rate p.a.	Maturity
US Treasury notes	3.1 % -5.0 %	2008-2012	3.0% - 4.9%	2007-2032
Government bonds	2.5% - 6.5%	2008-2012	2.3% - 8.5%	2007-2036
Mortgage-backed securities	4.1% - 7.3%	2008-2036	1.0% - 6.6%	2007-2009
Corporate bonds	3.0% - 7.4%	2008-2049	2.6% - 7.8%	2007-2049

US Treasury notes are US dollar denominated notes issued by the US Government and traded internationally, with semi-annual coupon payments, and were held and managed by the Bank and the Bank's external managers.

Government bonds are issued by foreign governments, and were held and managed by the Bank's external managers.

Mortgage-backed securities are represented by US Dollar and Euro denominated securities issued by financial institutions of Europe and USA, and were held and managed by the Bank's external managers.

Corporate bonds are represented by US Dollar, Euro and Pound Sterling denominated bonds of financial corporations, and were held and managed by the Bank's external managers.

10. Loans to banks

	2007	2006
Loans to banks	94,758	93,526
Less - Allowance for impairment	(13,544)	(10,146)
Loans to banks	81,214	83,380

Banklara kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Rezident banklara verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın uyğunlaşdırılması aşağıdakı cədvəldə verilir:

	2007	2006
1 yanvar	(10,146)	(4,419)
Dəyərsizləşmə xərci	(5,287)	(5,727)
Silinmiş məbləğlər	1,889	-
31 dekabr	(13,544)	(10,146)
Fərdi dəyərsizləşmə	(11,983)	(8,666)
Məcmu dəyərsizləşmə	(1,561)	(1,480)
	(13,544)	(10,146)
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxmazdan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği	41,938	16,847

Fərdi dəyərsizləşmiş kreditlər

31 dekabr 2007-ci il tarixinə fərdi dəyərsizləşmə ehtiyatı ayrılmış kreditlər üzrə hesablanmış faiz gəliri 1,362 min manatdan (2006: 336 min manat) ibarətdir.

Bankın daxili qaydalarına uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə silinə bilər.

Girov və kredit riskini azaldan digər alətlər

Tələb olunan girovun məbləği və növü kontragentin kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin qəbul edilə bilməsi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair prinsiplər müəyyən edilmişdir.

Əldə edilmiş girovun əsas növləri daşınmaz əmlak və korporativ səhmlərdir.

Bank girovun bazar dəyərini izləyir, əsas müqaviləyə uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın qənaətbəxş yoxladığı zaman alınmış girovun bazar dəyərini nəzarət altında saxlayır.

Banklara verilmiş kreditlərin cəmləşməsi

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın 31,000 min manat məbləğində üç iri borcalandan kredit cəmləşməsi (ümumi kredit portfelinin 33%-i) (2006: bir borcalandan alınacaq 14,010 min manat və ya ümumi kredit portfelinin 16%-i) olmuşdur. Həmin kreditlər üçün 1,919 min manat (2006: 280 min manat) məbləğində ehtiyat yaradılmışdır.

Allowance for impairment of loans to banks

A reconciliation of the allowance for impairment of loans to banks is as follows:

	2007	2006
At 1 January	(10,146)	(4,419)
Impairment charge	(5,287)	(5,727)
Amounts written off	1,889	-
At 31 December	(13,544)	(10,146)
Individual impairment	(11,983)	(8,666)
Collective impairment	(1,561)	(1,480)
	(13,544)	(10,146)
Gross amount of loans, individually determined to be impaired, before deducting any individually assessed impairment allowance.	41,938	16,847

Individually impaired loans

Interest income accrued on loans, for which individual impairment allowances have been recognized, as at 31 December 2007 comprised AZN 1,362 thousands (2006: AZN 336 thousands).

In accordance with the Bank's internal regulations, loans may only be written off with the approval of the Management Board.

Collateral and other credit enhancements

The amount and type of collateral required depends on an assessment of the credit risk of the counterparty. Guidelines are implemented regarding the acceptability of types of collateral and valuation parameters.

The main types of collateral obtained are real estate properties and corporate shares.

Management monitors the market value of collateral, requests additional collateral in accordance with the underlying agreement, and monitors the market value of collateral obtained during its review of the adequacy of the allowance for loan impairment.

Concentration of loans to banks

As of 31 December 2007 the Bank had a concentration of loans represented by AZN 31,000 thousands due from the three largest borrowers (33% of gross loan portfolio) (2006: due from one borrower - AZN 14,010 thousands or 16% of gross loan portfolio). An allowance of AZN 1,919 thousands (2006: AZN 280 thousands) was recognised against these loans.

11. Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları

Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan qiymətli kağızlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	Balans dəyəri	2007 Nominal dəyər	Balans dəyəri	2006 Nominal dəyər
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	136,685	132,264	138,495	134,385
Çıxılsın - Dəyərsizləşmə ehtiyatı	(4,261)	-	(3,951)	-
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan qiymətli kağızlar	132,424	132,264	134,544	134,385

Bu qiymətli kağızların nominal faiz dərəcələri və ödəmə müddətləri aşağıdakı kimidir:

	%	2007 Ödəmə müddəti	%	2006 Ödəmə müddəti
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	0.15% - 13.0%	2008 - 2022	0.15%-9.5%	2007- 2022

31 dekabr 2007-ci və 2006-ci il tarixlərinə ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan qiymətli kağızlara Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Bank üçün buraxılmış manatla ifadə edilmiş aşağıdakı istiqrazlar daxildir:

- Bankın yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsinə bərabər olan 13.0% illik effektiv faiz dərəcəsi ilə (2006: 9.5%) buraxılmış və 2008 - 2022 illərdə (2006: 2008 - 2022) müddəti başa çatan qiymətli kağızlar. Bu qiymətli kağızlar Kapital Bank (keçmiş Birləşmiş Universal Səhmdar Bank) üçün idarə və filiallarının gündəlik ödəniş və hesablaşmaların aparılmasını təmin etmək məqsədilə buraxılmışdır;
- 0.3% illik effektiv faiz dərəcəsi ilə (2006: 0.3%) buraxılmış və 2021-ci ildə (2006: 2021) müddəti başa çatan qiymətli kağızlar. Bu qiymətli kağızlar 2001-ci il ərzində Aqrar-Kredit Səhmdar Cəmiyyətinin mərkəzləşdirilmiş kreditləri üzrə borcların qaytarılması məqsədilə buraxılmışdır; və
- 0.15% illik effektiv faiz dərəcəsi ilə (2006: 0.15%) buraxılmış və 2022-ci ildə (2006: 2022) müddəti başa çatan qiymətli kağızlar. Bu qiymətli kağızlar 1992 - 1996 illər ərzində bündə kəsirinin ödəmək üçün əvvəl verilmiş kreditləri maliyyələşdirmək məqsədilə buraxılmışdır.

11. Investment securities held to maturity

Held-to-maturity securities comprise:

	Carrying value	2007 Nominal value	Carrying value	2006 Nominal value
Bonds issued by the Ministry of Finance of the Republic of Azerbaijan	136,685	132,264	138,495	134,385
Less - Allowance for impairment	(4,261)	-	(3,951)	-
Held-to-maturity securities	132,424	132,264	134,544	134,385

Nominal interest rates and maturities of these securities are as follows:

	2007			2006
	%	Maturity	%	Maturity
Bonds issued by the Ministry of Finance of the Republic of Azerbaijan	0.15% - 13.0%	2008 - 2022	0.15%-9.5%	2007- 2022

Held to maturity securities as at 31 December 2007 and 2006 comprised the following AZN denominated bonds issued to the Bank by the Ministry of Finance of the Republic of Azerbaijan:

- Securities issued with annual effective interest rate of 13.0% equalling the refinancing rate of the Bank (2006: 9.5%) and maturing in 2008 - 2022 (2006: 2008 - 2022). These securities were issued for the purpose of providing assistance to Kapital Bank (former United Universal Joint-Stock Bank) in processing daily settlements of its offices and branches;
- Securities issued with annual effective interest rate of 0.3% (2006: 0.3%) maturing in 2021 (2006: 2021). These securities were issued for repayment of debts on centralized loans of Rural Investment Joint Stock Company during 2001; and
- Securities issued with annual effective interest rate of 0.15% (2006: 0.15%) maturing in 2022 (2006: 2022). These securities were issued to finance loans previously provided to cover the budget deficits during 1992 - 1996.

12. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və qurğular	Mebel, avadanlıqlar və sair	Kompüter və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikintilər	Cəmi
İlkin dəyər						
31 dekabr 2006	17,712	17,646	2,746	1,754	3,010	42,868
Daxilolmalar	273	4,196	2,891	148	643	8,151
Silinmələr	-	(106)	(168)	(146)	-	(420)
Yenidən təsnifləşdirmə	2,266	1,349	38	-	(3,653)	-
31 dekabr 2007	20,251	23,085	5,507	1,756	-	50,599

	Binalar və qurğular	Mebel, avadanlıqlar və sair	Kompüter və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikintilər	Cəmi
Yığılmış köhnəlmə						
31 dekabr 2006	(5,461)	(12,982)	(2,588)	(796)	-	(21,827)
Köhnəlmə xərci	(888)	(1,998)	(339)	(219)	-	(3,444)
Silinmələr	-	46	161	146	-	353
31 dekabr 2007	(6,349)	(14,934)	(2,766)	(869)	-	(24,918)

	Binalar və qurğular	Mebel, avadanlıqlar və sair	Kompüter və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikintilər	Cəmi
Xalis balans dəyəri:						
31 dekabr 2006	12,251	4,664	158	958	3,010	21,041
31 dekabr 2007	13,902	8,151	2,741	887	-	25,681

	Binalar və qurğular	Mebel, avadanlıqlar və sair	Kompüter və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikintilər	Cəmi
İlkin dəyər						
31 dekabr 2005	17,715	17,547	4,420	1,149	-	40,831
Daxilolmalar	11	365	277	776	3,010	4,439
Silinmələr	(14)	(266)	(1,841)	(171)	-	(2,292)
Yenidən təsnifləşdirmə	-	-	(110)	-	-	(110)
31 dekabr 2006	17,712	17,646	2,746	1,754	3,010	42,868

	Binalar və qurğular	Mebel, avadanlıqlar və sair	Kompüter və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikintilər	Cəmi
Yığılmış köhnəlmə						
31 dekabr 2005	(4,582)	(11,707)	(3,132)	(805)	-	(20,226)
Köhnəlmə xərci	(885)	(1,488)	(571)	(163)	-	(3,107)
Silinmələr	6	213	1,102	172	-	1,493
Yenidən təsnifləşdirmə	-	-	13	-	-	13
31 dekabr 2006	(5,461)	(12,982)	(2,588)	(796)	-	(21,827)

	Binalar və qurğular	Mebel, avadanlıqlar və sair	Kompüter və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikintilər	Cəmi
Xalis balans dəyəri:						
31 dekabr 2005	13,133	5,840	1,288	344	-	20,605
31 dekabr 2006	12,251	4,664	158	958	3,010	21,041

31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə lizinqi əsasında saxlanılan avadanlığın balans dəyəri 443 min manat (2006: 528 min manat) olmuşdur.

12. Property and equipment

The movements in property and equipment were as follows:

	Buildings	Furniture and fixtures	Computers and office equipment	Motor vehicles	Assets under construction	Total
Cost						
31 December 2006	17,712	17,646	2,746	1,754	3,010	42,868
Additions	273	4,196	2,891	148	643	8,151
Disposals	-	(106)	(168)	(146)	-	(420)
Transfers	2,266	1,349	38	-	(3,653)	-
31 December 2007	20,251	23,085	5,507	1,756	-	50,599
Accumulated depreciation						
31 December 2006	(5,461)	(12,982)	(2,588)	(796)	-	(21,827)
Depreciation charge	(888)	(1,998)	(339)	(219)	-	(3,444)
Disposals	-	46	161	146	-	353
31 December 2007	(6,349)	(14,934)	(2,766)	(869)	-	(24,918)
Net book value:						
31 December 2006	12,251	4,664	158	958	3,010	21,041
31 December 2007	13,902	8,151	2,741	887	-	25,681

	Buildings	Furniture and fixtures	Computers and office equipment	Motor vehicles	Assets under construction	Total
Cost						
31 December 2005	17,715	17,547	4,420	1,149	-	40,831
Additions	11	365	277	776	3,010	4,439
Disposals	(14)	(266)	(1,841)	(171)	-	(2,292)
Transfers	-	-	(110)	-	-	(110)
31 December 2006	17,712	17,646	2,746	1,754	3,010	42,868
Accumulated depreciation						
31 December 2005	(4,582)	(11,707)	(3,132)	(805)	-	(20,226)
Depreciation charge	(885)	(1,488)	(571)	(163)	-	(3,107)
Disposals	6	213	1,102	172	-	1,493
Transfers	-	-	13	-	-	13
31 December 2006	(5,461)	(12,982)	(2,588)	(796)	-	(21,827)
Net book value:						
31 December 2005	13,133	5,840	1,288	344	-	20,605
31 December 2006	12,251	4,664	158	958	3,010	21,041

The carrying value of equipment held under finance leases at 31 December 2007 was AZN 443 thousands (2006: AZN 528 thousands).

13. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Lisenziyalar	Kompüter programı	Cəmi
İllkin dəyər			
31 dekabr 2006	943	4,300	5,243
Daxilolmalar	312	2,992	3,304
31 dekabr 2007	1,255	7,292	8,547
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2006	(602)	(1,926)	(2,528)
Amortizasiya xərci	(106)	(517)	(623)
31 dekabr 2007	(708)	(2,443)	(3,151)
Xalis balans dəyəri:			
31 dekabr 2006	341	2,374	2,715
31 dekabr 2007	547	4,849	5,396

	Lisenziyalar	Kompüter programı	Cəmi
İllkin dəyər			
31 dekabr 2005	1,461	4,706	6,167
Daxilolmalar	4	144	148
Silinmələr	(522)	(550)	(1,072)
31 dekabr 2006	943	4,300	5,243
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2005	(543)	(1,538)	(2,081)
Amortizasiya xərci	(139)	(469)	(608)
Silinmələr	80	81	161
31 dekabr 2006	(602)	(1,926)	(2,528)
Xalis balans dəyəri:			
31 dekabr 2005	918	3,168	4,086
31 dekabr 2006	341	2,374	2,715

13. Intangible assets

The movements in other intangible assets were as follows:

	Licenses	Computer software	Total
Cost			
31 December 2006	943	4,300	5,243
Additions	312	2,992	3,304
31 December 2007	1,255	7,292	8,547
Accumulated amortization			
31 December 2006	(602)	(1,926)	(2,528)
Amortisation charge	(106)	(517)	(623)
31 December 2007	(708)	(2,443)	(3,151)
Net book value:			
31 December 2006	341	2,374	2,715
31 December 2007	547	4,849	5,396

	Licenses	Computer software	Total
Cost			
31 December 2005	1,461	4,706	6,167
Additions	4	144	148
Disposals	(522)	(550)	(1,072)
31 December 2006	943	4,300	5,243
Accumulated amortization			
31 December 2005	(543)	(1,538)	(2,081)
Amortisation charge	(139)	(469)	(608)
Disposals	80	81	161
31 December 2006	(602)	(1,926)	(2,528)
Net book value:			
31 December 2005	918	3,168	4,086
31 December 2006	341	2,374	2,715

14. Dəyərsizləşmə ehtiyatı

Dəyərsizləşmə ehtiyatında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları (Qeyd 11)	Banklara verilən kreditlər (Qeyd 10)	Digər aktivlər (Qeyd 15)	Cəmi
31 dekabr 2005	(1,704)	(4,419)	(11)	(6,134)
Dəyərsizləşmə xərci	(2,247)	(5,727)	(13)	(7,987)
31 dekabr 2006	(3,951)	(10,146)	(24)	(14,121)
Dəyərsizləşmə xərci	(310)	(5,287)	(6)	(5,603)
Silinmələr	-	1,889	-	1,889
31 dekabr 2007	(4,261)	(13,544)	(30)	(17,835)

Aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat əlaqəli aktivlərin balans dəyərindən çıxılır.

15. Sair aktivlər və öhdəliklər

Sair aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006 (yenidən hesablanmış)
Qabaqcadan ödəmələr	46,598	12,115
Digər debitorlar	1,670	2,678
İşçilərə verilmiş kreditlər	1,494	1,196
Törəmə maliyyə aktivləri	232	594
	49,994	16,583
Sair aktivlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyat çıxılmaqla	(30)	(24)
Sair aktivlər	49,964	16,559

Sair öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006
Maliyyə lizinqi üzrə öhdəliklər	307	534
Ödənilməkdə olan məbləğlər	160	-
Törəmə maliyyə öhdəlikləri	402	285
Digər	114	559
Sair öhdəliklər	983	1,378

14. Impairment allowances

The movements in impairment allowances were as follows:

	Investment securities held-to-maturity (Note 11)	Loans to banks (Note 10)	Other assets (Note 15)	Total
31 December 2005	(1,704)	(4,419)	(11)	(6,134)
Impairment charge	(2,247)	(5,727)	(13)	(7,987)
31 December 2006	(3,951)	(10,146)	(24)	(14,121)
Impairment charge	(310)	(5,287)	(6)	(5,603)
Write-offs	-	1,889	-	1,889
31 December 2007	(4,261)	(13,544)	(30)	(17,835)

Allowance for impairment of assets is deducted from the carrying amounts of the related assets.

15. Other assets and liabilities

Other assets comprise:

	2007	2006 (restated)
Prepayments to suppliers	46,598	12,115
Other debtors	1,670	2,678
Loans to employees	1,494	1,196
Derivative financial assets	232	594
	49,994	16,583
Less - Allowance for impairment of other assets	(30)	(24)
Other assets	49,964	16,559

Other liabilities

	2007	2006
Liabilities under finance lease agreements	307	534
Amounts in the course of settlement	160	-
Derivative financial liabilities	402	285
Other	114	559
Other liabilities	983	1,378

Törəmə maliyyə aktivləri və öhdəliklər

Bank ticarət məqsədləri üçün törəmə maliyyə alətlərindən istifadə edir. Aşağıdakı cədvəl aktivlər və ya öhdəliklər kimi qeydə alınmış törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini şərti məbləğləri ilə birlikdə göstərir. Şərti məbləğ, ümumi göstərilməklə, müvafiq törəmə aktivin məbləğidir və törəmələrin dəyərində dəyişiklikləri ölçmək üçün baza kimi çıxış edir. Şərti məbləğlər ilin sonuna başa çatmamış əməliyyatların həcmi göstərir və nə bazar riskini nə də kredit riskini əks etdirmir.

	2007				2006			
	Öhdəliyin şərti əsas məbləği	Ədalətli dəyər Aktiv	Yenidən qiymətlən dirmə üzrə xalis gəlir	Öhdəliyin şərti əsas məbləği	Ədalətli dəyər Aktiv	Öhdəlik	Yenidən qiymətlən dirmə üzrə xalis gəlir	
Valyuta müqavilələri								
Forvardlar	86,677	232	(402)	(170)	111,824	594	(285)	309
Cəmi törəmə aktivlər / (öhdəliklər)		232	(402)	(170)		594	(285)	309

31 dekabr 2007-ci il tarixinə, Bank aşağıdakı törəmə növləri üzrə mövqelərə malik idi:

Forvard müqavilələri

Forvard müqavilələri müəyyən maliyyə alətinin gələcəkdə müəyyən qiymətlə və tarixdə alınması və ya satılması haqqında müqavilə razılışmasıdır. Forvardlar birjadan kənar bazarda həyata keçirilən xüsusi əməliyyatlardır.

Ticarət məqsədləri üçün saxlanılan və ya buraxılmış törəmə maliyyə alətləri

Bank qiymət, dərəcə və göstəricilərdə əlverişli dəyişikliklərdən mənfiətin qazanmasını gözləyən mövqə tuta bilər. MUBS 39 əsasında heçnəq uçotu meyarına uyğun gələn törəmələr yoxdur.

Maliyyə lizinqi razılaşmaları üzrə öhdəliklər aşağıdakı kimi təhlil edilir:

	2007	2006
Minimal icarə ödənişləri:		
1 ilədək	223	274
1 ildən 5 ilədək	112	335
	335	609
Gələcək maliyyə xərcləri	(28)	(75)
Maliyyə lizinqi razılaşmaları əsasında xalis öhdəliklər	307	534

Derivative financial assets and liabilities

The Bank enters into derivative financial instruments for trading purposes. The table below shows the fair values of derivative financial instruments, recorded as assets or liabilities, together with their notional amounts. The notional amount, recorded gross, is the amount of a derivative's underlying asset and is the basis upon which changes in the value of derivatives are measured. The notional amounts indicate the volume of transactions outstanding at the year end and are indicative of neither the market risk nor the credit risk.

	2007				2006				
	Notional principal	Fair value		Net losses on revaluation	Notional principal	Fair value		Net losses on revaluation	
		Asset	Liability			Asset	Liability		
Foreign exchange contracts									
Forwards	86,677	232	(402)	(170)	111,824	594	(285)	309	
Total derivative assets/(liabilities)		232	(402)	(170)		594	(285)	309	

As of 31 December 2007, the Bank has positions in the following types of derivatives:

Forwards

Forwards contracts are contractual agreements to buy or sell a specified financial instrument at a specific price and date in the future. Forwards are customised contracts transacted in the over-the-counter market.

Derivative financial instruments held or issued for trading purposes

The Bank may take positions with the expectation of profiting from favourable movements in prices, rates on indices. There are no derivatives which qualify for hedge accounting under IAS 39.

Liabilities under finance lease agreements are analyzed as follows:

	2007	2006
Minimum lease payments:		
Not later than 1 year	223	274
Later than 1 year and not later than 5 years	112 335 609	335
Future finance costs	(28)	(75)
Net liabilities under finance lease agreements	307	534

16. Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr

Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr Bank tərəfindən Azərbaycan Respublikasının milli valyutasında buraxılmış məbləğlərdir. Bu 1 yanvar 2006-cı il tarixində dövriyyəyə buraxılmış yeni Azərbaycan manatı (manat) və 1992-ci ildə milli valyuta tətbiq edildikdən etibarən dövriyyəyə buraxılmış köhnə Azərbaycan manatıdır (köhnə manat). Azərbaycan köhnə manatı 1 yanvar 2006-cı il tarixində denominasiya edilərək, həmin tarixdən 5,000 köhnə manat 1 manata bərabər olmuşdur.

2007-ci il ərzində Bank çap edən şirkətindən 4,980,000 manat məbləğində yeni banknotlar təhfil almışdır ki, bunlardan 1,464,807 min manat (2006: 1,419,033 min manat) dövriyyəyə buraxılmışdır.

	2007	2006
31 dekabr	1,449,286	594,108
Dövriyyəyə buraxılmış yeni banknotlar	1,464,807	1,419,033
Dövriyyədən çıxarılmış köhnə banknotlar	(9,999)	(574,475)
Dövriyyəyə buraxılmış yeni sikkələr	7,061	10,620
31 dekabr	2,911,155	1,449,286

17. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006
Cari hesablar	188,355	386,206
Məcburi ehtiyatlar	340,959	208,694
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	529,314	594,900

Cari hesablara və məburi ehtiyatlara üç iri yerli bankda 325,046 min manat (2006 - 486,799 min manat) qalığı daxildir.

Məcburi ehtiyatlar Bankda saxlanılmalı olan kredit təşkilatlarının tələb olunan və qanunla müəyyən edilmiş ehtiyatlardır və Bankın müştərilər qarşısında məqbul öhdəliklərinin 10%-i kimi hesablanır. Cari hesablar və mütləq ehtiyatlar faizsizdir.

18. Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər

Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fonduna ödəniləcək məbləğlər	31,998	26,911
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Xəzinədarlığına ödəniləcək məbləğlər	3,562	78,650
Digər tələb olunanadək depozitlər	1,676	797
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	37,236	106,358

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fonduna ödəniləcək məbləğlər Nyu-York Federal Rezerv Bankına Bank tərəfindən Federal Rezerv dərəcəsi əsasında müəyyən edilmiş faiz dərəcəsi ilə yerləşdirilmişdir.

16. Money issued in circulation

Money issued in circulation represents the amount of national currency of the Republic of Azerbaijan issued by the Bank. This comprises the new Azerbaijan Manat ("AZN") issued into circulation from 1 January 2006, and old Azerbaijan Manat ("AZM") issued into circulation since the introduction of the national currency in 1992. The Azerbaijan Manat was denominated on 1 January 2006 and, starting from that date, AZM 5,000 is equal to 1 AZN.

During 2007 the Bank accepted new banknotes amounting to AZN 4,980,000 thousands from the printing company out of which AZN 1,464,807 thousands (2006: AZN 1,419,033 thousands) was issued in circulation.

	2007	2006
31 December	1,449,286	594,108
New banknotes issued into circulation	1,464,807	1,419,033
Old banknotes withdrawn from circulation	(9,999)	(574,475)
New coins issued into circulation	7,061	10,620
31 December	2,911,155	1,449,286

17. Amounts due to credit institutions

Amounts due to credit institutions comprise:

	2007	2006
Current accounts	188,355	386,206
Obligatory reserves	340,959	208,694
Amounts due to credit institutions	529,314	594,900

Included in current accounts and obligatory reserves is a balance of AZN 325,046 thousands (2006 - AZN 486,799 thousands) with three largest local banks.

Obligatory reserves represent legal reserves required of credit institutions to be maintained with the Bank, and are calculated as 10% of the bank's eligible liabilities to customers. Current accounts and obligatory reserves are non interest-bearing.

18. Amounts due to government organizations

Amounts due to government organizations consist of the following:

	2007	2006
Amounts due to the State Oil Fund of the Republic of Azerbaijan	31,998	26,911
Amounts due to the Central Treasury of the Republic of Azerbaijan	3,562	78,650
Other demand deposits	1,676	797
Amounts due to government organizations	37,236	106,358

Amounts due to the State Oil Fund of the Republic of Azerbaijan were placed with the Federal Reserve Bank of New York with interest rate based on the Federal Reserve rate.

19. Sair depozit hesabları

Sair depozitlər hesabları aşağıdakı müştərinin növlərinin cari hesablarından ibarətdir:

	2007	2006
Dövlət və büdcə təşkilatları	142	4
Özəl müəssisələr	217	390
Digər	668	202
Sair depozit hesabları	1,027	596

31 dekabr 2007-ci il tarixində 878 min manat məbləğində (85%) müştərilərə ödəniləcək məbləğlər iki iri üçüncü tərəf müştərilərə aid olmuşdur (2006: 592 min manat (99%)).

20. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

31 dekabr 2007-ci il tarixinə buraxılmış borc qiymətli kağızları 251,854 min manat məbləğində qısamüddətli notlardan ibarət olmuşdur (2006: 113,007 min manat).

31 dekabr 2007-ci il tarixinə, Bank məcmu nominal dəyəri 253,164 min manat (2006: 116,963 min manat) olan, ödəmə müddəti 2008-ci ilin yanvar ayında (2006: yanvar 2007-ci il) başa çatan və üzərinə 6.9-12.1% (2006: 10.5 - 14.4%) illik faiz dərəcə hesablanmış diskont qısamüddətli notlar buraxmışdır.

Buraxılmış notlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti	Nominal dəyər	Cari dəyər	Bazar qiyməti, nominal dəyərin %-i
31 dekabr 2007-ci il tarixinə qısamüddətli notlar	6.9% - 12.1%	9 yanvar — 30 yanvar 2008	253,164	251,854	99.07 — 99.68
31 Dekabr 2006-ci il tarixinə qısamüddətli notlar	10.5% - 14.4%	10 yanvar — 24 yanvar 2007	116,963	113,007	98.93 — 99.53

21. Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər

Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006
Beynəlxalq İnkışaf Assosiasiyasından (BIA) borc vəsaitlər	5,405	5,951
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarına ödəniləcək məbləğlər	76	918
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	5,481	6,869

 19. Amounts due to customers

Amounts due to customers are comprised of current accounts of the following types of customers:

	2007	2006
State and budgetary organisations	142	4
Private enterprises	217	390
Other	668	202
Amounts due to customers	1,027	596

At 31 December 2007 amounts due to customers of AZN 878 thousands (85%) were due to the two largest third party customers (2006: AZN 592 thousands (99%)).

20. Debt securities issued

Debt securities issued consisted of short-term notes of AZN 251,854 thousands as of 31 December 2007 (2006: AZN 113,007 thousands).

As of 31 December 2007, the Bank had issued discount short-term notes having an aggregate nominal value of AZN 253,164 thousands (2006: AZN 116,963 thousands) maturing in January 2008 (2006: January 2007) and bearing annual interest rates ranging from 6.9% to 12.1%. (2006: 10.5% - 14.4%).

Notes issued comprised:

	Interest rate p.a.	Maturity	Nominal value	Carrying value	Market price, % of nominal value
Short-term notes as of 31 December 2007	6.9% - 12.1%	9 January - 30 January 2008	253,164	251,854	99.07 — 99.68
Short-term notes as of 31 December 2006	10.5% - 14.4%	10 January - 24 January 2007	116,963	113,007	98.93 — 99.53

21. Amounts due to international financial institutions

Amounts due to international financial institutions comprise:

	2007	2006
Borrowings from International Development Association (IDA)	5,405	5,951
Amounts due to other international financial institutions	76	918
Liabilities to international financial institutions	5,481	6,869

BIA-dan götürülmüş borc vəsaitlər ilkin ödəniş müddəti on doqquz il və illik faizi 1.0% (2006: 1.0%) olan kreditlərdən ibarətdir. BIA kreditləri Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyindən əlavə razılışma vasitəsilə götürülmüşdür. İlk kreditin 2005-ci ildə, ikinci kreditin 2007-ci ildə qaytarılmasına başlamış, üçüncü kreditin qaytarılmasına isə hələ başlanmayıb. Kreditlər ABŞ dolları ilə ifadə olunur. Birinci və ikinci kreditlər 2021-ci ildək tam ödəniləcəkdir.

22. Kapital

Azərbaycan Respublikasının "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında Qanunu"nda müəyyən edildiyi kimi, Bankın kapitalı onun nizamnamə kapitalından və kapital ehtiyatlarından ibarətdir.

Nizamnamə Kapitalı

Bankın tam ödənilmiş nizamnamə kapitalı 10,000 min manatdır.

Kapital ehtiyatları

Kapital ehtiyatları Qanunun 10.3 maddəsinə müvafiq olaraq Bank tərəfindən tədavülə buraxılmış nağd milli valyutanın 15 faizi miqdardında müəyyən edilir və hesabat ilinin mənfəetindən ayırmalar hesabına formalasdırılır. Manatın məzənnəsinin dəyişməsi ilə əlaqədar balansda qızıl və xarici valyutada olan aktiv və passivlərin yenidən qiymətləndirilməsi nəticəsində yaranan fərq Bankın mənfəeti və zərərində əks olunur, lakin kapital ehtiyatlarının hesablanması üçün nəzerde alınmır. Kapital ehtiyatları formalasdırıldıqdan sonra Bankın reallaşdırılmış mənfətinin sərbəst qalığı dövlət bütçəsinə köçürülür.

Kapital ehtiyatları Bankın bölüşdürülməmiş mənfəetindən formalasılır.

23. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

İqtisadi vəziyyətin təkmilləşdirilməsi, misal üçün, ümumi daxili məhsulun artması Azerbaycanda bazar iqtisadiyyatının tələblərinə uyğun iqtisadi islahatlar və hüquqi, vergi və nizamlayıcı sistemlərin də inkişafı davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi göstərilən bu islahatlardan, eləcə də iqtisadi, maliyyə və pul-kredit siyasəti sahələrində hökumətin gördüyü tədbirlərin təsirliliyindən çox asılı olacaqdır.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyekti olur. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Bank, Azərbaycan Respublikasının qanunlarına uyğun olaraq işçilərin əmək haqları üzrə vergi agenti kimi ödəməli olduğu vergilər və sosial vergilər istisna olmaqla bütün vergilərdən azaddır.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

31 dekabr 2007-ci il tarixində Bankın maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri pulları çeşidləşdirən avadanlığının alınması üçün 3,171 min manat (2006: 1,692 min manat) məbləğində akkreditivdən ibarət olmuşdur.

Borrowings from IDA are loans with original maturity of nineteen years and bear interest of 1.0% (2006: 1.0%) per annum. The IDA loans are received from the Ministry of Finance of Azerbaijan through a secondary agreement. The repayment of the first loan commenced in 2005, the second loan in 2007 and repayment of the third loan has not started yet. The loans are denominated in US Dollars. First and second loans will be fully repaid by 2021.

22. Equity

As stated in the Law of the Republic of Azerbaijan on the National Bank of the Republic of Azerbaijan, the Bank's capital is comprised of its authorized capital and capital reserves.

Authorized Capital

The authorized and fully paid capital of the Bank is AZN 10,000 thousands.

Capital reserves

According to Article 10.3 of the Law, capital reserves should make up 15% of the national currency in cash put into circulation by the Bank and are established by allocations from the profit for the year. The difference resulting from the revaluation of assets and liabilities that are held in gold and foreign currency because of changes in the rate of Manat is accounted for in the profit and loss of the Bank, but shall not be taken into consideration in the calculation of the capital reserves. Upon establishment of capital reserves, the residual balance of realized profit of the Bank shall be transferred to the State Budget.

The establishment of the capital reserves will be derived from the Bank's Retained Earnings.

23. Commitments and contingencies

Operating environment

Whilst there have been improvements in the Azerbaijani economic condition, such as an increase in gross domestic product, Azerbaijan continues economic reforms and development of its legal, tax and regulatory frameworks as required by a market economy. The future stability of the Azerbaijan economy is largely dependent upon these reforms and developments and the effectiveness of economic, financial and monetary measures undertaken by the Government.

Legal

The Bank is subject to legal actions and complaints. Management believes that the ultimate liability, if any, arising from such actions or complaints will not have a material adverse effect on the financial condition or the results of future operations of the Bank.

Taxation

The Bank is exempt from all taxes, except for taxes on employees' remuneration as a tax agent and social taxes, in accordance with the laws of the Republic of Azerbaijan.

Financial commitments and contingencies

As of 31 December 2007 the Bank's financial commitments and contingencies comprised of a letter of credit in the amount of AZN 3,171 thousands (2006: AZN 1,692 thousands) for the purchase of its money assortment equipment.

Sığorta

Bank hazırda səhv və ya buraxılışlardan irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətinin siğortalanması Azərbaycanda geniş yayılmayıb.

24. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006
Hesabların açılması və onlara xidmət göstərilməsi	2,659	2,025
Valyuta konvertasiya əməliyyatları	2,402	1,162
Nağd pul ilə aparılan əməliyyatlar	1,8	1,571
Digər	-	34
Haqq və komissiya gəliri	6,861	4,792
Qiymətli kağızlarla əməliyyatlar	(656)	(492)
Zəmanətlər və təəhhüdlər	(234)	(16)
Valyuta konvertasiya əməliyyatları	(71)	(82)
Hesabların açılması və onlara xidmət göstərilməsi	(16)	(19)
Digər	(5)	(5)
Haqq və komissiya xərci	(982)	(612)
Xalis haqq və komissiya gəliri	5,879	4,18

Aktivlərin idarə edilməsi haqqı və komissiya xərci

Haqq və komissiya xərci - qiymətli kağızlarla əməliyyatlar ilk növbədə Bankın üç müstəqil xarici menecerile imzaladığı Aktivlərin İdarə edilməsi haqqında Razılaşmalar əsasında Bankın müəyyən investisiya portfellərinin idarə edilməsində aktivlərin xarici menecerləri ilə bağlı ödənilmiş haqlardan ibarətdir.

Bank ABŞ dolları ilə investisiyaları müəyyən xarici menecerlərə tapşırmışdır, onları özünün agentləri təyin etmiş və onlara bank tərəfindən vaxtaşırı olaraq əmanət qoyulan müəyyən pul və aktivlərin investisiya və reinvestisiya qoyulmasını idarə etməyi həvalə etmişdir. Bundan əlavə Bank beynəlxalq məqyasda tanınmış maliyyə təşkilatının investisiya portfelinin depozitarisi kimi xidmət göstərməsinə dair Depozitari Razılaşması imzalamışdır. Vəsait və aktivlər portfellərə nəzarət edən və portfelin qiymətli kağızlarını satmaq, qeydiyyata almaq və idarəçinin alış/satış qərarları üzrə tələblər əsasında əməliyyatları həyata keçirmək üçün Bank tərəfindən səlahiyyət verilmiş üçüncü tərəf - depozitaridə saxlanılır. Depozitari Banka portfelle bağlı alınmış və ya portfeldən ödənilmiş bütün pul vəsaitləri haqqında aylıq hesabatlar verir. Investisiyalar yüksək dərəcədə bazar rəqabətinə yararlı və likvidli olan yüksək keyfiyyətli qısamüddətli alətlərinə yönəldilib. Bu investisiyalar üçün minimal kredit keyfiyyəti Standard & Poor's tərəfindən müəyyən edilmiş AA- (və ya Moody's tərəfindən Aa3) təşkil etməlidir. Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlər Bank tərəfindən 30 gün əvvəl yazılı bildiriş əsasında geri qaytarıla bilər.

Xarici menecerlər, agent kimi çıxış edərək, Bank hesabına investisiyaları və digər aktivləri almaq, satmaq, saxlamaq, mübadilə etmək və ya digər əməliyyatlar aparmaq, əmanətlər qoymaq, hər hansı investisiyaların yerləşdirilmək, tənzimlənməyən kollektiv investisiya sxemləri üzrə məsləhətlər vermək və ya əməliyyatlar həyata keçirmək, bütün bazarlarda əməliyyatlar aparmaq, tərəf-müqabillərinə və hesabların açılmasına dair sənədlər haqqında danışqlar aparmaq və bunları imzalamaq, bütün gündəlik qərarları çıxarmaq və vəsaitlərin idarə edilməsi ilə bağlı müstəqil menecerlərin münasib eksperti kimi digər xidmət göstərmək üçün Bankın müəyyən etdiyi investisiya qaydaları çörçivəsində tam ixtiyara malikdirlər.

Insurance

The Bank has not currently obtained insurance coverage related to liabilities arising from errors or omissions. Liability insurance is generally not available in Azerbaijan at present.

24. Net fee and commission income

Net fee and commission income comprises:

	2007	2006
Settlements operations	2,659	2,025
Currency conversion operations	2,402	1,162
Cash operations	1,8	1,571
Other	-	34
Fee and commission income	6,861	4,792
Securities operations	(656)	(492)
Guarantees and commitments	(234)	(16)
Currency conversion operations	(71)	(82)
Settlements operations	(16)	(19)
Other	(5)	(3)
Fee and commission expense	(982)	(612)
Net fee and commission income	5,879	4,18

Asset management fee and commission expense

Fee and commission expense - securities operations is primarily comprised of fees incurred in relation to external asset managers' services in managing certain of the Bank's investment portfolios under the Asset Management Agreements entered into by the Bank with three external asset managers.

The Bank placed investments in US Dollars with the external asset managers and appointed them as its agents and delegated them to manage the investment and reinvestment of certain monies and assets which are deposited from time to time by the Bank. It also entered into a Custodian Agreement with an internationally known financial institution to serve as the Custodian of the investment portfolios. The funds and assets are held at the third party Custodian, which monitors portfolios and is provided by the Bank the authority to release or deliver securities of the portfolio, register securities, and conduct transactions based on the asset manager's requests on buy/sell decisions. The Custodian provides the Bank a monthly report of all monies received in respect of the portfolio or paid out of the portfolio. Investment emphasis is on high-quality, short-term instruments with a high degree of marketability and liquidity. A minimum credit quality of AA- by Standard & Poor's (or Aa3 by Moody's) is a benchmark for these investments. The assets placed with external managers can be recalled by the Bank upon 30 days' written notice in advance.

The external asset managers, acting as agents, have complete discretion but within the set of investment guidelines prescribed by the Bank, for the account of the Bank to buy, sell, retain, exchange or otherwise deal in investments and other assets, make deposits, subscribe to issues and offers for sale, and accept placements, underwritings and sub-underwritings, of any investments, advise on or execute transactions in unregulated collective investment schemes, effect transactions on all markets, negotiate and execute counterparty and account opening documentation, take all day to day decisions and otherwise act as the external managers judge appropriate in relation to the management of the funds.

25. Digər gəlirlər

	2007	2006
Xatırə sikkələrinin satışı üzrə gəlirlər	24	25
Əmlak, avadanlıq və qeydi-maddi aktivlərin satışı üzrə gəlirlər	-	1,851
Digər	65	106
Digər gəlirlər	89	1,982

31 Dekabr 2006-cı il tarixində başa çatan il üçün 1,851 min manat məbləğində gəlir Milli Kart prosessinq mərkəzi tərəfindən əmlak və avadanlığın və qeydi-maddi aktivlərin satılmasından gəlirdən ibarətdir.

26. İşçilər üzrə və digər əməliyyat xərcləri

İşçilər üzrə və digər əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2007	2006
Əmək haqqı və mükafatlar	(4,890)	(3,506)
Sosial siğorta xərcləri	(1,115)	(807)
İşçilər üzrə digər xərclər	(383)	(319)
İşçilərin tədrisi üzrə xərclər	(82)	(65)
Cəmi işçilər üzrə xərclər	(6,470)	(4,697)
 Köhnəlmə xərci (qeyd 12)	(3,444)	(3,107)
Amortizasiya xərci (qeyd 13)	(623)	(608)
Cəmi köhnəlmə və amortizasiya	(4,067)	(3,715)
 Banknot və sikkələrin istehsalı və nəqli üzrə xərclər	(22,123)	(14,924)
Rabitə və informasiya sistemləri üzrə xərclər	(619)	(511)
Xeyriyyə məqsədləri üçün ayırmalar	(579)	(569)
Mühafizə xərcləri	(514)	(354)
Vergi və gömrük rüsumları	(506)	(630)
Əmlak və avadanlığın təmir və saxlanma xərcləri	(462)	(263)
Mal-materialların alınması üzrə xərclər	(331)	(196)
Məsləhət, audit və digər peşəkar xidmətlər üzrə xərclər	(230)	(161)
Enerji və qızdırıcı sistemlər üzrə xərclər	(202)	(174)
Ezamiyyə xərcləri	(191)	(133)
Kompyuter proqramları üzrə xərclər	(114)	(248)
Siğorta	(84)	(92)
Mətbəə xərcləri	(76)	(75)
İcarə haqqı	(59)	(43)
Kommunal xidmətlər üzrə xərclər	(31)	(24)
Azərbaycan İpoteka Fondu üzrə xərclər	-	(119)
Digər xərclər	(410)	(283)
 Digər əməliyyat xərcləri	(26,531)	(18,799)

25. Other Income

	2007	2006
Revenue from sales of commemorative coins	24	25
Gain on disposal of property and equipment and intangible assets	-	1,851
Other	65	106
Other Income	89	1,982

Gain of AZN 1,851 thousands for the year ended 31 December 2006 represented gain from the sale of property and equipment and intangible assets of Milli Kart processing centre.

26. Personnel and other operating expenses

Personnel and other operating expenses comprise:

	2007	2006
Salaries and bonuses	(4,890)	(3,506)
Social security costs	(1,115)	(807)
Other employee related	(383)	(319)
Personnel training	(82)	(65)
Total personnel expenses	(6,470)	(4,697)
Depreciation charge (note 12)	(3,444)	(3,107)
Amortization charge (note 13)	(623)	(608)
Total depreciation and amortization	(4,067)	(3,715)
Bank notes and coins production and transportation expenses	(22,123)	(14,924)
Communications	(619)	(511)
Charity	(579)	(569)
Security	(514)	(354)
Customs duties	(506)	(630)
Repairs and maintenance of property and equipment	(462)	(263)
Office supplies	(331)	(196)
Legal and consultancy	(230)	(161)
Heating and lighting	(202)	(174)
Business travel and related	(191)	(133)
Software maintenance fees	(114)	(248)
Insurance	(84)	(92)
Printing	(76)	(75)
Occupancy and rent	(59)	(43)
Utilities	(31)	(24)
Expenses related to Azerbaijan Mortgage Fund	-	(119)
Other	(410)	(283)
Total other operating expenses	(26,531)	(18,799)

27. Risklərin idarə olunması

Ön söz

Bank fəaliyyəti zamanı müxtəlif risklərə məruz qalır. Risklərin idarə edilməsi bankın fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bank riskləri daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Bankın hər bir əməkdaşı onun vəzifələri ilə bağlı risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bank əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin müxtəlif risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca struktur bölmələri daşıyır.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk tolerantlığı səviyyələri və risklərin idarə edilməsinin əsas prinsiplərinin qəbul edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İnvestisiya Komitəsi

İnvestisiya Komitəsi "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Qaydaları"na uyğun olaraq Milli Bankın valyuta aktivlərinin idarə edilməsində möqbul limitlərin müəyyən edilməsində məsuliyyətlidir.

Risklərin idarə olunması bölməsi

Bazar əməliyyatları departamentinin Risklərin idarə edilməsi şöbəsi "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Qaydaları", "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Əsas İstiqamətlər", "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi üzrə Əməliyyat İnvestisiya Strategiyası"na uyğun olaraq valyuta aktivlərinin idarə edilməsində qəbul olmuş limitlərə daimi nəzarəti keçirir.

Daxili Audit

Daxili Audit hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında İdarə Heyətinin sədrinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatlıq sistemləri

Əməliyyatların strukturundan asılı olaraq Bankda risklərin idarə olunması mərkəzləşdirilmiş və mərkəzləşdirilməmiş metodlarla aparılır. Maliyyə riskinin idarə olunması mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılır, əməliyyat riskinin idarə olunması isə mərkəzləşdirilməyib.

Əməliyyatlar İdarə Heyətinin üzvləri arasında nəzarət prinsipinə əsaslanaraq bölüşdürürlər. Hər bir heyət üzvü özünün məsuliyyət daşıdığı sektorda əməliyyatlara nəzarət etməlidir.

27. Risk management

Introduction

The activities of the Bank is exposed to various risks. Risk management therefore is a critical component of its banking activities. Risk is inherent in the Bank's activities but it is managed through a process of ongoing identification, measurement and daily monitoring, subject to risk limits and other controls. Each individual within the Bank is accountable for the risk exposures relating to his or her responsibilities. The Bank is exposed to credit risk, liquidity risk and market risk. It is also subject to operating risks.

The independent risk control process does not include business risks such as changes in the environment, technology and industry. They are monitored through the Bank's strategic planning process.

The Management Board is ultimately responsible for identifying and controlling risks; however, there are separate business units responsible for managing and monitoring the various risks.

Management Board

The Management Board is responsible for the overall risk management approach, risk tolerance levels and for approving the main principles of risk management.

Investment Committee

The Investment Committee is responsible for defining the acceptable limits for management of the Bank's foreign currency assets in accordance with the "Regulations for Management of Foreign Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan".

Risk Management Unit

The Risk Management Unit of the Market Operations Department permanently controls the limits set for management of foreign currency assets in accordance with the "Regulations for Management of Foreign Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan", "Main Directions for Management of Foreign Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan", and "Operational Investment Strategy for Management of Foreign Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan".

Internal Audit

Risk management processes throughout the Bank are audited annually by the Internal Audit that examines both the adequacy of the procedures and the Bank's compliance with the procedures. Internal Audit discusses the results of all assessments with management, and reports its findings and recommendations to the Chairman of the Management Board.

Risk measurement and reporting systems

Depending on the structure of operations, the risk management in the Bank is conducted by centralized and non-centralized method. Financial risk management is conducted centrally whereas operational risk management is not centralized.

Operations are allocated among members of the Management Board based on control principle. Each Board member must control the operations under his responsible sector.

Risklərin idarə olunması müxtəlif departamentlər tərəfindən həyata keçirilir. Bundan əlavə Bankda əməliyyatları və nəzarəti həyata keçirmək üçün xüsusi komitə və komissiyalar da vardır, məsələn İnvestisiya Komitəsi, Kredit Komitəsi və Bankın rəsmi məzənnələrinin müəyyən edilməsi üzrə Daimi Komissiya və sair.

Valyuta ehtiyatları üzrə risklər Bankın risklərinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bu risklərin idarə olunması üzrə səlahiyyətlərin bölgüsü, prosedurlar və hesabatlılıq "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Qaydaları"nda müəyyən olunmuşdur. İdarə olunan risklər üzrə məqbul limitlər "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Qaydaları", "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Əsas İstiqamətlər", "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi üzrə Əməliyyat İnvestisiya Strategiyası" və xarici menecerlər tərəfindən vəsaitlərin idarə edilməsi üzrə "İnvestisiya qaydaları"nda öz əksini tapır. Qaydalara uyğun olaraq məqbul limitlər İnvestisiya Komitəsi tərəfindən müəyyən edilərək, İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunur. Risklərə daimi nəzarət Bazar əməliyyatları departamentinin Risklərin idarə edilməsi şöbəsi və Ödəniş sistemləri və hesablaşmalar Departamentinin Maliyyə bazarlarında əməliyyatlar şöbəsi tərəfindən aparılır.

Əməliyyat risklərinin idarə olunması İdarə Heyəti və Daxili audit departamenti tərəfindən aparılır. İdarə Heyəti əməliyyat riskinin məhdudlaşdırılması məqsədilə əməliyyat prosedur və qaydalarını təsdiq edir. Daxili audit departamenti mütəmadi olaraq əməliyyat prosedurlarının icra olunmasına nəzarət edir və İdarə Heyətinə hesabat verir.

Həddən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip rikslərin yaranma səbəbləri, kontragentlərin eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olamsından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xususiyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artırın risklər nəzərdə tutulur. Bankın artan fəliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərdə və sənayə sahələrində konsentrasiyası nisbi həssallığın yaranmasına səbəb ola bilər.

Həddən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bank daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfellərin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur.

Kredit riski

Bank kredit riskinə məruzdur ki, bu, maliyyə öhdəliyi olan bir tərəfin öhdəliyini yerinə yetirməməsi və nəticədə digər tərəfin maliyyə itkisinə məruz qalması riskidir. Kredit riski investisiya aktivlərinin seçilməsi, investisiya aktivinin kredit keyfiyyəti, bir investisiya aktivinə investisiya olunmuş məbləğin məhdudlaşdırılması vasitəsilə idarə olunur.

Belə ki, Bankın investisiya qaydalarına əsasən Bank valyuta aktivlərinin idarə edilməsində yalnız qısamüddətli reytinqi A-1+-dan (Standart&Poor's), F-1-dən (Fitch) və yaxud P-1-dən (Moody's), uzunmüddətli kredit reytinqi AA- -dan (Standart&Poor's, Fitch) və yaxud Aa3-dan (Moody's) aşağı olmayan investisiya vasitələri istifadə oluna bilər. Eyni zamanda, bir kommersiya bankına investisiyalasdırılmış maksimal məbləğ 100 mln. ABŞ dolları ekvivalentində müəyyən olunmuşdur. İnvestisiya alətinin müddətindən asılı olaraq, 1 ayadək müddəti olan investisiya alətləri üçün minimal kredit reytinqi A+ (Standart&Poor's, Fitch), 1 aydan 6 ayadək olan depozitlər üçün AA- (Standart&Poor's, Fitch), 6 aydan yuxarı müddəti olan depozitlər üçün AA+ (Standart&Poor's, Fitch) kimi müəyyənləşdirilmişdir. Agentliklər tərəfindən bir aktivə müxtəlif kredit reytinqi təyin edildiyi halda aktivə təyin edilən daha yüksək reytinq istifadə olunmuşdur.

Risk management is conducted directly by various departments. There are also special committees and commissions within the Bank for conducting operations and control such as the Investment Committee, Credit Committee, and Regular Commission on determination of official exchange rates of the Bank, and others.

The risk related to the Bank's foreign currency assets is a significant risk. Segregation of duties, procedures and reporting for risk management are regulated by the "Guidelines on Management of Foreign Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan". Acceptable limits on managed risks are stipulated in the "Guidelines on Management of Foreign Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan", "Main Directions of Management of Foreign Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan", "Operational Investment Strategy for Management of Foreign Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan" and "Investment Rules for Management of Assets by Foreign Managers". These limits are defined by the Investment Committee and approved by the Management Board. Permanent control over risks is exercised by Risk Management Division of the Market Operations Department and Financial Market Operations Division of the Payment Systems and Settlements Department.

Operational risks management is conducted by the Management Board and the Internal Audit Department. The Management Board approves operational procedures and guidelines for limitation of operational risk. The Internal Audit Department regularly monitors and reports to the Management Board on the implementation of operational procedures.

Excessive risk concentration

Concentrations arise when a number of counterparties are engaged in similar business activities, or activities in the same geographic region, or have similar economic features that would cause their ability to meet contractual obligations to be similarly affected by changes in economic, political or other conditions. Concentrations indicate the relative sensitivity of the Bank's performance to developments affecting a particular industry or geographical location.

In order to avoid excessive concentrations of risks, the Bank's policies and procedures include specific guidelines to focus on maintaining a diversified portfolio.

Credit risk

The Bank exposes credit risk, which is the risk that one party will incur a loss because the other party failed to comply with its financial obligations. Credit risk is managed and controlled through proper selection of investment assets, credit quality of investment assets and setting limits on the amount of investment per investment asset.

In accordance with the investment guidelines of the Bank, only investment instruments with short-term ratings of no less than A-1+ (Standard & Poor's), F-1 (Fitch) or P-1 (Moody's) and long-term ratings of no less than AA- (Standard & Poor's, Fitch) or Aa3 (Moody's) may be used for management of the Bank's assets. At the same time, the maximum amount invested in one commercial bank is defined as the equivalent of US Dollar 100 million. Subject to the terms of the investment instrument, minimal credit rating is defined as A+ (Standard & Poor's, Fitch) for investment instruments with a term of up to 1 month, AA- (Standard & Poor's, Fitch) for deposits with a term from 1 to 6 months, and AA+ (Standard & Poor's, Fitch) for deposits with a term over 6 months. When different credit ratings are designated by the various agencies, the highest designated rating for this asset is used.

Bank kredit reytingi sistemi əsasında kreditlərin təsnifləşdirilməsini həyata keçirir. Bu kreditlənlərin krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edir. Kredit təsnifləşdirilməsi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Bank hesabları

Bankın müxbir hesabları ölkə reytingi AA- -dan (Standart&Poor's, Fitch) və yaxud Aa3-dən (Moody's) aşağı olmayan ölkələrin mərkəzi banklarında, Beynəlxalq Hesablaşmalar Bankında və reytingi AA- -dan (Standard&Poor's, Fitch) və yaxud Aa3-dən (Moody's) aşağı olmayan kommersiya banklarında açıla bilər.

Depozitar xidmətlər

Bankın xarici qiymətli kağızlar üçün depozitarisi ölkə reytingi AA- -dan (Standart&Poor's, Fitch) və yaxud Aa3-dən (Moody's) aşağı olmayan ölkələrin mərkəzi bankları, Beynəlxalq Hesablaşmalar Bankı və AA- -dan (Standart&Poor's, Fitch) və yaxud Aa3-dən (Moody's) aşağı olmayan reytingli kommersiya bankları ola bilər.

Maliyyə bazarlarında tərəf müqabiləri

Bankın xarici maliyyə bazarlarında kontragenti yalnız kredit reytingi A+ -dan (Standart & Poor's, Fitch) və A1-dən (Moody's) aşağı olmayan maliyyə institutları ola bilər.

Törəmə maliyyə alətləri

Törəmə maliyyə alətlərindən irəli gələr kredit riski hər zaman balansda əks etdirilmiş müsbət ədalətli dəyərlərlə məhdudlaşır.

Aşağıdakı cədvəldə törəmələr də daxil olmaqla balans komponentlərinin kredit riskinə məruz qalmasının maksimal həddi göstərilir. Maksimal risk ümumi məbləğdə, dəyərsizləşmə ehtiyatlarından və əsas silinmə və girov müqavilələrinin istifadə edilməsi vasitəsilə azalmanın təsirindən əvvəl göstərilir.

Qeydlər	Ümumi maksimal risk 2007	Ümumi maksimal risk 2006 (yenidən hesablanmış)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərini çıxılmaqla)	6 2,730,711	1,385,152
Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlər	7 377,472	419,569
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	8 8,568	13,459
Ticarət qiymətli kağızları	9 431,835	289,574
Rezident banklara verilmiş kreditlər	10 94,758	93,526
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	11 136,685	138,495
Sair aktivlər	15 3,273 3,783,302	4,05 2,343,825
Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər	23 3,171	1,692
Cəmi kredit riski	3,786,473	2,345,517

The Bank classifies loans based on a credit rating system. This provides early identification of possible changes in the creditworthiness of counterparties. Credit rating allows the Bank to assess the potential loss as a result of the risks to which the Bank is exposed and take corrective action.

Bank accounts

The Bank may open correspondent accounts in central banks of countries with a country rating of no less than AA- (Standard&Poor's, Fitch) or Aa3 (Moody's), International Settlements Bank and commercial banks with rating of no less than AA- (Standard&Poor's, Fitch) or Aa3 (Moody's).

Depository services

Central banks with a country rating of no less than AA- (Standard&Poor's, Fitch) or Aa3 (Moody's), International Settlements Bank and commercial banks with a rating of no less than AA- (Standard&Poor's, Fitch) or Aa3 (Moody's) may act as foreign depository for securities of the Bank.

Financial market counterparties

Only financial institutions with credit rating of no less than A+ (Standard & Poor's, Fitch) and A1 (Moody's) may be financial market counterparties of the Bank.

Derivative financial instruments

Credit risk arising from derivative financial instruments is, at any time, limited to those with positive fair values, as recorded in the balance sheet.

The table below shows the maximum exposure to credit risk for the components of the balance sheet, including derivatives. The maximum exposure is shown gross, before impairment allowances and the effect of mitigation through the use of master netting and collateral agreements.

	Notes	Gross maximum exposure 2007	Gross maximum exposure 2006 (restated)
Cash and cash equivalents (excluding cash on hand)	6	2,730,711	1,385,152
Amounts due from credit institutions	7	377,472	419,569
Special Drawing Rights holdings with the IMF	8	8,568	13,459
Trading securities	9	431,835	289,574
Loans to banks	10	94,758	93,526
Investment securities held to maturity	11	136,685	138,495
Other assets	15	3,273	4,05
Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər	23	3,783,302	2,343,825
Cəmi kredit riski		3,786,473	2,345,517

Milli Bankın 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə eks etdiriləndə yuxarıda göstərilən məbləğlər cari kredit riskini göstərir, lakin gələcəkdə dəyərlərin dəyişməsi nəticəsində yarana biləcək maksimal kredit riskini eks etdirmir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üçün maksimal kredit riski ilə bağlı əlavə məlumatlar istinad edilən xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

Aşağıdakı cədvəldə Bankın xarici valyutada saxladığı maliyyə alətlərinin kredit reytingi haqqında məlumat təqdim olunmuşdur. Cədvəldə S&P, Fitch və Moody's beynəlxalq agentliklərinin reytingləri üzrə təsnifat verilmişdir. Agentliklər tərofindən bir aktivə müxtəlif kredit reytingi təyin edildiyi halda aktivə təyin edilən daha aşağı reyting istifadə olunmuşdur:

	AAA	AA+	AA	AA-	A+	Reytinglisiz	Cəmi
31 dekabr 2007							
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərini çıxılmaqla)	1,781,211	112,062	436,521	159,392	240,416	1,109	2,730,711
Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlər	17,021	-	254,056	106,395	-	-	377,472
Ticarət qiymətli kağızları	401,713	8,851	8,686	12,033	552	-	431,835
31 dekabr 2006	AAA	AA+	AA	AA-	A+	Reytinglisiz	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərini çıxılmaqla)	608,113	44,156	514,137	179,521	35,752	3,473	1,385,152
Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlər	53,471	8,784-	105,886	207,584	43,844	-	419,569
Ticarət qiymətli kağızları	251,028	5,283	4,501	16,314	12,448	-	289,574

Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti

Bundan əlavə, Bank mərkəzi bank olaraq ölkənin maliyyə sisteminin sabitliyini qorumaq məqsədilə likvidlik problemləri ilə üzləşən yerli banklara qısamüddətli kreditlər verir. Bu və digər aktivlər üzrə Bankın daxili risk təsnifləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş 2007 (yenidən hesablanmış)				Vaxtı ötmüş və ya fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş 2007	Cəmi 2007
	Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri- standart reyting			
Rezident banklara verilmiş kreditlər	12,000	-	40,819		41,939	94,758
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	-	-	132,424		4,261	136,685
İşçilərə verilmiş kreditlər	-	-	1,494		-	1,494
Cəmi	12,000	-	174,737		46,2	232,937

Where financial instruments are recorded at fair value, the amounts shown above represent the current credit risk exposure but not the maximum risk exposure that could arise in the future as a result of changes in values.

For more detail on the maximum exposure to credit risk for each class of financial instrument, references shall be made to the specific notes.

The table below represents information on credit rating of financial instruments held by the Bank in foreign currency. The table contains ratings of S&P, Fitch and Moody's international agencies. When different credit ratings are designated by the agencies for the asset, the lowest designated rating for this asset is used.

As at 31 December 2007	AAA	AA+	AA	AA-	A+	Unrated	Total
Cash and cash equivalents (excluding cash on hand)	1,781,211	112,062	436,521	159,392	240,416	1,109	2,730,711
Amounts due from credit institutions	17,021	-	254,056	106,395	-	-	377,472
Trading securities	401,713	8,851	8,686	12,033	552	-	431,835
As at 31 December 2006	AAA	AA+	AA	AA-	A+	Unrated	Total
Cash and cash equivalents (excluding cash on hand)	608,113	44,156	514,137	179,521	35,752	3,473	1,385,152
Amounts due from credit institutions	53,471	8,784	105,886	207,584	43,844	-	419,569
Trading securities	251,028	5,283	4,501	16,314	12,448	-	289,574

Credit quality per class of financial assets

As a central bank, the Bank ensures the stability of the country's financial system by granting short-term loans to banks having liquidity problems, as deemed appropriate. The table below shows the credit quality by class of asset for loan-related balance sheet lines, based on the Bank's credit rating system.

	Notes	Neither past due nor impaired 2007			Past due or individually impaired 2007	Total 2007
		High grade	Standard grade	Sub- standard grade		
Loans to banks		12,000	-	40,819	41,939	94,758
Investment securities held to maturity		-	-	132,424	4,261	136,685
Loans to employees		-	-	1,494	-	1,494
Total		12,000	-	174,737	46,2	232,937

Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş 2006 (yenidən hesablanmış)			Vaxtı ötmüş və ya fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş 2006	Cəmi 2006
	Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri- standart reyting		
Rezident banklara verilmiş kreditlər	14,010	-	62,669	16,847	93,526
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	-	-	134,544	3,951	138,495
İşçilərə verilmiş kreditlər	-	-	1,196	-	1,196
Cəmi	14,010	-	198,409	20,798	233,217

Bank tərəfindən kreditlərin təsnifləşdirilməsi aşağıdakı qaydada həyata kecirilmisdir:

Yüksək reytingli - burası dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, odəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti əla qiymətləndirilən banklara verilən kreditlər aid edilir.

Standart reytingli - burası dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, odəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti yaxşı qiymətləndirilən banklara verilən kreditlər aid edilir.

Qeyri-standart reytingli - burası dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında gecikmələr olmayan və maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən banklara verilən kreditlər aid edilir.

Vaxtı ötmüş və ya fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş - burası dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan və maliyyə vəziyyəti kafi qiymətləndirilən banklara verilən kreditlər aid edilir.

Siyasətinə uyğun olaraq Bank kredit portfeli daxilində reytingləri dəqiq və ardıcıl şəkildə tətbiq etməlidir. Verilən risk reytingləri müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Kreditlərin dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillərə aşağıdakılardan ibarətdir: əsas məbləğlərin və faizlərin ödənilməsinin 90 gündən artıq müddətdə gecikdirilib gecikdirilməməsi, biznes tərəfdəşlarının pul vəsaitlərinin axınlarda çətinliklər haqqında məlumatın olub olmaması, kredit reytinglərinin aşağı düşməsi və ya müqavilənin ilkin şərtlərinin pozulması. Bank dəyərsizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparırlar: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Bank fərdi olaraq hər bir mühüm kredit və ya avans üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdəşinin biznes-planının dayanıqlığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, müflislik halında proqnozlaşdırılan mədaxillər, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri axınlarının müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha yaxından diqqət yetirilməsini tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyərsizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

		Neither past due nor impaired 2006 (restated)			Past due or individually impaired 2006	Total 2006
	Notes	High grade	Standard grade	Sub- standard grade		
Loans to banks	14,010		-	62,669	16,847	93,526
Investment securities held to maturity		-	-	134,544	3,951	138,495
Loans to employees		-	-	1,196	-	1,196
Total	14,010		-	198,409	20,798	233,217

The Bank classifies its loan portfolio as follow:

High grade - loans issued to banks with excellent financial performance, having no changes in the terms and conditions of loan agreements and no overdue in principal and interest.

Standard grade - loans issued to banks with stable financial performance, having no changes in the terms and conditions of loan agreements and no overdue in principal and interest.

Sub-Standard grade - loans issued to banks with satisfactory financial performance, having changes in the terms and conditions of loan agreements and no overdue in principal and interest.

Individually impaired - loans issued to banks with satisfactory financial performance, having changes in the terms and conditions of loan agreements and overdue in principal and interest.

It is the Bank's policy to maintain accurate and consistent risk ratings across the credit portfolio. The attributed risk ratings are assessed and updated regularly.

Impairment assessment

The main considerations for loan impairment assessment include whether any payments of principal or interest are overdue by more than 90 days or there are any known difficulties in the cash flows of the counterparties, credit rating downgrades, or infringement of the original terms of the contract. The Bank addresses impairment assessment in two areas: individually assessed allowances and collectively assessed allowances.

Individually assessed allowances

The Bank determines the allowances appropriate for each individually significant loan on individual basis. Items considered when determining allowance amounts include the sustainability of the counterparty's business plan, its ability to improve performance once a financial difficulty has arisen, projected receipts should bankruptcy ensue, the availability of other financial support and the realisable value of collateral, and the timing of the expected cash flows. The impairment losses are evaluated at each reporting date, unless unforeseen circumstances require more careful attention.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Məcmu şəkildə fərdi olaraq mühüm olmayan banklara kreditlərin və fərdi olaraq mühüm, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatlar qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər bir hesabat tarixinə qiymətləndirilir, və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyərsizləşməsi müəyyən edilir. Dəyərsizləşmə zərərləri aşağıdakı məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir: portfel üzrə tarixi zərərlər, cari iqtisadi şəraitlər, zərərin çəkilməsi ehtimal edilən andan həmin zərərin dəyərsizləşmə üzrə fərdi şəkildə qiymətləndirilən dəyərsizləşmə zərərini tələb etməsi müəyyən edildiyi anadək təxmini müddət və gözlənilən mədaxillər və aktiv dəyərsizləşdikdən sonra dəyərin bərpa edilməsi. Rəhbərlik bir ilədək ola bilən bu müddətin müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Bankın pul aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2007				2006 (yenidən hesablanmış)			
	Azərbaycan	İƏİT	Qeyri-İƏİT	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	Qeyri-İƏİT	Cəmi
Aktivlər:								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	66,803	2,730,711	-	2,797,514	81,24	1,385,152	-	1,466,392
Qeyri — rezident banklardakı vəsaitlər	-	377,472	-	377,472	-	419,569	-	419,569
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	8,568	-	8,568	-	13,459	-	13,459
Ticarət qiymətli kağızları	-	431,835	-	431,835	-	289,574	-	289,574
Rezident banklara verilmiş kreditlər	81,214	-	-	81,214	83,38	-	-	83,38
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	132,424	-	-	132,424	134,544	-	-	134,544
Sair aktivlər	3,011	232	-	3,243	3,432	594	-	4,026
	283,452	3,548,818	-	3,832,270	302,596	2,108,348	-	2,410,944
Öhdəliklər:								
Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr	2,911,155	-	-	2,911,155	1,449,286	-	-	1,449,286
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	529,314	-	-	529,314	594,9	-	-	594,9
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	37,236	-	-	37,236	106,358	-	-	106,358
Sair depozit hesabları	1,027	-	-	1,027	596	-	-	596
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	251,854	-	-	251,854	113,007	-	-	113,007

Collectively assessed allowances

Allowances are assessed collectively for losses on loans to banks that are not individually significant and for individually significant loans where there is not yet objective evidence of individual impairment. Allowances are evaluated on each reporting date with each portfolio receiving a separate review.

The collective assessment takes account of impairment that is likely to be present in the portfolio even though there is no yet objective evidence of the impairment in an individual assessment. Impairment losses are estimated by taking into consideration of the following information: historical losses on the portfolio, current economic conditions, the appropriate delay between the time a loss is likely to have been uncured and the time it will be identified as requiring an individually assessed impairment allowance, and expected receipts and recoveries once impaired. The management is responsible for deciding the length of this period which can extend for as long as one year.

The geographical concentration of the Bank's monetary assets and liabilities is set out below:

	2007				2006 (restated)			
	Azerbaijan	OECD	Non-OECD	Total	Azerbaijan	OECD	Non-OECD	Total
Assets:								
Cash and cash equivalents	66,803	2,730,711	-	2,797,514	81,24	1,385,152	-	1,466,392
Amounts due from credit institutions	-	377,472	-	377,472	-	419,569	-	419,569
Special Drawing Rights holdings with the IMF	-	8,568	-	8,568	-	13,459	-	13,459
Trading securities	-	431,835	-	431,835	-	289,574	-	289,574
Loans to banks	81,214	-	-	81,214	83,38	-	-	83,38
Investment securities held to maturity	132,424	-	-	132,424	134,544	-	-	134,544
Other assets	3,011	232	-	3,243	3,432	594	-	4,026
	283,452	3,548,818	-	3,832,270	302,596	2,108,348	-	2,410,944
Liabilities:								
Money issued in circulation	2,911,155	-	-	2,911,155	1,449,286	-	-	1,449,286
Amounts due to credit institutions	529,314	-	-	529,314	594,9	-	-	594,9
Amounts due to government organizations	37,236	-	-	37,236	106,358	-	-	106,358
Amounts due to customers	1,027	-	-	1,027	596	-	-	596
Debt securities issued	251,854	-	-	251,854	113,007	-	-	113,007

Milli Bankın 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

	Azərbaycan	2007		2006 (yenidən hesablanmış)			
		İƏIT	Qeyri-İƏIT	Cəmi	Azərbaycan	İƏIT	Qeyri-İƏIT
Digər beynəlxalq maliyyə institutları arasında öhdəliklər	-	5,481	-	5,481	-	6,869	-
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	-	87,115	-	87,115	-	117,834	-
Sair öhdəliklər	-	402	307	709	-	285	534 819
Cəmi öhdəliklər	3,730,586	92,998	307	3,823,891	2,264,147	124,988	534 2,389,669
Xalis balans mövqeyi	(3,447,134)	3,455,820	(307)	8,379 (1,961,551)	1,983,360	(534)	21,275

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adı və ya fövqəladə şəraitdə ödəniş tarixi çatanda Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bank tərəfindən likvidlik riskinin idarə olunması hər bir şəraitdə Bankın öhdəliklərini ödəmək üçün likvidliyin lazımı səviyyədə saxlanmasına əsaslanır.

Pul-valyutə siyasetinin həyata keçirilməsi və ölkədaxili maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi kimi mərkəzi bankın prioritet məqsədlərinə nail olmaq üçün mövcud valyuta rejiminin dəstəklənməsi, valyuta böhranlarına müqavimətin göstərilməsi üçün Bank valyuta aktivlərindən likvid əməliyyat tranşı formalasdırıb. Beynəlxalq praktikaya uyğun olaraq, mərkəzi bankın likvid əməliyyat valyuta aktivləri aşağıdakı mənbələr üzrə valyuta tələbatını qarşılıqlaq üçün kifayət edir: valyuta müdaxilələri, üç aylıq idxlə həcmində xarici ticarətin maliyyələşdirilməsi, ölkənin qısa-müddətli xarici borcu.

Likvidlik riski likvid aktivlərin seçilməsi və investisiya horizontunadək standart dövrlər üçün valyuta aktivlərinin minimum likvidlik limitlərinin müəyyən olunmasından ibarətdir.

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədveldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək, və cədvəl gözlənilən pul vəsaitləri axınlarını əks etdirmir.

Maliyyə öhdəlikləri 31 dekabr 2007-ci il tarixinə	3 aydan az	3-12ay	1 - 5il	5 ildən artıq	Cəmi
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	529,314	-	-	-	529,314
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	37,236	-	-	-	37,236
Sair depozit hesabları	1,027	-	-	-	1,027
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	253,164	-	-	-	253,164
Digər beynəlxalq maliyyə institutları arasında öhdəliklər	329	225	2,193	3,258	6,005
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	826	18,532	55,744	13,798	88,9
Sair öhdəliklər	454	153	102	-	709
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	822,35	18,91	58,039	17,056	916,355

	2007			2006 (restated)			Total	
	Azerbaijan	OECD	Non-OECD	Total	Azerbaijan	OECD	Non-OECD	
Amounts due to international financial institutions	-	5,481	-	5,481	-	6,869	-	6,869
Amounts due to the IMF	-	87,115	-	87,115	-	117,834	-	117,834
Other liabilities	-	402	307	709	-	285	534	819
Total liabilities	3,730,586	92,998	307	3,823,891	2,264,147	124,988	534	2,389,669
Net balance sheet position (3,447,134)	3,455,820		(307)	8,379	(1,961,551)	1,983,360	(534)	21,275

Liquidity risk and funding management

Liquidity risk is the risk that the Bank will be unable to meet its payment obligations when they fall due under normal and stress circumstances. Management of the liquidity risk by the Bank is based on keeping the liquidity at required level for meeting the requirements of the Bank in any condition.

In order to achieve the Bank's primary goals of maintaining currency stability and control over monetary policy, the Bank maintains operational foreign currency assets which is a group of liquid assets from its foreign currency assets to ensure timely intervention when deemed necessary. Such group of operational liquid foreign currency assets of the central bank is adequate for meeting the foreign currency demand for currency interference, financing foreign trade equivalent of three-month import, and financing short-term foreign debt of the country. Liquidity risk management consists of identifying the liquid assets and determining the minimum liquidity limits of foreign currency assets over its investment period.

Analysis of financial liabilities by remaining contractual maturities

The table below summarises the maturity profile of the Bank's financial liabilities at 31 December 2007 based on contractual undiscounted repayment obligations. Repayments which are subject to notice are treated as if notice were to be given immediately. However, the Bank expects that many customers will not request repayment on the earliest date the Bank could be required to pay and the table does not reflect the expected cash flows.

Financial liabilities As at December 31, 2007	Less than 3 months	3 to 12 months	1 to 5 years	Over 5 years	Total
Amounts due to credit institutions	529,314	-	-	-	529,314
Amounts due to government organizations	37,236	-	-	-	37,236
Amounts due to customers	1,027	-	-	-	1,027
Debt securities issued	253,164	-	-	-	253,164
Amounts due to international financial institutions	329	225	2,193	3,258	6,005
Amounts due to the IMF	826	18,532	55,744	13,798	88,9
Other liabilities	454	153	102	-	709
Total undiscounted financial liabilities	822,35	18,91	58,039	17,056	916,355

Milli Bankın 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

Maliyyə öhdəlikləri 31 dekabr 2006-cı il tarixinə (yenidən hesablanmış)	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	594,9	-	-	-	594,9
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	106,358	-	-	-	106,358
Sair depozit hesabları	596	-	-	-	596
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	113,636	-	-	-	113,636
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,032	251	2,281	3,753	7,317
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	954	32,676	61,652	24,812	120,094
Sair öhdəliklər	351	192	276	-	819
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	817,827	33,119	64,209	28,565	943,72

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklərinin müqavilə müddətləri göstərilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
2007	-	3,171	-	-	3,171
2006(yenidən hesablanmış)	-	1,692	-	-	1,692

Bank gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayıacaqdır.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin dəyərinin faiz dərəcəsi və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd ələməsi riskidir.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin dəyərinin faiz dərəcisinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir. 31 dekabr 2007 və 2006-cı il tarixlərinə Bankın aktivlərində bazar qiyməti ilə əks olunan sabit gəlirli qiymətli kağızlar faiz dərəcəsi riskinə məruz qalmışlar. Milli Bank bu riski investisiya portfelinin və portfelin tərkibindəki aktivlərin müddətinin müəyyən olunması ilə idarə edir.

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə aktivlərin və öhdəliklərinin dəyərinin faiz dərəcəsində 1% dəyişikliyə qarşı xalis həssaslığı təqdim olunur. Faiz dərəcəsi riskinə qarşı həssaslığın təhlili "risk ehtimal edilən dəyişməsi amili" əsasında edilir (PV01).

Valyuta	2007		2006	
	Faiz dərəcəsində artma	Dəyərin həssaslığı	dərəcəsində artma	Dəyərin həssaslığı
ABŞ dolları	1%	(5,923)	1%	(3,215)
Avro	1%	(854)	1%	(1,401)
Funt sterlinq	1%	(135)	1%	(858)
SDR	1%	(172)	1%	(78)

Financial liabilities As at 31 December 2006 (restated)	Less than 3 months	3 to 12 months	1 to 5 years	Over 5 years	Total
Amounts due to credit institutions	594,9	-	-	-	594,9
Amounts due to government organizations	106,358	-	-	-	106,358
Amounts due to customers	596	-	-	-	596
Debt securities issued	113,636	-	-	-	113,636
Amounts due to international financial institutions	1,032	251	2,281	3,753	7,317
Amounts due to the IMF	954	32,676	61,652	24,812	120,094
Other liabilities	351	192	276	-	819
Total undiscounted financial liabilities	817,827	33,119	64,209	28,565	943,72

The table below shows the contractual expiry by maturity of the Bank's financial commitments and contingencies.

	Less than 3 months	3 to 12 months	Over 5 years	5 ilədən artıq	Total
2007	-	3,171	-	-	3,171
2006 (restated)	-	1,692	-	-	1,692

The Bank expects that not all of the contingent liabilities or commitments will be drawn before expiry of the commitments.

Market risk

Market risk is the risk that the value of financial instruments will fluctuate due to changes in market variables such as interest rates and foreign exchanges.

Interest rate risk

Interest rate risk arises from the possibility that changes in interest rates will affect the values of financial instruments. As of 31 December 2007 and 2006 fixed income securities of the Bank recognized at market prices were exposed to interest rate risk. The Bank manages this risk by definition of the term of investment portfolio and assets in the portfolio.

The following table demonstrates the net effect of 1% change in interest rates to fair market value of the Bank's financial assets and liabilities. Analysis of sensitivity to interest rate risk is made on the basis of "estimated change of the risk factor" (PV01).

Currency	2007		2006	
	Increase in interest rate	Sensitivity of fair market value	Increase in interest rate	Sensitivity of fair market value
USD	1%	(5,923)	1%	(3,215)
EUR	1%	(854)	1%	(1,401)
GBP	1%	(135)	1%	(858)
SDR	1%	(172)	1%	(78)

Valyuta	2007		2006	
	Bazis maddələrində azalma	Dəyərin həssaslığı	Bazis maddələrində azalma	Dəyərin həssaslığı
ABŞ dolları	1%	5,923	1%	3,215
Avro	1%	854	1%	1,401
Funt sterlinq	1%	135	1%	858
SDR	1%	172	1%	78

Həssaslıq təhlili ilə bağlı məhdudiyyətlər: Yuxarıdakı cədvəllər digər ehtimallarda dəyişikliklər olmadıqda əsas ehtimalların dəyişməsinin təsirini eks etdirir. Əslində cədvəldə qeyd edilən ehtimallarla digər faktorlar arasında qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. Qeyd etmək lazımdır ki, cədvəldəki həssaslıq göstəriciləri xətti funksiya üzrə hesablanmışdır və valyuta məzənnəsinin daha çox və ya az dəyişməsinə qarşı həssaslığı cədvəldə göstərilən rəqəmlər əsasında birbaşa interpolyasiya və ekstrapolyasiya edilə bilməz.

Həssaslıq təhlili Milli Bankın aktivlərinin və öhdəliklərinin fəal şəkildə idarə edildiyini nəzərə almır. Bundan əlavə, Milli Bankın maliyyə vəziyyəti bazarda dəyişikliklər baş verdikdə dəyişə bilər. Məsələn, Milli Bankın maliyyə riskinin idarə edilməsi strategiyası bazardakı dəyişikliklərə qarşı həssaslığın idarə edilməsini nəzərdə tutur. Bazardakı dəyişikliklər müəyyən həddi keçəndə Milli Bankın rəhbərliyi bəzi addımlar atmaq kimi qərarlar həyata keçirə bilər. Nəticədə, ehtimallardakı dəyişikliklər öhdəliklərə heç bir təsir göstərməyə bilər, aktivlər isə balans hesabatında bazar qiyməti ilə dəyərləndiriləcək. Belə hallarda aktivlər və öhdəliklər üçün müxtəlif qiymətləndirmə bazasından istifadə edilməsi xalis aktivlərin dəyişməsinə gətirib çıxara bilər.

Yuxarıda qeyd edilən həssaslıq təhlilləri ilə bağlı digər məhdudiyyətlərə aşağıdakılardır: yaxın dövrdə mümkün bazar dəyişiklikləri ilə bağlı her hansı əminlik olmadan qabaqcadan verilən və yalnız Milli Bankın mövqeyini eks etdirən potensial riskin nümayiş etdirilməsi üçün hipotetik bazar dəyişikliklərindən istifadə və bütün faiz dərəcələrinin eyni qaydada hərəkət etməsi ehtimalı.

Valyuta riski

Xarici valyuta riski xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsi nəticəsində maliyyə aktivinin baza valyutasında dəyərinin dəyişməsi riskidir. Bankın aktivlərinin dəyəri aktivlərin valyuta strukturundan asılı olaraq əsas xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsi riskinə məruz qalır.

Bankın valyuta aktivləri ABŞ dolları, Avro və İngilis funt sterlinqində saxlanılır. Valyuta aktivlərinin valyuta kompozisiyası "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi üzrə 2007-ci il üçün əsas istiqamətləri" ilə müəyyən olunmuş və Bankın İdarə Heyətinin 30 noyabr 2007-ci il tarixli qərarı ilə yenidən baxılmışdır.

Bankın valyuta ehtiyatlarının valyuta strukturunun dəyişdirilməsi barədə qərarı əsasən Bankın valyuta ehtiyatları cari fəaliyyəti təmin edən əməliyyat və gələcək nəsillər üçün saxlanılan, yiğim aləti olan investisiya tranşlarına bölünərək hər bir tranş üçün ABŞ dolları, Avro və İngilis funt sterlinqindən ibarət valyuta strukturu müəyyən olunmuşdur.

Aşağıdakı cədvəldə Bankın 31 dekabr 2007-ci və 2006-ci il tarixlərinə qeyri-ticarət monetar aktivlər və öhdəliklər və proqnozlaşdırılan pul vəsaitləri axınları üzrə iri risklərə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil valyutanın manata qarşı məzənnəsində məntiqi olaraq mümkün hərəkətin təsiri hesablanır. Cədvəldəki mənfi məbləğ mənfəət və zərər haqqında hesabatda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ isə xalis potensial artımı eks etdirir.

Currency	2007		2006	
	Decrease in interest rate	Sensitivity of fair market value	Decrease in interest rate	Sensitivity of fair market value
USD	1%	5,923	1%	3,215
EUR	1%	854	1%	1,401
GBP	1%	135	1%	858
SDR	1%	172	1%	78

Limitations on sensitivity analysis: The above tables reflect the effect of changes in principal assumptions with all other assumptions remaining constant. Actually, there is an interrelation between assumptions reflected in the table and other factors. It should be noted that sensitivity exponents in the table are not calculated under line function and sensitivity to even more or less change in currency rates may not be directly interpolated and extrapolated on the basis of the table figures.

Sensitivity analysis does not account the active management of the Bank's assets and liabilities. Further, financial position of the Bank may change according to market changes. For instance, financial risk management strategy of the Bank supposes management of sensitivity to market changes. When market changes go beyond certain limit, management of the Bank may make a decision to take some measures. As a result, changes in assumptions may have no effect on liabilities, while assets are valued in balance sheet at market prices. In such cases utilization of different valuation bases for assets and liabilities may result in change of net assets.

Other limitations on the above sensitivity analysis include: usage of hypothetical market changes for demonstration of potential risk presupposed without any assurance in possible market changes for the nearest period and reflecting the Bank's position only and supposition of similar movement of all interest rates.

Currency risk

Currency risk is the risk that the value of a financial instrument will fluctuate due to changes in foreign exchange rates. Subject to the currency structure of assets, the value of assets of the Bank is exposed to risk of changes in exchange rates of main foreign currencies.

The assets of the Bank are primarily maintained in US Dollars, Euro and Pound Sterling. Currency composition of assets is defined by the "Main Directions for Management of Currency Assets of the National Bank of the Republic of Azerbaijan for 2007" and revised by the resolution of the Management Board dated 30 November 2007.

Based on the resolution on change of currency structure of currency reserves, they have been divided into operational tranche providing current activities and investment tranche held for future generations as a means of hoarding, while currency structure compounding on US Dollars, Euro and Pound Sterling is defined for each tranche.

The tables below indicate the currencies to which the Bank had significant exposure at 31 December 2007 and 2006 on its non-trading monetary assets and liabilities and its forecast cash flows. The analysis calculates the effect of a reasonably possible movement of the currency rate against the Azerbaijani Manat, with all other variables held constant on the income statement. A negative amount in the table reflects a potential net reduction in income statement, while a positive amount reflects a net potential increase.

	Manat	ABŞ dolları	Avro	Funt sterlinq	XBH	Digər	Cəmi
Aktivlər:							
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	-	1,468,397	1,023,933	305,057	-	127	2,797,514
Qeyri — rezident banklardakı vəsaitlər	-	374,301	3,171	-	-	-	377,472
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	-	-	8,568	-	8,568
Ticarət qiymətli kağızları	-	347,109	61,592	9,04	-	14,094	431,835
Rezident banklara verilmiş kreditlər	81,214	-	-	-	-	-	81,214
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	132,424	-	-	-	-	-	132,424
Əmlak və avadanıqlar	25,681	-	-	-	-	-	25,681
Qeyri-maddi aktivlər	5,396	-	-	-	-	-	5,396
Sair aktivlər	49,731	197	-	-	-	36	49,964
Cəmi aktivlər	294,446	2,190,004	1,088,696	314,097	8,568	14,257	3,910,068
Öhdəliklər:							
Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr	2,911,155	-	-	-	-	-	2,911,155
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	309,29	205,951	14,073	-	-	-	529,314
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	32,412	4,817	-	-	-	7	37,236
Sair depozit hesabları	1,019	4	4	-	-	-	1,027
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	251,854	-	-	-	-	-	251,854
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	5,481	-	-	-	-	5,481
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	760	-	-	-	86,355	-	87,115
Sair öhdəliklər	512	450	21	-	-	-	983
Cəmi öhdəliklər	3,507,002	216,703	14,098	-	86,355	7	3,824,165
Xalis balans mövqeyi	(3,212,556)	1,973,301	1,074,598	314,097	(77,787)	14,25	85,903
Məzənnədə artma, %-la		1%	1%	1%	1%	1%	
Mənfəətə təsir	19,733	10,746	3,141	(778)	-	142	32,984
Məzənnədə azalma, %-la	(1%)	(1%)	(1%)	(1%)	(1%)	(1%)	
Mənfəətə təsir	(19,733)	(10,746)	(3,141)	778	(142)	(32,984)	

	2007						
	AZN	USD	EUR	GBP	SDR	Other	Total
Assets:							
Cash and cash equivalents	-	1,468,397	1,023,933	305,057	-	127	2,797,514
Amounts due from credit institutions	-	374,301	3,171	-	-	-	377,472
SDR holdings with the IMF	-	-	-	-	8,568	-	8,568
Trading securities	-	347,109	61,592	9,04	-	14,094	431,835
Loans to banks	81,214	-	-	-	-	-	81,214
Investment securities held to maturity	132,424	-	-	-	-	-	132,424
Property and equipment	25,681	-	-	-	-	-	25,681
Intangible assets	5,396	-	-	-	-	-	5,396
Other assets	49,731	197	-	-	-	36	49,964
Total Assets	294,446	2,190,004	1,088,696	314,097	8,568	14,257	3,910,068
Liabilities:							
Money issued in circulation	2,911,155	-	-	-	-	-	2,911,155
Amounts due to credit institutions	309,29	205,951	14,073	-	-	-	529,314
Amounts due to government organizations	32,412	4,817	-	-	-	7	37,236
Amounts due to customers	1,019	4	4	-	-	-	1,027
Debt securities issued	251,854	-	-	-	-	-	251,854
Amounts due to international financial institutions	-	5,481	-	-	-	-	5,481
Liabilities to the IMF	760	-	-	-	86,355	-	87,115
Other liabilities	512	450	21	-	-	-	983
Total Liabilities	3,507,002	216,703	14,098	-	86,355	7	3,824,165
Net balance sheet position	(3,212,556)	1,973,301	1,074,598	314,097	(77,787)	14,25	85,903
Increase in currency rate in %		1%	1%	1%	1%	1%	
Effect on profit		19,733	10,746	3,141	(778)	142	32,984
Decrease in currency rate in %		(1%)	(1%)	(1%)	(1%)	(1%)	
Effect on profit		(19,733)	(10,746)	(3,141)	778	(142)	(32,984)

	Manat	ABŞ dolları	Avro	2006 Funt sterlinq	XBH	Digər	Cəmi
Aktivlər:							
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	-	1,350,574	64,717	51,053	-	48	1,466,392
Qeyri — rezident banklardakı vəsaitlər	-	408,329	10,482	758	-	-	419,569
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	-	-	13,459	-	13,459
Ticarət qiyməti kağızları	-	210,866	64,284	6,609	-	7,815	289,574
Rezident banklara verilmiş kreditlər	83,38	-	-	-	-	-	83,38
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiyməti kağızları	134,544	-	-	-	-	-	134,544
Əmlak və avadanıqlar	21,041	-	-	-	-	-	21,041
Qeyri-maddi aktivlər	2,715	-	-	-	-	-	2,715
Sair aktivlər	15,384	1,174	-	-	-	1	16,559
Cəmi aktivlər	257,064	1,970,943	139,483	58,42	13,459	7,864	2,447,233
Öhdəliklər:							
Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr	1,449,286	-	-	-	-	-	1,449,286
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	149,866	437,452	7,547	-	-	35	594,9
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	73,031	4,176	24	-	-	29,127	106,358
Sair depozit hesabları	550	46	-	-	-	-	596
Buraxılmış borc qiyməti kağızları	113,007	-	-	-	-	-	113,007
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	6,869	-	-	-	-	6,869
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	785	-	-	-	117,049	-	117,834
Sair öhdəliklər	618	752	4	1	-	3	1,378
Cəmi öhdəliklər	1,787,143	449,295	7,575	1	117,049	29,165	2,390,228
Xalis balans mövqeyi	(1,530,079)	1,521,648	131,908	58,419	(103,59)	(21,301)	57,005
Məzənnədə artma, %-lə		1%	1%	1%	1%	1%	
Mənfəətə təsir		15,216	1,319	584	(1,036)	(213)	15,87
Məzənnədə azalma, %-lə		(1%)	(1%)	(1%)	(1%)	(1%)	
Mənfəətə təsir		(15,216)	(1,319)	(584)	1,036	213	(15,87)

	2006						
	AZN	USD	EUR	GBP	SDR	Other	Total
Assets:							
Cash and cash equivalents	-	1,350,574	64,717	51,053	-	48	1,466,392
Amounts due from credit institutions	-	408,329	10,482	758	-	-	419,569
SDR holdings with the IMF	-	-	-	-	13,459	-	13,459
Trading securities	-	210,866	64,284	6,609	-	7,815	289,574
Loans to banks	83,38	-	-	-	-	-	83,38
Investment securities held to maturity	134,544	-	-	-	-	-	134,544
Property and equipment	21,041	-	-	-	-	-	21,041
Intangible assets	2,715	-	-	-	-	-	2,715
Other assets	15,384	1,174	-	-	-	1	16,559
Total Assets	257,064	1,970,943	139,483	58,42	13,459	7,864	2,447,233
Liabilities:							
Money issued in circulation	1,449,286	-	-	-	-	-	1,449,286
Amounts due to credit institutions	149,866	437,452	7,547	-	-	35	594,9
Amounts due to government organizations	73,031	4,176	24	-	-	29,127	106,358
Amounts due to customers	550	46	-	-	-	-	596
Debt securities issued	113,007	-	-	-	-	-	113,007
Amounts due to international financial institutions	-	6,869	-	-	-	-	6,869
Liabilities to the IMF	785	-	-	-	117,049	-	117,834
Other liabilities	618	752	4	1	-	3	1,378
Total Liabilities	1,787,143	449,295	7,575	1	117,049	29,165	2,390,228
Net balance sheet position	(1,530,079)	1,521,648	131,908	58,419	(103,59)	(21,301)	57,005
Increase in currency rate in %	1%	1%	1%	1%	1%	1%	
Effect on profit	15,216	1,319	584	(1,036)	(213)		15,87
Decrease in currency rate in %	(1%)	(1%)	(1%)	(1%)	(1%)		
Effect on profit	(15,216)	(1,319)	(584)	1,036	213		(15,87)

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski - sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Bank bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sisteminə vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

28. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə hesabatlarının balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəl qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	Cari dəyər 2007	Ədalətli dəyər 2007	Tanınmamış gəlir/(zərər) 2007	Cari dəyər 2006	Ədalətli dəyər 2006	Tanınmamış gəlir/(zərər) 2006
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2,797,514	2,797,514	-	1,466,392	1,466,392	-
Qeyri - rezident banklardakı vəsaitlər	377,472	377,472	-	419,569	419,569	-
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	8,568	8,568	-	13,459	13,459	-
Ticarət qiymətli kağızları	431,835	431,835	-	289,574	289,574	-
Rezident banklara verilmiş kreditlər	81,214	77,631	(3,583)	83,38	78,672	(4,708)
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	132,424	51,91	(80,514)	134,544	52,277	(82,267)
Sair aktivlər	3,243	3,243	-	4,026	4,026	-
Maliyyə öhdəlikləri						
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	529,314	529,314	-	594,9	594,9	-
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	37,236	37,236	-	106,358	106,358	-
Sair depozit hesabları	1,027	1,027	-	596	596	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	251,854	251,854	-	113,007	113,007	-
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	5,481	5,012	469	6,869	5,396	1,473
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	87,115	68,878	18,237	117,834	80,401	37,433
Sair öhdəliklər	709	709	-	819	819	-
Reallaşdırılmamış ədalətli dəyərdə cəmi tanınmamış dəyişiklik			(65,391)			(48,069)

Operational risk

Operational risk is the risk of loss arising from systems failure, human error, fraud or external events. When controls fail to perform, operational risks can cause damage to reputation, have legal or regulatory implications, or lead to financial loss. The Bank cannot expect to eliminate all operational risks, but through a control framework and by monitoring and responding to potential risks, the Bank is expected to manage the risks. Controls include effective segregation of duties, access, authorisation and reconciliation procedures, staff education and assessment processes, including the use of internal audit.

28. Fair values of financial instruments

Set out below is a comparison by class of the carrying amounts and fair values of the Bank's financial instruments that are carried in the financial statements. The table does not include the fair values of non-financial assets and non-financial liabilities.

	Carrying value 2007	Fair value 2007	Unrecognised gain/(loss) 2007	Carrying value 2006	Fair value 2006	Unrecognised gain/(loss) 2006
Financial assets						
Cash and cash equivalents	2,797,514	2,797,514	-	1,466,392	1,466,392	-
Amounts due from credit institutions	377,472	377,472	-	419,569	419,569	-
SDR holdings with the IMF	8,568	8,568	-	13,459	13,459	-
Trading securities	431,835	431,835	-	289,574	289,574	-
Loans to banks	81,214	77,631	(3,583)	83,38	78,672	(4,708)
Investment securities held to maturity	132,424	51,91	(80,514)	134,544	52,277	(82,267)
Other assets	3,243	3,243	-	4,026	4,026	-
Financial liabilities						
Amounts due to credit institutions	529,314	529,314	-	594,9	594,9	-
Amounts due to government organizations	37,236	37,236	-	106,358	106,358	-
Amounts due to customers	1,027	1,027	-	596	596	-
Debt securities issued	251,854	251,854	-	113,007	113,007	-
Amounts due to international financial institutions	5,481	5,012	469	6,869	5,396	1,473
Amounts due to the IMF	87,115	68,878	18,237	117,834	80,401	37,433
Other liabilities	709	709	-	819	819	-
Total unrecognised change in unrealised fair value			(65,391)			(48,069)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə artıq qeydə alınmamış maliyyə alətləri üçün ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən metod və fərziyyələr aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyərləri təxminən balans dəyərlərinə bərabər olan aktivlər

Tez satılı bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir.

Müəyyən dərəcəli maliyyə alətləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan müəyyən dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri ilk dəfə tanındığı zaman bazar faiz dərəcelərinin analoji maliyyə alətləri üçün təklif edilmiş cari bazar dərəceləri ilə müqayisə edilməsi yolu ilə qiymətləndirilir. Müəyyən faizli depozitlərin qiymətləndirilmiş ədalətli dəyəri analoji kredit riski və ödəmə müddəti olan borclar üçün pul bazarında qüvvədə olan diskont edilmiş pul vəsaitləri axınları əsasında hesablanır. Birjada ticarət buraxılmış borc alətlərinin ədalətli dəyəri elan edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Buraxılmış istiqrazlar üçün bazar qiymətləri mövcud olmayanda ödəniş tarixinədək qalan müddəti nəzərə almaqla cari faiz dərəcəsi ilə gəlirlilik əyrisi əsasında diskont edilmiş pul vəsaitləri axınları modeli istifadə edilir.

Ədalətli dəyərlə qeydə alınmış maliyyə alətləri

Aşağıdakı cədveldə ədalətli dəyərləri birjada müəyyən edilmiş qiymətlərə əsaslanan, bütün model ilkin parametrlər bazarda müşahidə olunan qiymətləndirmə mexanizmləri ilə bağlı olan və qiymətləndirmə mexanizmləri qeyri-bazar müşahidə edilən ilkin parametrlərin istifadəsini nəzərdə tutanlar arasında ədalətli dəyərlə əks etdirilmiş maliyyə alətləri təhlil edilir.

Müəyyən maliyyə alətləri qiymətləndirmə mexanizmlərini istifadə etməklə ədalətli dəyərlə qeydə alınır, çünkü cari bazar əməliyyatları və ya müşahidə edilə bilən bazar məlumatları mövcud deyildir. Ədalətli dəyər faktiki bazar əməliyyatlarının qiymətləri üzrə yoxlanmış qiymətləndirmə modelindən və Bankın ən münasib model ilkin parametrlərinin ən yaxşı qiymətləndirməsindən istifadə etməklə müəyyən edilir.

	Birjada müəyyən edilmiş qiymət 2007	Qiymətləndirmə mexanizmləri — bazarda müşahidə edilməyən ilkin parametrlər 2007	Cəmi 2007
Maliyyə aktivləri			
Ticarət qiymətli kağızları	431,835	-	431,835
Sair aktivlər	232	-	232
	432,067	-	432,067
Maliyyə öhdəlikləri			
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	251,854	251,854
Sair öhdəliklər	402	-	402
	402	251,854	252,256
	Birjada müəyyən edilmiş qiymət 2006	Qiymətləndirmə mexanizmləri - bazarda müşahidə edilməyən ilkin parametrlər 2006	Cəmi 2006
Maliyyə aktivləri			
Ticarət qiymətli kağızları	289,574	-	289,574
Sair aktivlər	594	-	594
	290,168	-	290,168
Maliyyə öhdəlikləri			
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	113,007	113,007
Sair öhdəliklər	285	-	285
	285	113,007	113,292

The following describes the methodologies and assumptions used to determine fair values for those financial instruments which are not already recorded at fair value in the financial statements.

Assets for which fair value approximates carrying value

For financial assets and financial liabilities that are liquid or having a short term maturity (less than three months) it is assumed that the carrying amounts approximate to their fair value.

Fixed rate financial instruments

The fair value of fixed rate financial assets and liabilities carried at amortised cost are estimated by comparing market interest rates when they were first recognised with current market rates offered for similar financial instruments. The estimated fair value of fixed interest bearing deposits is based on discounted cash flows using prevailing money-market interest rates for debts with similar credit risk and maturity. For quoted debt issued the fair values are calculated based on quoted market prices. For those notes issued where quoted market prices are not available, a discounted cash flow model is used based on a current interest rate yield curve appropriate for the remaining term to maturity.

Financial instruments recorded at fair value

The following table shows an analysis of financial instruments recorded at fair value, between those whose fair value is based on quoted market prices, those involving valuation techniques where all the model inputs are observable in the market, and those where the valuation techniques involves the use of non-market observable inputs.

Certain financial instruments are recorded at fair value using valuation techniques as current market transactions or observable market data are not available. Their fair value is determined using a valuation model that has been tested against the prices of actual market transactions and using the Bank's best estimate of the most appropriate model inputs.

	Quoted marketprice 2007	Valuation techniques - non-market observable inputs 2007	Total 2007
Financial assets			
Trading securities	431,835	-	431,835
Other assets	232	-	232
	432,067	-	432,067
Financial liabilities			
Debt securities issued	-	251,854	251,854
Other liabilities	402	-	402
	402	251,854	252,256
	Quoted marketprice 2006	Valuation techniques - non-market observable inputs 2006	Total 2006
Financial assets			
Trading securities	289,574	-	289,574
Other assets	594	-	594
	290,168	-	290,168
Financial liabilities			
Debt securities issued	-	113,007	113,292
Other liabilities	285	-	285
	285	113,007	113,292

29. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə aktivləri və öhdəlikləri onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir.

	Bir ilədək	2007 Bir ildən çox	Cəmi	Bir ilədək	2006 (yenidən hesablanmış) Bir ildən çox	Cəmi
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2,797,514	-	2,797,514	1,466,392	-	1,466,392
Qeyri-rezident banklardakı vəsaitlər	377,207	265	377,472	413,775	5,794	419,569
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	8,568	-	8,568	13,459	-	13,459
Ticarət qiymətli kağızları	76,225	355,61	431,835	87,562	202,012	289,574
Rezident banklara verilmiş kreditlər	69,569	11,645	81,214	69,65	13,73	83,38
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	2,584	129,84	132,424	2,12	132,424	134,544
Sair aktivlər	1,174	2,069	3,243	1,757	2,269	4,026
Cəmi	3,332,841	499,429	3,832,270	2,054,715	356,229	2,410,944
Maliyyə öhdəlikləri						
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	529,314	-	529,314	594,9	-	594,9
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	37,236	-	37,236	106,358	-	106,358
Sair depozit hesabları	1,027	-	1,027	596	-	596
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	251,854	-	251,854	113,007	-	113,007
Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	498	4,983	5,481	1,363	5,506	6,869
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	18,573	68,542	87,115	32,471	85,363	117,834
Sair öhdəliklər	607	102	709	543	276	819
Cəmi	839,109	73,627	912,736	849,238	91,145	940,383
Xalis balans mövqeyi	2,493,732	425,802	2,919,534	1,205,477	265,084	1,470,561

30. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatlar

24 sayılı "Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatlar" MHBS-na uyğun olaraq tərəflər bu halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər. Əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmır.

29. Maturity analysis of financial assets and liabilities

The table below shows an analysis of financial assets and liabilities according to when they are expected to be recovered or settled.

	2007			2006 (yeniden hesaplanmış)		
	Within one year	More than one year	Total	Within one year	More than one year	Total
Financial assets						
Cash and cash equivalents	2,797,514	-	2,797,514	1,466,392	-	1,466,392
Amounts due from credit institutions	377,207	265	377,472	413,775	5,794	419,569
SDR holdings with the IMF	8,568	-	8,568	13,459	-	13,459
Trading securities	76,225	355,61	431,835	87,562	202,012	289,574
Loans to banks	69,569	11,645	81,214	69,65	13,73	83,38
Investment securities held to maturity	2,584	129,84	132,424	2,12	132,424	134,544
Other assets	1,174	2,069	3,243	1,757	2,269	4,026
Total	3,332,841	499,429	3,832,270	2,054,715	356,229	2,410,944
Financial liabilities						
Amounts due to credit institutions	529,314	-	529,314	594,9	-	594,9
Amounts due to government organizations	37,236	-	37,236	106,358	-	106,358
Amounts due to customers	1,027	-	1,027	596	-	596
Debt securities issued	251,854	-	251,854	113,007	-	113,007
Amounts due to international financial institutions	498	4,983	5,481	1,363	5,506	6,869
Amounts due to the IMF	18,573	68,542	87,115	32,471	85,363	117,834
Other liabilities	607	102	709	543	276	819
Total	839,109	73,627	912,736	849,238	91,145	940,383
Net	2,493,732	425,802	2,919,534	1,205,477	265,084	1,470,561

30. Related party disclosures

In accordance with IAS 24 "Related Party Disclosures", parties are considered to be related if one party has the ability to control the other party or exercise significant influence over the other party in making financial or operational decisions. In considering each possible related party relationship, attention is directed to the substance of the relationship, not merely the legal form. The Government of the Republic of Azerbaijan and other Azerbaijan government owned and controlled entities are considered as related parties.

Related parties may enter into transactions which unrelated parties might not, and transactions between related parties may not be effected on the same terms, conditions and amounts as transactions between unrelated parties.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların həcmələri, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan hökuməti və dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələr	2007			2006 (yenidən hesablanmış)			
		Əsas idarə heyəti	Digər işçilər	Cəmi	Azərbaycan hökuməti və dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələr	Əsas idarə heyəti	Digər işçilər	Cəmi
1 yanvar tarixinə kredit qalığı, ümumi	-	7	1,189	1,196	-	-	547	547
İl ərzində buraxılmış kreditlər	-	-	841	841	-	15	943	958
İl ərzində kredit ödənişi	(2)	(542)	(544)	-	(8)	(301)	(309)	
31 dekabr tarixinə kredit qalığı, ümumi	-	5	1,488	1,493	-	7	1,189	1,196
Minus: 31 dekabr tarixinə dəyərsizləşmə ehtiyatı	-	-	(30)	(30)	-	-	924)	(24)
31 dekabr tarixinə kredit qalığı, xalis	-	5	1,458	1,463	-	7	1,165	1,172
Kreditlər üzrə faiz gəliri	-	1	86	87	-	-	58	58
Kreditlər üçün dəyərsizləşmə xərci	-	-	(6)	(6)	-	-	(13)	(13)
		1	80	81	-	-	45	45
1 yanvar tarixinə ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları, ümumi	138,495	-	-	138,495	143,175	-	-	143,175
İl ərzində müddəti tamamlanmış qiymətli kağızlar	(1,81)	-	-	(1,81)	(4,68)	-	-	(4,68)
31 dekabr tarixinə ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları, ümumi	136,685	-	-	136,685	138,495	-	-	138,495
Minus: 31 dekabr tarixinə dəyərsizləşmə ehtiyatı	(4,261)	-	-	(4,261)	(3,951)	-	-	(3,951)
31 dekabr tarixinə ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları, xalis	132,424	-	-	132,424	134,544	-	-	134,544

The volumes of related party transactions, outstanding balances at the year end, and related expense and income for the year are as follows:

	Government of Azerbaijan and Government controlled entities	Key manage- ment person- nel	Other emplo- yees	Total	Government of Azerbaijan and Government controlled entities	Key manage- ment person- nel	Other emplo- yees	Total
Loans outstanding at 1 January, gross	-	7	1,189	1,196	-	-	547	547
Loans issued during the year	-	-	841	841	-	15	943	958
Loan repayments during the year	(2)	(542)	(544)		-	(8)	(301)	(309)
Loans outstanding at December 31, gross	-	5	1,488	1,493	-	7	1,189	1,196
Less: allowance for impairment at 31 December	-	-	(30)	(30)	-	-	(24)	(24)
Loans outstanding at 31 December, net	-	5	1,458	1,463	-	7	1,165	1,172
Interest income on loans	-	1	86	87	-	-	58	58
Impairment charge for loans	-	-	(6)	(6)	-	-	(13)	(13)
		1	80	81	-	-	45	45
Investment securities held to maturity at 1 January, gross	138,495	-	-	138,495	143,175	-	-	143,175
Securities matured during the year	(1,81)	-	-	(1,81)	(4,68)	-	-	(4,68)
Investment securities held to maturity at 31 December, gross	136,685	-	-	136,685	138,495	-	-	138,495
Less: allowance for impairment at 31 December	(4,261)	-	-	(4,261)	(3,951)	-	-	(3,951)
Investment securities held to maturity at 31 December, net	132,424	-	-	132,424	134,544	-	-	134,544

	2007			2006 (yenidən hesablanmış)				
	Azərbaycan hökuməti və dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələr	Əsas idarə heyəti	Digər işçilər	Cəmi	Azərbaycan hökuməti və dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələr	Əsas idarə heyəti	Digər işçilər	Cəmi
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları üzrə faiz gəliri	597	-	-	597	721	-	-	721
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları üzrə dəyərsizləşmə xərci	(310)	-	-	(310)	(2,247)	-	-	(2,247)
1 yanvar tarixinə Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	287	-	-	287	(1,526)	-	-	(1,526)
İl ərzində alınmış məbləğlər	471,953	-	-	471,953	236,001	-	-	236,001
İl ərzində ödənilmiş məbləğlər	12,928,926	-	-	12,928,926	8,338,153	-	-	8,338,153
31 dekabr tarixinə kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	279,681	-	-	279,681	471,953	-	-	471,953

	2007			2006 (yenidən hesablanmış)				
	Government of Azerbaijan and Government controlled entities	Key management personnel	Other employees	Total	Government of Azerbaijan and Government controlled entities	Key management personnel	Other employees	Total
Interest income on Investment securities held to maturity	597	-	-	597	721	-	-	721
Impairment charge for Investment securities held to maturity	(310)	-	-	(310)	(2,247)	-	-	(2,247)
Amounts due to credit institutions at 1 January	471,953	-	-	471,953	236,001	-	-	236,001
Amounts received during the year	12,928,926	-	-	12,928,926	8,338,153	-	-	8,338,153
Amounts repaid during the year	(13,121,198)	-	-	(13,121,198)	(8,102,201)	-	-	(8,102,201)
Amounts due to credit institutions at 31 December	279,681	-	-	279,681	471,953	-	-	471,953

Milli Bankın 2007 ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı

	2007			2006 (yenidən hesablanmış)				
	Azərbaycan hökuməti və dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələr	Əsas idarə heyəti	Digər işçilər	Cəmi	Azərbaycan hökuməti və dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələr	Əsas idarə heyəti	Digər işçilər	Cəmi
1 yanvar tarixinə hökümət idarələri qarşısında öhdəliklər	107,129	-	-	107,129	185,146	-	-	185,146
İl ərzində alınmış məbləğlər	12,053,975	-	-	12,053,975	7,680,469	-	-	7,680,469
İl ərzində ödənilmiş məbləğlər	(12,123,868)	-	-	(12,123,868)	(7,758,486)	-	-	(7,759,257)
31 dekabr tarixinə hökümət idarələri qarşısında öhdəliklər	37,236	-	-	37,236	107,129	-	-	106,358
Hökümət idarələri qarşısında öhdəliklər üzrə faiz xərcləri	(72)	-	-	(72)	(298)	-	-	(298)
1 yanvar tarixinə Sair depozit hesabları	48	-	-	48	89	-	-	89
İl ərzində alınmış məbləğlər	2,193,212	-	-	2,193,212	2,837,706	-	-	2,837,706
İl ərzində ödənilmiş məbləğlər	(2,193,049)	-	-	(2,193,049)	(2,837,747)	-	-	(2,837,747)
31 dekabr tarixinə Sair depozit hesabları	211	-	-	211	48	-	-	48
1 yanvar tarixinə Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	6,869	-	-	6,869	6,904	-	-	6,904
İl ərzində alınmış kreditlər	28,498	-	-	28,498	28,404	-	-	28,404
İl ərzində kredit ödənişi	(29,886)	-	-	(29,886)	(28,439)	-	-	(28,439)
31 dekabr tarixinə Digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	5,481	-	-	5,481	6,869	-	-	6,869
Digər beynəlxalq maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər üzrə faiz xərci	(57)	-	-	(57)	(63)	-	-	(63)
Digər əməliyyat məsrəfləri	-	(165)	-			(150)		

Bank Azərbaycan hökuməti və dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələrdən komissiya gəliri əldə etmiş və komissiya xərclərini çəkmüşdür.

Əsas İdarə heyətinə ödənişlər 2007-ci il üçün 165 min manat olmuşdur (2006: 150 min manat).

	2007			2006 (yenidən hesablanmış)				
	Government of Azerbaijan and Government controlled entities	Key management personnel	Other employees	Total	Government of Azerbaijan and Government controlled entities	Key management personnel	Other employees	Total
Amounts due to government organizations at 1 January	107,129	-	-	107,129	185,146	-	-	185,146
Amounts received during the year	12,053,975	-	-	12,053,975	7,680,469	-	-	7,680,469
Amounts repaid during the year	(12,123,868)	-	-	(12,123,868)	(7,758,486)	-	-	(7,759,257)
Amounts due to government organizations at 31 December	37,236	-	-	37,236	107,129	-	-	106,358
Interest expense on Amounts due to government organizations	(72)	-	-	(72)	(298)	-	-	(298)
Amounts due to customers at 1 January	48	-	-	48	89	-	-	89
Amounts received during the year	2,193,212	-	-	2,193,212	2,837,706	-	-	2,837,706
Amounts repaid during the year	(2,193,049)	-	-	(2,193,049)	(2,837,747)	-	-	(2,837,747)
Amounts due to customers at 31 December	211	-	-	211	48	-	-	48
Amounts due to international financial institutions at 1 January	6,869	-	-	6,869	6,904	-	-	6,904
Loans received during the year	28,498	-	-	28,498	28,404	-	-	28,404
Loans repaid during the year	(29,886)	-	-	(29,886)	(28,439)	-	-	(28,439)
Amounts due to international financial institutions at 31 December	5,481	-	-	5,481	6,869	-	-	6,869
Interest expense on amounts due to international financial institutions	(57)	-	-	(57)	(63)	-	-	(63)
Other operating expenses	-	(165)	-			(150)		

The Bank earned commission income and incurred commission expenses from Government entities.

Compensation of key management personnel amounted to AZN 165 thousands for 2007 (2006: AZN 150 thousands).

Cədvəller

Əsas makroiqtisadi göstəricilər

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ümumi daxili məhsul, mln. manat	4718,2	5315,6	6062,4	7146,5	8530,2	12522,5	18037,1	26815,1
Fiziki həcm indeksi, %-lə								
- əvvəlki ilə nisbətən	111,4	109,9	110,6	111,2	110,2	126,4	134,5	125,0
- 1990-ci ilə nisbətən	59,0	64,8	71,7	79,7	87,8	111,0	149,3	186,6
İndeks deflyator, əvvəlki ilə nisbətən	106,1	102,7	103,1	106,0	108,4	116,1	107,1	114,4
Adambəsına düşən ÜDM, ABŞ dolları	665,2	714,2	774,5	896,7	1060,3	1591,9	2373,3	3473,9
Sənaye istehsalının həcm indeksi, əvvəlki ilə nisbətən, %-lə	106,9	105,1	103,6	106,1	105,7	133,5	136,6	124,0
Kənd təsərrüfatı istehsalının həcm indeksi, əvvəlki ilə nisbətən, %-lə	112,1	111,1	106,4	105,6	104,6	107,5	100,9	104,0
Xarici ticarət balansı, mln. \$	319,4	613,8	481,6	-98,2	161,2	3299,1	7745,3	15224,0
- ixrac	1858,3	2078,9	2304,9	2624,5	3742,9	7649,0	13014,6	21269,0
- idxlal	1538,9	1465,1	1823,3	2722,7	3581,7	4349,9	5269,3	6045,0
İstehlak qiymətləri indeksi,								
- əvvəlki ilə nisbətən	101,8	101,5	102,8	102,2	106,7	109,6	108,3	116,7
- əvvəlki ilin dekabrına nisbətən	102,2	101,3	103,3	103,6	110,4	105,4	111,4	119,6*
Sənayenin topdansatış qiymət indeksi, əvvəlki ilə nisbətən	124,6	101,8	97,7	116,1	112,9	118,6	117,7	108,0
Orta aylıq nominal əmək haqqı, manat	44,3	52,0	63,1	77,4	96,7	117,9	141,3	214,0
Əvvəlki dövrə nisbətən, %-lə	120,2	117,3	121,3	122,7	124,9	121,9	119,8	142,0
Orta aylıq real əmək haqqı əvvəlki dövrə nisbətən, %-lə	118,1	115,6	118,0	120,1	117,1	111,2	110,6	121,7
Kredit qoyuluşu, mln. manat	466,5	486,3	520,2	670,3	989,5	1441,0	2362,7	4681,8
Yenidən maliyyələşdirmə dərəcələri, (dövrün sonuna, %-lə)	10,0	10,0	7,0	7,0	7,0	9,0	9,5	13,0
Geniş pul kütləsi (dövrün sonuna), mln. manat	325,8	351,1	405,2	518,4	683,6	796,7	2137,7	4401,6
Dövlət Qısamüddətli İstiqraz Vərəqələri:								
- yerləşdirmənin həcmi, mln. manat	68,9	93,5	101,1	91,1	16,0	65,9	115,9	167,2
- orta ölçülülmüş gəlirlilik, %-lə	16,6	16,5	14,6	7,6	4,6	11,5	10,8	10,6
Milli Bankın notları								
- yerləşdirmənin həcmi, mln. manat	-	-	-	-	36,5	217,4	830,3	1920,4
- orta ölçülülmüş gəlirlilik, %-lə	-	-	-	-	4,5	9,3	11,2	9,8

Main Macroeconomic Indicators

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gross domestic product, AZN mln.	4718,2	5315,6	6062,4	7146,5	8530,2	12522,5	18037,1	26815,1
Volume index, %								
- relative to the previous year	111,4	109,9	110,6	111,2	110,2	126,4	134,5	125,0
- relative to 1990	59,0	64,8	71,7	79,7	87,8	111,0	149,3	186,6
Index deflator, relative to the previous year	106,1	102,7	103,1	106,0	108,4	116,1	107,1	114,4
GDP per capital, USD	665,2	714,2	774,5	896,7	1060,3	1591,9	2373,3	3473,9
Industrial production volume index, relative to the previous year, %	106,9	105,1	103,6	106,1	105,7	133,5	136,6	124,0
Agricultural production volume index, relative to the previous year, %	112,1	111,1	106,4	105,6	104,6	107,5	100,9	104,0
Foreign trade balance, USD mln.	319,4	613,8	481,6	-98,2	161,2	3299,1	7745,3	15224,0
- exports	1858,3	2078,9	2304,9	2624,5	3742,9	7649,0	13014,6	21269,0
- imports	1538,9	1465,1	1823,3	2722,7	3581,7	4349,9	5269,3	6045,0
Consumer price index,								
- relative to the previous year	101,8	101,5	102,8	102,2	106,7	109,6	108,3	116,7
- relative to the previous year's December	102,2	101,3	103,3	103,6	110,4	105,4	111,4	119,6*
Industrial wholesale price index, relative to the previous year, %	124,6	101,8	97,7	116,1	112,9	118,6	117,7	108,0
Average nominal monthly salary, AZN	44,3	52,0	63,1	77,4	96,7	117,9	141,3	214,0
relative to the previous year, %	120,2	117,3	121,3	122,7	124,9	121,9	119,8	142,0
Average monthly real salary, relative to the previous year, %	118,1	115,6	118,0	120,1	117,1	111,2	110,6	121,7
Loan portfolio, AZN mln.	466,5	486,3	520,2	670,3	989,5	1441,0	2362,7	4681,8
Refinancing, (period-end, %)	10,0	10,0	7,0	7,0	7,0	9,0	9,5	13,0
Broad monetary base (period-end), AZN mln.	325,8	351,1	405,2	518,4	683,6	796,7	2137,7	4401,6
Government short-term T-bills:								
- sold, AZN mln.	68,9	93,5	101,1	91,1	16,0	65,9	115,9	167,2
- weighted average yield, %	16,6	16,5	14,6	7,6	4,6	11,5	10,8	10,6
NBA's Notes								
- sold, AZN mln.	-	-	-	-	36,5	217,4	830,3	1920,4
- weighted average yield, %	-	-	-	-	4,5	9,3	11,2	9,8

İstehlak qiymətlərinin indeksinin dəyişməsi, əvvəlki ilin dekabrına nisbətən, %-la

	Cəmi mallar və xidmətlər üzrə	Ərzaq məhsul- ları, içkilər, tütün	Qeyri-ərzaq malları, xidmətlər	Qeyri-ərzaq malları	Ərzaq və qeyri-ərzaq malları	Xidmətlər
1995-ci il	84,6	90,3	68,5	68,6	86,9	68,4
1996-ci il	6,8	0,3	32,0	9,5	2,3	104,5
1997-ci il	0,4	-0,7	4,4	0,0	-0,6	14,6
1998-ci il	-7,6	-9,0	-2,1	-3,0	-8,2	-0,6
1999-cu il	-0,5	-2,0	2,5	0,0	-1,6	6,1
2000-ci il	2,2	4,0	-0,9	1,7	3,4	-4,4
2001-ci il	1,3	1,8	0,5	1,3	1,7	-0,6
2002-ci il	3,3	4,8	1,0	1,7	4	-0,1
2003-cü il	3,6	5,4	0,5	1,0	4,2	-0,3
2004-cü il	10,4	13,7	4,9	4,3	11,3	5,7
2005-ci il	5,4	6,3	4,3	3,2	5,3	5,7
2006-ci il	11,4	16,1	6,1	7,5	13,2	4,3
2007-ci il*	19,6	20,1	18,7	11,6	17,5	27,6

* Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən hesablanmışdır

Əhalinin əmanətləri, mln. manat

İllər	Əmanətlər o cümlədən			qısamüddətli o cümlədən			uzunmüddətli o cümlədən		
	CƏMİ	manatla	xarici valyuta	CƏMİ	manatla	xarici valyuta	CƏMİ	manatla	xarici valyuta
			ilə			ilə			ilə
2001-ci il	117,0	12,0	105,0	101,4	9,1	92,3	15,6	2,9	12,7
2002-ci il	153,5	13,5	140,0	114,2	10,6	103,6	39,3	2,9	36,3
2003-cü il	251,9	19,0	232,9	126,7	15,5	111,2	125,2	3,4	121,8
2004-cü il	403,1	30,1	373,0	194,6	25,4	169,2	208,6	4,7	203,8
2005-ci il	494,5	55,8	438,7	241,2	42,4	198,7	253,4	13,4	240,0
2006-ci il	819,5	250,3	569,2	462,8	186,4	276,4	356,7	63,9	292,7
2007-ci il	1468,4	676,4	792,0	982,5	529,4	453,1	486,0	147,0	338,9

* Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən hesablanmışdır

Changes in Consumer Price Index, in relation to December of the previous year, %

	Total goods and services	Food products, drinks, tobacco	Non-food products, services	Non-food products	Food and non-food products	Services
1995	84,6	90,3	68,5	68,6	86,9	68,4
1996	6,8	0,3	32,0	9,5	2,3	104,5
1997	0,4	-0,7	4,4	0,0	-0,6	14,6
1998	-7,6	-9,0	-2,1	-3,0	-8,2	-0,6
1999	-0,5	-2,0	2,5	0,0	-1,6	6,1
2000	2,2	4,0	-0,9	1,7	3,4	-4,4
2001	1,3	1,8	0,5	1,3	1,7	-0,6
2002	3,3	4,8	1,0	1,7	4	-0,1
2003	3,6	5,4	0,5	1,0	4,2	-0,3
2004	10,4	13,7	4,9	4,3	11,3	5,7
2005	5,4	6,3	4,3	3,2	5,3	5,7
2006	11,4	16,1	6,1	7,5	13,2	4,3
2007*	19,6	20,1	18,7	11,6	17,5	27,6

* Calculated on data of the State Statistic Committee of the Republic of Azerbaijan

Individual deposits, AZN mln.

Year	Deposits of which			Short-term of which			Long-term of which		
	TOTAL	in		TOTAL	in		TOTAL	in	
		manat	foreign currency		manat	foreign currency		manat	foreign currency
2001	117,0	12,0	105,0	101,4	9,1	92,3	15,6	2,9	12,7
2002	153,5	13,5	140,0	114,2	10,6	103,6	39,3	2,9	36,3
2003	251,9	19,0	232,9	126,7	15,5	111,2	125,2	3,4	121,8
2004	403,1	30,1	373,0	194,6	25,4	169,2	208,6	4,7	203,8
2005	494,5	55,8	438,7	241,2	42,4	198,7	253,4	13,4	240,0
2006	819,5	250,3	569,2	462,8	186,4	276,4	356,7	63,9	292,7
2007	1468,4	676,4	792,0	982,5	529,4	453,1	486,0	147,0	338,9

* Calculated on data of the State Statistic Committee of the Republic of Azerbaijan

Kredit qoyuluşu, mln. manat

	Kreditlər - cəmi			qısamüddətli			uzunmüddətli		
	CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş		CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş		CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş	
		cəmi	%-lə		cəmi	%-lə		cəmi	%-lə
1995-ci il	218,2	45,0	20,6	181,4	37,9	20,9	36,8	7,1	19,2
1996-ci il	266,7	54,7	20,5	245,6	52,7	21,5	21,2	2,0	9,4
1997-ci il	310,8	63,0	20,3	289,1	59,8	20,7	21,7	3,2	14,7
1998-ci il	340,6	67,3	19,8	333,4	65,5	19,7	7,2	1,8	24,7
1999-cu il	356,0	72,8	20,5	347,1	71,1	20,5	9,0	1,7	19,4
2000-ci il	466,5	100,2	21,5	336,1	88,3	26,3	130,5	11,9	9,1
2001-ci il	486,3	134,4	27,6	354,0	117,4	33,2	132,3	17,1	12,9
2002-ci il	520,2	109,6	21,1	374,2	96,6	25,8	145,9	13,0	8,9
2003-cü il	670,3	67,5	10,1	487,1	52,9	10,9	183,2	14,6	7,9
2004-cü il	989,5	55,0	5,6	700,8	41,7	6,0	288,7	13,3	4,6
2005-ci il	1441,0	68,2	4,7	913,3	48,6	5,3	527,7	19,6	3,7
2006-ci il	2362,7	77,7	3,3	1142,0	53,2	4,7	1220,7	24,4	2,0
2007-ci il	4681,8	100,3	2,1	1649,5	69,5	4,2	3032,2	30,7	1,0

Loan Portfolio, AZN mln.

	Loans		Short-term loans		Long-term loans			
	TOTAL	of which past due	TOTAL		of which past due	TOTAL	of which past due	
			total	%				
1995	218,2	45,0	20,6		181,4	37,9	20,9	36,8
1996	266,7	54,7	20,5		245,6	52,7	21,5	21,2
1997	310,8	63,0	20,3		289,1	59,8	20,7	21,7
1998	340,6	67,3	19,8		333,4	65,5	19,7	7,2
1999	356,0	72,8	20,5		347,1	71,1	20,5	9,0
2000	466,5	100,2	21,5		336,1	88,3	26,3	130,5
2001	486,3	134,4	27,6		354,0	117,4	33,2	132,3
2002	520,2	109,6	21,1		374,2	96,6	25,8	145,9
2003	670,3	67,5	10,1		487,1	52,9	10,9	183,2
2004	989,5	55,0	5,6		700,8	41,7	6,0	288,7
2005	1441,0	68,2	4,7		913,3	48,6	5,3	527,7
2006	2362,7	77,7	3,3		1142,0	53,2	4,7	1220,7
2007	4681,8	100,3	2,1		1649,5	69,5	4,2	3032,2
								30,7
								1,0

Azərbaycan Respublikasının tədiyə balansı, mln. ABŞ dolları

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Cari hesab	-167,7	-51,7	-768,4	-2020,6	-2589,2	167,3	3707,6	9018,9
Xarici ticarət balansı	319,4	613,9	481,6	-98,2	161,2	3299,1	7745,3	15224,3
İxrac	1858,3	2078,9	2304,9	2624,5	3742,9	7649	13014,6	21269,3
İdxal	-1538,9	-1465,0	-1823,3	-2722,7	-3581,7	-4349,9	-5269,3	-6045,0
Xidmətlər balansı	-224,6	-375,1	-935,6	-1614,5	-2238,4	-1970	-1923,4	-2131,0
İxrac	259,8	289,8	362,1	431,9	491,9	683	939,9	1247,5
İdxal	-484,4	-664,9	-1297,7	-2046,4	-2730,3	-2653	-2863,3	-3378,6
Gəlirlər	-335,4	-367,2	-384,7	-442,0	-700,6	-1645,6	-2680,6	-5079,4
Kredit (daxilolmalar)	55,9	41,5	37,1	52,7	52,9	201,8	280	331,0
Debet (ödəmələr)	-391,3	-408,7	-421,8	-494,7	753,5	-1847,4	-2960,6	-5410,4
Cari transfertlər	73,0	76,6	70,4	134,2	188,5	483,8	566,3	1005,0
Kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabı	441,9	317,4	1051,5	2338,1	3023,3	566	-1735,4	-5759,8
Birbaşa investisiyalar	29,1	220,1	1066,8	2293,2	2329,7	458,2	-1306,5	-5102,7
Neft bonusu	100,0	6,4	0,0	58,6	21,6	1	17	68,2
Digər investisiyalar	312,8	90,9	-15,3	-13,7	672,0	106,8	-445,9	-725,3
Sair vəsaitlər	-	-	-86,6	-112,1	-50,1	-125,6	-256,1	-360,9
Ehtiyat aktivlərin dəyişməsi, (- artım; + azalma)	-274,2	-265,6	-196,5	-205,4	-384,0	-607,7	-1716,1	-2898,1
Balans	0	0	0	0	0	0	0	0

Balance of Payment of the Republic of Azerbaijan, USD mln.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Current account	-167,7	-51,7	-768,4	-2020,6	-2589,2	167,3	3707,6
Foreign trade balance	319,4	613,9	481,6	-98,2	161,2	3299,1	7745,3
Exports	1858,3	2078,9	2304,9	2624,5	3742,9	7649	13014,6
Imports	-1538,9	-1465,0	-1823,3	-2722,7	-3581,7	-4349,9	-5269,3
Balance of services	-224,6	-375,1	-935,6	-1614,5	-2238,4	-1970	-1923,4
Exports	259,8	289,8	362,1	431,9	491,9	683	939,9
Imports	-484,4	-664,9	-1297,7	-2046,4	-2730,3	-2653	-2863,3
Revenues	-335,4	-367,2	-384,7	-442,0	-700,6	-1645,6	-2680,6
Credit (income)	55,9	41,5	37,1	52,7	52,9	201,8	280
Debit (payments)	-391,3	-408,7	-421,8	-494,7	753,5	-1847,4	-2960,6
Current transfers	73,0	76,6	70,4	134,2	188,5	483,8	566,3
Capital and finance							
account	441,9	317,4	1051,5	2338,1	3023,3	566	-1735,4
Direct investments	29,1	220,1	1066,8	2293,2	2329,7	458,2	-1306,5
Oil bonus	100,0	6,4	0,0	58,6	21,6	1	17
Other investments	312,8	90,9	-15,3	-13,7	672,0	106,8	-445,9
Other funds	-	-	-86,6	-112,1	-50,1	-125,6	-256,1
Change in reserve assets, (- increase; + decrease)	-274,2	-265,6	-196,5	-205,4	-384,0	-607,7	-1716,1
Balance	0	0	0	0	0	0	0

Cədvəllər

Kredit təşkilatları haqqında məlumat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bank fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün lisensiyası olan kredit təşkilatlarının sayı	158	116	93	104	114	129	138	142
I. Banklar								
1 Bankların sayı, o cümlədən:	59	53	46	46	44	44	44	46
- dövlət bankları	3	2	2	2	2	2	2	2
- özəl banklar, o cümlədən	56	51	44	44	42	42	42	44
xarici kapitallı bankların sayı, o cümlədən:	16	16	15	17	15	18	20	21
- nizamnamə kapitalının 50%-dən 100% qədərini təşkil edən	5	5	4	4	5	5	5	6
- nizamnamə kapitalının 50%-dən az								
olan	9	9	9	11	9	11	13	13
hissasını təşkil edən								
- xarici bankların yerli filialları	2	2	2	2	1	2	2	2
2 Məcmu kapitalın həcmində görə bankların qruplaşdırılması								
- 3,5 mln. manat								
· bankların sayı	-	-	-	-	19	2	0	0
· ümumi bank kapitalında xüsusi çökisi	-	-	-	-	24,5	1,8	0	0
- 3,5 - 5,0 mln. manat								
· bankların sayı	-	-	-	-	10	9	3	1
· ümumi bank kapitalında xüsusi çökisi	-	-	-	-	17,2	12,3	2,4	0,5
- 5,0 - 10,0 mln. manat								
· bankların sayı	-	-	-	-	10	23	29	5
· ümumi bank kapitalında xüsusi çökisi	-	-	-	-	27,7	41,2	45,6	4,4
- 10,0 mln.manatdan artıq								
· bankların sayı	-	-	-	-	4	8	11	39
· ümumi bank kapitalında xüsusi çökisi	-	-	-	-	30,6	44,7	52	95,1
3 Bankların yerli filiallarının sayı, o cümlədən:	195	191	220	305	350	374	420	485
- dövlət bankları	132	122	124	125	127	126	125	125
- özəl banklar	63	69	96	180	223	248	295	360
4 Yerli filialları olan bankların sayı	26	27	31	36	38	38	41	41
5 Bankların şöbələrinin sayı	0	0	0	0	1	24	69	94
6 Bankların yerli nümayəndəliklərinin sayı	0	0	0	0	1	1	0	0
7 Xarici bankların yerli nümayəndəliklərinin sayı	0	0	0	2	2	2	2	3
8 Bankların xaricdə fəaliyyət göstərən strukturlarının sayı, o cümlədən:	2	2	3	4	3	4	4	5
- törəmə banklar	0	0	1	1	1	1	1	2
- filialları	1	1	1	1	1	1	1	1
- nümayəndəlikləri	1	1	1	2	1	2	2	2
II. Bank olmayan kredit təşkilatları								
1 Bank olmayan kredit təşkilatları sayı, o cümlədən	99	63	47	58	70	85	94	96
- Kredit ittifaqlarının sayı				45	55	68	77	77
· Filialların sayı				0	0	0	0	0
- Beynəlxalq humanitar təşkilatlar tərəfindən maliyyələşdirilən kredit təşkilatlarının sayı				12	14	16	16	18
· Filialların sayı				6	13	13	29	44
- Digər bank olmayan kredit təşkilatlarının sayı				1	1	1	1	1
· Filialların sayı				12	12	12	12	12

Information on credit organizations

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Number of credit organizations with a banking licence	158	116	93	104	114	129	138	142
I. Banks								
1 Number of banks, of which:	59	53	46	46	44	44	44	46
- state banks	3	2	2	2	2	2	2	2
- private banks, of which:	56	51	44	44	42	42	42	44
number of banks with foreign capital, of which:	16	16	15	17	15	18	20	21
- banks with share of foreign capital from 50% to 100%	5	5	4	4	5	5	5	6
- banks with share of foreign capital less than 50%	9	9	9	11	9	11	13	13
- local branches of foreign banks	2	2	2	2	1	2	2	2
2 Grouping of banks by volume of aggregate capital								
- 3,5 mln. manat								
· number of banks	-	-	-	-	19	2	0	0
· as a share of gross banking capital, %	-	-	-	-	24,5	1,8	0	0
- 3,5 - 5,0 mln. manat								
· number of banks	-	-	-	-	10	9	3	1
· as a share of gross banking capital, %	-	-	-	-	17,2	12,3	2,4	0,5
- 5,0 - 10,0 mln. manat								
· number of banks	-	-	-	-	10	23	29	5
· as a share of gross banking capital, %	-	-	-	-	27,7	41,2	45,6	4,4
- over 10,0 mln. manat								
· number of banks	-	-	-	-	4	8	11	39
· as a share of gross banking capital, %	-	-	-	-	30,6	44,7	52	95,1
3 Number of bank branches, of which:	195	191	220	305	350	374	420	485
- state banks	132	122	124	125	127	126	125	125
- private banks	63	69	96	180	223	248	295	360
4 Number of banks with local branches	26	27	31	36	38	38	41	41
5 Number of bank divisions	0	0	0	0	1	24	69	94
6 Number of local bank representatives	0	0	0	0	1	1	0	0
7 Number of local representatives of foreign banks	0	0	0	2	2	2	2	3
8 Number of bank units operating abroad, of which:	2	2	3	4	3	4	4	5
- affiliate banks	0	0	1	1	1	1	1	2
- branches	1	1	1	1	1	1	1	1
- representations	1	1	1	2	1	2	2	2
II. Non-bank credit organisations								
1 Number of non-bank credit organisations, of which	99	63	47	58	70	85	94	96
- Number og credit unions				45	55	68	77	77
· Number of branches				0	0	0	0	0
- Number of credit organisations financed by international humanitarian organisations				12	14	16	16	18
· Number of branches				6	13	13	29	44
- Number of other non-bank credit organisations				1	1	1	1	1
· Number of branches				12	12	12	12	12

Pul aqreqatlari, mln. manat

	M0 dövriyyədə olan nağd pul	M1 M0+tələb oluna- nadək depozitlər	M2 M1+ müddətli depozitlər	M3 M2+SDV depozitləri
01.01.95	55,2	80,3	86,2	209,6
01.01.96	120,5	185,0	191,5	259,9
01.01.97	173,1	234,7	240,8	309,0
01.01.98	234,1	307,6	311,3	412,7
01.01.99	185,2	240,5	243,7	342,6
01.01.00	227,2	278,0	280,9	398,0
01.01.01	270,0	315,5	325,8	509,7
01.01.02	293,8	337,5	351,1	686,8
01.01.03	333,7	393,5	405,2	785,2
01.01.04	408,2	499,8	518,4	1018,8
01.01.05	477,8	657,3	683,6	1503,0
01.01.06	547,4	747,8	796,7	1841,8
01.01.07	1311,3	1853,6	2137,7	3440,5
01.01.08	2713,5	3652,7	4401,6	5897,3

Money Aggregates, AZN mln.

	M0 cash in circulation	M1 M0+demand deposits	M2 M1+ term deposits	M3 M2+hard currency deposits
01.01.95	55,2	80,3	86,2	209,6
01.01.96	120,5	185,0	191,5	259,9
01.01.97	173,1	234,7	240,8	309,0
01.01.98	234,1	307,6	311,3	412,7
01.01.99	185,2	240,5	243,7	342,6
01.01.00	227,2	278,0	280,9	398,0
01.01.01	270,0	315,5	325,8	509,7
01.01.02	293,8	337,5	351,1	686,8
01.01.03	333,7	393,5	405,2	785,2
01.01.04	408,2	499,8	518,4	1018,8
01.01.05	477,8	657,3	683,6	1503,0
01.01.06	547,4	747,8	796,7	1841,8
01.01.07	1311,3	1853,6	2137,7	3440,5

The National Bank of the Republic of Azerbaijan
32 Rashid Behbudov Str., Baku, Azerbaijan
Telephone (994 12) 493 11 22
Fax (994 12) 493 55 41
www.nba.az